

PROGRAMMABEGROTING 2027 – 2030

Inhoudsopgave

1. Hoofdpijnen.....	6
1.1 Bestuurlijke hoofdpijnen.....	6
1.2 Financiële hoofdpijnen.....	7
Financiële hoofdpijnen.....	7
1.3 Leeswijzer.....	10
2. Programma's	13
0. Bestuur en ondersteuning	13
Producten.....	14
Prestatie-indicatoren	22
Externe ontwikkelingen/risico's.....	27
Kaderstellende beleidsnota's.....	27
Overige verplichte informatie.....	28
Wat mag het kosten?	35
1. Veiligheid.....	39
Producten.....	39
Prestatie-indicatoren	43
Externe ontwikkelingen/risico's.....	47
Kaderstellende beleidsnota's.....	47
Wat mag het kosten?	48
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	49
Producten.....	49
Prestatie-indicatoren	53
Externe ontwikkelingen/risico's.....	53
Kaderstellende beleidsnota's.....	53
Wat mag het kosten?	54
3. Economie	56
Producten.....	57
Prestatie-indicatoren	62
Externe ontwikkelingen/risico's.....	65
Kaderstellende beleidsnota's.....	66
Wat mag het kosten?	67
4. Onderwijs	69
Producten.....	69
Prestatie-indicatoren	74
Externe ontwikkelingen/risico's.....	76

Kaderstellende beleidsnota's.....	76
Wat mag het kosten?	77
5. Sport, cultuur en recreatie.....	79
Producten.....	79
Prestatie-indicatoren	85
Externe ontwikkelingen/risico's.....	86
Kaderstellende beleidsnota's.....	86
Wat mag het kosten?	87
6A Sociaal domein Jeugd	90
Producten.....	92
Prestatie-indicatoren	94
Externe ontwikkelingen/risico's.....	97
Kaderstellende beleidsnota's.....	97
Wat mag het kosten?	98
6B Sociaal domein WMO	101
Producten.....	101
Prestatie-indicatoren	104
Externe ontwikkelingen/risico's.....	105
Kaderstellende beleidsnota's.....	105
Wat mag het kosten?	106
6C Sociaal domein Inkomen.....	109
Producten.....	109
Prestatie-indicatoren	112
Externe ontwikkelingen/risico's.....	114
Kaderstellende beleidsnota's.....	114
Wat mag het kosten?	115
6D Sociaal domein Overig	117
Producten.....	117
Prestatie-indicatoren	119
Kaderstellende beleidsnota's.....	120
Externe ontwikkelingen/risico's.....	120
Wat mag het kosten?	121
7. Volksgezondheid en milieu	123
Producten.....	123
Prestatie-indicatoren	132
Externe ontwikkelingen/risico's.....	132
Kaderstellende beleidsnota's.....	133
Wat mag het kosten?	134

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	137
Producten.....	138
Prestatie-indicatoren	143
Externe ontwikkelingen/risico's.....	144
Kaderstellende beleidsnota's.....	145
Wat mag het kosten?	146
3. Paragrafen.....	149
3.1 Lokale heffingen.....	149
Geraamde inkomsten	151
Beleid lokale heffingen	152
Overzicht op hoofdlijnen diverse heffingen	152
Lokale lastendruk	159
Kwijtscheldingsbeleid.....	160
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	161
Risicomanagement.....	161
Risicoregister.....	162
Weerstandsvermogen.....	166
Weerstandscapaciteit en -ratio	166
Financiële kengetallen	168
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	175
Beleids- en beheerkader	176
Uitvoering	177
3.4 Financiering.....	181
Treasuryfunctie	181
Renteontwikkeling	181
Externe financieringsmiddelen	182
Renteresultaat en rekenrente.....	184
Kasstroomoverzicht	185
Wettelijke normen	186
Uitgezette geldleningen.....	187
Verstrekke garanties en borgstellingen.....	187
3.5 Bedrijfsvoering	189
Personeel en organisatie.....	189
Informatievoorziening en automatisering	190
Gegevensbescherming en security	190
Informatiebeheer	191
Rechtmatigheidsverantwoording	192
3.6 Wet open overheid	193

Beleidsvoornemens ten aanzien van de uitvoering.....	193
3.7 Verbonden partijen.....	194
3.8 Grondbeleid	200
Visie.....	200
Wijze van uitvoering	200
Nota kostenverhaal.....	201
Resultaten	201
Winstneming.....	202
Reserves.....	202
Deelnemingen	202
3.9 Subsidies	204
Uitvoering subsidiebeleid	204
4. Financiële begroting.....	207
4.1 Financiële uitgangspunten.....	207
4.2 Overzicht van baten en lasten per programma	209
4.3 Oude naar nieuwe programmaindeling.....	211
4.4 Overzicht van baten en lasten per taakveld	216
4.5 Overzicht incidentele baten en lasten	222
4.6 Geprognosticeerde balans	229
4.7 Overzicht EMU-saldo	231
4.8 Investerings	233
4.9 Reserves en voorzieningen	247
Bijlagen.....	252
Begrippenlijst	253
Afkortingen	261
Aandachtspunten provincie Zuid-Holland	267

1. Hoofdpijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdpijnen

Voor u ligt de eerste begroting van de collegeperiode 2026 – 2030. Deze begroting is structureel sluitend. Afgelopen maart zijn de gemeenteraadsverkiezingen gehouden, gevolgd door de vorming van een college van burgemeester en wethouders. Vanaf dat moment is er hard gewerkt om alle plannen uit te werken. De resterende tijd bleek echter te kort om al deze nieuwe plannen te verwerken in de begroting. Vandaar dat in deze begroting dan ook vooral de activiteiten vermeld staan die tot de reguliere werkzaamheden van de gemeente behoren of waar de gemeenteraad al een besluit over genomen heeft. Het nieuwe beleid wordt in het Collegewerkprogramma (CWP) beschreven. Het CWP wordt tegelijk met de begroting bij de raad aangeleverd. De begrotingswijziging behorend bij het CWP is apart onderdeel van de besluitvorming van de begroting. Dit jaar geven de begroting en het CWP gezamenlijk een beeld van de uit te voeren plannen en de daarbij horende financiële situatie.

Hieronder in paragraaf 1.2 staan de financiële hoofdpijnen vermeld. In de leeswijzer in paragraaf 1.3 treft u een uitleg van de opbouw en de indeling van de begroting aan.

College van burgemeester en wethouders gemeente Westland

1.2 Financiële hoofdlijnen

Dit hoofdstuk toont het verloop van het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) vanaf de startpositie – de door de raad op 12 november 2025 vastgestelde begroting 2026-2029 – via de Kaderbrief 2026, de 1e Afwijkingenrapportage 2026 en de bijstelling van het meerjareninvesteringsplan (MIP) tot het Financieel Meerjaren Perspectief voor de begroting 2027-2030. Daarnaast wordt de financiële positie inclusief kengetallen toegelicht. Het hoofdstuk eindigt met een samenvattend overzicht van het FMP.

Financiële hoofdlijnen

Voor u ligt de begroting 2027. Hierin hebben wij de Kaderbrief 2026 verwerkt, waarmee wij u in 2026 hebben geïnformeerd over het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) 2027-2030. Omdat op 18 maart 2026 de gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden, hebben wij – net als in 2022 – geen kadernota aangeboden, maar de raad via de Kaderbrief geïnformeerd over de financiële kaders voor 2027. Ook hebben we de effecten van de 1e Afwijkingenrapportage 2026 en de bijstelling van het meerjareninvesteringsplan (MIP), beide op 8 juli 2026 door de raad vastgesteld, in de cijfers verwerkt. Ook de meicirculaire is verwerkt in deze begroting. Het nieuwe beleid volgend uit het Collegewerkprogramma (CWP), wordt middels een aparte begrotingswijziging bij het CWP aangeboden aan de raad.

Het financiële beeld van Westland is voor de jaren 2027 tot en met 2029 minder gunstig geworden dan bij de begroting 2026-2029. Dit komt vooral door de structurele doorwerking van de 1e Afwijkingenrapportage 2026 en de Kaderbrief 2026. Voor jaarschijf 2030 sluit het FMP in 2030 met een voordelig saldo.

De financiële positie van de gemeente wordt sinds een aantal jaren ook onderbouwd met een aantal financiële kengetallen. Deze verhoudingscijfers worden op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Een uitgebreide weergave en berekening van de bedoelde kengetallen is ook in deze begroting in de genoemde paragraaf terug te vinden.

De belangrijkste kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn de netto schuldquote (verhouding schuld/totale baten van de gemeente) en de solvabiliteit (verhouding eigen vermogen/totaal vermogen). Ten opzichte van de jaarrekening 2025 nemen de vaste schulden in de huidige begroting met circa € 37,0 miljoen toe tot een niveau van € 364,5 miljoen eind 2030. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bereikt in de periode tot en met 2030 in het jaar 2027 een piek van 119,6% en blijft daarmee binnen de door het Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK) gehanteerde signaleringswaarde van 130%.

Door de geplande investeringen neemt de schuldpositie van de gemeente de komende jaren toe. Een relatief groter deel van de bezittingen wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Daardoor

neemt de solvabiliteitsratio af van 39,2% in 2025 naar 31,3% in 2027, waarna deze weer oploopt naar 36,2% aan het einde van de begrotingsperiode in 2030. Dit blijft daarmee binnen de door het Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK) gehanteerde signaleringswaarde van minimaal 20%.

Het kengetal voor de begrote woonlasten, de belastingcapaciteit voor de Westlandse inwoners, bedraagt naar verwachting in 2027 111,5% ten opzichte van het landelijk gemiddelde (over 2025 was dit nog 102,7%).

De financiële kengetallen blijven binnen de door het Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK) gehanteerde signaleringswaarden.

Van 1e Afwijkingenrapportage 2026 tot meerjarenbegroting 2027-2030

De financiële startpositie is gebaseerd op de door de raad op 8 juli 2026 vastgestelde 1e Afwijkingenrapportage 2026. We hebben het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) bijgewerkt met de effecten van de separate college- en raadsbesluiten en de meicirculaire.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Saldo 1e Afwijkingenrapportage 2026	2.124	3.541	3.879	-4.501
Kaderbrief 2026	665	665	665	665
Bijstelling meerjareninvesteringsplan (MIP)	-1.301	-1.148	-2.078	744
Saldo RIB Meicirculaire d.d. 9-7-2026	-8.056	-3.950	1.918	204
Keuzes meicirculaire	4.033	459	-5.050	-5.111
Financieel technische wijzigingen	-811	-980	-962	-1.894
Saldo begroting 2027-2030	-3.346	-1.413	-1.628	-9.893

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Kaderbrief 2026

Dit betreft de financiële effecten uit de Kaderbrief 2026, waarover de gemeenteraad op 28 mei 2026 is geïnformeerd.

Bijstelling meerjareninvesteringsplan (MIP)

Tegelijk met de 1e Afwijkingenrapportage 2026 heeft de raad op 8 juli 2026 ook de bijstelling van het meerjareninvesteringsplan (MIP) vastgesteld. Gezien het beleidsarme karakter van de Kaderbrief is niet het volledig geactualiseerde MIP, maar een 'beleidsarm MIP' ter vaststelling voorgelegd. Dit betreft de reeds in uitvoering zijnde investeringen (MIP-A), de investeringen die voldoende zijn voorbereid om te worden verplaatst van MIP-B naar MIP-A, de investeringen in de Flora Campus en het nieuwe Westland Theater, en de voorbereidingsbudgetten die in 2026 en 2027 nodig zijn om te komen tot raadsvoorstellen voor investeringen die nu nog niet voldoende zijn uitgewerkt (MIP-B).

De voorgestelde kredietmutaties hebben, door wijzigende kapitaallasten en een jaarlijkse mutatie van de stelpost overprogrammering (25% van de jaarlijkse toename in kapitaallasten wordt als stelpost opgenomen), een effect op het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP).

Meicirculaire 2026

9 juli heeft uw raad de raadsinformatiebrief (RIB) Meicirculaire ontvangen. In deze Meicirculaire zaten nog een aantal verwerkingskeuzes, waardoor het saldo van de Meicirculaire wijzigt. Deze keuzes worden toegelicht in programma 0. Bestuur en ondersteuning onder het Overzicht algemene dekkingsmiddelen in de begroting. Ten opzichte van de RIB over de meicirculaire zorgen de keuzes voor een beperking van de vrij besteedbare middelen in 2027 en 2028. Voor 2029 en 2030 zorgen de keuzes juist voor een verruiming van de vrij besteedbare middelen:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Keuzes meicirculaire	4.033	459	-5.050	-5.111

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Financieel technische wijzigingen

Een aantal financieel technische wijzigingen hebben plaatsgevonden die een effect hebben op het begrotingssaldo. Dit betreft het bijwerken van de kostenverdeling, alsook een gewijzigde rekenrente voor de kapitaallasten, het terugdraaien van stortingen aan de voorziening afval en een voordeel door toerekenbare btw op de afvalstoffenheffing. Over de kosten van afvalinzameling en -verwerking betaalt de gemeente btw, die zij via het btw-compensatiefonds (BCF) terugkrijgt. Daarom staan deze lasten in de begroting zonder btw. Het BCF wordt echter betaald door een inhouding op het gemeentefonds, dus uit de algemene middelen van alle gemeenten. Daarom mag de gemeente de btw wel meetellen bij de kosten die zij met de afvalstoffenheffing dekt.

Financieel beeld

Na al deze wijzigingen, resteert er in alle jaren een voordelig begrotingssaldo.

1.3 Leeswijzer

De begroting 2027-2030 is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 1: Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

Dit onderdeel bevat een samenvatting van de begroting. We actualiseren de prognose ten aanzien van het financieel meerjarenbeeld en schetsen op hoofdlijnen hoe - in meerjarig perspectief - onze financiële huishouding eruitziet.

Hoofdstuk 2: Programma's

Het programmaplan bestaat uit 9 programma's. Programma 6 is daarbij onderverdeeld in vier deelprogramma's:

0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
- 6A Sociaal domein Jeugd
- 6B Sociaal domein WMO
- 6C Sociaal domein Inkomen
- 6D Sociaal domein Overig
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Het programmaplan is samengesteld met behulp van de gemeentelijke producten en bevat de 9 programma's die hierboven zijn beschreven. De onderverdeling van de programma's is gebaseerd op de maatschappelijke producten en de 3 W-vragen volgens het BBV.

Wat willen we bereiken?

- Geeft inzicht in de belangrijkste doelen en maatschappelijke effecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Geeft een beschrijving van de activiteiten en prestaties die nodig zijn om onze doelstellingen te bereiken in het begrotingsjaar.

Wat mag dit kosten?

- Bevat een overzicht van de lasten en baten.

In de programma's hebben wij naast de drie W-vragen ook de meest relevante externe ontwikkelingen, risico's en kaderstellende beleidsnota's opgenomen. Daarnaast zijn, indien mogelijk, ook bijbehorende prestatie-indicatoren geformuleerd.

Hoofdstuk 3: Paragrafen

Onderstaande paragrafen maken deel uit van onze begroting. Paragrafen 1 tot en met 8 zijn op grond van de BBV wettelijk verplicht. Paragraaf 9 is facultatief.

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Wet open overheid
7. Verbonden partijen
8. Grondbeleid
9. Subsidies

De paragrafen geven een 'dwarsdoorsnede' van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief. Veel van de paragrafen zijn hierdoor een belangrijke aanvulling op de informatie over de begroting. De paragrafen vormen de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering voor het beleid (en de begroting). De raad heeft hiermee de instrumenten in handen om:

- De beleidslijnen van de diverse onderdelen van de financiële functie vast te stellen;
- De hoofdlijnen van de uitvoering te controleren.

Hoofdstuk 4: Financiële begroting

In dit deel van de begroting vindt u de financiële uitgangspunten en de meerjarige overzichten van baten en lasten, waarbij er tevens aandacht is voor de incidentele baten en lasten. Ook de geprognosticeerde balans in meerjarenperspectief, het EMU-saldo, de investeringsplanning en een overzicht van de reserves en voorzieningen worden gepresenteerd. De meeste overzichten in dit onderdeel zijn wettelijk voorgeschreven.

Bijlagen

In dit onderdeel staan de veelvoorkomende begrippen en de afkortingen opgesomd en toegelicht. Ook melden we hier de aandachtspunten voor de begroting vanuit de provincie Zuid-Holland.

Portefeuilleverdeling college van burgemeester en wethouders.

De portefeuilleverdeling van het college van burgemeester en wethouders is als volgt:

Burgemeester B.R. (Bouke) Arends:

- Openbare Orde en Veiligheid
- Bestuur en sturing
- Externe betrekkingen
- Gemeentehuizen
- Flora Campus Westland (Coördinatie)

Wethouder D. (Dennis) Chafiâ:

- Wonen
- Arbeidsmigratie
- Opvang Oekraïense vluchtelingen
- Gebiedsontwikkeling
- Ruimtelijke Ordening

Wethouder A. (Anko) Goudswaard:

- Financiën
- Organisatie
- Informatievoorziening en ICT
- Sport
- Asiel en Migratie
- Communicatie
- Flora Campus Westland (Regie programmering)

Wethouder P.J. (Peter) Valstar:

- Economie
- Energie
- Mobiliteit
- Grondzaken

Wethouder M.R. (Michiel) Ferwerda:

- Openbare Ruimte
- Milieu en Klimaat
- Recreatie en Toerisme
- Dienstverlening
- Dierenwelzijn

Wethouder J. (Jenny) Vermeer - de Smit:

- Werk en Inkomen
- Zorg en Welzijn (WMO-zorg)
- Cultuur
- De Naald

Wethouder D. (Dave) van Koppen:

- Jeugd
- Onderwijs
- Evenementen
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving (m.u.v. openbare orde en veiligheid en horeca)

2. Programma's

0. Bestuur en ondersteuning

De gemeente is er voor haar inwoners, instellingen en bedrijven. We vinden het belangrijk naar hen te luisteren en open te staan voor suggesties. Daarom werken we samen aan het waarmaken van suggesties en het oplossen van problemen. We creëren ruimte voor gesprekken over onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers. Datzelfde geldt voor onze partners in de regio.

De gemeenteraad en het college spelen ieder hun rol in de besturing van onze gemeente. De komende jaren werken zij samen aan de toekomst van de Westlandse samenleving. Onze ambitie is om op een open en toegankelijke manier te besturen. De focus ligt hierbij op het algemeen belang van de Westlandse inwoners, bedrijven en organisaties – zowel nu als in de toekomst.

Een financieel gezonde gemeente is cruciaal voor een sterk en toekomstbestendig Westland. We gaan zorgvuldig om met het geld van onze inwoners en bedrijven – elke euro telt. Daarom geven we niet meer uit dan er binnenkomt en zorgen we dat onze begroting structureel in evenwicht is. We houden onze schulden goed in de gaten. Ook zorgen we dat de belastingen voor inwoners en bedrijven passen bij de financiële situatie en de voorzieningen die we bieden.

We streven ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn waar betrokken medewerkers zich met plezier inzetten voor de Westlandse samenleving. De organisatie is zo ingericht dat we de blik naar buiten houden, op de grote opgaven die er voor gemeente Westland liggen. We zijn resultaatgericht, wendbaar en lerend. De digitalisering en de inzet van data dragen bij aan een efficiëntere en transparantere overheid, betere kwaliteit van dienstverlening en nieuwe innovatieve vormen van beleidsontwikkeling en besluitvorming.

We betrekken inwoners actief en geven hen inspraak. Zo ontstaat een sterke verbinding tussen de gemeente en haar gemeenschap. Gemeente Westland heeft als doel om participatie breder op te pakken dan verplicht is vanuit de Omgevingswet. Participatie en samenspraak goed inrichten vraagt om een lange-termijn-aanpak.

Producten

Bestuur

Als gemeente nemen we dagelijks beslissingen over veel verschillende onderwerpen. Dit gebeurt volgens vastgestelde processen die zorgen voor transparante, tijdige en zorgvuldige besluitvorming. We betrekken de raad actief bij besluitvorming en creëren meer ruimte voor gesprekken over onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers.

Daarnaast zetten we actief in op externe betrekkingen om onze belangen en ambities te realiseren. Het is hierbij van belang dat we duurzame contacten en relaties onderhouden met inwoners, (mede)overheden en organisaties in de publieke en private sector. Collegeleden nemen deel aan relevante bestuurlijke netwerken op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau. En we uiten waardering aan inwoners en verenigingen die zich op bijzondere wijze inzetten voor de Westlandse samenleving.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een goed werkend en navolgbaar gemeentebestuur.	Gemeenteraad: bepaalt de richting van het beleid en controleert of het college het beleid goed heeft uitgevoerd.
	College: voert besluiten van de gemeenteraad uit.
	College: voert wetten en regelingen van het Rijk en de Provincie uit.
	College: voert het Collegewerkprogramma binnen de financiële ruimte van de begroting uit.
Een transparant, tijdig en zorgvuldig besluitvormingsproces.	Bijstellen en verbeteren van de processen.
	We vergroten de betrokkenheid van de raad bij de besluitvorming door meer interactie in het proces te organiseren.
Verstevigen van de relaties met belangrijke partners en bestuurlijke aanwezigheid in de regio.	Collegeleden nemen deel aan relevante bestuurlijke netwerken op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau.
Collegeleden zijn ambassadeurs van Westland richting bezoekers uit binnen- en buitenland.	Ontvangst van diverse delegaties. Denk hierbij aan Kamerleden, bewindspersonen, Statenleden, Europarlementariërs en internationale delegaties.
	Organiseren van en aanwezig zijn bij relevante momenten waar de belangen van Westland gediend kunnen worden.
Uiten van waardering aan inwoners en verenigingen/organisaties die zich inzetten voor de Westlandse samenleving.	Uitreikingen koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen.
	Het uitreiken van vrijwilligersprijs het WestlandHart.
	Het organiseren van de Nieuwjaarsontmoeting.
	Het organiseren van het Westlands Sportgala.
	Het organiseren van momenten voor de Westlandse veteranen (o.a. de Westlandse Veteranendag).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verstevigen internationale positie Westland en tuinbouwsector.	Het verder door ontwikkelen van de Global Alliance of Horticulture Regions en daarmee het delen van kennis en ervaringen. Hiermee creëren we kansen voor ons bedrijfsleven.
	Het deelnemen aan relevante overleggen en netwerken bij Europese instanties.
Krachtigere positie van Westland.	Om het doel te bereiken zetten we o.a. in op de volgende activiteiten: • Koplopers in de tuinbouw zichtbaarder maken en als voorbeeld laten dienen voor de sector. Tijdens bijeenkomsten, op beurzen en bij landelijke (politieke) momenten. • Het WHC positioneren als het kennis- en innovatiecentrum van de tuinbouwsector. Hier komen onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenkomen om de toekomst van de sector vorm te geven. • Publieke en politieke boegbeelden naar Westland halen.

Burgerzaken

We registreren levensgebeurtenissen van Westlandse inwoners en voorzien individuele burgers en (semi)overheidsinstanties van officiële documenten en persoonsgegevens. We gebruiken de persoonsgegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP) voor het opstellen en afgeven van akten burgerlijke stand, reisdocumenten en rijbewijzen. We streven naar een snelle en correcte afhandeling van aanvragen en zorgen voor een toegankelijke dienstverlening voor alle inwoners.

Vragen die we binnenkrijgen via social media en de telefoon beantwoorden we op een vriendelijke en snelle manier.

We organiseren verkiezingen op Europees, landelijk, provinciaal, waterschaps- en lokaal niveau. Een goed en open verloop van verkiezingen is essentieel voor ons democratisch proces.

Het Klantcontactcentrum (KCC) is de centrale toegang van de gehele gemeente voor inwoners, bedrijven, kernpartners en instellingen. De medewerkers van het KCC zijn verantwoordelijk voor alle eerstelijns klantcontacten via telefoon en social media. We meten klanttevredenheid en verbeteren de dienstverlening op basis van de resultaten.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Goede dienstverlening aan inwoners en bedrijven.	Wij bieden inwoners de mogelijkheid om binnen 5 werkdagen een afspraak te maken voor het aanvragen van een reisdocument of rijbewijs.
	We bieden inwoners die aan huis zijn gebonden thuisdienst voor het aanvragen en in ontvangst nemen van identiteitsdocumenten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We stimuleren het gebruik van het digitale loket voor het aanvragen van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels en de aangifte van geboorte- en overlijden.
	We bieden Westlandse uitzendbureaus 2x per maand de mogelijkheid om de door hen gehuisveste arbeidsmigranten in de avonduren in te schrijven in de BRP.
	We bieden niet-ingezetenen de mogelijkheid om een Burgerservicenummer en DigiD aan te vragen.
	We bieden vreemdelingen, ter afronding van de naturalisatieprocedure, jaarlijks 8 keer de mogelijkheid om een verklaring van verbondenheid af te leggen.
Een kwalitatief goede registratie van (niet) ingezetenen in de Basisregistratie Personen.	We vergroten, door ingebruikname van het Platform Arbeidsmigranten, het zicht op de verblijfplaats van arbeidsmigranten. Hierbij werken samen we met de Westlandse Uitzendbureaus.
	Wij bewaken de kwaliteit van de BRP door het structureel uitvoeren van geautomatiseerde bestandscontroles, het uitvoeren van multidisciplinaire handhavingsacties, leegstandcontroles en persoonsgerichte huisbezoeken.
Goed en open verloop van verkiezingen.	Op 17 maart 2027 worden de leden van Provinciale Staten en het Waterschap gekozen.
Westlanders ervaren een uitstekende en uniforme beantwoording via telefoon en/of social media.	Onze telefonische en sociale media-contactmomenten blijven we continu verbeteren. Dit doen we door: • Maandelijkse data analyse en KPI monitoring. • Klanttevredenheidsonderzoek eens per jaar • Blijven coachen van medewerkers en optimaliseren van de kwaliteitstoets voor medewerkers • Blijvend optimaliseren van de content binnen onze systemen en gemeentelijke websites.
	We handelen, waar mogelijk, klantvragen direct af binnen het KCC (First Time Fix).
	We streven naar een wachttijd van 30 seconden voor telefonische contacten en 1 uur voor digitaal klantcontact.
	Gezamenlijk gaan we ervoor dat minimaal 90 procent van de klantvragen binnen 2 werkdagen een reactie ontvangt. En dat 80% binnen 15 werkdagen afgehandeld is.
Verdere optimalisatie van dienstverlening.	Inzet op fysieke dienstverlening in de publiekshal. Dit zorgt ervoor dat inwoners van Westland hun vragen en verzoeken ook persoonlijk en direct

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	kunnen afhandelen, wat bijdraagt aan een laagdrempelige en toegankelijke dienstverlening.
	Samenwerking met de Wmo om meldingen beter te kunnen screenen. Hierdoor kan juiste snellere en effectievere ondersteuning worden geboden.
	We blijven intern aandacht besteden aan de werkzaamheden van het KCC. Ook daarom nodigen we collega's en externe samenwerkingspartners uit, om actief deel te nemen aan het onboardingsprogramma.
	Om onze bereikbaarheid, interne communicatie en klanttevredenheid te kunnen continueren is een nieuwe telefooncentrale noodzakelijk. Het contract van de huidige centrale loopt af. Er wordt een programma van eisen opgesteld.
Westlanders ervaren een goede digitale en persoonlijke dienstverlening. Hierin zetten we de ingeslagen weg voort.	We houden oog voor Westlanders die moeite hebben met de digitale of schriftelijke communicatie met de gemeente. Inwoners krijgen ondersteuning van de formulierenbrigade van Vitis Welzijn.
	We verbeteren, waar nodig, de mogelijkheden om digitaal zaken te doen met de gemeente. Via het persoonlijke (en goed beveiligde) loket maken we steeds meer documenten en statusinformatie van aanvragen inzichtelijk. Ook maken we het aanvragen van producten en diensten makkelijker en veiliger voor Westlanders.
	We meten klanttevredenheid en we verbeteren de dienstverlening op basis van de resultaten daarvan. Dit jaar zullen we deze aanpak over nog meer producten en diensten uitbreiden.

Beheer overige gebouwen en gronden

Het maatschappelijk vastgoed wordt doelgericht ingezet om maatschappelijke doelstellingen te realiseren op het gebied van onder meer sport, cultuur en onderwijs. Het hebben van vastgoed is daarbij geen doel op zich, maar een middel om deze voorzieningen mogelijk te maken en toegankelijk en toekomstbestendig te houden voor inwoners.

Wij sturen daarbij op een strategische en efficiënte vastgoedportefeuille. We beheren en onderhouden onze gebouwen volgens een vast plan. Daardoor functioneren de gebouwen goed en blijven ze technisch op orde. We willen een financieel gezonde en toekomstbestendige portefeuille. Daarom sturen we op duurzaamheid en het behalen van de Europese klimaatdoelen, rechtmatigheid en heldere kaders.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een planmatig beheerd en goed onderhouden gemeentelijk vastgoedbestand.	Wij beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed planmatig en sturen daarbij op minimaal conditieniveau 'redelijk', conform de NEN 2767-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	conditiemeting. Zo wordt de technische staat objectief beoordeeld en blijft het vastgoed functioneren en technisch op orde.
Een strategisch beheerde vastgoedportefeuille.	Wij beoordelen de vastgoedportefeuille periodiek op de bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen, de technische staat en de financiële prestaties. Op basis hiervan bepalen wij per object een strategie: behouden, renoveren, afstoten of herontwikkelen. Zo houden wij de vastgoedportefeuille toekomstbestendig en afgestemd op de gemeentelijke ambities.
Strategisch grondbezit voor gemeentelijke opgaven.	Wij verwerven strategisch grondposities ter ondersteuning van gebiedsvisies en gemeentelijke opgaven, met oog voor continuïteit en het duurzaam borgen van gemeentelijke taken op de lange termijn.
Een huurprijsbeleid met heldere kaders en transparante tarieven.	We werken aan een nota Huurprijzenbeleid en leggen daarin heldere kaders en transparante tarieven vast, in lijn met de Wet Markt & Overheid.
Een duurzame gemeentelijke vastgoedportefeuille.	Wij definiëren de kernportefeuille en verduurzamen deze planmatig en, waar nodig, versneld. Dit doen we minimaal in lijn met de nationale en Europese klimaatdoelen voor 2030 en 2050.

Overhead

We streven ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn waar betrokken medewerkers zich met plezier inzetten voor de Westlandse samenleving. De organisatie is zo ingericht dat we de blik naar buiten houden, op de grote opgaven die er voor gemeente Westland liggen. We zijn resultaatgericht, wendbaar en lerend.

De organisatieontwikkeling is erop gericht dat de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie soepel en scherp verloopt, en dat er een goede verbinding is met de wereld om ons heen. We blijven continu werken aan voorspelbaarheid en kwaliteit van onze dienstverlening – ook door processen en systemen te optimaliseren en te moderniseren.

We beschermen de gemeentelijke organisatie tegen inbreuk op de beveiliging van informatie en datalekken. We monitoren de technische en organisatorische maatregelen die noodzakelijk zijn om (persoons)gegevens te beschermen.

Communicatie speelt een centrale rol in het versterken van de relatie tussen gemeente en samenleving: we zorgen ervoor dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners goed geïnformeerd zijn, zich gehoord voelen en actief kunnen meedenken en meedoen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De gemeente Westland als aantrekkelijk werkgever.	We werken aan een nieuwe arbeidsmarktbenadering. Deze benadering zorgt

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	ervoor dat gemeente Westland op de arbeidsmarkt wordt herkend als aantrekkelijke werkgever.
	We onderzoeken of we samenwerkingsverbanden in de regio, landelijk, provinciaal en op gemeenteniveau kunnen aangaan. Ook maken we gebruik van de kennis van de VNG op gebied van de arbeidsmarkt.
	We zetten in op een goede start voor nieuwe medewerkers. We bieden een onboardingstraject van 3 maanden, waarmee gezorgd wordt voor een goede landing, een warm welkom en het delen van relevante informatie en afspraken.
	We implementeren een nieuwe ontwikkelcyclus, waar de nadruk ligt op de talentontwikkeling van de medewerker.
	We bieden een passend, actueel en uitdagend leeraanbod en leerplatform.
Versteviging participatie.	We werken aan een participatievisie met ambitie, waarden, spelregels en rolverdeling. Met duidelijke rollen voor de raad, het college, de directie en de organisatie.
	Op basis van de participatievisie organiseren we kennissessies voor de raad, het college en de directie.
	Op basis van de participatievisie zal er een participatie toolbox worden opgesteld.
	We ontwikkelen per wijk en straat een gerichte participatieaanpak. We breiden de inzet van de online participatie via OpenStad verder uit om het tot een vaste werkwijze te maken.
Heldere, tijdige en toegankelijke informatie voor inwoners, ondernemers en partners over beleid, dienstverlening en actuele ontwikkelingen.	We doen dit via diverse online en offline communicatiekanalen zoals de website, sociale media en de gemeentepagina. Online zorgen we voor duidelijke taal en toegankelijke informatie die aansluit bij de behoeften van onze inwoners.
Digitale inclusieve gemeente.	We nemen maatregelen om beter te kunnen voldoen aan de wettelijke toegankelijkheidseisen (WCAG).
De informatievoorziening en gemeentelijke dienstverlening zijn weerbaar tegen digitale dreigingen en datalekken.	We trainen medewerkers in veilig te werken en het herkennen van phishing. We organiseren jaarlijks een cybercrisisoefening, treffen technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen en werken met een Concern Informatieplan (CIP) om informatievoorziening
	We monitoren continu dreigingsbeelden vanuit cyberveiligheid en zetten het CSIRT (Cyber Security Incident Response Team) in bij impactvolle incidenten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Aantoonbaar voldoen aan de geldende wet- en regelgeving voor informatiebeveiliging en privacy.	We implementeren en onderhouden de vereiste maatregelen voor informatiebeveiliging en privacy. We voeren preventieve beveiligings- en privacytoetsen uit en organiseren jaarlijks de verplichte audits en zelfevaluaties. Conform wet- en regelgeving rapporteren wij per kwartaal over de mate van compliance en de risico's. Afwijkingen en verbeterpunten vertalen we naar concrete maatregelen.
Waar dit aantoonbare meerwaarde oplevert, wordt AI verantwoord ingezet ter ondersteuning van gemeentelijke taken en dienstverlening.	We bieden kaders voor het verantwoord gebruik van AI en vergroten AI-geletterdheid en basisvaardigheden.
	Voor de kantoorautomatisering zetten we in op het begeleid inzetten van MS Copilot. Tevens onderzoeken we de mogelijkheden met betrekking tot flitsvergunningen en ondersteuning van keukentafelgesprekken om de administratieve lasten aanzienlijk te verlagen.
Vergroten duurzame inzetbaarheid medewerkers.	We zetten preventieve maatregelen (zoals vitaliteitsbevordering) en ondersteuning in om uitval van medewerkers te voorkomen.
	We voeren verbeteringen uit op basis van de Medewerker Tevredenheidsonderzoek (MTO) uitkomsten.

Belastingen

Het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingen en daarbij waar mogelijk verlenen van kwijtschelding.

Taakvelden 0.61 OZB woningen, 0.62 OZB niet-woningen, 0.64 Belastingen overig

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het realiseren van de geraamde belastingopbrengsten.	Realistisch begroten en vervolgens opleggen en invorderen van de belastingaanslagen. Zie ook de paragraaf Lokale heffingen.
Lasten voor de inwoners en bedrijven moeten in verhouding staan tot de financiële weerbaarheid en het voorzieningenniveau van de gemeente.	Jaarlijks de belastingtarieven aanpassen, waarbij de tarieven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing toegroeien naar kostendekkendheid en de hoogte van de OZB zich jaarlijks ontwikkelt conform de nationale consumentenprijsindex.
	Belastingverordeningen eind van het jaar ter vaststelling voorleggen aan de raad.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeente

Via het gemeentefonds ontvangen we middelen van het Rijk. De algemene uitkering vormt daarbij een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke financiering en levert een groot deel van de dekking

voor de gemeentelijke uitgaven. De raming van de algemene uitkering baseren wij op de meest recente meicirculaire en op de actuele ontwikkelingen in de verdeling van het gemeentefonds.

Wij informeren de raad over relevante mutaties in de algemene uitkering die volgen uit de circulaire van het gemeentefonds. Wij verwerken deze mutaties in een begrotingswijziging, zodat de meerjarenraming actueel blijft en er een realistisch beeld ontstaat van de beschikbare middelen voor Westland.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een reëel en actueel beeld van de inkomsten uit de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds.	We baseren de raming op de meest recente circulaire van het gemeentefonds en verwerken daarin de relevante mutaties voor de jaren van de meerjarenbegroting.
	We informeren de raad over de financiële effecten van de circulaire van het gemeentefonds en leggen wijzigingen voor aan de raad via een begrotingswijziging.

Overige gemeentefinanciën

Het product Overige gemeentefinanciën bundelt de taakvelden 0.5 en 0.8 tot en met 0.11 uit de BBV-indeling. Het gaat om posten die niet direct aan een specifiek beleidsterrein zijn toe te rekenen, maar wel onderdeel uitmaken van de gemeentebrede financiële huishouding. Taakveld 0.5 (Treasury) gaat over het sturen en beheersen van geldstromen, de financiële vermogenswaarden en de financiële posities met de hieraan verbonden risico's, in de paragraaf Financiering wordt hier nader op ingegaan. Onder taakveld 0.8 (Overige baten en lasten) vallen bijvoorbeeld stelposten en onvoorzien uitgaven die nog niet aan andere taakvelden zijn toegewezen. Taakveld 0.9 betreft de vennootschapsbelasting die de gemeente eventueel verschuldigd is over ondernemingsactiviteiten. Taakveld 0.10 omvat de mutaties in de reserves, waaronder toevoegingen en onttrekkingen die voortvloeien uit begrotingsbesluiten. Taakveld 0.11 ten slotte laat het rekeningresultaat zien, ofwel het saldo van baten en lasten na bestemming. Samen vormen deze taakvelden een sluitpost die inzicht geeft in de financiële techniek en beheersing van de begroting als geheel. Dit product is daarmee vooral instrumenteel van aard en minder gericht op inhoudelijk beleid.

Taakvelden 0.5 Treasury, 0.8 Overige baten en lasten, 0.9 Vennootschapsbelasting, 0.10 Mutaties reserves en 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vennootschapsbelasting	
Een juiste en volledige fiscale verantwoording van de vennootschapsbelasting.	We verwerken de vennootschapsbelasting op het taakveld Vennootschapsbelasting en actualiseren de raming op basis van de door de Belastingdienst opgelegde definitieve en voorlopige aanslagen en op basis van ramingen voor komende jaren.
Beheersing van de fiscale positie rond de openbare reclame.	We volgen de lopende bezwaar- en proefprocedures, blijven aangesloten bij de landelijke ontwikkeling in de rechtspraak en

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	verwerken de uitkomsten in de financiële raming zodra daar duidelijkheid over is.
Beperking van financiële onzekerheden rondom belastingrente.	We bewaken de teruggave en vermindering van belastingrente, en houden daarbij rekening met het moment waarop de Belastingdienst tot uitbetaling overgaat.
Duidelijkheid over de fiscale gevolgen van de BBV-wijziging en de doorbelasting van omslagrente.	We onderhouden hierover overleg met de Belastingdienst en beoordelen de gevolgen voor de fiscale winstgrondslag van de grondbank Westlandse Zoom
Beheersing van de fiscale positie rond het grondbedrijf.	We volgen de ontwikkelingen binnen de huidige en nieuw te openen grondexploitaties. Speciale aandacht bestaat voor de grondexploitatie Flora Campus.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Formatie

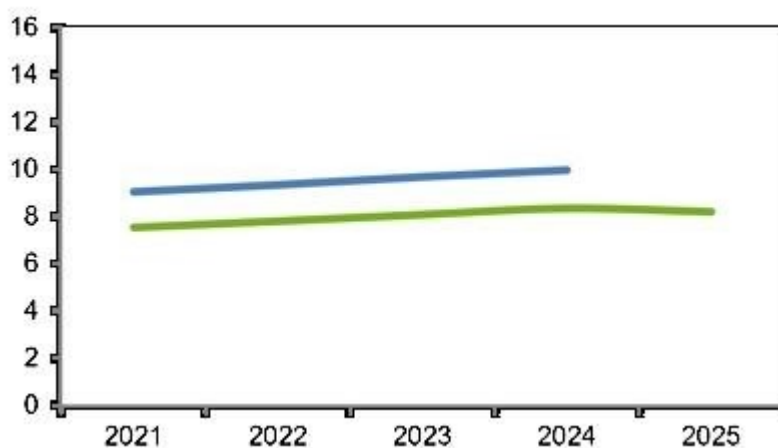
Formatie (Fte) per 1.000 inwoners.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederlandse gemeenten

Bron: A&O personeelsmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2021	7,54	9,04
2022	7,81	9,34
2023	8,09	9,68
2024	8,36	9,97
2025	8,21	n.n.b.

Bezetting

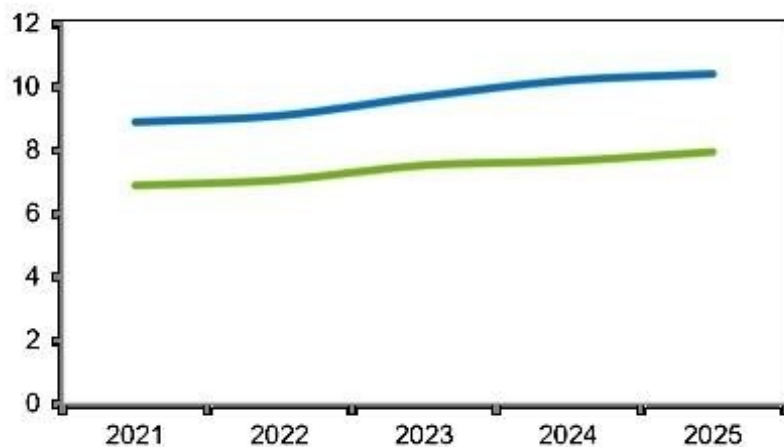
Bezetting (Fte) per 1.000 inwoners.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederlandse gemeenten

Bron: Salarisbestanden gemeenten, CBS statline

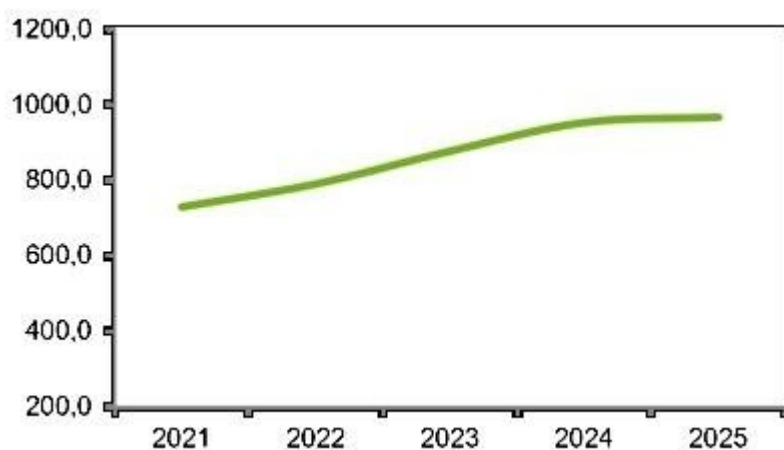
Jaar	Westland	Nederland
2021	6,89	8,9
2022	7,06	9,1
2023	7,53	9,7
2024	7,67	10,2
2025	7,96	10,4

Apparaatskosten

De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners. Gegevens van andere gemeenten niet bekend.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Jaar	Apparaatskosten per inwoner
2021	€ 729
2022	€ 790
2023	€ 877
2024	€ 953

Jaar	Apparaatskosten per inwoner
2025	€ 967

Externe inhuur

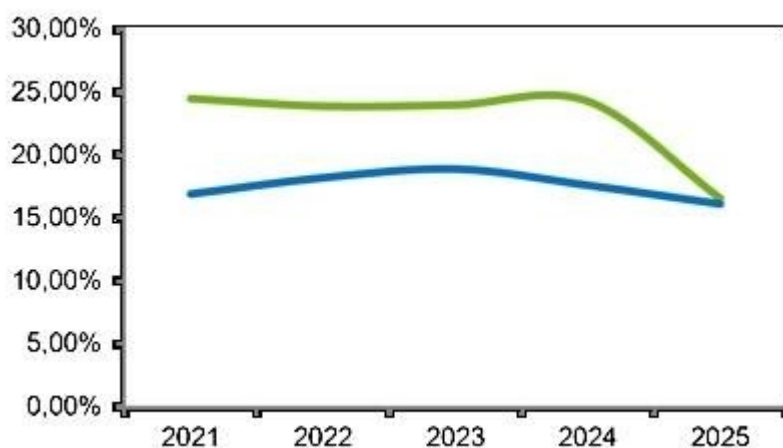
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: 100.000+ gemeenten

Bron: Enquête personeelsmonitor, Salarisbestanden gemeenten

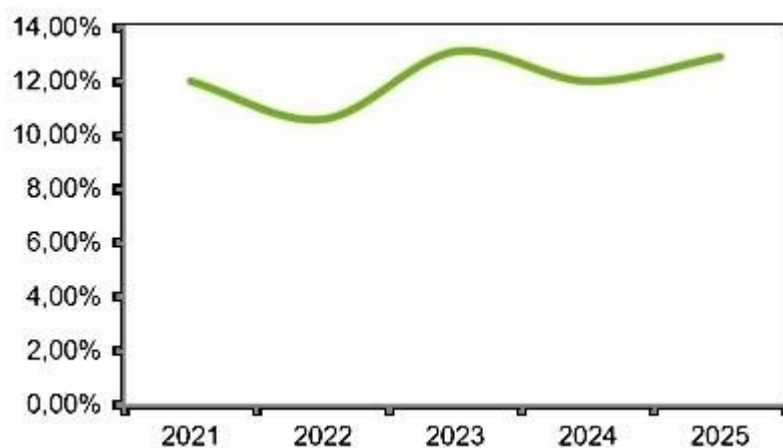
Jaar	Westland	100.000+ gemeenten
2021	24,5%	16,9%
2022	23,9%	18,2%
2023	24,0%	18,9%
2024	24,3%	17,6%
2025	16,6%	16,1%

Overhead

De kosten van overhead gedeeld door de totale lasten exclusief stortingen reserves. Gegevens van andere gemeenten niet bekend.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Jaar	% overhead
2021	12,0%
2022	10,6%
2023	13,1%
2024	12,0%
2025	12,9%

Gemiddelde WOZ waarde

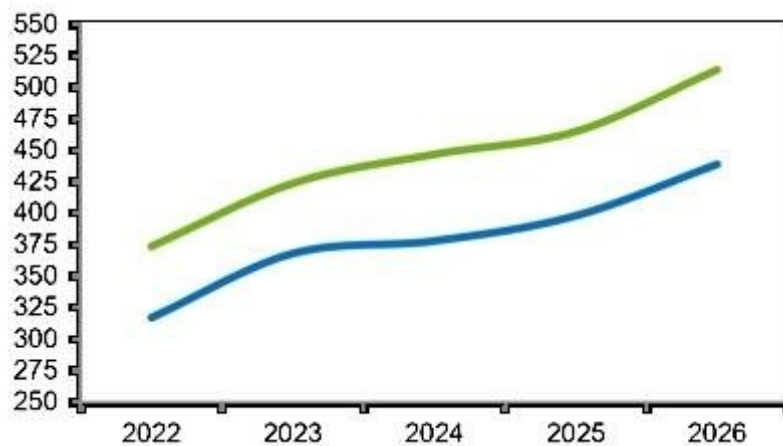
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen x € 1.000.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Waarde onroerende zaken

Jaar	Westland	Nederland
2022	374	317
2023	424	368
2024	447	378
2025	465	398
2026	514	439

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. De COELO hanteert per 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen.

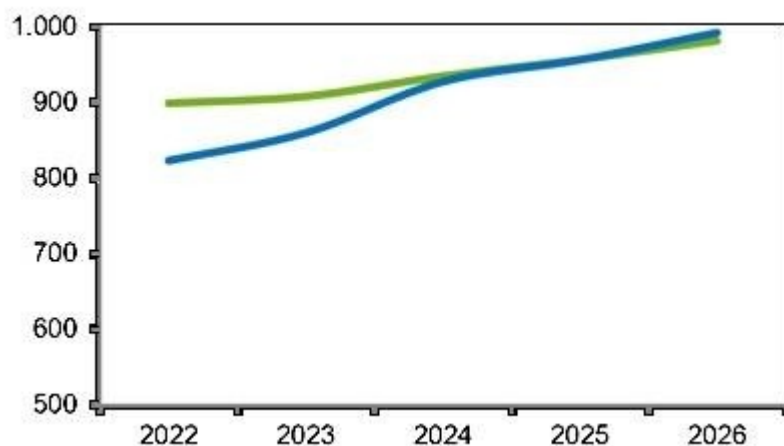
Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: COELO - Atlas lokale lasten

Jaar	Westland	Nederland
2022	899	823
2023	908	860
2024	935	928
2025	957	958
2026	982	993

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

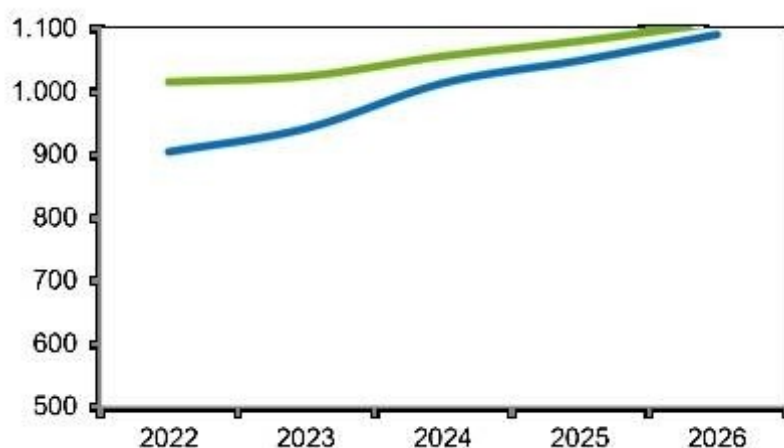
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. De COELO hanteert per 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: COELO - Atlas lokale lasten

Jaar	Westland	Nederland
2022	1.016	905
2023	1.025	941
2024	1.057	1.014
2025	1.081	1.047
2026	1.110	1.089

Omvang huishoudelijk restafval

Kilogram per inwoner, niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

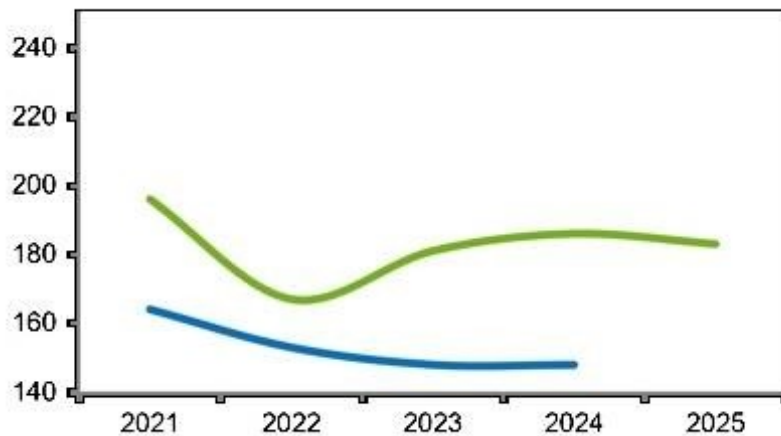
Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: 2021 - 2024 CBS - Huishoudelijk afval

2025 HVC data voor Westland, CBS data voor heel Nederland nog niet beschikbaar

Jaar	Westland	Nederland
2021	196	164
2022	167	153
2023	181	148
2024	186	148
2025	183	n.n.b.

Externe ontwikkelingen/risico's

- Cloudcomputing, data gedreven werken, kunstmatige intelligentie (AI) en RPA nemen in het werk een steeds belangrijkere plaats in.
- Toenemende cyberdreiging vanuit maatschappelijk en economisch perspectief (ook AI als aanvalswapen); wet- en regelgeving wordt uitgebreid en aangescherpt.
- De verharding in de maatschappij draagt eraan bij dat wij extra fysieke en digitale beveiligingsmaatregelen onderzoeken voor de ambtenaren en bestuurders van Westland.
- Nieuwe ambities (Flora Campus, wonen, zorg, klimaat, energie) en reguliere taken vormen aanzienlijke uitdagingen; balans tussen ambitie, taken, middelen en uitvoeringskracht.
- Onvoldoende beschikbare arbeidskrachten door vergrijzing, verloop en arbeidsmarktkrapte en de groei van de gemeente; risico dat processen stagneren en doelstellingen niet tijdig worden gerealiseerd.
- Medewerkers verlaten de organisatie; externe inhuur vult dit tijdelijk op maar draagt niet bij aan kennisopbouw en historisch geheugen.
- Groeiende organisatie heeft te maken met schaarste (financieel, ruimtelijk, arbeidscapaciteit); onvoldoende wendbaarheid voor integraal aanpakken van uiteenlopende belangen.
- Verdere herverdeling van het gemeentefonds is uitgesteld tot 2029. Het ingroeipad wordt in 2027 en 2028 bevroren en geïndexeerd. De definitieve vormgeving van de herverdeling en de financiële gevolgen voor de gemeente zijn daarmee nog onzeker.

Kaderstellende beleidsnota's

- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- Wet op de Ondernemingsraden (WOR) 2023
- Financiële verordening 2025
- Nota reserves en voorzieningen 2025
- Nota activabeleid 2017
- Treasurystatuut 2021

- Beleidsregels garanties en borgstellingen 2020
- Verordening Onroerendezaakbelastingen 2026
- Verordening Forensenbelasting 2026
- Verordening Afvalstoffenheffing 2026
- Verordening Riool- en waterzorgheffing 2026
- Verordening Marktgelden 2026
- Verordening Lijkbezorgingsrechten 2026
- Legesverordening 2026
- Verordening Toeristenbelasting 2025
- Leidraad invordering gemeentelijke belastingen Gemeente Westland 2026
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Westland 2023
- Algemene subsidieverordening Westland 2024

Overige verplichte informatie

De volgende informatie moet conform BBV-regelgeving verplicht worden opgenomen in de programmabegroting en betreffen het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en een toelichting op de begroting van de Vennootschapsbelasting.

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen is opgesteld conform BBV-regelgeving en sluit niet helemaal aan op het product Algemene dekkingsmiddelen eerder in dit programma. Dit komt doordat er in het product meer lasten zijn opgenomen zoals bijvoorbeeld voor de Vennootschapsbelasting.

De Vennootschapsbelasting is geen apart product, maar komt wel conform BBV-regelgeving apart terug in het overzicht van baten en lasten op taakveldniveau. De Vennootschapsbelasting wordt onder het overzicht van algemene dekkingsmiddelen toegelicht.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die vrij besteedbaar zijn, omdat ze geen specifiek bestedingsdoel hebben. De belangrijkste onderdelen hiervan zijn:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Lokale belastingen (onroerende zaakbelasting, toeristen- en forensenbelasting);
- Rente en dividend van geldleningen en deelnemingen.

In de onderstaande tabel zijn de ramingen opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
<i>Geldleningen en deelnemingen</i>					
Dividend nutsbedrijven	11.743	11.743	11.743	11.743	11.743
Beleggingen/deelnemingen	500	500	500	500	500
Renteresultaat	1.628	799	1.328	1.249	1.609
Subtotaal geldleningen en deelnemingen	13.871	13.042	13.571	13.492	13.852
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	234.837	246.365	233.871	228.728	232.230

Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
<i>Onroerende zaakbelastingen</i>					
OZB eigenaren niet-woning	14.472	14.966	15.471	15.995	16.538
OZB eigenaren woning	17.666	18.373	19.095	19.844	20.600
OZB gebruikers niet-woning	9.723	10.056	10.396	10.749	11.121
Subtotaal onroerende zaakbelastingen	41.861	43.395	44.962	46.588	48.259
<i>Overige belastingen</i>					
Toeristenbelasting	318	318	318	318	318
Forensenbelasting	99	99	99	99	99
Subtotaal overige belastingen	417	417	417	417	417
Overige algemene dekkingsmiddelen	-2.163	5.664	2.627	3.570	3.404
Totaal algemene dekkingsmiddelen	288.823	308.883	295.448	292.795	298.162

De analyse tussen de raming 2026 en 2027 is opgenomen in 'Wat mag het kosten' bij programma 0.

Geldleningen en deelnemingen

De baten uit hoofde van leningen en beleggingen bestaan uit het renteresultaat en uit dividenden.

Juva heeft in de zomer van 2024 een strategisch plan gepresenteerd waarin zij hun investeringsplannen tot 2030 hebben verwerkt. Naar aanleiding van gesprekken tussen gemeente Westland en Juva is hierna overeengekomen de positieve resultaten en reserves voor een groter deel af te romen dan oorspronkelijk in de prognoses van Juva is opgenomen. Hierdoor werd de te verwachte dividenduitkering € 4,3 miljoen hoger geraamd vanaf 2025. Het totaal aan te verwachten dividend van Juva is jaarlijks € 11,2 miljoen. Vanuit Evides wordt € 0,5 miljoen aan dividend verwacht.

De dividenduitkering uit aandelen BNG is voor 2026 en verder geraamd op € 500.000.

Voor het renteresultaat verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een deel van de uitgaven in de programma's van de begroting. De rijksoverheid informeert de gemeenten over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. Dit doet zij via circulaire's in mei, september en december. De inhoud van de meicirculaire 2026 voor Westland is verwerkt in de meerjarenbegroting 2027-2030. Hierdoor is de laatst bekende stand van het gemeentefonds in de begroting opgenomen. In de 2e Afwijkingenrapportage 2026 wordt de raming voor 2026 aangepast op de uitkomsten van de meicirculaire 2026.

Accresontwikkeling gemeentefonds

Het gemeentefonds volgt de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De omvang van de algemene uitkering beweegt hierin mee. Deze beweging heet accres.

Meicirculaire 2026

9 juli heeft uw raad de raadsinformatiebrief (RIB) Meicirculaire ontvangen. In deze Meicirculaire zaten nog een aantal verwerkingskeuzes, waardoor het saldo van de Meicirculaire wijzigt. Dit betreft de taakmutaties, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen welke integraal onderdeel uitmaken van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en in principe vrij besteedbaar zijn. Dit betreffen onderstaande posten:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
<i>Taakmutaties</i>				
Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo	1.311			
Huishoudelijke hulp (HH) uit de Wmo			-7.930	-8.055
Vangnetregeling HH uit de Wmo			2.367	2.405
Taakmutaties < € 0,1 mln.	37	-60	-57	-58
Totaal	1.348	-60	-5.620	-5.708
<i>Integratie- en decentralisatie-uitkeringen</i>				
Participatie	395	441	493	508
CDOKE	3.296			
Overige uitkeringen < € 0,1 mln.	94	78	77	89
Totaal	3.785	519	570	597

De grootste posten worden hieronder kort toegelicht.

Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo

De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo (ter vervanging van het abonnementstarief) is uitgesteld van 1 januari 2027 naar 1 januari 2028. Om het financiële nadeel voor gemeenten op te vangen wordt in 2027 een bedrag toegevoegd aan het gemeentefonds. Voor Westland bedraagt dit € 1,3 miljoen in 2027. Omdat in de begroting wel al rekening gehouden was met een eigen bijdrage, kiezen we ervoor om de derving van deze eigen bijdrage in 2027 te compenseren met de extra middelen vanuit het gemeentefonds.

Huishoudelijke hulp Wmo

Het kabinet wil dat huishoudelijke hulp niet langer via de Wmo wordt vergoed voor mensen die dit zelf kunnen betalen. Deze maatregel zou in werking moeten treden op 1 januari 2029 en betekent dat huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo komt te vervallen. Omdat het Rijk verwacht dat gemeenten hierdoor minder kosten maken, wordt het gemeentefonds dienovereenkomstig gekort.

Hoewel huishoudelijke hulp grotendeels uit de Wmo verdwijnt, blijft de gemeente verantwoordelijk voor mensen die deze zorg niet zelf kunnen regelen of bekostigen. Voor deze groep wordt een vangnet ingericht. Gemeenten ontvangen hiervoor vanaf 2029 extra middelen via het gemeentefonds.

Het gesaldeerde effect van het gekorte gemeentefonds en het vangnet, is voor zowel 2029 als 2030 € 5,6 miljoen nadelig. Omdat deze verandering nog niet is vertaald in wetgeving, maar wel onderdeel vormt van het coalitieakkoord van het kabinet, kiezen we ervoor deze post budgetneutraal te verwerken middels een stelpost. Zodra bij de begroting 2028 meer bekend is over de beleidsmatige

invulling, zal dan een reële raming van de financiële gevolgen opgenomen worden. Dit is conform het begrotingsadvies 2027-2030 van de VNG. Op deze manier kan de komende jaren worden afgewacht of de wet in werking treedt, zonder al ingrijpende keuzes te maken over het afschaffen van deze huishoudelijke hulp.

Integratie-uitkering Participatie

De integratie-uitkering Participatie wijzigt om twee redenen. Ten eerste wordt de loon- en prijsbijstelling 2026 toegekend. Ten tweede wordt de budgetverdeling voor de rijksbijdrage beschut werk aangepast op basis van een nieuwe verdeelsleutel. Voor Westland loopt dit op van € 288.000 in 2026 naar € 508.000 in 2030. De extra middelen voor Participatie worden ingezet voor Patijnenburg.

Decentralisatie-uitkering CDOKE

Voor 2027 is via de meicirculaire ook incidenteel budget beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de uitvoering van taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid. Een deel hiervan is bestemd voor gemeentelijke plannen, zoals het aardgasvrij maken van wijken, de aanleg van windparken of zonnevelden en de invoering van zero-emissiezones. Voor Westland bedraagt dit in totaal € 3,3 miljoen in 2027 we houden al meerjarig rekening met € 2,2 miljoen aan inkomsten en uitgaven voor CDOKE, wat betekent dat er nog € 1,1 miljoen aan extra inkomsten in 2027 binnenkomt vanuit het Rijk. We kiezen ervoor deze extra € 1,1 miljoen als vrij besteedbaar te beschouwen en in te zetten voor de financiële dekking van de ambities in het Collegewerkprogramma op het terrein van klimaat- en energiebeleid.

Ten opzichte van de RIB over de meicirculaire zorgen de bovenstaande keuzes voor een beperking van de vrij besteedbare middelen in 2027 en 2028. Voor 2029 en 2030 zorgen de keuzes juist voor een verruiming van de vrij besteedbare middelen:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Saldo Meicirculaire	4.033	459	-5.050	-5.111

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Onroerende zaakbelastingen en overige belastingen

Voor een toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Lokale heffingen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel worden begrotingsposten opgenomen, die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn. De concernstelposten maken deel uit van de overige algemene dekkingsmiddelen. De stelposten worden verdeeld naar de programma's nadat een besluit is genomen over concrete bestedings- of bezuinigingsvoorstellen. In de onderstaande tabel zijn de overige algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht overige algemene dekkingsmiddelen	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
<i>Algemeen</i>					
Post onvoorzien	0	0	0	0	0
Loon- en prijscompensatie	0	8.089	8.089	8.089	8.089

Overzicht overige algemene dekkingsmiddelen	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Stelpost garantiebanen	204	195	195	195	195
Stelpost actualisatie en overprogrammering MIP	-526	-1.382	-1.419	-476	-642
Stelpost uitkering plafond BCF	-1.841	-1.238	-1.238	-1.238	-1.238
Stelpost indexeren opbrengst hervormingsagenda	0	0	-3.000	-3.000	-3.000
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	-2.163	5.664	2.627	3.570	3.404

Een plus-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Post onvoorzien

Gemeenten zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht een post voor onvoorziene uitgaven te ramen. De omvang hiervan is niet wettelijk vastgelegd; gemeenten zijn hier vrij in. Met een enkele uitzondering is dit bedrag de laatste jaren niet aangewend. Daarom is in de begroting 2026 het bedrag voor de post onvoorzien structureel afgeraamd naar € 1.

Stelpost loon- en prijscompensatie

De accressen in de meicirculaire worden mede bepaald door de verwachte inflatie en loonkosten ontwikkeling in de komende jaren. De uitkering voor 2027 bevat daarom een inflatiecomponent voor de verwachte loon- en prijsstijging in dat jaar.

Deze prognose wordt jaarlijks vastgesteld door het Centraal Planbureau (CPB) en in de gemeentelijke begroting opgenomen als stelpost, waarop bij de 1° Afwijkingenrapportage 2027 aanspraak wordt gemaakt. De uitkeringsjaren na 2027 worden geraamd op basis van een constant prijspeil.

Stelpost Actualisatie en Overprogrammering MIP

Elk jaar weten we wat de kapitaallasten zijn die volgen uit het MIP. We berekenen hierbij de jaarlijkse toename van kapitaallasten ten opzichte van het vorig jaar. Over deze toename boeken we een overprogrammering in van 25% van de jaarlijkse toename in kapitaallasten volgend uit het MIP. Dat wil zeggen dat al een voordeel op de kapitaallasten in de begroting wordt ingeboekt. Deze methode wordt door meerdere gemeenten in Zuid-Holland toegepast en is afgestemd met de provincie.

Stelpost uitkering plafond BCF

Voor een nog te ontvangen afrekening op de onderschrijding van het Btw-compensatiefonds (BCF) is in de begroting 2027-2030 een stelpost opgenomen. Deze stelpost 2027-2030 is gebaseerd, conform het standpunt van de provincie Zuid-Holland, op de laatste afrekening van het BCF (2025).

Stelpost indexeren opbrengst hervormingsagenda

Dit betreft de besparingsopgave uit de Hervormingsagenda. Wij vertalen deze besparingsopgave in een in nog in te vullen stelpost. Hiermee wachten we het advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd begin 2027 af.

Overhead

Overhead

Onder de term overhead verstaan we alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om gemeentelijke producten en diensten te leveren (de verstrekking van een uitkering, de aanleg van wegen et cetera).

In de beleidsprogramma's nemen we alleen kosten op die betrekking hebben op het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces nemen we op in het taakveld 'Overhead' volgens de definitie van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Kostenonderbouwing tarieven

De tarieven en de bijbehorende kostenonderbouwing berekenen we apart, omdat deze niet een op een uit de programma's kunnen worden afgeleid. De reden hiervoor is dat de directe kosten zijn opgenomen op de betreffende programma's, terwijl de kosten van btw en overhead hier geen onderdeel van uitmaken.

De overheadkosten verdelen we volledig over de directe uren. Dit betekent dat voor alle op taakvelden toerekenbare uren een algemene opslag overhead geldt. We maken een uitzondering voor de medewerkers in de buitendienst. Bij deze medewerkers rekenen we de kosten voor de huisvesting voor 25% toe en de kosten van de gemeentewerven volledig. De kosten voor ICT rekenen we hier slechts voor 50% toe. De reden hiervoor is dat de medewerkers die vooral in de buitendienst werkzaam zijn minder gebruik maken van deze faciliteiten.

In de paragraaf Lokale heffingen lichten we de kostenonderbouwingen toe, inclusief de toerekening van overhead.

Vennootschapsbelasting

In 2024 heeft de gemeente een compromis gesloten met de Belastingdienst over de belastingaanslagen vanaf 2016 met betrekking tot het grondbedrijf. In lijn met dit compromis heeft de gemeente (herziene) aangiften vennootschapsbelasting over de jaren 2016 - 2024 ingediend. De Belastingdienst heeft deze aangiften afgewikkeld en (herziene) aanslagen opgelegd. De aanslagen over de jaren 2016 – 2022 zijn definitief vastgesteld. Tegen deze aanslagen heeft de gemeente bezwaar gemaakt tegen de belastingplicht voor openbare reclame en de hoogte van de belastingrente. Deze bezwaren zijn nog niet afgehandeld. Over de jaren 2023 en 2024 zijn alleen voorlopige aanslagen opgelegd. Tegen deze voorlopige aanslagen is geen bezwaar mogelijk.

Er lopen nu proefprocedures over de belastingplicht van de openbare reclame bij de Hoge Raad. De gemeente sluit hierbij aan. De verwachting is dat de uitspraak in het vierde kwartaal van 2026 wordt gedaan. Nu de uitspraak nog niet bekend is, hebben we de winst van de openbare reclame in de raming voor de begroting opgenomen.

Op landelijk niveau zijn veel bezwaarschriften tegen de hoogte van de belastingrente ingediend. In een van deze zaken is de zaak uiteindelijk voorgelegd aan de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat het belastingrentepercentage te hoog is vastgesteld. De Belastingdienst heeft een collectieve uitspraak op bezwaar gedaan. In principe zal de Belastingdienst binnen zes maanden na deze collectieve uitspraak de aanslagen verminderen met een aangepast bedrag aan belastingrente.

Vanwege de lopende procedures over openbare reclame, zal de Belastingdienst de belastingrente echter pas terug betalen nadat deze procedures zijn afgerond.

Met ingang van 2024 heeft een wijziging van het BBV plaatsgevonden. Deze wijziging ziet op de toerekening van de omslagrente aan de grondbanken. Vervolgens wordt deze omslagrente doorbelast aan OBWZ CV. Het is onduidelijk welke gevolgen dit heeft voor de grondslag (winst) waarover de vennootschapsbelasting wordt geheven. Wij zijn hierover in overleg met de Belastingdienst.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
0.1 Bestuur	6.565	6.010	5.860	5.813	5.813	5.813
0.2 Burgerzaken	7.714	8.100	8.265	7.797	7.786	7.786
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	3.641	4.020	4.016	4.038	4.009	4.002
0.4 Overhead	53.592	50.019	50.901	50.537	50.421	50.415
0.5 Treasury	201	695	717	-458	628	-119
0.61 OZB woningen	997	1.059	1.020	1.020	1.020	1.020
0.62 OZB niet-woningen	481	537	571	571	571	571
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	495	535	515	515	514	514
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	12	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	1.048	114	7.625	4.466	-152	-394
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	615	194	-13	-49	-49	-49
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	26.891	3.580	3.346	1.413	1.628	9.893
	102.252	74.863	82.823	75.663	72.189	79.452
Baten						
0.1 Bestuur	0	-7	-7	-7	-7	-7
0.2 Burgerzaken	-3.083	-3.106	-3.106	-3.106	-3.106	-3.106
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-2.533	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242
0.4 Overhead	-1.168	-1.006	-1.006	-1.006	-1.006	-1.006
0.5 Treasury	-19.454	-18.914	-19.633	-20.192	-20.404	-20.404
0.61 OZB woningen	-16.723	-17.666	-18.373	-19.095	-19.844	-20.600
0.62 OZB niet-woningen	-23.385	-24.195	-25.022	-25.867	-26.743	-27.658
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	-188	-142	-142	-142	-142	-142
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-235.470	-234.837	-246.370	-236.073	-230.929	-234.430
0.8 Overige baten en lasten	-709	-1.917	-1.238	-1.238	-1.238	-1.238

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-1.497	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
	-304.210	-303.032	-316.139	-307.968	-304.661	-309.833
	-201.958	-228.169	-233.316	-232.305	-232.472	-230.381
Reserves						
Stortingen						
Programma 0 – Bestuur en ondersteuning	11.356	15.698	9.252	6.621	6.506	1.586
	11.356	15.698	9.252	6.621	6.506	1.586
Onttrekkingen						
Programma 0 – Bestuur en ondersteuning	-22.982	-15.685	-3.585	-2.798	-2.798	-2.798
	-22.982	-15.685	-3.585	-2.798	-2.798	-2.798
	-11.626	13	5.667	3.823	3.708	-1.212
Saldo programma	-213.584	-228.156	-227.649	-228.482	-228.764	-231.593

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 228,2 miljoen voordelig en in 2027 € 227,6 miljoen voordelig. Dat is een verandering van € 0,5 miljoen. De lasten nemen toe met € 8,0 miljoen. De baten nemen toe met € 13,1 miljoen. De stortingen in de reserves zijn € 6,5 miljoen lager. De onttrekkingen aan de reserves nemen af met € 12,1 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

0.1 Bestuur (- € 0,2 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

In 2026 is € 0,1 miljoen aan incidentele middelen ontvangen voor mogelijke aanpassingen en verbeteringen van de beveiliging voor de raadszaal. Deze middelen zijn per abuis dubbel in de begroting verwerkt, waardoor de geraamde lasten € 0,1 miljoen te hoog zijn. Deze administratieve fout wordt hersteld via de 2e Afwijkingsrapportage 2026. De resterende verschillen zijn kleiner dan € 0,1 miljoen.

0.2 Burgerzaken (+ € 0,2 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

In 2027 is het budget hoger dan in 2026, voornamelijk als gevolg van hogere lasten voor verkiezingen. In 2027 vinden zowel de Provinciale Statenverkiezingen als de waterschapsverkiezingen plaats. Hierdoor zijn de lasten hoger dan in 2026, toen alleen de Tweede Kamerverkiezingen plaatsvonden. Voor 2028 zijn vooralsnog geen verkiezingen gepland, waardoor de lasten in dat jaar lager zijn dan in 2027. Voor de daaropvolgende jaren worden de onttrekkingen uit de reserve Verkiezingen geraamd bij de 1e Afwijkingsrapportage 2027.

0.4 Overhead (+ € 0,9 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De lasten voor overhead stijgen ten opzichte van 2026 per saldo met € 0,9 miljoen. De personeelskosten voor overhead zijn € 1 miljoen hoger als gevolg van de doorwerking van de cao. Deze toename wordt gedekt vanuit de stelpost salarisstijging (taakveld 0.8). Daarnaast wordt er € 0,1 miljoen meer begroot voor inhuur personeel en voor diverse overige kleine mutaties. Tegenover deze toename staat een hogere toerekening van overhead aan investeringen en grondexploitaties. Per saldo resulteert dit in een verhoging van de lasten met € 0,9 miljoen op taakveld 0.4.

0.5 Treasury (+ € 0,0 miljoen (lasten) / - € 0,7 miljoen (baten))

De stijging van de baten wordt veroorzaakt door een hogere rentevergoeding over eigen vermogen. Dit komt doordat de financieringsbehoefte van de gemeente is toegenomen en het gemiddelde externe rentepercentage op de leningen hoger uitvalt. Het BBV staat toe dat we een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) toerekenen. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat we als gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen vergoeden.

0.61 OZB woningen (+ € 0,0 miljoen (lasten) / - € 0,7 miljoen (baten))

De toename van de baten is het gevolg van inflatie en areaaluitbreiding.

0.62 OZB niet-woningen (+ € 0,0 miljoen (lasten) / - € 0,8 miljoen (baten))

De toename van de baten is het gevolg van inflatie en areaaluitbreiding.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeente (+ € 0,0 miljoen (lasten) / - € 11,5 miljoen (baten))

De baten zijn in 2027 met € 11,5 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Deze stijging is het gevolg van de verwerking van de meicirculaire 2026 in de ramingen voor de jaren 2027 tot en met 2030.

De raming van de baten voor 2026 is nog gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2025. Deze raming wordt geactualiseerd in de 2e Afwijkingenrapportage 2026.

0.8 Overige baten en lasten (+ € 7,5 miljoen (lasten) / + € 0,7 miljoen (baten))

De stijging in de lasten tussen 2026 en 2027 wordt met name veroorzaakt door de verwerking van de stelpost voor inflatiecorrectie en salarisstijging. In 2026 is deze stelpost al verdeeld over de verschillende programma's. In 2027 en de daaropvolgende jaren staat het bedrag nog begroot op programma 0. Het gaat hierbij om een totaalbedrag van € 7,3 miljoen.

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door wijzigingen in verschillende stelposten. De stelpost voor achterblijvende investeringen is met € 0,9 miljoen toegenomen. De stelpost voor economische omstandigheden is met € 1,3 miljoen afgenomen ten opzichte van 2026. Daarnaast is de stelpost voor taakmutaties uit het gemeentefonds met € 0,3 miljoen toegenomen.

Deze stelposten zijn opgenomen om verwachte financiële ontwikkelingen meerjarig in de begroting te verwerken. Naarmate de daadwerkelijke realisatie en het tijdpad concreter worden, worden de stelposten bijgesteld. Dit leidt tot verschuivingen in het meerjarige begrotingsbeeld.

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB) (- € 0,2 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Het verschil tussen 2026 en 2027 is het gevolg van de verwachte doorwerking van het compromis met de Belastingdienst

0.10 Mutaties reserves (- € 19,3 miljoen (lasten) / + € 21,9 miljoen (baten))

De mutaties worden toegelicht bij de verschillende programma's. Daarom is product 0.10 uit bovenstaande tabel verwijderd.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten (- € 1,5 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De opbouw van het resultaat van de rekening van baten en lasten wordt toegelicht onder de financiële hoofdlijnen.

Reservemutaties (- € 6,5 miljoen (stortingen) / + € 12,1 miljoen (onttrekkingen))

De reservemutaties muteren ten opzichte van 2026 per saldo met € 5,7 miljoen. De raming in 2026 wordt beïnvloed door de vastgestelde besteding van het jaarresultaat 2025 in dat jaar. Dit verklaart de mutatie ten opzichte van 2026.

Conform eerdere besluitvorming door de Raad vinden in 2026 diverse eenmalige stortingen uit het jaarrekeningresultaat 2025 plaats, onder meer ten behoeve van een storting in de reserve Afval, de bijdrage provinciaal project Wippolderlaan N211, Realisatiestimulans Woningbouw aan reserve Volkshuisvesting en aanvullende overhevelingen naar 2026. De storting in de reserve Ontwikkeling Verdilaan - De Naald is in de komende begrotingsjaren lager wat het verschil in de stortingen tussen de verschillende begrotingsjaren verklaard.

1. Veiligheid

Veiligheid vormt de basis voor prettig wonen in een fijne leefomgeving. Inwoners en ondernemers moeten zich zowel buiten als in hun eigen omgeving veilig voelen. Dit betekent veiligheid thuis of in het bedrijf, op het strand, in het verkeer, tijdens het uitgaan, in winkelcentra, in natuurgebieden en op bedrijventerreinen.

Voor een veilig Westland hebben we elkaar nodig. We werken intensief samen met onze partners, inwoners, ondernemers en veiligheidspartners om de veiligheid en het veiligheidsgevoel te versterken. Als gemeente investeren we extra in openbare orde en veiligheid door structureel capaciteit beschikbaar te stellen. Met extra toezichtscapaciteit dragen wij bij aan het versterken van de veiligheid en veiligheidsgevoel.

Een aantal veiligheidsthema's vraagt de komende jaren om extra aandacht en inzet. Bij ondermijnende criminaliteit is er sprake van vermenging van de onder- en bovenwereld. We weren ons hiertegen met een integrale aanpak en pakken hierin de regie. Daarnaast investeren we in de verbinding tussen zorg en veiligheid: voor kwetsbare inwoners die een risico voor zichzelf of hun omgeving vormen, werken zorg- en veiligheidspartners nauw samen om vroegtijdig te signaleren en escalatie te voorkomen.

Dit programma omvat: crisisbeheersing en brandweer, openbare orde en veiligheid, handhaving van de APV, toezicht door boa's, integrale veiligheid, aanpak van ondermijning en de verbinding tussen zorg en veiligheid.

Producten

Crisisbeheersing en brandweer

Binnen programma Veiligheid is er aandacht voor de fysieke veiligheid. Dit bestaat uit crisisbeheersing en rampenbestrijding, de handhaving van de openbare orde en de rol van de burgemeester als gezaghouder van de politie. Dit thema is van groot belang voor de veiligheid binnen gemeente Westland. Gemeente Westland neemt deel aan de Veiligheidsregio Haaglanden, die verantwoordelijk is voor de brandweer, rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio.

We bereiden ons voor op incidenten en calamiteiten, zodat we als gemeente snel en adequaat kunnen optreden wanneer dat nodig is. Preventieve maatregelen en brede samenwerking met de veiligheidsregio staan daarbij voorop.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vakbekwame crisisorganisatie die adequaat, gekoppeld aan gestelde normen, optreedt bij crisissituaties en incidenten en een basiszorgniveau levert. De openbare orde in het fysieke domein en de veiligheid van de inwoners en bedrijven waarborgen.	Opleidingen en trainingen organiseren voor collega's die een rol hebben binnen de gemeentelijke crisisorganisatie.
	Het beheren en/of actualiseren van uitvoeringsplannen.
	Het evalueren van crisissituaties en incidenten en de verbeterpunten doorvoeren.
	Het gemeentelijk rampen- en crisisbeleid afstemmen op multidisciplinaire planvorming (Regionaal Crisisplan VRH).
De openbare orde in het fysieke domein en de veiligheid van de inwoners en bedrijven waarborgen.	De burgemeester - als lid van het bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden – faciliteren om zijn wettelijk vereiste bijdrage te leveren.
	De burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan ondersteunen in zijn taken en bevoegdheden met betrekking tot de openbare orde.
	De burgemeester als gezaghouder van de politie ondersteunen in zijn taken en bevoegdheden.
	Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij de openbare orde en veiligheid onder druk kan komen te staan.

Openbare orde en veiligheid

Bij ondermijnende criminaliteit is er sprake van vermenging van de onder- en bovenwereld. Plegers van georganiseerde criminaliteit maken voor hun illegale activiteiten gebruik van dezelfde legale diensten en voorzieningen als gewone inwoners. We weren ons hiertegen en pakken de regie voor een integrale aanpak: het bijeenbrengen van informatie, het uitvoeren van analyses en integrale controles samen met politie, het OM en inspectiediensten.

Groepen jongeren die overlast veroorzaken of criminele activiteiten plegen, kunnen het woongenot en het veiligheidsgevoel negatief beïnvloeden. We werken aan een vroegtijdige en preventieve aanpak van jeugdoverlast. Het voorkomen van overlast in het algemeen is een steeds belangrijkere taak geworden. We zetten een adequaat handhavingsteam in en werken aan gecoördineerde integrale bestuursrechtelijke handhaving. We willen ook dat inwoners en ondernemers optimaal kunnen profiteren van het recreatieve aanbod en evenementen in Westland.

We bevorderen en waarborgen openheid en transparantie in het openbaar bestuur. Politieke ambtsdragers en ambtenaren handelen op moreel verantwoorde wijze. We organiseren bewustwording en bieden handelingsperspectief gericht op het voorkomen en afhandelen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen een veilige gemeente zijn en blijven, waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren.	Effectief samenwerken met in- en externe partners.
	Het strategisch positioneren van openbare orde en veiligheid op lokaal en regionaal niveau, bijvoorbeeld bij bestuurlijke overleggen.
	Het effectief inzetten van het bestuursrechtelijk instrumentarium.
	Het bevorderen van een gecoördineerde integrale aanpak van bestuursrechtelijke handhaving.
	Het vergroten van kennis en ervaring bij medewerkers in relatie tot de opgave voor openbare orde en veiligheid.
	Het concretiseren van de bereikte OOV-doelstellingen en welke (financiële) middelen daarvoor benut zijn.
	Een actuele personeelsplanning die aansluit bij de gestelde doelen en prioriteiten.
Het bevorderen van naleving van geldende wet- en regelgeving.	Een adequate en effectieve inzet van het handhavingsteam ten behoeve van preventief en repressief toezicht.
	Het uitvoeren van een gecoördineerde integrale bestuursrechtelijke handhaving.
Meer zicht krijgen op ondermijnende criminaliteit.	De interne en externe informatie, binnen de wettelijke mogelijkheden, bij elkaar brengen.
	In (regionaal verband) onderzoeken en analyses uitvoeren om inzicht te krijgen in de ondermijnende criminaliteit die in Westland voorkomt.
Vergroten van de weerbaarheid: bestuurlijk, ambtelijk en van inwoners en ondernemers.	Handelingsperspectief bieden om signalen vroegtijdig te herkennen en te weten waar deze gemeld kunnen worden. Bijvoorbeeld via bewustwordingscampagnes, op-leidingen, trainingen en informatiebijeenkomsten.
	Waar nodig slachtoffers opvangen en hulp bieden in samenwerking met het zorgdomein.
Vergroten eigen verantwoordelijkheid van inwoners en bedrijven.	De interne en externe informatie, binnen de wettelijke mogelijkheden, bij elkaar brengen.
Voorkomen en bestrijden van ondermijnende criminaliteit.	Het uitvoeren van meer integrale controles in samenwerking met de politie, het OM en inspectiediensten.
	De inzet van bestuursrechtelijke handhavingsmiddelen.
Vroegtijdig actie ondernemen op zorg- en veiligheidsvraagstukken om escalatie te voorkomen.	Vroegtijdige, verbeterde en intensieve samenwerking organiseren tussen de zorg- en veiligheidspartners, inwoners en ondernemers.
	De informatiepositie verbeteren.
	Inzetten op betere vroegsignalering van kwetsbare groepen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Handelingsperspectief ontwikkelen voor het herkennen van signalen.
Een prettige, gezonde en veilige omgeving voor de jeugd.	Samenwerken met onderwijsinstellingen voor veiligheid in en rondom scholen.
	Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren.
	Informatiepositie vergroten.
	Inzetten op alcohol- en drugspreventie.
	Controleren op naleving van de Alcoholwet.
Voorkomen dat de lokale (kwetsbare) jeugd afglijdt naar criminaliteit.	Informatiepositie vergroten.
	De samenwerking met lokale ketenpartners versterken.
	Het project Dealbreaker en de mogelijkheden van het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) effectiever inzetten.
De jeugd en de rest van de maatschappij dichter bij elkaar brengen om het onderlinge acceptatieniveau te verhogen.	Meer informatie uitwisselen.
	Heldere beleidskaders ontwikkelen voor het optreden tegen overlast en veiligheidsproblematiek.
	Bijeenkomsten organiseren.
Vroegtijdig acteren op leefbaarheidsvraagstukken om escalatie te voorkomen.	Het opzetten van een goedlopende keten van melding tot oplossing.
	Het doorontwikkelen van de leefbaarheidskringen.
	Clusteroverstijgend werken (integrale aanpak).
	Het melden van overlast en onveilige situaties vereenvoudigen.
	De bereikbaarheid van handhavers vergroten.
	Meer informatie en data verzamelen voor een effectievere inzet van de handhavers.
Vergroten eigen verantwoordelijkheid van inwoners en bedrijven.	Meer samenwerken met buurtpreventieteams.
	De meldingsbereidheid vergroten.
Veilige evenementen en recreatie.	Het verlenen van de rechtmatige vergunningen APV/Bijzondere Wetten.
	De aanpak van overlast op piekmomenten in recreatiegebieden coördineren.
	De voorbereiding en uitvoering van evenementen coördineren.
Veilig ondernemersklimaat vasthouden en creëren waar nodig.	Ondernemers helpen door mee te doen aan samenwerkingsverbanden voor Veilig Ondernemen (KVO, PVO).
	De bewustwording bij ondernemers vergroten.
Integriteitbewustzijn en (moreel) verantwoord handelen van werknemers en politieke ambtsdragers bevorderen.	Beleid vaststellen en implementeren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vertrouwen van werknemers en politieke ambtsdragers in elkaar en vertrouwen van partners, ondernemers en inwoners in gemeente Westland.	Communiceren, bewustwording creëren en trainingen over integriteit organiseren.
Borgen van integriteit binnen de organisatie gemeente Westland. Balans tussen zelfstandig oordelen en handelen van werknemers en politieke ambtsdragers. En het voorkomen en aanpakken van integriteitsschendingen.	Communiceren en bewustwording over vertrouwenspersonen creëren.
	Communicatietrainingen voor het management organiseren.
Balans tussen zelfstandig oordelen en handelen van werknemers en politieke ambtsdragers. En het voorkomen en aanpakken van integriteitsschendingen.	Meldpunt integriteit/VPT inrichten.
	Casuïstiek behandelen en indien nodig extern onderzoek laten uitvoeren.
Beperking van VPT-gerelateerde incidenten en de juiste nazorg bieden na incidenten.	VPT-beleid actualiseren, vaststellen en vervolgens implementeren.
	Meldpunt integriteit/VPT inrichten.
	Casuïstiek behandelen en, als dit nodig blijkt, extern onderzoek uitvoeren.
	Communicatie, bewustwording en trainingen over VPT organiseren.
Veilige gebouwen gemeente Westland.	Analyseren beveiliging en veiligheid Verdilaan, Laan van de Glazen Stad en gemeentewerven en waar nodig de juiste veiligheidsmaatregelen nemen.
	Risicoanalyse maken voor informatieavonden/raadsbijeenkomsten waarbij publiek aanwezig is.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Verwijzingen Halt

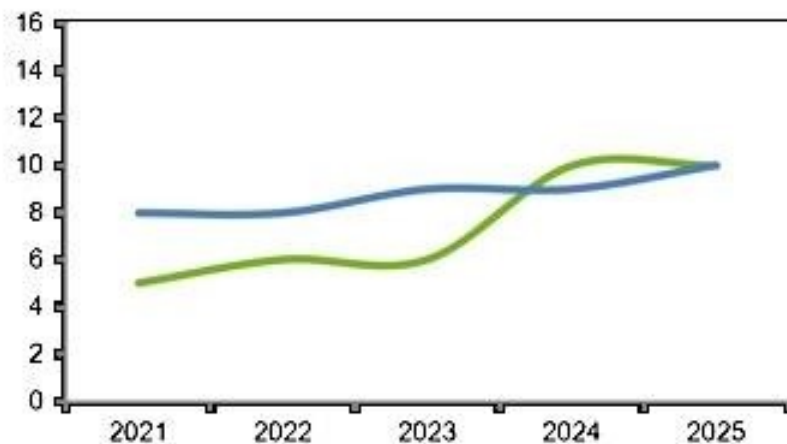
Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar feit plegen, worden door de politie, gemeentelijke handhavers of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende straf. Deze jongeren krijgen leeropdrachten en ook volgen er gesprekken met de jongere zelf en de ouders/verzorgers. Op deze manier kan deze groep jongeren hun strafbare feit rechtzetten zonder in aanraking te komen met het Openbaar Ministerie.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: Stichting Halt

Jaar	Westland	Nederland
2021	5	8
2022	6	8
2023	6	9
2024	10	9
2025	10	10

Winkeldiefstallen

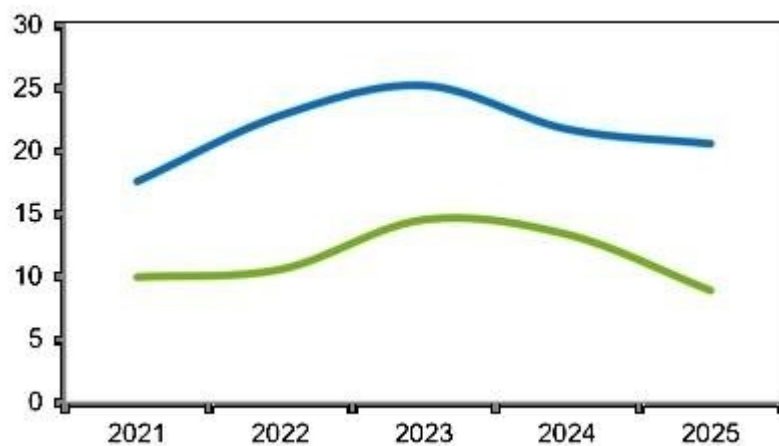
Het aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Zuid-Holland

Bron: CBS diefstallen

Jaar	Westland	Nederland
2021	9,97	17,57
2022	10,58	22,82
2023	14,54	25,21
2024	13,37	21,73
2025	8,90	20,57

Geweldsmisdrijven

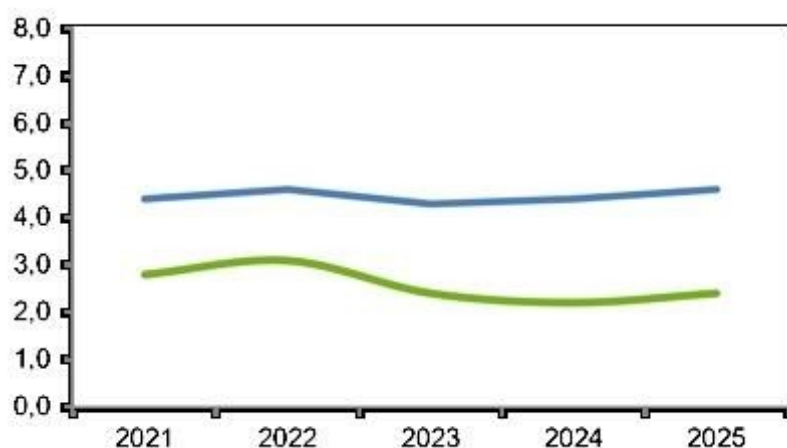
Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Zuid-Holland

Bron: CBS Criminaliteit

Jaar	Westland	Nederland
2021	2,8	4,4
2022	3,1	4,6
2023	2,4	4,3
2024	2,2	4,4
2025	2,4	4,6

Diefstallen uit woning

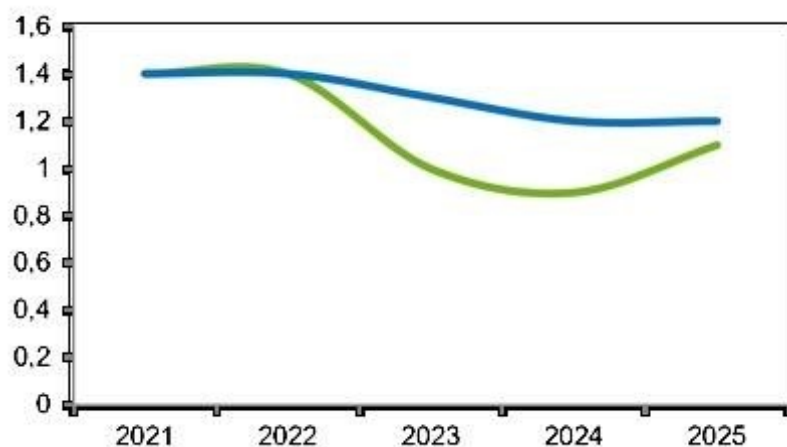
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Zuid-Holland

Bron: CBS Diefstallen

Jaar	Westland	Nederland
2021	1,4	1,4
2022	1,4	1,4
2023	1,0	1,3
2024	0,9	1,2
2025	1,1	1,2

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (in de openbare ruimte)

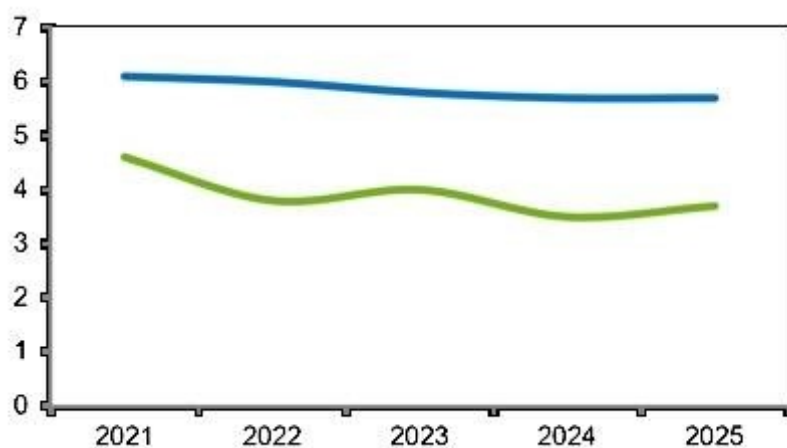
Het aantal per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden hiervan zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en een valse aangifte doen. Omdat het delict mensenhandel en mensensmokkel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd worden zijn deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Zuid-Holland

Bron: CBS - Criminaliteit

Jaar	Westland	Nederland
2021	4,6	6,1
2022	3,8	6,0
2023	4,0	5,8
2024	3,5	5,7
2025	3,7	5,7

Facultatieve indicator

Gemiddeld rapportcijfer Westlanders Leefbaarheid en veiligheid in de (woon)buurt

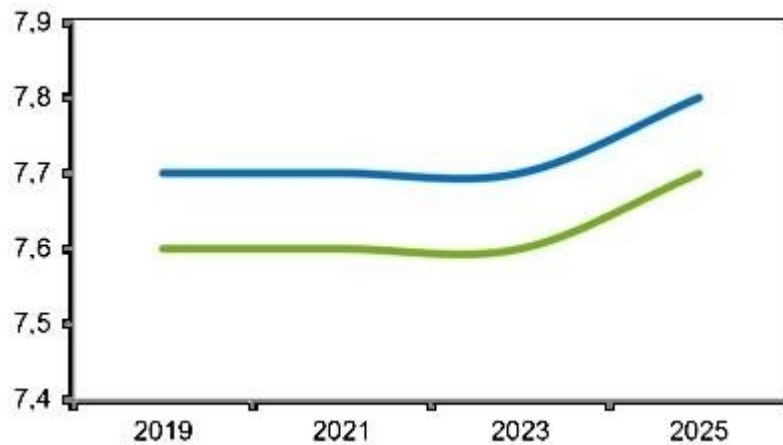
Hoewel elk misdrijf er een te veel is, beoordelen Westlanders hun leefbaarheid en veiligheid in de afgelopen jaren als goed.

Legenda grafiek

Groen: Veiligheid

Blauw: Leefbaarheid

Bron: Veiligheidsmonitor CBS

Jaar	Veiligheid	Leefbaarheid
2019	7,6	7,7
2021	7,6	7,7
2023	7,6	7,7
2025	7,7	7,8

Externe ontwikkelingen/risico's

- We stellen een nieuw Westlands Veiligheidsbeleid op
- Digitale veiligheid wordt een groter vraagstuk.
- Maatschappelijke weerbaarheid wordt een vraagstuk dat ook het veiligheidsdomein raakt.
- Capaciteitsschaarste van de politie en het Openbaar Ministerie.
- RIEC trekt meer taken naar zich toe; meer bovenlokale/integrale samenwerking op ondermijning.
- Westland heeft 32 bedrijventerreinen met veel bedrijvigheid en vervoersbewegingen. Dat is een voedingsbodem voor ondermijning;. Dit kan zorgen voor een waterbed-effect bij aanpak elders.

Kaderstellende beleidsnota's

- Handhavingsbeleid Horeca Westland 2022
- Wet politiegegevens (WPG)
- Westland veiligheidsbeleid 2023-2026
- Regionaal beleidsplan politie, eenheid Den Haag: 'Coalitie voor veiligheid 2023-2026'
- Coalitie tegen ondermijning 2023 e.v.
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing en Regionaal risicoprofiel 2023-2026
- Meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) 2026-2029
- Uitvoerings- en Handhavingsstrategie VTH 2026-2029
- Damoclesbeleid
- Bibob-beleid

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	9.037	9.337	9.370	9.368	9.363	9.361
1.2 Openbare orde en veiligheid	6.541	6.977	7.441	7.481	7.423	7.473
	15.578	16.314	16.811	16.849	16.786	16.834
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-592	-555	-555	-555	-555	-555
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.406	-1.139	-1.107	-1.107	-1.107	-1.107
	-1.998	-1.694	-1.662	-1.662	-1.662	-1.662
	13.580	14.620	15.149	15.187	15.124	15.172
Reserves						
Stortingen						
Programma 1 – Veiligheid	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 1 – Veiligheid	-93	-8	-8	-8	-8	-8
	-93	-8	-8	-8	-8	-8
	-93	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo programma	13.487	14.612	15.141	15.179	15.116	15.164

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 14,6 miljoen nadelig en in 2027 € 15,1 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 0,5 miljoen. De lasten nemen toe met € 0,5 miljoen. De stortingen in de reserves blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen aan de reserves blijven ook nagenoeg gelijk.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

1.2 Openbare orde en veiligheid (+ € 0,5 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De stijging van de lasten wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de personele inzet op dit product. Deze verschuiving leidt tot lagere lasten op andere producten binnen de begroting, waar de personele inzet juist is afgenomen, zoals bij product 8.3 Wonen en bouwen.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

In Westland zorgen we voor een goede bereikbaarheid een veilige en duurzame doorstroming van al ons verkeer – of dat nu te voet, met de fiets, het OV of in de (vracht)wagen is. Een goede bereikbaarheid van Westland draagt bij aan het optimaal functioneren van Westland als Greenport, de belangrijkste economische motor van de regio.

De openbare ruimte – en daarmee de infrastructuur – is belangrijk voor alle inwoners. We streven ernaar dat inwoners zich goed en veilig verplaatsen.

Dit programma gaat over het beheer en onderhoud van wegen, fietspaden en verkeerslichten, verkeersveiligheid en mobiliteitsbeleid, parkeervoorzieningen, recreatieve en economische havens, openbaar vervoer en de waterstaatkundige voorzieningen.

We vinden het belangrijk dat iedereen in het verkeer kan meedoen. We kijken in het bijzonder naar de duurzame agrologistieke opgave om de Greenport koploper te laten blijven in de wereldwijde markt. Bij zo'n omgeving past een goed Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-netwerk en een uitgebreid fietsnetwerk.

Producten

Verkeer en vervoer

We verbeteren de verkeersveiligheid continu: herkenbare schoolzones bij alle basisscholen, verhoogde zebapaden, snelheidremmende maatregelen en aandacht voor gevaarlijke fietspadinrichtingen. We starten met de uitvoering van het vastgestelde Voetgangersbeleidsplan en ontwikkelen een nieuw fietsbeleidsplan en bijbehorend fietsnetwerk. We werken aan metropolitane fietsroutes naar Rotterdam, Delft en Den Haag.

Na vaststelling van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 programmeren we een pakket van infrastructurele en flankerend beleidsmaatregelen. We onderhouden wegen, fietspaden en de daarmee samenhangende infrastructuur zorgvuldig en duurzaam, met aandacht voor meer groen in de openbare ruimte.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Westland is in 2027 een verkeersveiliger gemeente, zowel objectief (het aantal geregistreerde ongevallen) als subjectief (de beleving van bewoners en bezoekers).	We richten ons op het verbeteren van de verkeersveiligheid. Hierbij leggen we de focus op het Beleidsplan Verkeersveiligheid en de aanpak van de knelpunten uit de jaarlijkse BLIQ-rapportage. Dit is een overzicht met cijfers en analyses over de verkeersveiligheid in een gemeente of regio. We werken bijvoorbeeld aan de aanpak van de kruispunten van de Heulweg met de Dorpskade en Plein in Wateringen. Ook op diverse locaties zetten we ons in om de verkeerssituatie te verbeteren voor met name kwetsbare verkeersdeelnemers, bijvoorbeeld door de snelheid van gemotoriseerd verkeer te remmen bij conflictpunten met langzaam verkeer.
	We zetten in op verkeerseducatie voor diverse doelgroepen. Op basisscholen draait het programma SCHOOL op SEEF. Met educatieve theatervoorstellingen en extra verkeerslessen op basisscholen en middelbare scholen creëren we bewustwording over veilig verkeersgedrag onder kinderen en jongeren. Daarnaast richten we ons op senioren, met activiteiten die hen helpen om langer veilig mobiel te blijven in het verkeer.
	Met de politie en het Openbaar Ministerie maken we afspraken over de inzet van handhavingsmiddelen. In Westland rouleren op meerdere locaties flexflitsers om op snelheid te handhaven.
	We houden ook onder winterse omstandigheden onze wegen goed begaanbaar. We voeren het gladheidbestrijdingsplan uit en verbeteren het plan waar nodig.
Een gemeente zijn met veel ruimte voor voetgangers en fietsers.	We voeren de maatregelen uit het in 2025 vastgestelde Voetgangersbeleidsplan uit.
	We werken aan het aanleggen van ontbrekende schakels tussen kernen en het toegankelijk en bereikbaar maken van OV-haltes. Ook herstellen we trottoirs.
	We bieden het fietsbeleidsplan inclusief fietsnetwerk aan de raad aan. En we werken aan een uitvoeringsprogramma van het fietsbeleid.
	Binnen de kaders van het Programma Metropolitane Fietsroutes van de MRDH werken we aan de realisatie van drie Westlandse Metropolitane Fietsroutes. We werken intensief samen met de MRDH en de provincie Zuid-Holland.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Om fietsers prettiger te laten fietsen, vervangen we op fietspaden vaker tegels door betonplaten of asfalt. Dit is wel afhankelijk van de aanwezigheid van kabels en leidingen en de kosten tijdens de levensduur.
De bereikbaarheid in Westland bevorderen.	Met een Verkeerscirculatieplan (VCP) verbeteren en optimaliseren we de bereikbaarheid en verkeersafwikkeling door voor iedere kern een verkeersaanpak op te stellen. Het doel is om kernen bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar te houden. Hiervoor worden in 2027 oplossingen en maatregelen voor huidige en toekomstige knelpunten onderzocht. De input van inwoners en ondernemers wordt meegenomen in het opstellen van het VCP.
	In 2027 bereiden we de realisatie van VRI's (verkeersregelinstallaties) op de kruispunten Heulweg/Dorpskade en Heulweg/Plein in Wateringen voor en de aanleg van een rotonde op de kruising Windmolen/Dorpskade in Wateringen. We zitten om tafel met Den Haag bij de aanpak van het kruispunt Poeldijkseweg/Erasmusweg.
	Bij tijdelijke wegafsluitingen zorgen we voor goede omleidingsroutes en bebording zodat de bereikbaarheid gewaarborgd blijft. Ook zorgen we voor heldere en tijdige communicatie over gemeentelijke projecten.
Een functionele en kwalitatieve infrastructuur.	We beheren en onderhouden wegen, voet- en fietspaden, verlichting, bebording en belijning planmatig volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde kwaliteitsniveaus.
	We vervangen de wegen, voet- en fietspaden en verlichting in combinatie met andere initiatieven volgens het Meerjaren Investerings Programma. Bij vervanging van verhardingen voeren we hierbij het Actieplan Geluid uit en passen op diverse locaties stil asfalt toe.
Het voorkomen van onnodige overlast door werken aan ondergrondse infrastructuur.	We structureren de werkzaamheden en zorgen voor een goede afstemming met externe partijen. We toetsen en faciliteren alle werkzaamheden die in de ondergrondse openbare ruimte plaatsvinden door het verlenen van vergunningen.
	We actualiseren de Algemene Verordening voor Ondergrondse Infrastructuur (kader voor vergunningverlening graafwerkzaamheden).

Parkeren

We houden voldoende parkeergelegenheid voor fiets en auto, en ook voor agrologistiek verkeer zoals vrachtwagens. We actualiseren het parkeerbeleid. Het parkeerbeleid is nauw verbonden met het bereikbaarheidsbeleid: door slim parkeren te faciliteren, dragen we bij aan een bereikbaar en leefbaar Westland.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We houden voldoende parkeergelegenheid voor fiets en auto, maar ook voor agrologistiek verkeer (bijvoorbeeld vrachtwagens).	We ronden in 2027 de actualisatie van het parkeerbeleid af. We houden daarbij rekening met de nieuwe laadvisie.
	We bieden het fietsbeleidsplan inclusief de resultaten van een fietsparkeeronderzoek aan de raad aan. Vervolgens werken we aan een uitvoeringsprogramma van het fietsbeleid met daarbij ook aandacht voor het verbeteren van fietsparkeren.
	We geven binnen het beleid parkeervergunningen uit en zorgen voor vergunningverlening en realisatie van gehandicapten parkeerplaatsen.

Recreatieve havens

Westland heeft een aantrekkelijke kustlijn en watergebieden die kansen bieden voor recreatie. Recreatieve havenfaciliteiten dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente als een recreatieve bestemming voor onze inwoners.

Voor dit product zijn geen lasten en baten geraamd. Daarom zijn er ook geen reguliere activiteiten opgenomen.

Economische havens en waterwegen

Westland is van oudsher verbonden met het water. Hoewel er sinds de jaren '60 geen goederen meer over het water worden vervoerd, blijven de watergangen van grote betekenis. Waar economische havens en aanlegplaatsen vroeger een belangrijke rol vervullen, worden de watergangen tegenwoordig voornamelijk gebruikt voor recreatieve vaart.

Dit product wordt voornamelijk gebruikt voor interne verrekeningen binnen het gesloten systeem van de riolering. Daarom zijn er geen reguliere activiteiten opgenomen.

Openbaar vervoer

We willen een gemeente zijn met een hoogwaardig en sterk OV-systeem waarbij we nieuwe vervoersmiddelen onderzoeken. Het is van belang dat iedere inwoner kan deelnemen aan het openbaar vervoer. We gaan samenwerken met MRDH en EBS aan een adaptief Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-systeem en werken aan het vervoerplan 2027 ter verbetering van de dienstverlening en het gebruik van het openbaar vervoer. Tegelijkertijd investeren we in de kwaliteit van bushaltes en OV-knooppunten, en zorgen we voor vervoer op maat voor wie aangewezen is op individueel vervoer.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een hoogwaardig en toekomstbestendig OV-systeem. Het is van belang dat iedere inwoner kan deelnemen aan het OV.	In 2027 werken we aan een visie op ons openbaar vervoer. De maatregelen uit deze visie worden opgenomen in de toekomstige MRDH OV-concessie 2031–2041.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Er zijn geen verplichte indicatoren bij dit programma.

Externe ontwikkelingen/risico's

- De huidige arbeidsmarkt voor personeel in het ruimtelijke domein blijft krap. Dit geldt zowel voor de gemeente als de markt. Dit kan invloed hebben op de uitvoering van projecten, het maken van beleid en de kosten.
- Als gemeente dienen wij verschillende belangen, maar er zijn veel ruimtevragers en er is maar beperkte ruimte. Er is vraag naar woningen en bedrijventerreinen, maar ook naar meer groen, water en ruimte voor infrastructuur. Deze functies concurreren met elkaar.
- De energietransitie zorgt voor toenemende druk op de ondergrondse infra. De hieraan verbonden werkzaamheden hebben gevolgen voor de bereikbaarheid

Kaderstellende beleidsnota's

- Mobiliteitsvisie Westland 2040
- Westlands verkeer- en vervoersplan
- Fietsbeleidsplan
- Beleidsplan verkeersveiligheid Westland 2023-2026
- Verordening vestiging uitsluitend recht NV Juva – beheer en onderhoud openbare verlichting 2023
- Algemene verordening ondergrondse infrastructuur

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	23.856	24.443	26.301	28.310	28.852	29.808
2.2 Parkeren	829	1.050	1.054	1.225	1.221	1.216
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	1.435	-449	-540	-522	-534	-577
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
	26.120	25.044	26.815	29.013	29.539	30.447
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	-2.469	-1.804	-1.804	-1.804	-1.804	-1.804
2.2 Parkeren	-548	-448	-448	-448	-448	-448
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-5	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
	-3.022	-2.252	-2.252	-2.252	-2.252	-2.252
	23.098	22.792	24.563	26.761	27.287	28.195
Reserves						
Stortingen						
Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.129	-929	-557	-612	-279	-279
	-1.129	-929	-557	-612	-279	-279
	-1.129	-929	-557	-612	-279	-279
Saldo programma	21.969	21.863	24.006	26.149	27.008	27.916

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 21,9 miljoen nadelig en in 2027 € 24,0 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 2,1 miljoen. De lasten nemen toe met € 1,8 miljoen. De stortingen in de reserves blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen aan de reserves nemen af met € 0,4 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

2.1 Verkeer en vervoer (+ € 1,8 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De lasten zijn € 1,8 miljoen hoger dan in 2026. De belangrijkste mutaties zijn:

- Vanaf 2027 zullen meer veegwagens in de openbare ruimte worden ingezet. Dit leidt tot € 0,3 miljoen hogere lasten op dit product.
- In 2027 stijgen de kapitaallasten met € 1,0 miljoen. Deze stijging vloeit onder meer voort uit de bijdrage aan de Wippolderlaan en noodzakelijke vervangingsinvesteringen in de verharding van wegen en maatregelen ter bevordering van de verkeersveiligheid.
- De lasten stijgen met € 0,3 miljoen door een toename van de personele inzet op dit product. Deze verschuiving leidt tot lagere lasten op andere producten binnen de begroting
- € 0,1 miljoen voor regionale verkeersprojecten.
-

Reservemutaties (- € 0,0 miljoen (stortingen) / + € 0,4 miljoen (onttrekkingen))

Om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water is een Taskforce opgericht. Hiervoor is in 2026 incidenteel € 0,3 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast is in 2026 incidenteel € 0,2 miljoen aan de algemene reserve onttrokken voor de huur van veegmachines voor de straatreiniging. Omdat het om incidentele onttrekkingen gaat, doen deze zich in 2027 niet opnieuw voor. De resterende verschillen zijn kleiner dan € 0,1 miljoen.

3. Economie

Westland bruist. Hier groeien ideeën net zo hard als de producten in onze kassen. Innovatie, ondernemerschap en duurzame ambitie zitten in ons DNA en de gemeente geeft dat graag een duwtje vooruit.

We bouwen aan een sterke economie: van slimme kassen tot levendige kernen en een kust die zowel beschermt als inspireert. Talent krijgt hier ruimte. Ondernemers krijgen kansen. En samen zetten we Westland nog steviger op de wereldkaart.

Onze tuinbouw is wereldtop: 80% van de wereldwijde kassenbouw en teelttechniek komt uit Westland. Met een krachtige positionering en projecten zoals Flora Campus Westland laten we zien waar we voor staan: innovatie, groei en toekomstkracht.

Arbeidsmigranten zijn daarbij van essentieel belang voor de economische vitaliteit van onze glastuinbouwsector en daarmee voor onze gemeente. Hun inzet houdt onze bedrijven draaiende en onze internationale concurrentiekracht op peil. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten Nederland — en specifiek de land- en glastuinbouw — steeds vaker lijken te vermijden. Dat is zorgwekkend, want zonder hen komt onze economische motor onder druk te staan.

Daarom willen we een regio zijn waar arbeidsmigranten zich welkom voelen, waar goede huisvesting beschikbaar is en waar werk- en leefomgeving in balans zijn. Alleen dan blijven we aantrekkelijk als werkgever én als economische koploper. Deze ontwikkeling benadrukt de urgentie om het werken in Westland aantrekkelijk te houden voor iedereen die hier een bijdrage levert.

Duurzaamheid hoort daarbij. We vergroenen bedrijventerreinen, versterken biodiversiteit en verbinden kassen, kernen en kust tot aantrekkelijke hotspots voor bewoners, bezoekers, bedrijven én werknemers van over de hele wereld.

Westland bloeit en blijft bloeien. Samen zorgen we ervoor dat onze economie sterk blijft, onze leefomgeving aantrekkelijk is en iedereen die bijdraagt aan Westland zich hier welkom en gewaardeerd voelt.

Producten

Economische ontwikkeling

Westland is een economische motor van internationale betekenis. Onze glastuinbouwsector, innovatieve bedrijven en sterke ondernemersgeest vormen de basis voor groei. Tegelijkertijd vraagt de veranderende markt om voortdurende vernieuwing en versterking. Daarom investeren we in een toekomstbestendige economie waarin innovatie, talent en ondernemerschap centraal staan.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een toekomstbestendig glastuinbouwcluster.	We benutten de kansen die voortkomen uit ruimtelijke opgaven van andere overheden. Tegelijkertijd brengen we de mogelijke gevolgen in beeld en beperken we negatieve effecten waar mogelijk.
	In 2027 werken we verder aan het omgevingsprogramma voor het Westlands glastuinbouwgebied.
	Daarvoor verwoorden we de concrete uitgangspunten voor de visies en brengen we het effect op de omgeving in beeld.
	Het ontwikkelperspectief Broekpolder 2040 en het ontwikkelperspectief Oranjepolder werken we verder uit tot een omgevingsprogramma.
	We onderhouden doorlopend onze relaties met telers, kwekers en (jonge) tuinders en het netwerk van adviseurs, toeleveranciers en dienstverleners daaromheen.
	We stimuleren en waarderen ondernemers die biodiversiteit rond de kas versterken door het uitreiken van De Groene Opsteker. Daarnaast presenteren we de eerste onderzoeksresultaten over de invloed van biodiversiteit om de kas op de teelt in de kas.
Een bloeiend vestigingsklimaat en regionale economie.	Via regelmatige updates van ons data- dashboard houden we de ontwikkelingen van ons vestigingsklimaat in de gaten. Waar nodig nemen we maatregelen ter versterking van ons vestigingsklimaat. Eventuele aanbevelingen vanuit partners nemen we waar mogelijk over.
	We gaan aan de slag met de uitkomsten van eerder uitgevoerde onderzoeken. Daarbij richten we ons vooral op het omzetten van deze uitkomsten in nieuwe beleidskeuzes.
	We blijven ons actief inzetten om de Westlandse belangen onder de aandacht te brengen bij onze regionale partners, overlegstructuren en platforms. Zo zorgen we ervoor dat onze belangen gehoord worden en dat we meedoen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	aan gezamenlijke programma's, het beleid op elkaar afstemmen en gezamenlijk projectbijdragen aanvragen.
	We ondersteunen koepelorganisaties bij hun rol in het versterken van het vestigingsklimaat en de verbinding tussen ondernemers en overheid.
Een bloeiende arbeidsmarkt en Impact Economie.	Een duurzame economie vereist een werkbare en wendbare arbeidsmarkt, die goed werkgeverschap bevordert en een gezond werkklimaat creëert. In 2027 maken we een plan om toe te werken naar een wendbare arbeidsmarkt in Westland.
Ruimte om te ondernemen in en buiten de kern.	We vernieuwen het beleid voor detailhandel en starten met het uitvoeren van de acties die hieruit voortkomen.
	Met regelingen ondersteunen we ondernemers bij het levendig, heel, schoon en veilig houden van de winkelgebieden.
	We stimuleren initiatieven die het unieke verhaal van de Westlandse groenten vertellen. Daarbij richten we ons vooral op het koken met deze groenten.
	We zetten in op kansen voor evenementen. We bieden organisatoren een helpende hand bij organisatorische horden.
	We herzien de Nadere Terrassenregels en het Standplaatsenbeleid en voeren de acties uit die hieruit voortkomen.
	Fasegewijs vervangen we de stroomputten op de weekmarktlocaties. Dit betekent dat we in 2027 twee stroomputten vervangen.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Een krachtige economie vraagt om een sterke fysieke basis. Westland werkt aan moderne, duurzame en goed bereikbare bedrijventerreinen die passen bij de ambities van onze ondernemers. Door kassen, kernen en kust beter te verbinden en ruimte slim te benutten, creëren we een infrastructuur die groei mogelijk maakt en de leefomgeving versterkt.

Een belangrijk onderdeel hiervan is Flora Campus Westland: het kennis- en innovatiedistrict voor glastuinbouw en glastuinbouwtechnologie. Deze ontwikkeling is cruciaal om onze positie als meest toonaangevende glastuinbouwgemeente van Nederland en de wereld te behouden. Op de campus komen onderzoek, onderwijs en innovatie samen in een doorgaande lijn op de thema's *Horti-Tech* en *Horti-Health*. Daarnaast biedt de campus ruimte voor woningen, hoogwaardig openbaar vervoer, groen en water, en krijgt het gebied een internationale uitstraling met hoogwaardige architectuur. Zo bouwen we aan een fysieke infrastructuur die niet alleen bedrijven versterkt, maar ook talent aantrekt en vasthoudt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het verder ontwikkelen en versterken van de Flora Campus Westland.	In 2027 zetten we in op verdere professionalisering van de samenwerking tussen betrokken en geïnteresseerde partijen.
	In 2027 komen we met een definitief ontwerp voor een HOV-oplossing inclusief fietsparkeren, ontsluiting en afstemming met MRDH die aansluit met de OV-visie.
	We begeleiden diverse deelprojecten van marktpartijen, waaronder de huisvesting voor het eerste bedrijf.
	In 2027 werken we aan het stimuleren en uitwerken van het inhoudelijke programma van de Flora Campus Westland.
Moderne, duurzame en goed bereikbare bedrijventerreinen, die passen bij de ambities van onze ondernemers.	We werken aan de bedrijventerreinennota.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Westland staat dichtbij zijn ondernemers. De gemeente kent geen apart bedrijvenloket, voor vragen over ruimtelijke ontwikkelingen kunnen initiatiefnemers terecht bij het Omgevingsloket. Via dit loket bieden we een duidelijke ingang en begeleiden we initiatiefnemers van idee tot uitvoering. We informeren en adviseren ondernemers zorgvuldig, denken actief mee en zoeken hen proactief op — telefonisch of persoonlijk. Bij complexe initiatieven biedt de Omgevingstafel duidelijkheid over wenselijkheid en haalbaarheid.

Daarnaast ondersteunen we ondernemers bij het verduurzamen en digitaliseren van hun bedrijf, onder meer via regelingen en programma's die hun positie versterken. Ook helpen we hen beter omgaan met de effecten van landelijke regelgeving, door op tijd inzicht te geven, mee te denken over oplossingen en waar mogelijk drempels te verlagen. Zo bouwen we aan sterke bedrijfsrelaties en een toegankelijk loket waar ondernemers zich gehoord, geholpen en gesteund voelen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een vertrouwd gezicht voor initiatiefnemers zijn.	De vaste aanspreekpunten blijven zich inzetten voor het horen en helpen van de initiatiefnemers.
Ondernemers overleggen graag met de gemeente.	We hebben nauw contact met ondernemers.
	We zorgen voor transparantie in doorlooptijden en verwachtingen richting initiatiefnemers.
	Ook in 2027 blijven we inzetten op directe contacten met het bedrijfsleven. Hierdoor weten bedrijven ons steeds beter en directer te vinden. Ook zorgt dit ervoor dat we een actueel beeld krijgen en houden van de knelpunten in ons vestigingsklimaat. We beantwoorden vragen van bedrijven zo snel en duidelijk mogelijk, liefst al in een vroeg stadium.

Economische promotie

Westland huisvest een uniek ecosysteem waar wordt gewerkt aan wereldwijde voedselzekerheid en verduurzaming van de (glas)tuinbouw. Dat maakt het Westlandse cluster de internationale hoofdstad van innovatieve glastuinbouw. Om veerkrachtig te blijven is de sector in transitie waarbij maatschappelijke knelpunten en zorgen worden meegewogen in de keuzes voor de toekomst. Zo blijven we een economie van maatschappelijk belang. Een stevige (internationale) positionering van Westland en de tuinbouwsector is nodig voor het aantrekken van talent, het stimuleren van economische groei en het vergroten van kansen op externe financiering. Met de oprichting van de Global Alliance of Horticulture Regions zetten we een volgende stap richting wereldwijde voedselzekerheid, het creëren van kansen voor ons bedrijfsleven en het uitwisselen van kennis en kunde. Het bij elkaar brengen van diverse tuinbouwregio's vanuit de hele wereld verstevigt onze koplopers rol.

Verder zetten we in op het zichtbaarder maken van koplopers in de tuinbouw, aanwezig zijn op beurzen, bij nationale politieke momenten en het verbinden van kassen, kernen en kust als toeristische hotspots met goede horeca, bruisende evenementen en informatieve verwijzingen naar cultureel erfgoed. De ontwikkeling van Flora Campus Westland is het bewijs van onze kracht en innovatievermogen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Koploperspositie internationale tuinbouw verstevigen.	We ontwikkelen de recent opgerichte Global Alliance of Horticulture Regions door naar minimaal 50 leden voor maart 2027.
	Het organiseren van diverse webinars vanuit de Global Alliance of Horticulture Regions om kennis en ervaringen uit te wisselen tussen tuinbouwregio's.
	We zetten in op het versterken van langdurige samenwerkingen met buitenlandse overheden. We dragen daarbij onze strategische meerwaarde uit als innovatieve en betrouwbare partner in duurzame voedselproductie.
	We werken gericht aan de opbouw van een wereldwijd netwerk van toonaangevende tuinbouwregio's en gemeenten. We creëren een krachtige en samenhangende structuur. We stimuleren duurzame samenwerking, kennisuitwisseling en gezamenlijke positionering.
	Aan de hand van onze uitnodigingsagenda blijven we actief inzetten op het ontvangen van (inter)nationale delegaties. Samen met onze partners zetten we in op het gericht uitnodigen van bepaalde landen, regio's en organisaties Westland en de tuinbouw steviger te positioneren.
	We maken Europese politici en beleidsmakers zo goed mogelijk bewust van het belang van het

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	glastuinbouwcluster. Onderdeel hiervan is het meedoen aan Europese projecten.
	Naast blijvende bijdragen aan innovatieprogramma's gericht op digitalisering en automatisering van de glastuinbouw, is er ook aandacht voor programma's die gericht zijn op verduurzaming.
	Deelnemen aan (internationale) tuinbouwbeurzen zoals o.a. de Fruit Logistica, Grüne Woche, Greentech en HortiContact dagen.
Levendige en gastvrije economie aan zee.	We blijven alert op ontwikkelingen die eventueel nieuwe mogelijkheden bieden voor jaarrondexploitatie.
	We zorgen voor regelmatig, direct contact en korte lijnen met recreatieve (strand)ondernemers.
	We onderhouden nauwe contacten met buurgemeenten en overige kustpartners.
	We onderzoeken (continu) de mogelijkheden voor een betere spreiding van strandbezoekers. Zoals het realiseren van voldoende parkeerruimte voor fietsen.
	We ondersteunen Kom in de Kas Westland door het verlenen van een structurele subsidie.
	We zien het Varend Corso als uithangbord van Westland en blijven de stichting steunen met een structurele subsidie.

Arbeidsmigratie

De glastuinbouw kan niet zonder arbeidsmigranten. Ze zijn onmisbaar voor de Westlandse economie. Tegelijkertijd zien we dat Nederland minder aantrekkelijk wordt voor arbeidsmigranten. Daarom zetten we in op goede huisvesting, een veilige leefomgeving en een welkom klimaat. Alleen zo blijven we concurrerend als werkgever én als regio.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We zorgen voor een goed woon- en werkklimaat (voor de arbeidsmigrant).	We hebben structureel overleg met de in Westland actieve uitzendbureaus.
	We overleggen met brancheorganisaties over verbeterpunten rond goed werkgeverschap en huisvesting.
	Met ons gemeentelijk beleid steunen we betrouwbare uitzenders en andere -werkgevers.
	Samen met handhavingsorganisaties zoals de Nederlandse Arbeidsinspectie, SNCU, SNA en SNF bestrijden we malafide uitzenders die misbruik maken van de afhankelijkheid van arbeidskrachten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We realiseren goede en voldoende huisvesting voor arbeidsmigranten.	We laten vergunningen verstrekken en projecten voor huisvesting uitvoeren en stimuleren nieuwe initiatieven.
	We houden toezicht op woon- en leefomstandigheden door controles op registratie in BRP, veiligheid en huisvestingskwaliteit.
We behouden onze toonaangevende kennispositie over arbeidsmigratie.	We denken mee over de nieuwe en bestaande wetgeving rond arbeidsmigratie.
	We benutten onze expertise en ons netwerk binnen ministeries en Tweede Kamer om gericht invloed uit te oefenen op wet- en regelgeving die past bij onze belangen.
	We houden contacten met alle relevante partners die betrokken zijn bij beleid rond arbeidsmigratie.
	We werken samen met overheden, maatschappelijke partners en uitzenders om de genoemde ambities te verwezenlijken.
Een toekomstbestendige arbeidsmarkt in de glastuinbouw.	We willen meer en structureel data en gegevens verzamelen die we gaan gebruiken voor de strategische keuzes. Daarom ontwikkelen we een database arbeidsmigratie.
	We spelen in en geven commentaar op veranderend Rijksbeleid en demografische ontwikkelingen met als doel deze belangen te behartigen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Funciemenging

De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen. Deze varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

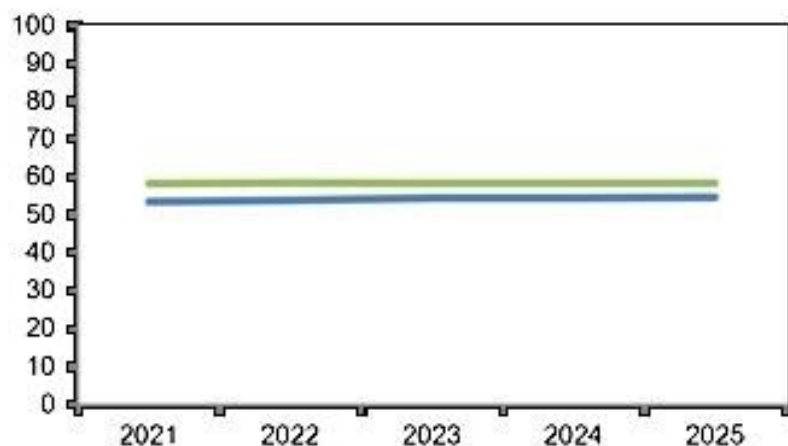
Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS BAG / LISA

Jaar	Westland	Nederland
2021	58,4	53,5
2022	58,6	53,9
2023	58,5	54,4
2024	58,5	54,5
2025	58,5	54,6

Vestigingen van bedrijven

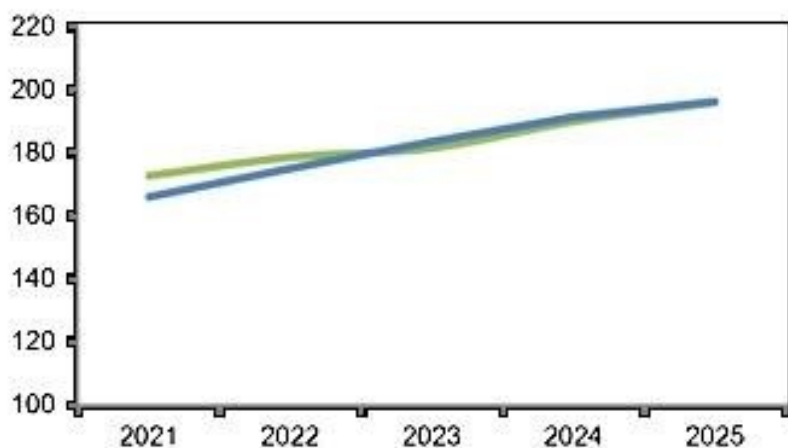
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: LISA

Jaar	Westland	Nederland
2021	172,7	166,0
2022	178,6	174,9
2023	181,5	183,5
2024	189,9	191,3
2025	196,0	196,1

Banen

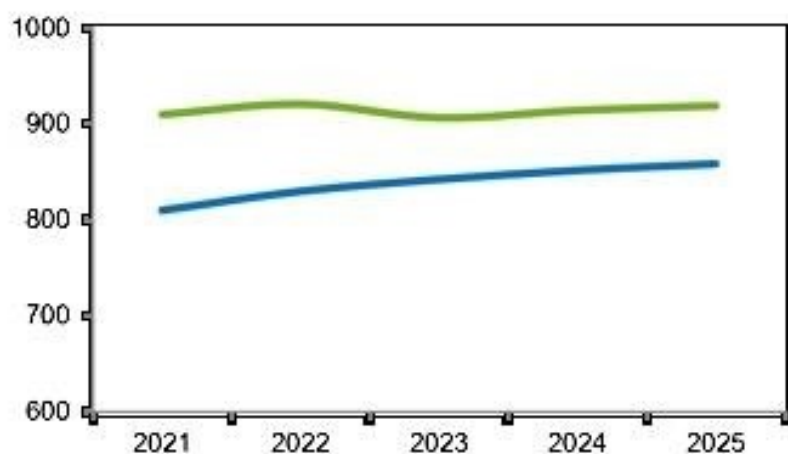
Met een baan bedoelen we een vervulde positie. Dit zijn zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA

Jaar	Westland	Nederland
2021	910,4	810,1
2022	921,2	830,1
2023	907,1	842,5
2024	914,7	852,0
2025	919,4	858,8

Hernieuwbare elektriciteit

Hernieuwbare elektriciteit is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Legenda grafiek

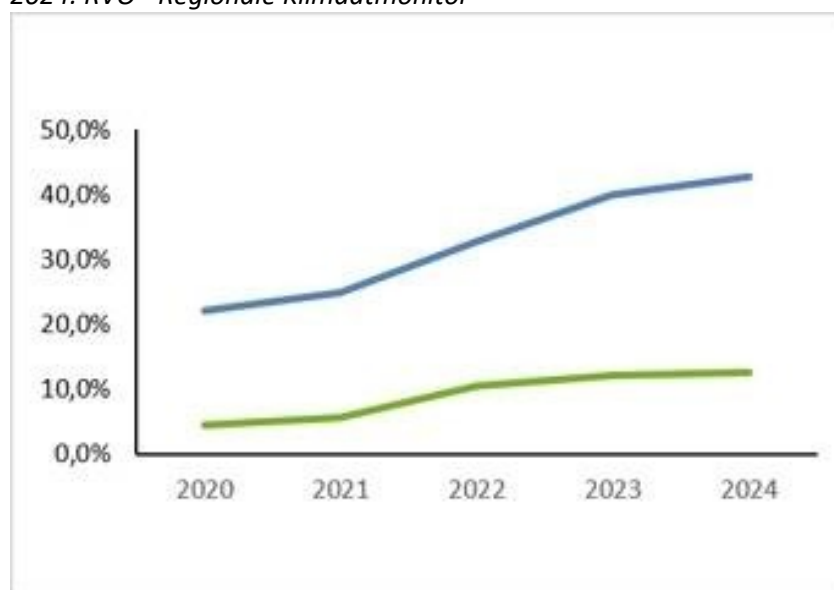
Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: tot en met 2023: berekening van "waarstaatjegemeente.nl"

In deze databron ontbreken waarden van sommige gebieden, waardoor gemiddelden op hogere gebiedsniveaus, zoals de provincie, niet bekend zijn. VNG heeft besloten om gemiddelden te berekenen, waardoor vergelijking met hogere gebiedsniveaus toch mogelijk is.

2024: RVO - Regionale Klimaatmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2020	4,5%	22,1%
2021	5,5%	24,9%
2022	10,4%	32,7%
2023	11,9%	40,0%
2024	12,5%	42,8%

Hernieuwbare warmte

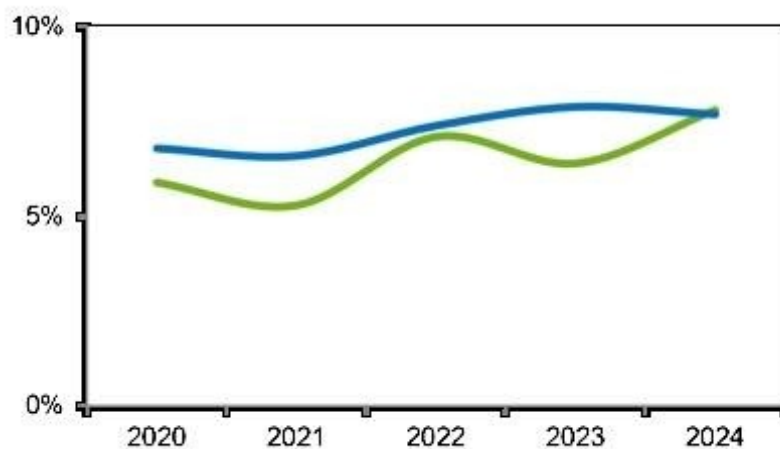
Hernieuwbare warmte is warmte die wordt opgewekt uit natuurlijke, onuitputtelijke bronnen die constant worden aangevuld.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: klimaatmonitor.databank.nl

Jaar	Westland	Nederland
2020	5,9%	6,8%
2021	5,3%	6,6%
2022	7,1%	7,4%
2023	6,4%	7,9%
2024	7,8%	7,7%

Externe ontwikkelingen/risico's

- Aantallen arbeidskrachten uit Midden- en Oost-Europa, die in West-Europa willen werken, dalen sterk. Dat heeft nadelige gevolgen voor de glastuinbouw.
- Arbeidsmigranten kiezen voor beter betaald en als minder zwaar ervaren werk (logistieke centra). Dat heeft nadelige gevolgen voor de glastuinbouw.
- Robotisering verandert het werk in de tuinbouw. Buitenlandse werknemers blijven desondanks noodzakelijk.
- Landelijke politiek werkt aan manieren om (arbeids)migratie te beperken. Strengere wetgeving die mogelijkheden tot (arbeids)migratie beperkt.
- Grondstoffen zijn onverminderd duur. Dit beïnvloedt elke economische sector.
- Vergrijzing en toenemende krapte op de arbeidsmarkt, zowel voor ondernemers als voor gemeentelijk personeel.
- Geopolitieke ontwikkelingen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Westland 2.0
- Omgevingsplan Westland
- Economische Opgave Westland 2023-2027
- Glastuinbouwvisie Westland 2040
- Ruimtelijke Economische Strategie Greenport 3.0 (Werkboek Westland)
- Handhavingsstrategie thema glastuinbouw Westland 2020
- Bedrijventerreinenvisie 2013-2020
- Detailhandelsvisie 2021-2026
- Horecavisie Westland 2030
- Marktverordening 2025
- Strategisch kader Internationalisering gemeente Westland 2021-2025
- Beleidsvisie Beleef Westland
- Toerismevisie 2012
- Kustvisie 2024
- Uitvoeringsagenda Kustvisie 2024-2028

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	2.853	3.735	1.880	1.886	1.882	1.877
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	226	649	142	142	142	142
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	951	878	816	830	844	858
3.4 Economische promotie	1.445	1.693	581	581	581	581
	5.475	6.955	3.419	3.439	3.449	3.458
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	-817	-801	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-821	-574	-574	-574	-574	-574
3.4 Economische promotie	-413	-417	-417	-417	-417	-417
	-2.051	-1.792	-991	-991	-991	-991
	3.424	5.163	2.428	2.448	2.458	2.467
Reserves						
Stortingen						
Programma 3 – Economie	488	0	0	0	0	0
	488	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 3 – Economie	-2.145	-2.452	-140	-140	-140	-140
	-2.145	-2.452	-140	-140	-140	-140
	-1.657	-2.452	-140	-140	-140	-140
Saldo programma	1.767	2.711	2.288	2.308	2.318	2.327

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 2,7 miljoen nadelig en in 2027 € 2,3 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 0,4 miljoen. De lasten nemen af met € 3,5 miljoen. De baten nemen af met € 0,8 miljoen. De stortingen in de reserves blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen aan de reserves nemen af met € 2,3 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

3.1 Economische ontwikkeling (- € 1,8 miljoen (lasten) / + € 0,8 miljoen (baten))

In 2026 is € 0,3 miljoen aan incidenteel budget uit 2025 overgeheveld voor de dekking van aangegane subsidieverleningen in het kader van Westland Agenda III.

Voor de SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI) zijn voor € 0,8 miljoen zowel baten als lasten lager. De SPUK LAI wordt door het Rijk in de huidige vorm beëindigd.

Voor aanvullende opdrachten die de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) in 2026 voor de gemeente Westland uitvoert, is € 0,2 miljoen aan incidenteel budget vanuit 2025 overgeheveld naar 2026.

Voor de Subsidieregeling Verduurzaming en Obstakelvrije Ruimte voor Modernisering (VORM) Westland is in 2026 € 0,5 miljoen onttrokken aan de Duurzaamheidsreserve en toegevoegd aan het beschikbare budget.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (- € 0,5 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De lasten nemen ten opzichte van 2026 af met € 0,5 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het beëindigen van de stimuleringsregeling voor ondernemers om zich in de kernwinkelgebieden te vestigen. De regeling wordt in 2026 in de huidige vorm beëindigd, waardoor een mutatie van € 0,3 miljoen ontstaat.

Daarnaast is in 2026 incidenteel € 0,2 miljoen beschikbaar gesteld voor een impuls aan het WHC. Dit incidentele budget vervalt, wat eveneens bijdraagt aan de afname van de lasten.

3.4 Economische promotie (- € 1,1 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Het budget voor positionering is in 2026 incidenteel beschikbaar gesteld. Omdat de uitvoering grotendeels in 2027 zal plaatsvinden, zal in de 2e Afwijkingenrapportage voorgesteld worden om de hiervoor beschikbare middelen over te hevelen naar 2027. Voorlopig dalen de lasten vanaf 2027 structureel met € 1,1 miljoen.

Reservemutaties (+ € 0,0 miljoen (stortingen) / + € 2,3 miljoen (onttrekkingen))

In 2026 hebben verschillende incidentele onttrekkingen aan de reserves plaatsgevonden. Uit de overhevelingsreserve is € 0,3 miljoen onttrokken voor de afwikkeling van de Westland Agenda III. Daarnaast is € 0,3 miljoen uit deze reserve ingezet voor het Transformatiefonds. Voor de VORM-subsidies is in 2026 € 0,5 miljoen onttrokken aan de duurzaamheidsreserve.

Daarnaast is in 2026 € 1,1 miljoen aan de reserves onttrokken voor Externe Positionering. Hiervan heeft € 0,5 miljoen betrekking op de overheveling van het resterende budget uit 2025 naar 2026. Vanaf 2027 zijn geen verdere onttrekkingen voor Externe Positionering geraamd.

4. Onderwijs

Als gemeente willen we gelijke kansen voor alle kinderen en jongvolwassenen in Westland. Onderwijs draagt daaraan bij. We willen naar een samenleving waarin alle kinderen mee kunnen doen. Meedoen is belangrijk voor het kind én voor de samenleving. Kinderen krijgen zo de kans zich zowel geestelijk als lichamelijk optimaal te ontwikkelen en uit te groeien tot wie zij willen en kunnen worden. Dit doen wij zo inclusief mogelijk.

We richten ons op de leefomgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien: thuis, op school, in de kinderopvang, bij de sportvereniging en in de wijk. Daarbij hebben we aandacht voor hun cognitieve ontwikkeling, gezond gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling. We geloven in de ontwikkelkracht van ieder kind en stimuleren een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Het bereiken van deze ambities vraagt om een brede, integrale aanpak. Samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, zorg en andere betrokken partners is daarbij essentieel.

In Westland zien we een toenemend aantal kinderen met een onderbroken ontwikkellijn. Om die reden zetten we met het programma van de Lokale Educatieve Agenda stevig in op preventie, inclusie en het versterken van de doorgaande lijn tussen opvang en onderwijs. We verbinden datagestuurde werken en praktijkervaring hierin om beter inzicht te krijgen in de verschillen tussen wijken, scholen en opvanglocaties.

Goede onderwijshuisvesting is een essentiële randvoorwaarde. We investeren in toekomstbestendige schoolgebouwen die passen bij het groeiende Westland. We voeren de leerplicht en de aanpak Voortijdig Schoolverlaten proactief uit, met vroegtijdig contact met jongeren als kenmerk.

Producten

Onderwijshuisvesting

Eén van de Westlandse opgaven is het realiseren van toekomstbestendige huisvesting voor het primair, speciaal primair, voortgezet speciaal en voortgezet onderwijs. Hiermee voeren we de wettelijke taak uit en dragen we bij aan een geschikt voorzieningenniveau in Westland. Met voldoende en goede huisvesting bieden we een optimale leer- en werkomgeving aan leerlingen en personeel.

We investeren in toekomstbestendige schoolgebouwen die meegroeien met een groeiend Westland. Deze gebouwen voldoen aan duurzaamheidseisen en bieden een kwalitatief goede leeromgeving. Bij gebiedsontwikkelingen zoals Weterhoven, Vlietweg (Naaldwijk) en Flora Campus Westland nemen we nieuwe onderwijsvoorzieningen mee in de planvorming.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoering en actualiseren van zowel het Integraal Huisvestingsplan (IHP) als het Uitvoeringsplan voor PO, SBO, (V)SO.	We zetten in op de ontwikkeling en realisatie van verschillende projecten.
	We stellen een nieuw Uitvoeringsplan op voor de periode 2027-2030 aan de hand van de informatie uit de opgestelde businesscases.
	Passende huisvesting voor GO/Inclusief onderwijs in nieuwbouw/renovatie projecten, wordt meegenomen in de actualisatie van het IHP.
	We actualiseren het IHP, waarin nieuwe beleidsuitgangspunten en VO en speciaal onderwijs ook een plek krijgen.
Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan en Uitvoeringsplan voor voortgezet onderwijs (IHP-VO).	We vervolgen de ontwikkeling en realisatie van het Vakcollege + op de Flora Campus Westland in Naaldwijk.
We faciliteren onderwijsconcepten die een doorgaande leerlijn bieden tussen kinderopvang en primair onderwijs en tussen primair- en voortgezet onderwijs.	We werken samen met onderwijspartners, de kinderopvang en andere organisaties die bijdragen aan een optimale en haalbare nieuwbouw. Zo creëren we een onderwijsconcept met een doorgaande leerlijn van de kinderopvang tot en met het voortgezet onderwijs.
We zetten in op een sterkere verbinding tussen sport, cultuur en onderwijs.	We onderzoeken of medegebruik mogelijk gemaakt kan worden. Bij nieuwbouwprojecten zullen we medegebruik waar mogelijk implementeren.
We zetten in op verduurzaming van scholen.	We onderzoeken de mogelijkheden om te verduurzamen bij bestaande bouw.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Als gemeente willen we gelijke kansen voor alle kinderen en jongvolwassenen in Westland. Onderwijs draagt bij aan een Leven Lang Ontwikkelen, participatie en gemeenschapszin. Hiervoor is een goede samenwerking nodig met maatschappelijke partners zoals schoolbesturen, zorgpartijen en kinderopvang.

In Westland zien we een toenemend aantal kinderen met een onderbroken ontwikkelingslijn. Om die reden zetten we met het programma van de Lokale Educatieve Agenda stevig in op preventie, inclusie en het versterken van de doorgaande lijn tussen opvang en onderwijs. Data gestuurd werken en praktijkervaring worden hierin met elkaar verbonden om beter inzicht te krijgen in de verschillen tussen wijken, scholen en opvanglocaties.

We voeren de Leerplichtwet en de aanpak Voortijdig School Verlaten proactief uit, met vroegtijdig contact met jongeren als kenmerk. De kwalificatieplicht geldt voor jongeren tussen de 16 en 18 jaar:

zij zijn verplicht onderwijs te volgen totdat ze een startkwalificatie hebben behaald. We identificeren laaggeletterde ouders en kinderen en bieden gerichte ondersteuning bij taalontwikkeling.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Onderwijsbeleid en Kinderopvang	
Gelijke kansen voor iedereen. Gericht op cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling. Binnen Westland werken we toe naar een integrale aanpak rondom taalontwikkeling d.m.v. educatief partnerschap.	We identificeren laaggeletterde ouders en kinderen in Westland (NT1) en bieden gerichte ondersteuning bij hun taalontwikkeling. Daarmee vergroten we hun taalvaardigheid en zelfredzaamheid.
	We versterken de deskundigheid van professionals die werken met jonge kinderen, zodat zij laaggeletterdheid tijdig kunnen herkennen en effectieve maatregelen kunnen nemen om dit te voorkomen.
	We implementeren de aanpak laaggeletterdheid volgens de vier richtlijnen: 1. Het identificeren van laaggeletterden; 2. Het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en het doorverwijzen naar relevante activiteiten; 3. Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen; 4. Het opleiden en ondersteunen van laaggeletterden, zodat zij zich beter kunnen ontwikkelen in hun taalvaardigheid.
	We zetten in op extra communicatiecampagnes om laaggeletterdheid uit de taboesfeer te halen.
	We herijken het subsidieprogramma en onderwijsachterstanden- en peuteropvangbeleid 2027.
	We stimuleren de beschikbaarheid van peuteropvang voor alle kinderen in het Westland van 2 t/m 4 jaar. En faciliteren voorschoolse educatie voor kinderen met een VE-indicatie.
	We implementeren de peutermonitor om sturingsmogelijkheden te verbeteren. We breiden dit uit met de resultatenmonitor die de doorgaande lijn ondersteunt.
	We stellen nieuw VVE-beleid (vroeg- en voorschoolse educatie) op voor de periode 2027-2032. Dit wordt ontwikkeld naast de nieuwe Lokale Educatieve Agenda (LEA) en in samenspraak met het veld.
Een brede ontwikkeling (leer- en ontwikkelingslijn van 0-27 jaar waarbij we samenwerken met organisaties uit zorg, welzijn, cultuur, sport en bedrijfsleven om aanbod binnen en buiten schooltijden te stimuleren). Zo zorgen we ervoor dat alle leerplichtige jongeren onderwijs volgen.	We verhogen cultuurparticipatie en belangstelling technologie door inzet van WNT-web en Westland Cultuurweb. We ontwikkelen een centrale website waar professionals lokaal aanbod en relevante informatie kunnen vinden, samenwerkingen kunnen versterken en op de hoogte blijven van nieuws, ontwikkelingen en praktische materialen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Inzet van jongerenwerkers (Vitis) op het voortgezet onderwijs.
	Inzet van inloopsprekuren JGZ op de Voortgezet Onderwijs Scholen in Westland.
Voor iedereen een passende plek en ondersteuning.	Verkennen doorontwikkeling Peuter op Maat groepen.
	We zetten collectieve en contextgerichte jeugdhulp in binnen zowel regulier als gespecialiseerd onderwijs, met als doel ondersteuning te bieden aan leerlingen, leerkrachten en ouders, ter versterking van het pedagogisch klimaat en ter preventie van specialistische jeugdhulp.
	We onderzoeken interventies ter voorkoming van schooluitval in samenwerking met onderwijs en het samenwerkingsverband.
	We verkennen samen met het onderwijs de toekomstbestendige inrichting van het gespecialiseerd onderwijs in het Westland, passend bij de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs. Ook brengen we kansrijke scenario's voor voorzieningen, samenwerking en huisvesting in beeld.
Leerlingzaken	
We versterken onderwijs en arbeidsmarkt.	We subsidiëren Westland Natuur en Techniek web, zetten in op ondersteuning van het onderwijs met praktijkgerichte natuur en techniek lessen, excursies, bedrijfsbezoeken en een beroepenbank.
	WNT-web zet een beroepenbank op in samenwerking met MKB Westland, VNO-NCW en Glastuinbouw. Jongeren worden geholpen bij het ontdekken en ontwikkelen van hun talenten. Op deze wijze worden vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de regio beter in balans gebracht.
	Het behouden van de goede aansluiting van jongeren uit het Praktijkonderwijs /Voortgezet Speciaal Onderwijs op de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs.
Jongeren verlaten het onderwijs met minimaal een startkwalificatie (vwo, havo of mbo 2).	We monitoren leerlingen door de leerplichtambtenaren (tot 18 jaar) en de Doorstroom-consulenten (vanaf 18 jaar) om uitval te voorkomen. Daarbij hebben we aandacht voor overstap van voortgezet onderwijs naar MBO.
Alle leerplichtige jongeren volgen onderwijs.	Uitvoeren van de Leerplichtwet volgens een preventieve verzuimaanpak (volgens de Methodische Aanpak Schoolverzuim). Medio 2027 wordt de wet 'Terugdringen schoolverzuim'

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	ingevoerd. Deze wet is een aanvulling op de Leerplichtwet. De wet is gericht op extra preventie; signalering bij beginnend of frequent verzuim.
Verzuim van jongeren brengen we in beeld en we maken inzichtelijk wat hun situatie is.	In samenwerking tussen scholen en de gemeente vindt gegevensuitwisseling en registratie plaats van (on)geoorloofd verzuim.
	Leerplichtige jongeren die geen onderwijs volgen (thuiszitters) zijn in beeld en worden gevolgd. We verlenen vrijstellingen van de Leerplichtwet in situaties waarin voldaan wordt aan de daarover in de wet gestelde eisen.
	Wij zorgen voor een goede coördinatie van de inzet rond deze jongeren met alle betrokken netwerkpartners (zoals Vitis Welzijn, Patijnenburg en het SKT).
Ook jongeren in een kwetsbare positie zijn in staat om een startkwalificatie te halen en/of om te komen tot een duurzame positie op de arbeidsmarkt.	Invulling geven aan een sluitende aanpak gericht op jongeren in een kwetsbare positie (JiKP) door consulenten jongeren.
	Inzetten van o.a. loopbaanbegeleiding en coachingstrajecten.
(Kwetsbare) jongeren zijn in staat om een startkwalificatie te halen en/of om te komen tot een duurzame positie op de arbeidsmarkt.	Integrale analyse en sluitende aanpak gericht op (kwetsbare) jongeren van 16 tot 27 jaar. Inzet van o.a. loopbaanbegeleiding en coachingstrajecten. Coördinatie van de inzet rond deze jongeren door alle betrokken netwerkpartners (zoals Vitis Welzijn, Patijnenburg en het SKT).
Ten aanzien van het Voortijdig schoolverlaten (VSV) realiseren we een verlaging van het percentage jongeren van 18 tot 27 jaar die in 2027 zonder startkwalificatie school verlaten (van 1,5% naar 1,3%).	We begeleiden jongeren met doorstroomcoaches bij loopbaanoriëntatie en studiekeuze volgens de RMC-routekaart. Zo helpen we de leerling verder richting een startkwalificatie of werk.
	We verbeteren de samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners door een gezamenlijk inloopsprekuren op MBO Westland.
	Verder vormgeven van het regionaal VSV programma waarbij de Westlandse belangen in voldoende mate behartigd worden.
Het verhogen van de uitstroom van het aantal VSV-ers uit doorstroom naar opleiding.	We begeleiden jongeren met integraal en outreachend casemanagement op maat. Door actief contact te leggen ondersteunen we hen richting onderwijs of werk, bijvoorbeeld via brieven, telefoongesprekken en huisbezoeken.
Leerlingenvervoer	
We streven we naar een efficiënte, kosteneffectieve organisatie van het leerlingenvervoer om kwaliteit en kostenbeheersing te kunnen borgen.	We actualiseren de regelgeving in de verordening.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We monitoren de kwaliteit van het leerlingenvervoer en sturen bij waar mogelijk.
	We onderzoeken de effecten van de groei van ritten en reisafstanden met betrekking tot leerlingenvervoer.
We bewegen naar een normalisering van het leerlingenvervoer door sterker in te zetten op de eigen kracht van ouders en leerlingen. Samen onderzoeken we via het gesprek wat zelfstandig mogelijk is, met focus op zelfredzaamheid. Taxivervoer blijft beschikbaar, maar zetten we bij voorkeur in daar waar andere reisopties niet passend blijken.	We actualiseren de verordening en beleidsregels.
	We monitoren de kwaliteit van het leerlingenvervoer en sturen bij waar mogelijk.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Vroegtijdige schoolverlaters (VO + MBO)

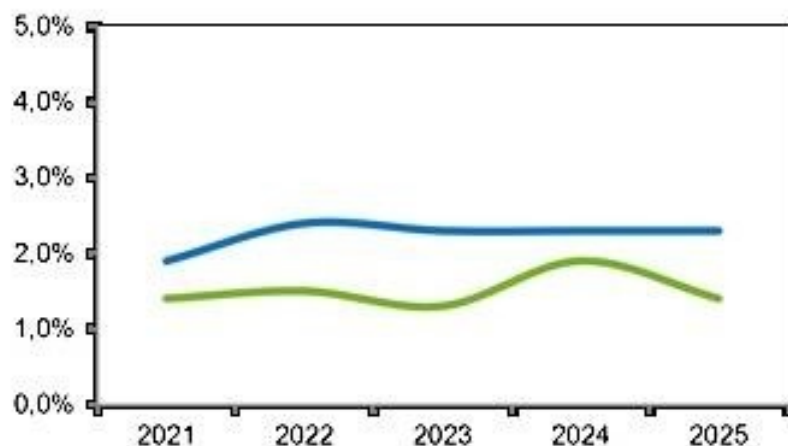
Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Sinds 1 januari 2026 is de doelgroep in de aanpak van voortijdig schoolverlaten uitgebreid van 12–23 jaar naar 12–27 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: DUO/Ingrado

Jaar	Westland	Nederland
2021	1,4%	1,9%
2022	1,5%	2,4%
2023	1,3%	2,3%
2024	1,9%	2,3%

Jaar	Westland	Nederland
2025	1,4%	2,3%

Relatief verzuim

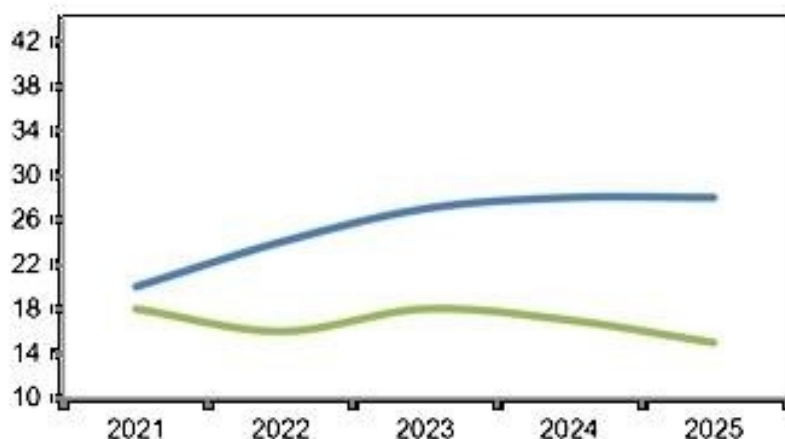
Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: DUO/Ingrado

Jaar	Westland	Nederland
2021	18	20
2022	16	24
2023	18	27
2024	17	28
2025	15	28

Absoluut verzuim

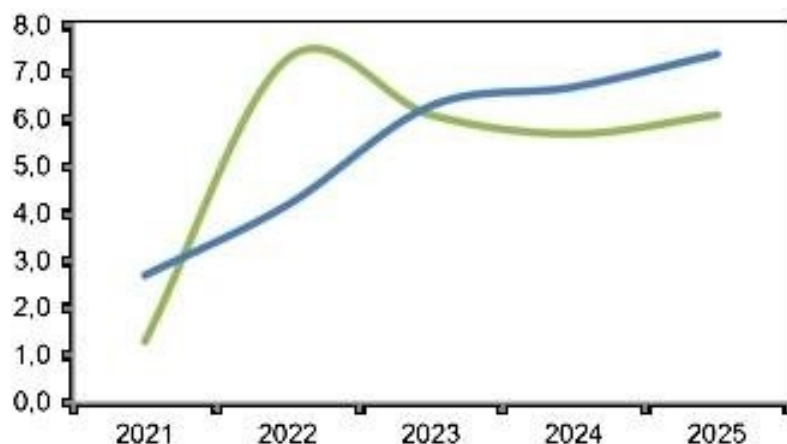
Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: DUO/Ingrado

Jaar	Westland	Nederland
2021	1,3	2,7
2022	7,3	4,2
2023	6,1	3,8
2024	6,7	4,2
2025	7,4	4,2

Externe ontwikkelingen/risico's

- Groei inwoneraantal
- Personeelstekort binnen het onderwijs.
- Toenemende kansenongelijkheid.
- Toenemende leerachterstand bij peuters
- Aansluiting onderwijs (PO, VO, MBO-HBO) op lokaal/regionaal bedrijfsleven.
- Groei Westland en leerlingengroei geeft druk op ruimte; Beleidsregel Inclusieve Leeromgeving (t/m 2034) creëert extra ruimteclaim voor speciale ondersteuning.

Kaderstellende beleidsnota's

- Lokaal Educatieve Agenda Westland 2022-2025
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015
- Integraal Huisvestingsplan (IHP) primair, speciaal basis en (v)so 2023-2038
- Integraal Huisvestingsplan (IHP) voortgezet onderwijs 2024-2039
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018
- Regionaal programma van school naar duurzaam werk 2026-2029
- Verordening Tegemoetkoming Kinderopvang SMI

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	12.470	11.130	12.292	13.637	13.918	14.660
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	8.186	10.401	7.511	7.462	6.551	6.551
	20.656	21.531	19.803	21.099	20.469	21.211
Baten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.196	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.289	-3.027	-381	-381	-381	-381
	-4.485	-4.229	-1.583	-1.583	-1.583	-1.583
	16.171	17.302	18.220	19.516	18.886	19.628
Reserves						
Stortingen						
Programma 4 – Onderwijs	800	0	0	0	0	0
	800	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 4 – Onderwijs	-838	-1.428	-1.143	-943	-33	-33
	-838	-1.428	-1.143	-943	-33	-33
	-38	-1.428	-1.143	-943	-33	-33
Saldo programma	16.133	15.874	17.077	18.573	18.853	19.595

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 15,9 miljoen nadelig en in 2027 € 17,1 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 1,2 miljoen. De lasten nemen af met € 1,7 miljoen. De baten nemen af met € 2,6 miljoen. De stortingen in de reserves blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen aan de reserves nemen af met € 0,3 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

4.2 Onderwijshuisvesting (+ € 1,1 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Investerings in onderwijshuisvesting veroorzaken een stijging van de kapitaallasten van € 1,1 miljoen ten opzichte van 2026.

Vanaf 2028 nemen de lasten voor het product Onderwijshuisvesting verder toe. Dit komt door toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting, waaronder het Vakcollege op Flora Campus Westland. Deze investeringen leiden in de komende jaren tot een verdere stijging van de kapitaallasten.

Bijkomende kosten waar op dit moment nog geen inschatting van gemaakt kan worden zijn niet in de begroting opgenomen. Dit zijn variabele kosten die betrekking hebben op de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan voor bijv. sloop van oude gebouwen, verhuizingen naar nieuwe locaties, tijdelijke uitbreidingen en tijdelijk leerlingenvervoer naar sportaccommodaties

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken (- € 2,9 miljoen (lasten) / + € 2,6 miljoen (baten))

In 2026 is voor zowel de baten als de lasten € 2,6 miljoen geraamd voor de specifieke uitkering Onderwijsachterstanden. Voor 2027 is nog niet duidelijk welk bedrag de gemeente hiervoor van het Rijk ontvangt. Daarom zijn zowel de geraamde baten als de lasten in 2027 € 2,6 miljoen lager.

Vanuit het Uitvoeringsplan Sociaal Domein zijn daarnaast extra middelen geraamd: € 0,3 miljoen in 2026 en € 0,9 miljoen in zowel 2027 als 2028. Hiermee kunnen interventies worden betaald binnen het onderwijsveld om op termijn de jeugdzorglasten te kunnen beheersen.

Tot slot was in 2026 incidenteel € 0,8 miljoen extra beschikbaar voor de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

Reservemutaties (+ € 0,0 miljoen (stortingen) / + € 0,3 miljoen (onttrekkingen))

In 2026 is incidenteel € 0,8 miljoen onttrokken aan de overhevelingsreserve ten behoeve van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

Voor het Uitvoeringsplan Sociaal Domein is in 2026 € 0,3 miljoen onttrokken aan de reserve Sociaal Domein. In zowel 2027 als 2028 bedraagt deze onttrekking € 0,9 miljoen.

5. Sport, cultuur en recreatie

Sport en cultuur zorgen voor een fijn leefklimaat in Westland en helpen de persoonlijke ontwikkeling van de inwoners. Vanuit een sociaal en maatschappelijk perspectief is het belangrijk dat we structureel aandacht geven aan deze thema's.

Inwoners en bedrijven zijn zeer betrokken bij de sportverenigingen die Westland heeft. Hierbij past een gemeentelijke overheid die faciliteert in de basisvoorzieningen van sportaccommodaties en ondersteunt in situaties die daarom vragen. Verduurzaming is daarbij ook belangrijk. Het is van belang dat de sportfaciliteiten meegroeien met Westland zodat alle Westlanders dichtbij huis kunnen sporten en bewegen. Sport stimuleren we voor iedereen – ook voor kwetsbare doelgroepen, waarbij we aandacht hebben voor een sociaal veilige omgeving.

Sporten helpt om maatschappelijke doelen te halen. Sport is een middel voor een gezonde leefstijl, zowel fysiek als mentaal. Sport draagt bij aan de kracht van het samenzijn en gemeenschapszin. Het zorgt voor een betere kwaliteit van leven, een hogere levensverwachting, een lager ziekteverzuim en een hogere arbeidsproductiviteit. Sporten is ook belangrijk voor de mentale gezondheid: er is meer sociaal contact, minder eenzaamheid en betere leerprestaties.

Cultuur is een bindend element in onze samenleving. Met culturele voorzieningen en activiteiten – van amateurkunst en cultuureducatie tot musea, cultureel erfgoed en lokale media – investeren we in de identiteit en vitaliteit van Westland. De ontwikkeling van een nieuw theater aan de Verdilaan (De Naald) is een concrete uiting van die ambitie.

De openbare ruimte in gemeente Westland is belangrijk voor alle inwoners. Onze taak is om groen, speeltuinen, sportparken, stranden en recreatiegebieden in goede staat te houden. We willen verder vergroenen en ook in nieuwbouwwijken meer groen realiseren. Dit doen we mede aan de hand van het actieplan Groen = Goud en het actieplan Overal Actief. Het gaat niet alleen om hoeveel groen we toevoegen, maar ook om de kwaliteit ervan. Een groene woon- en werkomgeving helpt om een gezond en prettig leefklimaat in Westland te creëren.

Producten

Sportbeleid en activering

Sport en bewegen leveren een belangrijke bijdrage aan een vitaal, gezond en sociaal Westland. Sport draait om plezier, prestatie en beleving en is goed voor de gezondheid. Het zorgt voor een betere

kwaliteit van leven, een hogere levensverwachting, een lager ziekteverzuim en een hogere arbeidsproductiviteit. Dit zorgt voor lagere zorgkosten. Sporten is ook belangrijk voor de mentale gezondheid en draagt bij aan de kracht van het samenzijn en gemeenschapszin. Er is meer sociaal contact, minder eenzaamheid en het zorgt voor betere leerprestaties. Het helpt ook om de leefbaarheid in buurten te verbeteren en om jeugdoverlast te voorkomen. Met sportbeleid en activering zetten we in op een samenleving waarin inwoners van alle leeftijden en achtergronden kunnen deelnemen aan sport en bewegen en sport kunnen beleven.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer inwoners die regelmatig sporten en bewegen	We vergroten de deelname aan sport en bewegen door nieuwe initiatieven te ondersteunen.
	We zetten sport en bewegen in als middel voor gezondheid, preventie, participatie en sociale samenhang. Dit doen we door nieuw sportbeleid te ontwikkelen, het Sportakkoord voort te zetten en beweeginitiatieven, ketenaanpakken en evenementen in te zetten die gezondheid, participatie en sociale samenhang versterken.
	We versterken de samenwerking tussen sport en andere maatschappelijke domeinen.
	We faciliteren de mogelijkheden voor ongeorganiseerde buitensport, in lijn met het actieplan Overal Actief.
Stimuleren van topsport en sportbeleving in Westland (sport als doel)	We ondersteunen veelbelovende Westlandse sporters om hun talent verder te ontwikkelen met inzet van het Topsportfonds Westland.
	We dragen bij aan de organisatie van (internationale) topsportevenementen of deelname van Westlandse verenigingen aan (internationale) topsportevenementen.
	We vergroten de zichtbaarheid, beleving en maatschappelijke waarde van sport door o.a. jaarlijks het 'Westlands sportgala' met uitreiking van Westlandse Sportprijzen, te organiseren.

Sportaccommodaties

Sport en bewegen leveren een belangrijke bijdrage aan een vitaal, gezond en sociaal Westland.

Het is van belang dat de sportfaciliteiten meegroeien met Westland, zodat alle Westlanders dichtbij huis kunnen sporten en bewegen. We investeren op meerdere manieren in sportaccommodaties: door samen met verenigingen te investeren in accommodaties met voldoende sportfaciliteiten van goede kwaliteit, en door verduurzaming als norm te hanteren bij vervanging en uitbreiding.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voldoende (duurzame) sportfaciliteiten op de sportparken en in de buitenruimte.	Optimaliseren van gebruik van bestaande sportfaciliteiten door gezamenlijk en verspreid gebruik.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Bij vervanging en/of uitbreiding is een duurzame oplossing de norm.
Voldoende kwalitatief hoogwaardige sportaccommodaties verspreid over de dorpen in Westland.	We verlenen investeringssubsidies (25%-regeling) en garantstellingen voor nieuwbouw en renovatie.
	We verlenen exploitatiesubsidies aan zwembaden en binnensportaccommodaties.
	We geven uitvoering aan de Strategische Accommodatieplanning Sport, waardoor de sportfaciliteiten (buitensport en binnensport) op tijd meegroeien met de Westlandse bevolking.
	We verlenen structurele (gedeeltelijke) vrijstelling OZB voor sportverenigingen.

Cultuurpresentatie, -productie en -participatie

Veel inwoners van Westland zijn actief in kunst en cultuur. Het culturele veld wordt ondersteund door Westland Cultuurweb, dat een makelaars (tussenpersoon) functie heeft en als een vliegwiel fungeert voor cultuureducatie in het onderwijs, amateurkunst en cultuurparticipatie.

Gemeente Westland kent een groot theater, Westland Theater De Naald en daarnaast zijn diverse kleinere kunst- en cultuurlocaties. Ook zijn er veel koren en wordt er op diverse plaatsen muziek, dans en beeldende kunst beoefend. Inwoners zijn actief bij het organiseren van herdenkingen en feestweken.

De gemeente beschikt over een kunstcollectie waarin de identiteit van de regio terug te vinden is. Het is van belang om als goed huisvader het onderhoud van de collectie uit te voeren.

Onze opdracht is om de culturele infrastructuur in stand te houden en het vastgoed waarin cultuurparticipatie plaatsvindt goed te laten functioneren.

We blijven werken aan een sterke en toegankelijke culturele basis. We richten ons op meer deelname, vooral onder jongeren en inwoners die minder makkelijk meedoen. Cultuur draagt bij aan ontmoeting en welzijn. Daarom versterken we de samenwerking met onderwijs en het sociaal domein.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het uitvoeren van goed accounthouderschap van de gesubsidieerde culturele instellingen; Theater De Naald, Bibliotheek Westland, Westland Cultuurweb, Westlands Museum en de WOS.	Samen met de gesubsidieerde culturele instellingen zorgen we voor een rijke culturele infrastructuur. We ondersteunen en stimuleren culturele activiteiten, amateurkunst en cultuureducatie.
Het in goede staat brengen en houden van de kunstcollectie en waar mogelijk bruiklenen aan het Westlands Museum en andere culturele instellingen.	Voortzetten van het onderhoud van de kunstwerken en samen met partners oriënteren hoe kunstwerken zichtbaar gemaakt worden.
Het verhogen van cultuurparticipatie	We werken samen met partners in onderwijs en sociaal domein.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We maken afspraken met de culturele partners over resultaten en kwaliteit.
Het kunst- en cultuuraanbod is zichtbaar en toegankelijk in alle kernen	We bevorderen de spreiding van culturele activiteiten en voorzieningen over alle kernen van Westland.

Musea

De musea vertellen de geschiedenis van het Westland. Het bewaren en conserveren van die geschiedenis is van groot belang. Daarbij hebben het Historisch Archief Westland (HAW) en het Westlands Museum onze extra aandacht. Met de uitvoering van de wettelijke taken met betrekking tot archeologie is er aandacht voor de geschiedenis die onder de grond ligt.

We versterken de samenwerking tussen het Westlands museum, het onderwijs en de maatschappelijke partners. Zo bereiken we meer inwoners en maken we erfgoed toegankelijk voor een breder publiek.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het Westlands Museum en Historisch Archief Westland (HAW) dragen bij aan cultuureducatie, gemeenschapsvorming en het versterken van regionale identiteit.	We financieren cultuureducatie bij het Westlands Museum. Het Westlands Museum werkt nauw samen met het HAW.
We investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de museale voorzieningen.	We financieren een uitbreiding van het Westlands Museum met een kunstvleugel.
Het Westlands Museum is toegankelijk en bereikt een breed publiek.	We vergroten de zichtbaarheid van de kunstcollectie van de gemeente in het Westlands Museum.

Cultureel erfgoed

Eind 2025 is de Erfgoednota (2025-2032) vastgesteld. Deze is opgewerkt in samenwerking met de historische verenigingen. We zijn voornemens eind 2026 een uitvoeringskader vast te stellen. Vanaf 2027 gaan we uitvoering hieraan geven. Ook hierbij is de inbreng van het historisch veld cruciaal. Er komt een herijking van de monumentenlijst en een evaluatie van de aanwijzingsprocedure aan. We blijven inzetten op goed onderhouden eigen cultuurhistorisch vastgoed en monumentenzorg. We zetten onze geschiedenis in bij gebiedsontwikkeling. We hebben zorg voor de vele kerkgebouwen in het Westland en zetten de monumenten in de spotlight bij het Open Monumenten Weekend.

We werken samen met partners en inwoners aan een goede balans tussen bescherming en ontwikkeling.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Westlands erfgoed op waarde geschat.	We herijken de monumentenlijst.
	We evalueren de aanwijzingsprocedure.
Westlands erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken voor inwoners.	We onderhouden ons eigen cultuurhistorisch vastgoed en maken dit waar mogelijk toegankelijk voor het publiek.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We ondersteunen de uitvoering van Open Monumentendag. Uitvoering voortzetten van de kerkenvisie.
Westlands erfgoed inzetten voor de leefomgeving.	We investeren in een integrale en gebiedsgerichte benadering van erfgoed.
	We zetten erfgoed actief in bij gebiedsontwikkelingen.
Samenwerken aan sterk Westlands erfgoed.	We hebben aandacht voor vrijwilligers die bijdragen aan de zorg voor ons erfgoed.
	We voeren monumentenzorg uit.
Uitvoering van de Erfgoednota 2025-2032 binnen beschikbare middelen.	We voeren de Erfgoednota uit en maken daarin keuzes voor de uitvoering afhankelijk van beschikbare middelen.

Media

Bibliotheek Westland vervult, met in elke kern een vestiging dichtbij de burger, een belangrijke rol in het beschikbaar stellen van kennis en informatie, het bevorderen van lezen en kennismaking met literatuur, het bieden van educatie, het stimuleren van ontmoeting en debat en het laten kennismaken met kunst en cultuur. Door de wettelijke zorgplicht vanuit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) groeit deze rol en vraagt dit om verdere ontwikkeling van de basisfuncties en een goede bereikbaarheid in alle kernen. Daarmee draagt de bibliotheek bij aan de versterking van taalvaardigheid, digitale vaardigheden en participatie in de samenleving.

De lokale omroep WOS speelt een onmisbare rol in de informatievoorziening en gemeenschapsvorming.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bibliotheekvoorzieningen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en kernfuncties.	We ontwikkelen de bibliotheek door volgens de wettelijke kernfuncties (lezen, ontwikkelen, informatie, ontmoeting en debat).
	We stellen gemeentelijk beleid op en ontwikkelen dit door voor de bibliotheek, passend bij de wettelijke zorgplicht (Wsob).
Inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden, zoals taal en digitale vaardigheden.	We versterken het Informatiepunt Digitale Overheid en laagdrempelige dienstverlening.
Een goed geïnformeerde samenleving.	We ontwikkelen de bibliotheek door volgens de wettelijke kernfuncties
Een toekomstbestendige lokale omroep die voorbereid is op veranderingen in de Mediawet.	We bereiden ons voor op de nieuwe Mediawet en implementeren deze.
	We ontwikkelen de WOS door op de nieuwe locatie binnen het World Horti Center.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

De openbare ruimte in gemeente Westland is belangrijk voor alle inwoners. Onze taak is om groen, speeltuinen, sportparken, stranden en recreatiegebieden in goede staat te houden, zoals afgesproken in het Gebiedsgericht Plan (GGP) 2023-2027. We zorgen voor waardevol groen,

toegankelijke stranden en een toenemende diversiteit van spelen zowel op doelgroep als op aanbod. Een groene woon- en werkomgeving helpt om een gezond en prettig leefklimaat in Westland te creëren.

We willen verder vergroenen en zoeken continue naar kansen om meer groen te realiseren. Een vernieuwd actieplan Groen = Goud 2.0 gaat hierbij helpen. Het gaat niet alleen om hoeveel groen we toevoegen, maar ook om de kwaliteit ervan. We maken steeds een afweging tussen de gewenste kwaliteit, mogelijke risico's en het beschikbare budget. We voegen sport-, beweeg- en speelvoorzieningen toe in de openbare ruimte, voor alle leeftijden met het actieplan Overal Actief. We ondersteunen bewonersinitiatieven en zelfbeheer door bewoners als onderdeel van een duurzame relatie met de gemeenschap.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Duurzaam beheer en onderhoud van het openbaar groen	We beheren en onderhouden openbaar groen volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde kwaliteitsniveaus.
	We renoveren openbaar groen volgens de meerjarenplanning waarbij groen wordt toegevoegd aan de openbare ruimte. We geven extra aandacht aan de standplaatsverbetering om bomen een betere ontwikkelkans te geven.
Optimalisatie van de belevingswaarde en toegankelijkheid van recreatiegebieden en strand	We voorzien in voldoende voorzieningen zoals straatmeubilair en we onderhouden de toegangsmogelijkheden voor mindervaliden op en naar het strand en in recreatiegebieden.
	We voegen sport-, beweeg- en speelvoorzieningen toe in de openbare ruimte, in lijn met het actieplan Overal Actief.
Beheer en onderhoud van speelvoorzieningen en uitvoeren actieplan Overal Actief ter bevordering van recreatieve en sportieve mogelijkheden in de openbare ruimte.	We beheren en onderhouden speelvoorzieningen volgens het GGP 2023 – 2027.
	We ontwikkelen en voegen sportieve en recreatieve mogelijkheden toe in de openbare ruimte met het actieplan Overal Actief als leidraad.
	We leggen nieuwe groene en inclusieve speelplekken aan in overleg met omwonenden en gebruikers, met het beheerkader Spelen als uitgangspunt.
Het optimaal gebruiken, inrichten en doelmatig beheren en onderhouden van sportparken en faciliteiten.	We beheren en onderhouden de sportparken volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde kwaliteitsniveaus.
	We vergroten de biodiversiteit en vergroening van sportparken.
	We vervangen planmatig sportvelden en sporttechnische voorzieningen. Ook onderhouden we alle benodigde voorzieningen zoals hekwerken, meubilair en verhardingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer kwalitatief waardevol groen in de leefomgeving.	Kwalitatieve standplaatsverbetering, bomen vervangen en het renoveren van groenvakken.
	We bevorderen de biodiversiteit.
	We leggen nieuw aaneengesloten groen van enige omvang bij gebiedsgerichte ontwikkelingen aan.
	We ondersteunen bewonersinitiatieven en zelfbeheer door bewoners.
	We stellen het actieplan Groen = Goud 2.0 op. Hierbij staan 2 pijlers centraal: -Een sterke groenstructuur -Betrokken Westlanders in een gezonde, groene en een klimaatbestendige woonomgeving We investeren en faciliteren projecten waarbij we de gezonde leefomgeving van de Westlander een impuls geven. We werken samen met Westlanders en natuurorganisaties die met goede initiatieven bijdragen aan dit doel.
Artistieke kunstwerken in de buitenruimte.	We beheren, onderhouden, behouden, en maken de (niet civiele) kunstwerken in de buitenruimte zichtbaar.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Niet - sporters

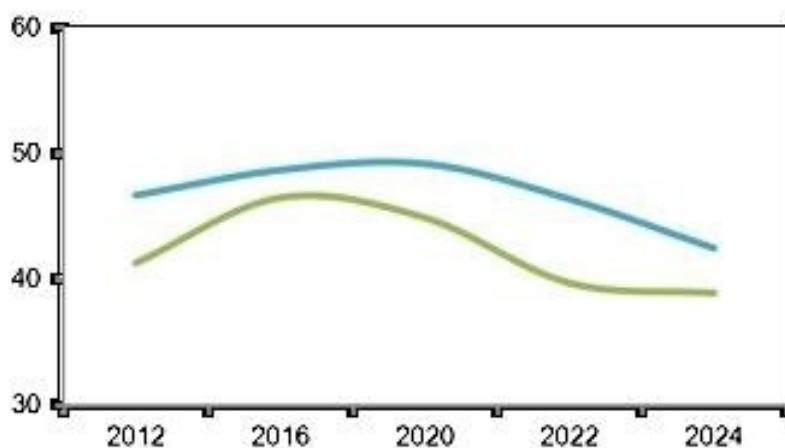
Het percentage niet-wekelijks sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM

Jaar	Westland	Nederland
2012	41,3%	46,7%
2016	46,5%	48,7%
2020	44,9%	49,2%
2022	39,7%	46,4%
2024	38,9%	42,5%

Externe ontwikkelingen/risico's

- Bezuiniging Rijk op BOSA-regeling (Bouw Onderhoud Sportaccommodaties) zet nieuwbouw en renovatie sportaccommodaties financieel onder druk.
- Druk op vrijwilligers: voor sportverenigingen steeds lastiger structureel vrijwilligers te vinden.
- Groei van Westland geeft druk op beschikbare ruimte op sportparken; concentratie wedstrijdactiviteiten versterkt dit.
- De invoering van de nieuwe Mediawet kan leiden tot wijzigingen in taken, financiering en bekostiging van lokale publieke media.
- De onzekerheid over de toekomstige bekostiging vanuit het Rijk.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kustvisie 2024
- Uitvoeringsagenda Kustvisie 2024-2028
- GGP 2023-2027 (Gebiedsgericht Plan)
- Actieplan Groen = Goud Westland
- Programmering Strategische Accommodatieplanning Sport 2026-2029
- Vaarrecreatie in Westland 2012
- Subsidieregeling instandhouding gemeentelijke monumenten 2024
- Westland Cultuurkoers 2030
- Kerkenvisie gemeente Westland
- Erfgoednota Gemeente Westland "Westlands erfgoed op waarde geschat 2025-2032"
- Actieplan Overal Actief

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	981	1.237	594	594	594	594
5.2 Sportaccommodaties	8.159	7.759	8.122	7.914	7.863	8.027
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	4.089	4.194	4.379	4.375	4.088	4.768
5.4 Musea	1.505	1.225	905	905	904	903
5.5 Cultureel erfgoed	610	468	455	455	452	451
5.6 Media	5.054	5.421	4.028	3.697	3.694	3.691
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	20.100	21.411	23.229	24.545	23.967	23.713
	40.498	41.715	41.712	42.485	41.562	42.147
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	-739	-689	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-2.238	-2.342	-2.342	-2.342	-2.342	-2.342
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-439	-344	-344	-344	-344	-344
5.4 Musea	0	-3	-3	-3	-3	-3
5.5 Cultureel erfgoed	-31	0	0	0	0	0
5.6 Media	-197	-81	-80	-80	-80	-80
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-782	-594	-343	-343	-343	-343
	-4.426	-4.053	-3.112	-3.112	-3.112	-3.112
	36.072	37.662	38.600	39.373	38.450	39.035
Reserves						
Stortingen						
Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie	35	161	16	16	16	16
	35	161	16	16	16	16
Onttrekkingen						
Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie	-5.884	-2.746	-1.285	-842	-622	-622
	-5.884	-2.746	-1.285	-842	-622	-622
	-5.849	-2.585	-1.269	-826	-606	-606
Saldo programma	30.223	35.077	37.331	38.547	37.844	38.429

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 35,0 miljoen nadelig en in 2027 € 37,3 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 2,3 miljoen. De lasten blijven nagenoeg gelijk. De baten nemen af met € 0,9 miljoen. De stortingen in de reserves nemen af met € 0,1 miljoen. De onttrekkingen aan de reserves nemen af met € 1,4 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

5.1 Sportbeleid en activering (- € 0,6 miljoen (lasten) / + € 0,7 miljoen (baten))

De rijkssubsidie voor de Brede SPUK-regeling Combinatiefunctionaris wordt per eind 2026 beëindigd. Hierdoor zijn vanaf 2027 geen lasten (€ 0,6 miljoen) en baten (€ 0,6 miljoen) meer opgenomen in de begroting. De resterende verschillen zijn kleiner dan € 0,1 miljoen.

5.2 Sportaccommodaties (+ € 0,4 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Door het (mogelijk tijdelijk) wegvallen van de rijks gelden ramen we incidenteel in 2027 € 0,3 miljoen voor Sportstimulering.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (+ € 0,2 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

In het MIP zijn meerdere Multifunctionele Accommodaties (MFA's) opgenomen, waaronder het Centrumplan Honselersdijk – Huis van de Buurt en het ISW Ontmoetings- en Onderwijscentrum. Deze accommodaties bieden naast onderwijs ook huisvesting aan onder andere de bibliotheek, sport en andere instellingen. Het deel van de investering van de MFA's dat hierop betrekking heeft, leidt tot kapitaallasten binnen dit product.

5.4 Musea (- € 0,3 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

In 2026 zijn incidenteel extra middelen van € 0,3 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitbreiding en vernieuwing van het Westlandmuseum.

5.6 Media (- € 1,3 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Incidenteel is € 1,7 miljoen beschikbaar gesteld voor de verhuizing van de WOS. Hiervan wordt € 0,7 miljoen in 2026 uitgekeerd. Dit is in 2026 abusievelijk dubbel geraamd (€ 1,4 miljoen) en wordt bij de 2e Afwijkingenrapportage 2026 gecorrigeerd naar € 0,7 miljoen. De resterende verschillen zijn kleiner dan € 0,1 miljoen.

Vanaf 2028 dalen de lasten met € 0,3 miljoen. Voor 2028 zijn nog geen rijksmiddelen beschikbaar gesteld voor de nieuwe zorgplicht voor bibliotheken.

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie (+ € 1,8 miljoen (lasten) / + € 0,3 miljoen (baten))

De af te sluiten MIP-projecten 2026 leiden in 2027 tot hogere kapitaalslasten (afschrijving en rente). Belangrijke projecten hierin zijn het openbaar groen in de Herenstraat en de Oranjewijk, met een effect van € 0,5 miljoen. Daarnaast leiden vervangingsinvesteringen in sportparken en de vervanging van speeltoestellen tot € 0,8 miljoen hogere kapitaalslasten.

De areaaluitbreiding van het openbaar groen met 4% in 2027 leidt tot een structurele verhoging van het budget met € 0,3 miljoen. Het betreft met name de locaties Waelpolder, Rijnvaart en

Dijckerwaal in 's-Gravenzande, de Kreken in Poeldijk en Liermolen in De Lier. De areaaluitbreiding leidt tot extra inkomsten op andere producten binnen de begroting.

Daarnaast is er sprake van een stijging van de lasten van € 0,1 miljoen door een toename van de personele inzet op dit product.

Deze verschuiving leidt tot lagere lasten op andere producten binnen de begroting, waar de personele inzet juist is afgenomen.

Tegenover deze lasten staat een incidentele bate van € 0,1 miljoen als gevolg van een overeengekomen afkoopregeling voor bomen in verband met de aanleg van een opstelplaats voor het Warmtenet. Deze bate wordt naar verwachting in 2026 gerealiseerd.

Daarnaast is de SPUK Sport, de compensatie voor betaalde btw, in 2026 incidenteel met € 0,1 miljoen verhoogd vanwege de hogere investeringen in sportfaciliteiten.

Reservemutaties (- € 0,1 miljoen (stortingen) / + € 1,5 miljoen (onttrekkingen))

In 2026 wordt € 0,7 miljoen uit de algemene reserve onttrokken voor de resterende subsidie aan de WOS. Deze is in 2026 abusievelijk dubbel geraamd (€ 1,4 miljoen) en wordt bij de 2e Afwijkingenrapportage 2026 gecorrigeerd naar € 0,7 miljoen.

Het incidentele budget van € 0,3 miljoen voor Sportstimulering in 2027 wordt gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve.

Voor de incidentele subsidie voor de verbouwing en uitbreiding van het Westlandmuseum wordt in 2026 in totaal € 0,3 miljoen aan reserves onttrokken.

De verlaging van de stortingen wordt veroorzaakt doordat in 2026 € 0,1 miljoen aan incidentele mutaties in de algemene reserve is gestort.

6 Sociaal domein

In Westland staat de inwoner centraal. Niet systemen of regels, maar de behoeften en leefwereld van mensen vormen het uitgangspunt. We bouwen voort op de kracht van onze samenleving, waarin inwoners, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties veel vragen dichtbij huis opvangen. Daarmee versterken we de zelfredzaamheid en voorkomen we waar mogelijk zwaardere vormen van ondersteuning. Tegelijkertijd streven we naar een inclusieve gemeente waarin iedereen kan meedoen. Door vergrijzing, toenemende zorgvragen en druk op de arbeidsmarkt en financiën kiezen we nadrukkelijk voor preventie, vroegsignalering en een integrale aanpak. Deze beleidslijn wordt verwoord in het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein. We geven hier uitvoering aan middels het Uitvoeringsplan Sociaal Domein. In deze begroting is het Sociaal Domein terug te vinden in de programma's Jeugd (6A), Wmo (6B), Inkomen (6C), Overig (6D) en het product Volksgezondheid (7.1). Daarnaast raakt het Sociaal Domein verschillende andere onderdelen van deze begroting, waaronder Volkshuisvesting en leefomgeving, Sport en Cultuur, Onderwijs en Veiligheid.

Voor jeugdigen zetten we in op veilig en gezond opgroeien. Samen met onderwijs, jeugdgezondheidszorg, welzijnsorganisaties en andere partners werken we aan een sterke basis waarin problemen vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt. In lijn met de Hervormingsagenda Jeugd bevorderen we normaliseren en verbeteren we de verbinding tussen jeugdhulp, onderwijs, bestaanszekerheid en geestelijke gezondheidszorg. Ook hebben we aandacht voor de mentale weerbaarheid van jongeren en voor een soepele overgang van jeugdzorg naar volwassenenzorg.

Vanuit de Wmo ondersteunen we inwoners met een chronische ziekte of lichamelijke en/of psychische beperking, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Om de oplopende druk op de ondersteuning op te vangen versterken we algemene voorzieningen en stimuleren we passende alternatieven. Daarnaast blijven we werken aan een sterke lokale infrastructuur voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang en ondersteuning dichtbij huis.

Binnen inkomensvoorzieningen, participatie en schuldhulpverlening staat meedoen centraal. Werk draagt bij aan zelfstandigheid, ontwikkeling en welzijn. Werk is daarmee "de beste vorm van zorg". Daarom stimuleren we inwoners maximaal om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en bieden we ondersteuning aan inwoners die tijdelijk niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Door inkomen, werk en schulden integraal te benaderen, zetten we in op vroegsignalering, financiële zelfredzaamheid en duurzame participatie. Hierbij werken we nauw samen met maatschappelijke partners, werkgevers en organisaties zoals Patijnenburg.

Een sterke sociale basis vormt het fundament van een veerkrachtige samenleving. Daarom investeren we in welzijn, vrijwilligerswerk, mantelzorg en algemene voorzieningen die inwoners ondersteunen bij het oplossen van problemen in hun eigen omgeving. Cultuur en het Sociaal Domein zoeken elkaar actief op om te zien waar we door middel van culturele initiatieven een positieve bijdrage leveren aan het welzijn, verbinding en geluk van de inwoners. En samen met zorg- en welzijnspartners zorgen we voor toegankelijke ondersteuning, versterken we sociale netwerken en voorkomen we waar mogelijk een beroep op zwaardere zorg.

Ook op het gebied van volksgezondheid zetten we stevig in op preventie. Een goede gezondheid is immers een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. We geven uitvoering aan landelijke en regionale gezondheidsakkoorden en stimuleren een gezonde leefstijl en leefomgeving. Hierbij hebben we speciale aandacht voor het verkleinen van gezondheidsverschillen. Door de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein verder te versterken, dragen we eraan bij dat inwoners langer gezond blijven, gezondheidsproblemen worden voorkomen en het welbevinden van jong en oud toeneemt.

Om als gemeente bij te dragen aan een sterke basis is het belangrijk dat we investeren in de sociale basis en gezondheid van inwoners. Dit sluit aan bij de landelijke afspraken in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en is één van de uitgangspunten van het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025.

Met een sterke sociale basis zijn inwoners meer in staat om zelf of met hulp van mensen uit hun eigen omgeving problemen aan te kunnen. De sociale contacten dragen bij aan de betekenis en kwaliteit van leven, meedoen, dagelijks functioneren en mentale gezondheid. We ondersteunen een breed aanbod van algemene voorzieningen, welzijnsorganisaties en vrijwilligers. Vitis Welzijn speelt een centrale rol in het uitvoeren van activiteiten die bijdragen aan de sociale basis in de kernen van Westland.

Programma 6 Sociaal domein is onderverdeeld in vier deelprogramma's:

- 6A Sociaal domein Jeugd
- 6B Sociaal domein WMO
- 6C Sociaal domein Inkomen
- 6D Sociaal domein Overig

6A Sociaal domein Jeugd

De gemeente is op basis van de Jeugdwet verantwoordelijk voor de inkoop en uitvoering van preventie, jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Het doel is dat de jeugd veilig en gezond kan opgroeien.

De kosten in de (specialistische) jeugdzorg blijven toenemen. Om de jeugdzorg beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar te houden zetten we in op de thema's die benoemd staan in de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Lokaal richten we ons op het inperken van de reikwijdte van de jeugdhulp (dit betekent dat we lokaal voorzieningen moeten treffen voor jeugdigen en gezinnen die niet (meer) in aanmerking komen voor deze hulp), inzet op stevige lokale teams en de verbinding tussen jeugdhulp en aansluitende domeinen (zoals bestaanszekerheid, onderwijs en GGZ).

De focus ligt op normaliseren; niet voor alle problemen is ook daadwerkelijk jeugdhulp noodzakelijk. Voor het bieden van preventie wordt daarom samengewerkt met de partijen in het preventieve veld o.a. Vitis (jongerenwerk/complex scheidingen), dienstverlening door de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de netwerkaanpak Kansrijke start) en Onderwijs (Lokaal Educatieve Agenda).

Producten

Jeugd

Taakvelden:

- 6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd
- 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
- 6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk
- 6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal
- 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
- 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
- 6.792 PGB Jeugd
- 6.821 Jeugdbescherming
- 6.822 Jeugdreclassering
- 6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bieden van preventie.	In samenwerking met diverse partners zoals Vitis Welzijn, JGZ en diverse subsidiepartners bieden we preventieve ondersteuning aan onze jeugdigen en gezinnen.
Normaliseren in de jeugdhulp.	We houden vast aan de keuze om te normaliseren in de jeugdzorg. Normaliseren houdt in dat we meer balans aanbrengen tussen informele ondersteuning (welzijn, voorliggende – voor iedereen beschikbare – voorzieningen) en geïndiceerde zorg en ondersteuning, zoals jeugdzorg, bijstand en huishoudelijke hulp. Regionaal beperken we de reikwijdte van de specialistische jeugdhulp. Dit betekent dat we lokaal voorzieningen moeten treffen voor jeugdigen en gezinnen die niet (meer) in aanmerking komen voor deze hulp. Dit gaan we doen op een collectieve manier en zo dichtbij mogelijk met zoveel mogelijk lokale samenwerking.
Uitvoeren van de Jeugdwet.	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Jeugdwet van preventie tot (hoog)specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming. Hiervoor kopen we regionaal (hoog)specialistische jeugdhulp in en lokaal is het Sociaal Kernteam Westland (SKT) de voornaamste toegang tot jeugdhulp. Zij zorgt voor de toeleiding naar adequate hulp. Hierbij kan het SKT ook zelf hulp bieden: niet altijd is jeugdhulp nodig van een aanbieder.
Bieden van (hoog) specialistische jeugdhulp.	In de regio Haaglanden bieden we verschillende vormen van (hoog)specialistische jeugdhulp aan. De inkoop van deze jeugdhulp gebeurt regionaal. Dat doet het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Het is verantwoordelijk voor de inkoop, het contractbeheer en de afhandeling van declaraties voor de negen gemeenten in Haaglanden.
We treffen voorbereidingen voor de inkoop jeugd 2028.	Onze contracten met jeugdzorgaanbieders lopen af. Daarom bereiden we ons voor om nieuwe afspraken te maken met zorgaanbieders. De nieuwe afspraken gelden vanaf 1 januari 2028. Daarmee willen we de stijgende kosten beheersen en zorgen we er tegelijkertijd voor dat jeugdigen en gezinnen de jeugdhulp ontvangen die ze nodig hebben.
Het opzetten van basisjeugdhulp	We schrijven een aanbesteding voor collectieve basisjeugdhulp. Dit vanwege ontwikkelingen waardoor de regionaal ingekochte jeugdhulp ingeperkt wordt. Hierdoor vervalt vanaf 1 januari

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	2028, voor een bepaalde doelgroep, de jeugdhulp via de regio. De uitgangspunten voor deze basisjeugdhulp zijn collectief, dichtbij en in samenwerking met het SKT en andere partners rondom jeugd en gezin.
Versterken van preventie	We gebruiken de komende periode om preventieve ondersteuning te versterken samen met de partners en het onderwijs.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Jongeren met jeugdhulp

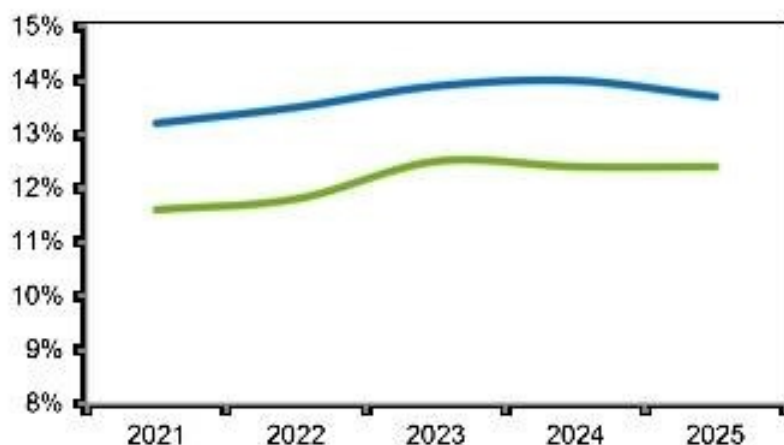
Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2021	11,6%	13,2%
2022	11,8%	13,5%
2023	12,5%	13,9%
2024	12,4%	14,0%
2025	12,4%	13,7%

Jongeren met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar waarbij de rechter op enig moment in de verslagperiode een maatregel dwingend heeft opgelegd. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere

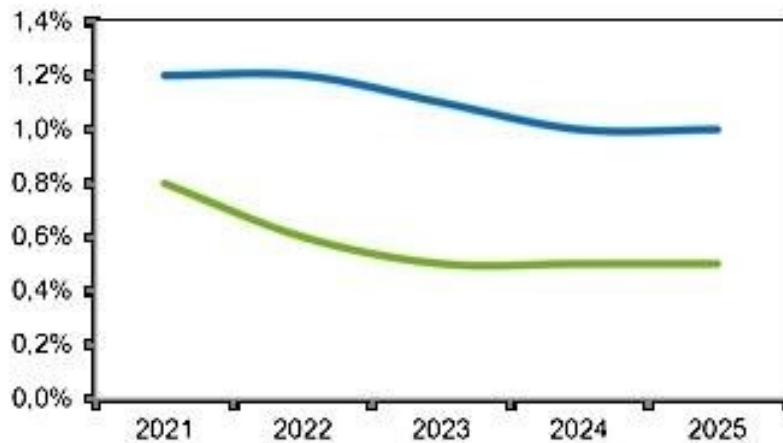
wordt dan onder toezicht of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen gaat de hulp of zorg door tot de leeftijd van 23 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2021	0,8%	1,2%
2022	0,6%	1,2%
2023	0,5%	1,1%
2024	0,5%	1,0%
2025	0,5%	1,0%

Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle van jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal kregen. Geeft de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding (bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking)? Dan kan het jeugdstrafrecht ook worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt passende begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. De kinderrechter of de officier van Justitie kunnen jeugdreclassering opleggen. Dat kan ook opstarten op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

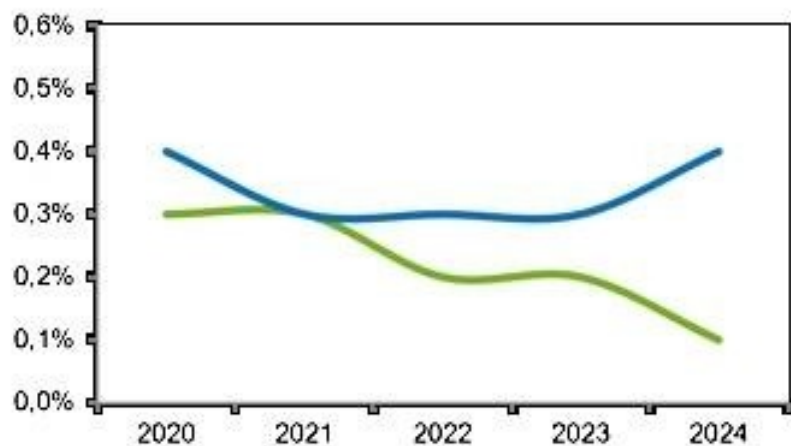
Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS – Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2020	0,3%	0,4%
2021	0,3%	0,3%
2022	0,2%	0,3%
2023	0,2%	0,3%
2024	0,1%	0,4%

Jongeren met een delict voor de rechter

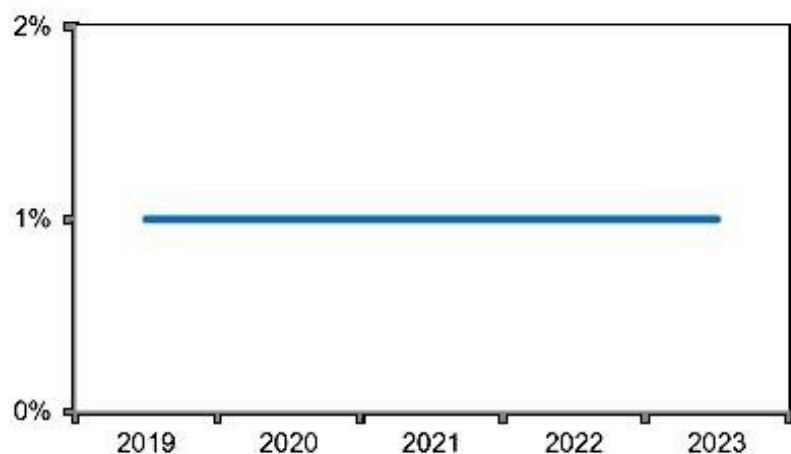
Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2019	1%	1%
2020	1%	1%
2021	1%	1%
2022	1%	1%
2023	1%	1%

Werkloze jongeren

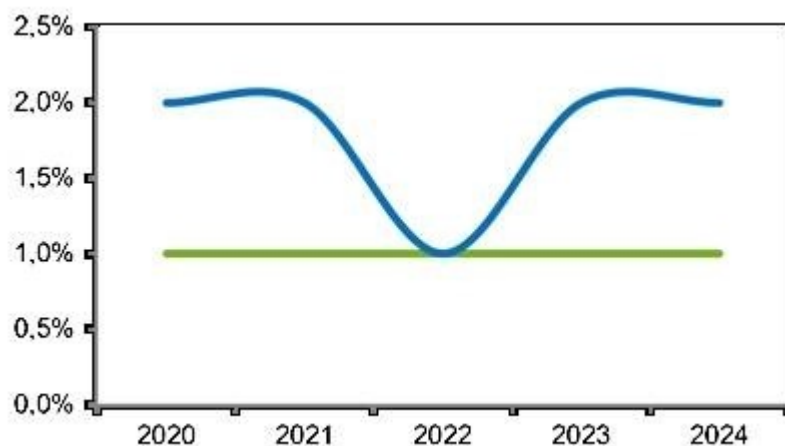
Het percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

Legenda grafiek:

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2020	1%	2%
2021	1%	2%
2022	1%	1%
2023	1%	2%
2024	1%	2%

Externe ontwikkelingen/risico's

- Arbeidsmarktproblematiek: partners en gemeente kunnen functies niet invullen; meer jongeren gaan voortijdig van school.

Kaderstellende beleidsnota's

- Hervormingsagenda Jeugd
- Inkoopstrategie Jeugdhulp Regio Haaglanden 2027
- Regiovisie jeugdhulp Haaglanden 2021-2026
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025
- Verordening jeugdhulp Westland 2025

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	17.543	16.977	19.016	19.056	17.754	17.754
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	18.750	20.585	20.536	19.940	19.945	19.945
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	507	164	162	162	162	162
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	17	801	801	801	801	801
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	7.249	7.266	7.185	7.185	7.185	7.185
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	229	564	557	557	557	557
6.792 PGB Jeugd	1.578	1.931	1.928	1.913	1.912	1.912
6.821 Jeugdbescherming	2.111	2.139	2.152	2.147	2.147	2.147
6.822 Jeugdreclassering	85	418	414	414	414	414
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	565	108	106	99	98	98
	48.634	50.953	52.857	52.274	50.975	50.975
Baten						
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-147	-93	-93	-1.593	-1.593	-1.593
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
	-147	-93	-93	-1.593	-1.593	-1.593
	48.487	50.860	52.764	50.681	49.382	49.382
Reserves						
Stortingen						
Programma 6A – Jeugd	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 6A – Jeugd	-274	0	-2.470	-2.070	-770	-770
	-274	0	-2.470	-2.070	-770	-770
	-274	0	-2.470	-2.070	-770	-770
Saldo programma	48.213	50.860	50.294	48.611	48.612	48.612

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 50,9 miljoen nadelig en in 2027 € 50,3 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 0,6 miljoen. De lasten nemen toe met € 1,9 miljoen. De baten blijven nagenoeg gelijk. De stortingen blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen aan de reserves nemen toe met € 2,5 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd (+ € 2,0 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

In 2027 is € 2,0 miljoen meer begroot voor de uitgaven van jeugd dan in 2026. Dit betreft uitgaven uit het Uitvoeringsplan Sociaal Domein van december 2025. Voor programma jeugd gaat het om afgerond € 2 miljoen in 2027 en 2028 en € 0,8 miljoen in 2029. Met deze uitgaven worden interventies ingezet om de jeugdzorguitgaven op langere termijn te stabiliseren.

Vanaf 2028 worden de baten met € 1,5 miljoen verhoogd. Het Rijk heeft gemeenten gekort op de jeugdzorg middelen (Westland met € 1,5 miljoen) met als onderbouwing het invoeren van een eigen bijdrage jeugdzorg. Deze eigen bijdrage is nog niet door de Tweede Kamer geaccordeerd.

6.752 t/m 6.822 taakvelden 2e lijns jeugdzorg voorzieningen (- € 0,1 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Op de taakvelden 6.752 t/m 6.822 worden de 2e lijns jeugdzorg voorzieningen verantwoord. De lasten op deze taakvelden zijn € 33,8 miljoen in 2026, € 33,7 in 2027 en € 33,1 miljoen de jaren erna. Voor 2027 begroten we een vrijwel gelijk niveau aan lasten als in 2026, voor de jaren erna is de verwachting dat de lasten gaan dalen als gevolg van regionale en lokale maatregelen in de inkoop 2028.

Reservemutaties (- € 0,0 miljoen (stortingen) / - € 2,5 miljoen (onttrekkingen))

Vanaf 2026 worden onttrekkingen aan de reserve Sociaal Domein geraamd ter dekking van de uitgaven uit het Uitvoeringsplan Sociaal Domein van december 2025. Voor het programma Jeugd gaat het om afgerond € 2,1 miljoen in zowel 2027 als 2028 en € 0,8 miljoen in 2029. Met deze

Begroting 2027

uitgaven worden interventies ingezet om de jeugdzorguitgaven op langere termijn te stabiliseren. Daarnaast wordt in 2027 € 0,4 miljoen onttrokken aan de algemene reserve voor de inzet op preventie binnen de intensieve jeugdzorg.

6B Sociaal domein WMO

Vanuit de Wmo bieden wij ondersteuning aan inwoners van Westland die chronisch ziek zijn of een lichamelijke of psychische beperking hebben. Met deze ondersteuning maken we het mogelijk dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en actief kunnen blijven deelnemen aan de samenleving.

We verstrekken passende ondersteuning en hulpmiddelen aan inwoners met een beperking. Daarmee stellen we hen in staat het huishouden te voeren, zich in en om de woning te verplaatsen en zich lokaal te verplaatsen met een vervoermiddel. Ook bevorderen we dat inwoners anderen kunnen ontmoeten, zodat zij sociale contacten kunnen aangaan en blijven onderhouden.

Producten

Wmo

Taakvelden:

- 6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo
- 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
- 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
- 6.712 Begeleiding (Wmo)
- 6.713 Dagbesteding (Wmo)
- 6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- 6.791 Pgb Wmo
- 6.811 Beschermd wonen (Wmo)
- 6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)
- 6.91 Coördinatie en beleid Wmo

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoeren van de Wmo.	Door de dubbele vergrijzing neemt het aantal aanvragen de komende jaren sterk toe en daarmee ook de uitgaven. We moeten meer investeren in voldoende personeel om het groeiend aantal aanvragen te kunnen verwerken. We hebben oog voor de Wmo

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	uitvoeringsorganisatie die onder hoge druk steeds meer inwoners met een steeds complexere ondersteuningsvraag helpen.
	We nemen maatregelen om de zorg voor elke inwoner beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar te houden. Daarom voeren we de ombuigingsmaatregelen verder uit en zorgen voor meer voorliggende voorzieningen.
	We bereiden ons voor op de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in 2028.
Een actieve bijdrage aan Beschermd Wonen, Beschermd Thuis en maatschappelijke opvang.	Landelijk is besloten de centrumgemeenteconstructie voor Beschermd Wonen voort te zetten. Dit betekent dat de gemeente Delft verantwoordelijk blijft voor de uitvoering, contractering, toegang en financiële afwikkeling van Beschermd Wonen. De gemeente Westland blijft lokaal actief bijdragen aan de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en aan de regionale ambities op het gebied van preventie, herstel, participatie en zelfstandig wonen.
	We leggen de nadruk op het verder versterken en bestendigen van de lokale infrastructuur rondom wonen, zorg en begeleiding. Daarbij wordt voortgebouwd op de resultaten van de in 2026 ingezette ontwikkelingen en wordt uitvoering gegeven aan de maatregelen uit het geactualiseerde Plan van Aanpak Beschermd Wonen.
	We zetten in op: • Het structureel versterken van laagdrempelige GGZ-inloopvoorzieningen; • Het realiseren van passende woon- en begeleidingsvoorzieningen voor jongeren en andere kwetsbare doelgroepen; • Het bevorderen van uitstroom uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang naar zelfstandige of begeleide woonvormen; • Het versterken van preventie, vroegsignalering en herstelgerichte ondersteuning.
Beheersbaar houden van de wachttijden	We voeren eerder afgesproken maatregelen uit om binnen de wettelijke termijn Wmo-aanvragen af te handelen.
	We breiden het aantal voorliggende voorzieningen uit en informeren onze inwoners actief over de mogelijkheden om gebruik te maken van alternatieve voorzieningen. Zo blijft de schaarse zorg behouden voor inwoners die niet zonder die hulp zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Hulp bij huiselijk geweld	Binnen de Wmo valt ook de aanpak van huiselijk geweld en het bieden van vrouwenopvang. In onze regio werken we hiervoor samen met Veilig Thuis (advies-en meldfunctie) en Arosa. De centrumgemeente Delft organiseert de vrouwenopvang in de Delft-Westland-Oostland (DWO) regio. Binnen de regio Haaglanden is de aanpak huiselijk geweld opgenomen in de regiovisie die eind 2025 is vastgesteld. Hierin borgen we de lopende aanpak en zijn prioriteiten gesteld. Op lokaal niveau geven we hier uitvoering aan door inzet op actualisatie van de meldcode.
We verbeteren de signalerende functie van onze Sociale Dienstverlening en bieden integrale zorg en ondersteuning voor inwoners met complexe ziektebeelden, eenzaamheid of gezinnen met complexe hulpvragen.	Het huidige Doorbraakteam wordt geëvalueerd en verder ontwikkeld. We verbeteren onze dienstverlening door de samenwerking tussen de verschillende organisaties binnen het Sociaal Domein te versterken en een krachtig integraal doorbraakteam te vormen dat passende ondersteuning biedt bij complexe hulpvragen. Inwoners zullen dit merken doordat wij sterkere regie voeren bij complexe ziektebeelden en multiproblematiek.
We nemen SROI afspraken op in onze contractuele afspraken om onze inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt baankansen te bieden.	In 2027 maken we samen met de gemeenten waarmee we de Wmo gezamenlijk inkopen een weloverwogen keuze over het opnieuw aanbesteden van de Wmo-ondersteuning. In eventuele nieuwe afspraken nemen we tevens aanvullende voorwaarden op, waaronder eisen ten aanzien van de lokale impact van Social Return on Investment.
We hebben een toekomstbestendige inkoopstrategie Wmo	We bepalen samen met de regio de richting voor de periode na 2028. We onderzoeken of we bestaande contracten kunnen verlengen of opnieuw kunnen afsluiten. Ook bereiden we de besluiten hierover voor.
We herijken het pgb-proces, zodat ondersteuning, budget en uitvoering beter op elkaar aansluiten en transparanter en juridisch houdbaar zijn.	We stappen over naar indiceren in uren, werken met een uniform normenkader en actualiseren pgb-indicaties zodat budgetten beter aansluiten op de ondersteuningsbehoefte.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Lopende re-integratievoorzieningen

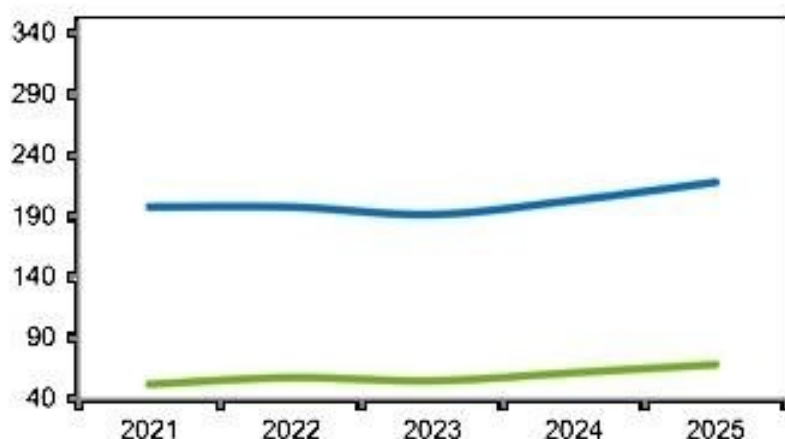
Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Re-integratie-/participatievoorzieningen

Jaar	Westland	Nederland
2021	52,1	197,7
2022	57,4	197,7
2023	54,8	191,5
2024	61,3	203,1
2025	67,8	217,8

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo

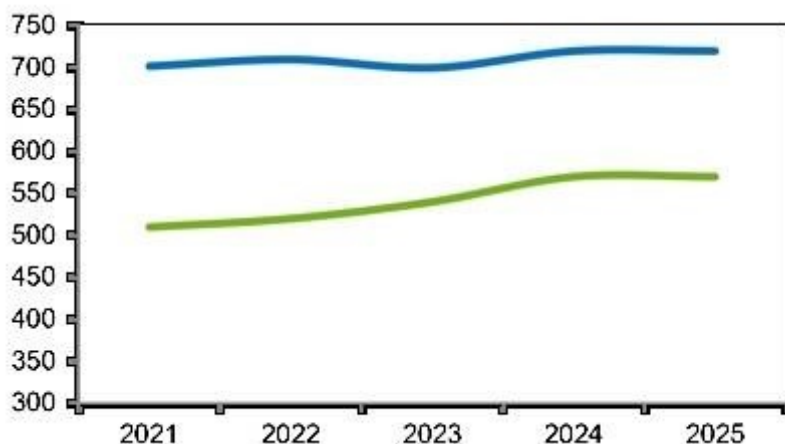
Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Jaar	Westland	Nederland
2021	510	702
2022	520	710
2023	540	700
2024	570	720
2025	570	720

Externe ontwikkelingen/risico's

- Onzekerheid over voortbestaan Integraal Zorgakkoord (IZA) en eventuele start AZWA; consequenties voor lopende interventies.
- Stijgende kosten als gevolg van cao-ontwikkelingen en oplopende personele lasten bij aanbieders, die leiden tot hogere tarieven. Voor deze kostenstijgingen vindt niet in alle gevallen (volledige) compensatie plaats vanuit het Rijk, waardoor extra druk op het gemeentelijk budget kan ontstaan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Goed Wonen in een Goede Woning – Visie Wonen, Welzijn, Zorg 2022–2027
- H5 Inkoopvisie ondersteuning Wmo 2021
- Regiovisie Transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en van Maatschappelijke Opvang naar Maatschappelijk Wonen 2022-2026
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025
- Uitvoeringsagenda Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang 2022-2026
- Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Westland 2025
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 2026 en verder

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	792	827	825	632	631	631
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	3.538	4.426	4.773	4.773	4.750	4.750
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.882	14.806	15.782	15.101	15.056	15.056
6.712 Begeleiding (Wmo)	5.391	6.961	6.997	7.197	7.183	7.183
6.713 Dagbesteding (Wmo)	2.619	2.961	3.070	3.070	3.060	3.060
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	4.271	1.219	1.110	1.054	1.051	1.051
6.791 PGB Wmo	1.007	872	872	872	872	872
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	827	669	352	339	282	282
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	15	4	-18	-18	-18	-18
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	273	249	249	249	249	249
	29.615	32.994	34.012	33.269	33.116	33.116
Baten						
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-91	-115	-115	-115	-115	-115
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-30	0	0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	-159	-200	-200	-200	-200	-200
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-3.513	-400	0	0	0	0

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0
	-3.793	-715	-315	-315	-315	-315
	25.822	32.279	33.697	32.954	32.801	32.801
Reserves						
Stortingen						
Programma 6B - WMO	3.513	400	0	0	0	0
	3.513	400	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 6B - WMO	-946	-1.016	-675	-377	-228	-228
	-946	-1.016	-675	-377	-228	-228
	2.567	-616	-675	-377	-228	-228
Saldo programma	28.389	31.663	33.022	32.577	32.573	32.573

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 31,7 miljoen nadelig en in 2027 € 33,0 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 1,3 miljoen. De lasten nemen toe met € 1,0 miljoen. De baten nemen af met € 0,4 miljoen. De stortingen nemen af met € 0,4 miljoen. De onttrekkingen aan de reserves nemen af € 0,3 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

6.60, 6.711, 6.712 en 6.713, 6.714, 6.791 hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, begeleiding, dagbesteding (Wmo) en PGB (alle 2e lijns Wmo voorzieningen) (+ € 1,4 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De 2e lijns Wmo zorg voor hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding wordt verantwoord onder taakvelden 6.60 t/m 6.791. In 2026 zijn de totale lasten op deze taakvelden € 31,2 miljoen, in 2027 € 32,6 miljoen en in 2028 € 32,1 miljoen.

In 2027 liggen de lasten € 1,3 miljoen hoger door € 1 miljoen structureel extra ter dekking van hogere tarieven voor voorzieningen en daarnaast stijgen de lasten als gevolg van toenemende vraag naar zorg.

In 2028 ligt het budget met € 0,5 miljoen lager door het wegvallen van de compensatie van het Rijk voor uitstellen invoering inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo. Vanaf 2028 wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage ingevoerd. De daling van het budget wordt dan opgevangen door een hogere eigen bijdrage en een mogelijke daling van het gebruik. Dit is nu nog niet verwerkt in de begroting, omdat de precieze gevolgen nog onduidelijk zijn.

6.811 Beschermd wonen (- € 0,3 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De uitgaven aan beschermd wonen liggen in 2027 € 0,3 miljoen lager. In 2026 wordt incidenteel meer besteed aan het creëren van Beschermd wonen/Beschermd thuis voorzieningen dan in 2027.

Reservemutaties (- € 0,4 miljoen (stortingen) / + € 0,3 miljoen (onttrekkingen))

In 2026 is incidenteel € 0,4 miljoen gestort in de reserve Beschermd Wonen. Het betreft middelen die afkomstig zijn van de centrumgemeente Delft en die door Westland worden ingezet voor het realiseren van voorzieningen voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis.

Daarnaast wordt in 2027 incidenteel € 0,3 miljoen minder aan de reserve onttrokken dan in 2026.

6C Sociaal domein Inkomen

De gemeente Westland bouwt samen met inwoners, partners en werkgevers aan een veerkrachtig Westland, waarin inwoners kunnen beschikken over de middelen, kansen en ondersteuning die nodig zijn om te wonen, te ontwikkelen, te werken en deel te nemen aan onze maatschappij. We bieden inwoners die door omstandigheden niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, inkomensondersteuning en begeleiding naar werk. We focussen ons op de preventie van schulden en het bieden van hulp bij schulden.

Producten

Inkomensregelingen

Binnen Inkomen, Participatie en Schuldhulpverlening zetten we in op een integrale aanpak waarbij inwoners met meervoudige problematiek vroegtijdig worden gesignaleerd en effectief worden ondersteund. We werken vanuit een brede en integrale uitvraag, zodat de volledige situatie van de inwoner in beeld komt en passende ondersteuning kan worden geboden. Inkomen, re-integratie en schuldhulpverlening worden daarbij in samenhang bekeken en waar nodig gecombineerd ingezet. Gemeentelijke teams en maatschappelijke partners werken nauw samen en zorgen voor afstemming in de ondersteuning. Zo versterken we de financiële zelfredzaamheid van inwoners en vergroten we de kans op duurzame participatie.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Tijdige en juiste afhandeling van aanvragen en wijzigingen met handhaving van regelgeving en afspraken met klanten.	We optimaliseren en monitoren de nieuw ingevoerde processen.
Uitvoeren van tijdelijke wet- en regelgeving.	Bij de invoer van nieuwe tijdelijke regelingen hanteren we als uitgangspunt dat we deze binnen 4 weken na de ingangsdatum uitvoeren.
Uitvoering geven aan de Participatiewet in Balans.	Op 1 januari 2026 is fase 1 van spoor 1 van de Participatiewet in Balans van kracht geworden. Met deze aanpassingen in de Participatiewet is er meer ruimte voor de menselijke maat binnen het regime van de Participatiewet en zijn er meer mogelijkheden om maatwerk te bieden. Dit

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	betekent ook dat we op een andere manier zijn en gaan werken. Er komt meer nadruk op een gelijkwaardig gesprek met inwoners op basis van vertrouwen.
Uitvoeren van het minimabeleid.	We ondersteunen inwoners met een laag inkomen met regelingen die hen in staat stellen om actief deel te nemen aan de maatschappij.
Minimabeleid actualiseren.	Op basis van de evaluatie van het minimabeleid doen we voorstellen voor hulp en voorzieningen die beter passen bij het dagelijks leven van inwoners met een bijstandsuitkering. We bieden minimaregelingen die deelname aan de samenleving stimuleren en inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt helpen om stappen te zetten richting werk.
Financiële problemen worden zoveel mogelijk voorkomen en vroegtijdig aangepakt.	We versterken preventie en vroegsignalering, ontwikkelen ons preventieve aanbod verder en werken samen met maatschappelijke partners aan het voorkomen, vroegtijdig signaleren en aanpakken van financiële problemen. Daarnaast ondersteunen we inwoners bij het versterken van hun financiële zelfredzaamheid.
Inwoners met financiële problemen ontvangen tijdig passende ondersteuning	We voeren de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en de wettelijke taken vanuit de Faillissementswet uit. We ondersteunen inwoners met schulden en financiële problemen, bieden waar nodig integrale ondersteuning en werken volgens de uitgangspunten van de basisdienstverlening schuldhulpverlening
Gedupeerden van de toeslagenaffaire ontvangen passende ondersteuning	We bieden maatwerk aan gedupeerden van de toeslagenaffaire en hun gezinnen en zorgen waar nodig voor passende ondersteuning en nazorg.
Het beleidsplan schuldhulpverlening 2025-2028 wordt uitgevoerd	We monitoren de voortgang bij de geplande acties en sturen waar nodig bij.

WSW en beschut werk

We bieden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die aangewezen zijn op beschut werk (betaald werk in een aangepaste en veilige omgeving) een passende werkplek. De gemeente voert de WSW uit via de sociale werkvoorziening en organiseert beschut werk voor mensen die extra begeleiding en aanpassing van de werkplek nodig hebben. We streven naar een zo regulier mogelijke werkomgeving, waarbij medewerkers worden gestimuleerd om door te groeien.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het doorlopend realiseren van voldoende passende en duurzame werkplekken voor inwoners met een WSW-indicatie of beschut werk, binnen het sociaal ontwikkelbedrijf	Wij zorgen ervoor dat inwoners die aangewezen zijn op WSW en beschut werk kunnen rekenen op een passende en duurzame werkplek. Binnen het sociaal ontwikkelbedrijf Patijnenburg faciliteren wij deze werkplekken, tenzij – met inzet van

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Patijnenburg of – waar mogelijk – via duurzame plaatsing bij reguliere werkgevers.	gerichte begeleiding en samenwerking – een duurzame en passende plek bij een reguliere werkgever kan worden gerealiseerd. Samen met Patijnenburg versterken we de ontwikkeling naar een sociaal ontwikkelbedrijf, met nadruk op ontwikkeling, participatie en waar mogelijk uitstroom naar regulier werk. We maken hierover heldere afspraken in de dienstverleningsovereenkomst.

Arbeidsparticipatie

We ondersteunen inwoners met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt om aan de samenleving mee te doen. Dit doen we door hen te begeleiden naar werk, vrijwilligerswerk en andere vormen van zinvolle dagbesteding met oog voor persoonlijke ontwikkeling en het opdoen van werkritme en vaardigheden. Voor wie dat nodig heeft, bieden we gerichte ondersteuning naar en op de werkplek.

We combineren deze inzet met schuldhulpverlening, omdat financiële problematiek een belangrijke belemmering kan vormen voor deelname aan werk en participatie.

Daarnaast voeren we regie op de inburgering van inwoners die nieuw zijn in Nederland, met als doel dat zij volwaardig meedoen in de samenleving, de taal beheersen en waar mogelijk toewerken naar duurzame participatie en werk.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meedoen door werk en participatie In 2030 is het aandeel inwoners dat naar vermogen participeert (werk of maatschappelijke participatie) aantoonbaar toegenomen.	We voeren een nulmeting uit onder alle uitkeringsgerechtigden.
	We intensiveren de samenwerking met werkgevers in Westland; stimuleren van werk-leertrajecten en taal op de werkvloer.
	We implementeren de Participatiewet in Balans met nadruk op de menselijke maat, vertrouwen en eenvoud.
	We versterken de regionale samenwerking binnen de arbeidsmarktregio Haaglanden.
	We geven uitvoering aan de re-integratieverordening.
Jongeren en statushouders vinden sneller hun weg naar werk of opleiding	Specifieke integrale aanpak voor jongeren: vroegsignalering, begeleiding en aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.
Inwoners ervaren minder afhankelijkheid van ondersteuning	We ontwikkelen re-integratie door met focus op maatwerk, ontwikkeling en langdurige plaatsingen.
Een toekomstbestendige en vitale uitvoeringspartner voor werk en inkomen (Patijnenburg)	We werken het Koersdocument Meedoen Werkt uit en stellen het vast.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
In 2030 beschikt Westland over een toekomstbestendige uitvoeringsorganisatie voor werk en participatie met verbeterde resultaten op (duurzame) uitstroom naar werk en participatie.	
	We benutten het Iroko-onderzoek over Patijnenburg voor scenario's en keuzes over inrichting en sturing.
	We herijken de opdracht aan Patijnenburg, met realistische doelen afgestemd op de zwaarte van de doelgroep. We verschuiven de focus hierbij naar uitstroom, van werk komt duurzaam werk en dus sneller plaatsing.
Patijnenburg opereert met een structureel sluitende en voorspelbare exploitatie (minder afhankelijk van incidentele middelen).	We werken toe naar meer structurele financiering i.p.v. incidentele dekking.
Heldere opdracht, bestuur en sturing tussen gemeente en Patijnenburg.	We sluiten een meerjarige dienstverleningsovereenkomst af om lange termijn afspraken te maken.
	We verbeteren de governance door een heldere rolverdeling tussen gemeente en Patijnenburg. We versterken daarbij de sturing en toezicht.
Meer gebruik maken van mogelijkheden bij Westlandse werkgevers, in het bijzonder sociaal ondernemers, met als doel een toekomstbestendige en inclusieve arbeidsmarkt.	We versterken de samenwerking met werkgevers en regio voor betere uitstroomresultaten
Maatschappelijke Participatie Inzet voor inwoners die extra aandacht nodig hebben om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen of bij grote afstand te begeleiden.	We faciliteren maatschappelijke participatie van inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit zijn wij vanaf 1 januari 2027 wettelijk verplicht.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Kinderen in uitkeringsgezin

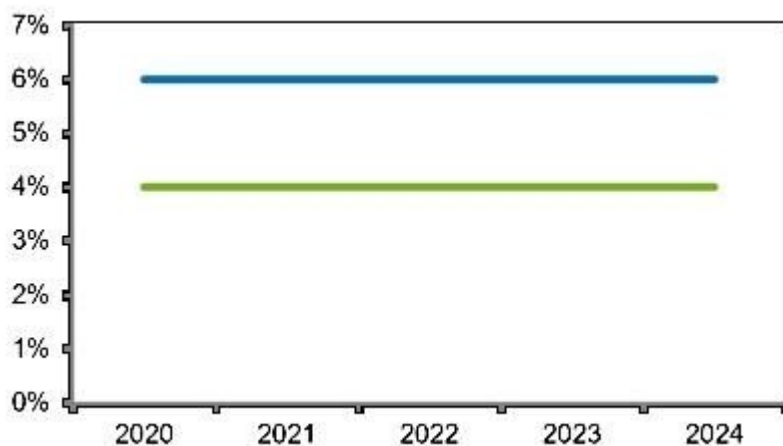
Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Legenda grafiek:

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2020	4%	6%
2021	4%	6%
2022	4%	6%
2023	4%	6%
2024	4%	6%

Netto arbeidsparticipatie

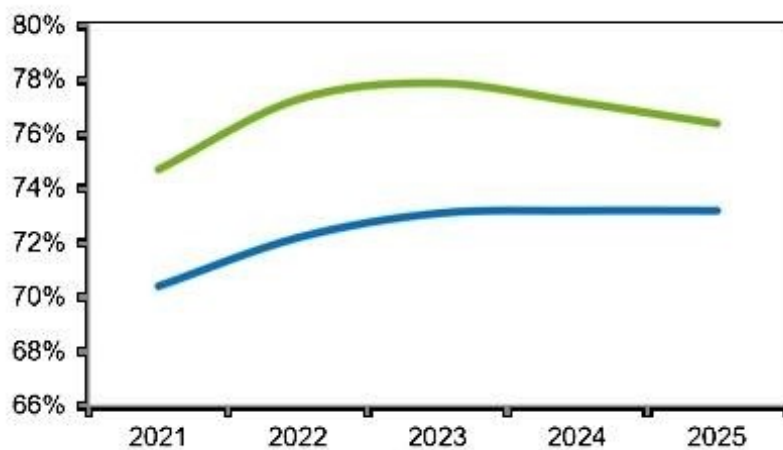
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Legenda grafiek:

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Arbeidsdeelname

Jaar	Westland	Nederland
2021	74,7%	70,4%
2022	77,3%	72,2%
2023	77,9%	73,1%
2024	77,2%	73,2%
2025	76,4%	73,2%

Personen met een bijstandsuitkering

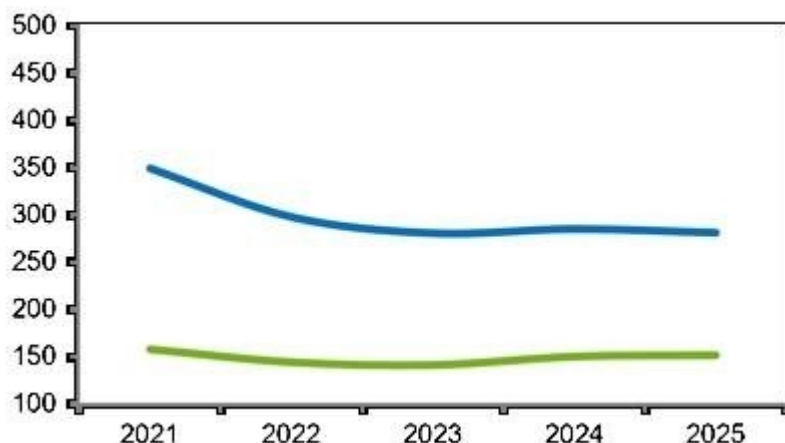
Het aantal personen per 10.000 inwoners met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de ergens anders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS - Personen met een bijstandsuitkering naar soort uitkering

Jaar	Westland	Nederland
2021	157,6	349,5
2022	144,1	297,9
2023	141,2	280,7
2024	146,6	280,4
2025	151,4	281,2

Externe ontwikkelingen/risico's

- Arbeidsmarktproblematiek: partners en gemeente kunnen functies niet invullen; meer jongeren gaan voortijdig van school.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsregels Bijzondere Bijstand en Individuele Inkomensvoet Westland 2025
- Beleidsregels Krediethypotheek Participatiewet Westland 2021
- Beleidsregels Participatiewet gemeente Westland 2016
- Beleidsregels Parttime ondernemen gemeente Westland 2018
- Beleidsregels terug- en invordering Bbz 2004 gemeente Westland 2020
- Beleidsplan schuldhulpverlening 2025-2028
- Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Westland 2021
- Beleidsregels Tozo terug- en invordering bedrijfskapitaal gemeente Westland
- Beleidsregels brede ondersteuning Wet hersteloperatie toeslagen Westland 2026
- Re-integratieverordening gemeente Westland 2024
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet gemeente Westland
- Verordening vestigen uitsluitend recht Collectieve Aanvullende Verzekering
- Vrijlaten donaties energiearmoede

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
6.3 Inkomensregelingen	39.773	41.557	41.317	41.299	41.293	41.293
6.4 WSW en beschut werk	8.308	8.177	8.460	8.165	8.049	8.064
6.5 Arbeidsparticipatie	3.562	4.223	5.126	3.270	3.351	3.351
	51.643	53.957	54.903	52.734	52.693	52.708
Baten						
6.3 Inkomensregelingen	-29.767	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-98	0	0	0	0	0
	-29.865	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373
	21.778	25.584	26.530	24.361	24.320	24.335
Reserves						
Stortingen						
Programma 6C – Inkomen	1.481	0	0	0	0	0
	1.481	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 6C – Inkomen	-2.002	-2.229	-1.962	-100	0	0
	-2.002	-2.229	-1.962	-100	0	0
	-521	-2.229	-1.962	-100	0	0
Saldo programma	21.257	23.355	24.568	24.261	24.320	24.335

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 23,4 miljoen nadelig en in 2027 € 24,6 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 1,2 miljoen. De lasten nemen toe met € 0,9 miljoen. De baten blijven nagenoeg gelijk. De stortingen blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen nemen af met € 0,3 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

6.3 Inkomensregelingen (- € 0,2 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Het budget voor het kindpakket is in 2026 incidenteel met € 150.000 verhoogd voor de uitbreiding van de inkomensgrens van 120% naar 130% van de bijstandsnorm, conform een door de raad aangenomen amendement in 2025. Daarnaast is in 2026 € 106.000 beschikbaar voor de aanpak van

de alleenverdienersproblematiek, afkomstig uit een overheveling van middelen uit 2025. Voor 2027 worden hiervoor nieuwe middelen verwacht via de Meicirculaire 2027. Verder wordt in 2026 eenmalig € 100.000 onttrokken aan de reserve Werk en Inkomen ten behoeve van het project Optimalisatie Inkomen. Daar staat tegenover dat vanaf 2027 structureel € 150.000 beschikbaar wordt gesteld voor de jongerenaanpak schulden vanuit het Uitvoeringsplan Sociaal Domein. Per saldo leiden deze ontwikkelingen tot een hoger budget van € 0,2 miljoen in 2026 ten opzichte van 2027.

6.4 WSW en beschut werk (+ € 0,3 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Het budget voor Beschut Werk is in 2027 € 0,2 miljoen hoger dan in 2026. Dit komt doordat de taakstelling voor het realiseren van beschutte werkplekken jaarlijks hoger wordt. Om gemeenten in staat te stellen deze groeiende wettelijke opgave uit te voeren, worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld. De hogere taakstelling en de daarmee samenhangende hogere rijksbijdrage leiden ertoe dat voor 2027 en verder een hoger budget voor Beschut Werk is geraamd dan voor 2026.

6.5 Arbeidsparticipatie (+ € 0,9 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

Patijnenburg B.V. voert namens de gemeente de Wsw en re-integratieactiviteiten binnen de Participatiewet uit. De beschikbare middelen zijn onvoldoende om deze taken kostendekkend uit te voeren, waardoor de afgelopen jaren tekorten zijn ontstaan. Om de bijdrage aan Patijnenburg in 2026 te kunnen dekken, wordt € 0,8 miljoen onttrokken aan de reserve Participatie.

Omdat de tekorten de afgelopen jaren grotendeels zijn opgevangen vanuit het eigen vermogen van Patijnenburg en dit vermogen inmiddels een kritische ondergrens nadert, wordt voor 2027 incidenteel € 1,7 miljoen beschikbaar gesteld. In het Collegewerkprogramma worden voor 2028 e.v. middelen opgenomen. Per saldo leiden deze ontwikkelingen tot een hoger budget van € 0,9 miljoen in 2027 ten opzichte van 2026.

Reservemutaties (+ € 0,0 miljoen (stortingen) / + € 0,3 miljoen (onttrekkingen))

De onttrekkingen aan de reserves zijn in 2027 € 0,3 miljoen lager dan in 2026. Dat komt doordat in 2027 de geraamde onttrekkingen beperkt zijn tot de dekking van kosten voor het Uitvoeringsplan Sociaal Domein en SROI.

6D Sociaal domein Overig

Een sterke sociale basis is de fundering van een veerkrachtige samenleving. Met meer aandacht voor preventie en een goede sociale basisinfrastructuur willen we dat inwoners langer fit blijven en hun welbevinden toeneemt. Op die manier zijn mensen (meer) in staat om zelf of met hulp van mensen uit hun eigen omgeving problemen of lastige situaties aan te kunnen, zonder direct een beroep te doen op professionele hulp.

Producten

Samenkracht en burgerparticipatie

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Mensen in de Westlandse samenleving steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving.	Vitis Welzijn heeft een aantal programma's en activiteiten. Zo netwerkt de organisatie in de omgeving. Vitis Welzijn versterkt en verbindt sociale netwerk. Ook initieert en ondersteunt het burgerinitiatieven. Ook bevordert Vitis Welzijn participatie en bevordert het inclusie.
	Burgerschap wordt actief aangemoedigd. Daarmee bedoelen we dat we proberen de juiste hulporganisaties te koppelen aan de hulpvragen. Ook traint Vitis Welzijn vrijwilligers en organisaties, zodat die inwoners kunnen helpen op zoek naar de juiste werkgever.
	We voeren het Plan van aanpak dementievriendelijke gemeente uit.
	We voeren het 'Beleidsplan Inclusie en Regenbooggemeente Westland' uit.
	We gaan door met het discriminatiemeldpunt. We bieden hiermee slachtoffers ondersteuning en adviseren organisaties die te maken hebben met discriminatie en geven preventieve voorlichting over discriminatie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Iedereen kan meedoen aan de Westlandse samenleving, waar nodig met ondersteuning.	Vitis Welzijn voert verschillende programma's en activiteiten uit waaronder: <u>Zelfredzaamheid met hulp</u> : organiseren van activiteiten die de zelfredzaamheid ondersteunen, bijvoorbeeld op het gebied van de eigen (financiële) administratie, mobiliteit, vrije tijd, zingeving en sociale verbondenheid. <u>Eigen kracht</u> : bieden van ondersteuning aan inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om alles zelf te doen, aanbieden van cursussen en lotgenotencontact en helpen jongeren bij hun ontwikkelingsproces.
	We rollen de pilot Sociale Benadering Dementie uit in de hele gemeente en ontwikkelen dit door naar een structurele werkwijze.
	De functie van de GGZ-inloopvoorzieningen veranderen we naar steunpunten geestelijke gezondheid. Dit doen we in het kader van de RIGA programmaliijn 'Inwoners in een kwetsbare situatie'. De Herstelacademie gaat herstelgerichte activiteiten in de wijkcentra organiseren. Dit draagt bij aan herstel en participatie van inwoners met een (psychische) kwetsbaarheid.
	We verstrekken subsidie aan GGZ Delfland (voor volwassenen) en Mentaal Beter (voor jeugd) voor (preventieve) inzet voor inwoners met (lichte) psychische klachten. Daarnaast maken we gebruik van de consultatiefunctie GGZ (gefinancierd door DSW) waarbij GGZ-professionals laagdrempelig vragen stellen over psychische problemen bij inwoners.
	We voeren de Lokale Inclusie Agenda Handicap VN-verdrag uit.
Langdurende opvang van vluchtelingen uit Oekraïne voor een periode van naar verwachting 6 jaar van 2022 tot 4 maart 2028.	We gaan door met de opvang van ongeveer 420 ontheemden uit Oekraïne op de volgende vijf locaties: Boswoning Honselersdijk, Burgemeester Crezeelaan De Lier, Arkelweg Poeldijk en op de nieuwe opvanglocatie Wateringen-Noord.
	Financiële en sociale zelfredzaamheid van ontheemden uit Oekraïne realiseren.
Registratie en sociale voorzieningen voor vluchtelingen en statushouders in de opvang.	We zorgen voor inschrijving in de BRP volgens de geldende regels.
Uitbetalen leefgeld van vluchtelingen in de GOO en POO.	Leefgeld uitbetalen volgens de geldende regels.
Onderwijs aanbieden aan kinderen van vluchtelingen.	Onderwijs leveren door schakelklassen en in het regulier onderwijs volgens de geldende regels.
Inning eigen bijdrage gemeentelijke opvang vluchtelingen Oekraïne.	Volwassen ontheemden uit Oekraïne met eigen inkomsten betalen een eigen bijdrage als zij gebruik maken van gemeentelijke opvang. Wij zorgen als gemeente voor de inning van deze

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	bijdrage die wij vervolgens doorgeven aan het Rijk.
Participeren Westlandse statushouders.	Wij zetten in op participeren van statushouders op taal en maatschappelijke participatie.
Helder beeld van de beleidsmatige en wettelijke context op het gebied van Asiel en Migratie.	Monitoring van wet- en regelgeving om ordentelijke besluiten te kunnen nemen over Asiel en Migratie op gemeentelijk niveau.
Een toekomstbestendige exploitatie van de locatie Carlton Naaldwijk.	Realisatie van een toekomstbestendige exploitatie.
We rapporteren over de resultaten in het Sociaal Domein.	We intensiveren het datagedreven werken en zijn scherp op de te behalen resultaten. We gaan door met het rapporteren over de resultaten van het Sociaal Domein.
Het ombuigen van de sterke kostenstijging binnen het Sociaal Domein.	We gaan door met het implementeren van de verbeteringsmaatregelen om de kostenstijging in het Sociaal Domein te beteugelen. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat we cliënten zo veel mogelijk ontzien.
We voeren het Uitvoeringsplan Strategisch Beleidskader Sociaal Domein uit.	We passen ons beleid waar nodig aan op de nieuwe uitgangspunten.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal

We werken aan een geïntegreerde toegang voor inwoners met zowel Wmo- als Jeugdvragen: één loket, één benadering, één werkwijze voor de hele organisatie. Uitvoeringsorganisaties binnen het sociaal domein bundelen hun krachten en ontwikkelen een gezamenlijke werkwijze, met als doel om inwoners beter en meer samenhangend te ondersteunen. Zo hoeft een inwoner niet vaker dan één keer zijn verhaal te doen.

De gemeente Westland voert de Wet Inburgering 2021 uit met als doel dat inburgeraars zo snel mogelijk zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving en zich ontwikkelen richting participatie, werk of onderwijs.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Statushouders en nieuwkomers ontwikkelen de taalvaardigheden, kennis en competenties die nodig zijn om zelfstandig mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving.	We voeren de Wet inburgering 2021 uit en voeren regie op het inburgeringstraject. Met een brede intake, een passend Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) en goede samenwerking met onze partners bieden we een traject dat aansluit bij de mogelijkheden en ontwikkelbehoeften van de inburgeraar.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Er zijn geen verplichte indicatoren bij dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleids- en nadere regels tegemoetkoming kosten Kinderopvang Westland
- Beleidsregels wet inburgering 2012
- Nadere Regels Sociale Participatie Kinderen Westland
- Beleidsplan Regenbooggemeente Westland Jaarplan 2024-2026
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025
- Verordening Sociale participatie kinderen Westland

Externe ontwikkelingen/risico's

- EU-migratiepact en het effect hiervan op de instroom van vluchtelingen. Daarnaast het effect hiervan op de lopende en nieuwe verblijfsvergunningsprocedures voor vluchtelingen.
- Transitieperiode verblijfsstatus Oekraïense vluchtelingen van 2028 t/m 2030.
- SPUK Inburgering afhankelijk van taakstelling. Beperkte uitstroom statushouders brengt taakstelling en middelen onder druk.
- Deelbudgetten Brede SPUK-GALA lopen af na 2026. Het is onzeker of deze worden verlengd.
- Vanaf 2027 krijgen we te maken met het AZWA. Middelen lopen vooralsnog t/m 2029
- De middelen voor het Transformatieplan RIGA lopen vooralsnog t/m 2027. Indien voortzetting van interventies gewenst is, moet worden gekeken naar financiering hiervan.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	20.473	22.637	14.677	14.819	14.808	14.674
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	193	58	59	59	58	57
	20.666	22.695	14.736	14.878	14.866	14.731
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.331	-12.976	-5.441	-5.429	-5.422	-5.422
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0
	-12.331	-12.976	-5.441	-5.429	-5.422	-5.422
	8.335	9.719	9.295	9.449	9.444	9.309
Reserves						
Stortingen						
Programma 6D – Overig	5.204	3.079	3.140	440	440	440
	5.204	3.079	3.140	440	440	440
Onttrekkingen						
Programma 6D – Overig	-604	-464	-464	-464	-464	-464
	-604	-464	-464	-464	-464	-464
	4.600	2.615	2.676	-24	-24	-24
Saldo programma	12.935	12.334	11.971	9.425	9.420	9.285

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 12,3 miljoen nadelig en in 2027 € 12,0 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 0,3 miljoen. De lasten nemen af met € 8,0 miljoen. De baten nemen af met € 7,5 miljoen. De stortingen blijven nagenoeg gelijk. De onttrekkingen blijven ook nagenoeg gelijk.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (- € 8,0 miljoen (lasten) / - € 7,5 miljoen (baten))

Opvang vluchtelingen en statushouders - € 0,3 miljoen (lasten)

Vooruitlopend op de invoering van de Doelgroep Flexibele Regeling zijn zowel de baten als de lasten in de begroting 2027 met ongeveer € 5 miljoen verlaagd. We gaan ervan uit dat het contract met Fletcher in 2027 wordt beëindigd. Dit betekent dat zowel de lasten als de rijksvergoeding voor de opvang van statushouders fors lager zijn.

In de Doelgroep Flexibele Regeling wordt de opvang van Oekraïners vergoed op basis van de werkelijk gemaakte kosten. Doordat in 2026 nog gebruik kan worden gemaakt van de Bekostigingsregeling, waarbij de normvergoeding hoger ligt dan de gemaakte kosten, leidt dit in 2027 tot een nadeel van € 0,3 miljoen ten opzichte van 2026.

Inburgering - € 1,8 miljoen (budgetneutraal)

De SPUK Wet Inburgering 2021 is via de 1e Afwijkingenrapportage 2026 geraamd voor het jaar 2026. Zowel aan de baten- als aan de lastenkant is een bedrag van € 1,8 miljoen opgenomen. Voor 2027 worden de bijbehorende baten en lasten op een later moment, via de 1e Afwijkingenrapportage 2027, budgetneutraal verwerkt. Omdat het aantal statushouders in 2027 nog niet bekend is, wordt er hier nog geen rekening mee gehouden in de begroting. Hetzelfde geldt voor de jaren 2028 en verder.

Brede Spuk - € 0,3 miljoen (budgetneutraal)

De lasten en de baten voor de Brede specifieke uitkering zijn geraamd tot en met 2026. De bedragen voor 2027 en verder zijn nog niet bekend. Hierdoor liggen zowel de lasten als de baten € 0,3 miljoen lager in 2027 dan in 2026.

7. Volksgezondheid en milieu

Een goede gezondheid draagt bij aan zelf mee kunnen doen aan de samenleving. Daarom stimuleren we dat onze inwoners zoveel mogelijk een gezonde leefstijl hebben en leven in een gezonde omgeving. Investeren in gezondheid levert resultaat op. Dat is belangrijk, want de gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoog en laag inkomen zijn groot. Daarom streven we naar het verkleinen van gezondheidsverschillen met gerichte investeringen waar dat nodig is, en hebben we bijzondere aandacht voor ouderen en kinderen.

Met meer aandacht voor preventie en een gezonde leefstijl ervaren inwoners een betere gezondheid. Dit heeft een positief effect op maatschappelijke en arbeidsparticipatie en verbetert de zelfredzaamheid van inwoners. We voeren hiertoe het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA) uit.

Een schone en duurzame leefomgeving is de basis voor gezond leven. We zorgen voor een goede afvalinzameling en -verwerking, houden de riolering op orde en voeren een actief milieubeleid gericht op luchtkwaliteit, geluid, bodem en biodiversiteit. Klimaatadaptatie – het aanpassen van de leefomgeving aan de gevolgen van klimaatverandering – is een structureel thema in ons beleid. Met ons groen- en waterbeleid dragen we bij aan een klimaatbestendige en aantrekkelijke woonomgeving.

Producten

Volksgezondheid

Een goede gezondheid draagt bij aan kunnen meedoen aan de samenleving. Daarom stimuleren we dat onze inwoners zoveel mogelijk een gezonde leefstijl hebben en leven in een gezonde omgeving. Met meer aandacht voor preventie en een gezonde leefstijl willen we dat inwoners langer fit blijven, ziekten worden voorkomen en het welbevinden toeneemt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een gezonde generatie in 2040 (een initiatief van de Nederlandse gezondheidsfondsen) met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen. Deze	Uitvoering geven aan de werkagenda AZWA . Dit doen we door het ontwikkelen van een domeinoverstijgende (fysiek en sociaal) werkwijze, waarin de gemeente samenwerkt met

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
generatie maakt keuzes en neemt verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden in een samenleving met een sterke sociale basis.	externe organisaties. Het doel van het AZWA is om de zorg in Nederland te verbeteren en voor te bereiden op de toekomst (betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg).
	We organiseren waar gewenst inwonersparticipatie om te achterhalen welke ondersteuning nodig en wenselijk is. Hierbij focussen we ons op doelgroepen en doelgebieden waar de inzet het hardst nodig is. Dit doen we in afstemming met de regio.
	We voeren het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA) uit, door het ontwikkelen van een domeinoverstijgende (medisch en sociaal) werkwijze. Hiervoor werken de WSD-gemeenten samen met Zorgkantoor en Zorgverzekeraar DSW, zorgaanbieders, GGD Haaglanden en welzijnsorganisaties. Met het RIGA willen we in de WSD-regio bereiken dat inwoners prettig en gezond kunnen leven, dat de verschillende domeinen elkaar versterken en dat zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn wanneer nodig. Binnen het RIGA zijn de volgende vijf programmalijnen benoemd: -Gezond leven -Inwoners in een kwetsbare situatie -Ouderen -Acute zorg -Digitale transformatie Als gemeente richten we ons met name op de eerste drie programmalijnen.
	Samen met het zorgkantoor en partners werken we vanuit het AZWA aan basisfunctionaliteiten die de gezondheid van de inwoners verbeteren. Het gaat hierbij in ieder geval om de ketenaanpakken: -Kansrijke Start -Valpreventie -Volwassenen naar Gezonder Gewicht -Kinderen naar Gezonder Gewicht.
	We voeren het Transformatieplan RIGA 2025-2027 uit en zijn hiervoor de leidende partij. Het transformatieplan beschrijft interventies die bijdragen aan een verschuiving van zorg naar gezondheid bijv. met behulp van de inzet van welzijn. Dit is gestart in 2025, na goedkeuring door zorgverzekeraars DSW en Zilveren Kruis en loopt tot en met eind 2027.
	Voortzetting en borging van het JOGG-programma (Lekker Bezig). Dit programma is

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	gericht op het gezonder maken van de fysieke en sociale omgeving waarin de jeugd opgroeit.
Inwoners nemen zelf verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden en hebben een positieve houding, voldoende kennis en gezondheidsvaardigheden. Organisaties gericht op gezondheid en welbevinden zijn laagdrempelig, communiceren duidelijk en spelen in op de behoefte van de inwoners. Inwoners ervaren een gezonde leefomgeving.	We helpen bij verbindingen tussen scholen en zorg- en welzijnsorganisaties. Dit doen we door het organiseren van periodieke overleggen. Deze gaan over de onderwerpen: -Gezond gewicht -Alcohol- en middelengebruik -Mentale gezondheid -Seksuele gezondheid -Suïcidepreventie bij jeugd/jongeren (preventiecollectief). We evalueren dit preventiecollectief voor gezonde jongeren en breiden dit eventueel uit naar andere doelgroepen.
	We zetten de programma's Gezonde Kinderopvang en Gezonde School voort.
	Participatie en accounthouderschap JGZ en regionale trekkersrol met als doel de uitvoering van de (wettelijke) taken op het terrein van jeugdgezondheidszorg. Daarnaast helpen we bij de lokale huisvesting van consultatiebureaus, waarvoor we in 2027 een besluit moeten nemen over een nieuw consultatiebureau in Poeldijk. Het convenant met JGZ loopt eind 2027 af. In 2027 maken we met de regiogemeenten afspraken over het beleggen van de JGZ-taken en de financiering hiervan.
	Participatie en accounthouderschap GGD Haaglanden met als doel de uitvoering van de (wettelijke) taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.
	Samen met partners zetten we de Ontmoetingsplek Gezonde Leefstijl voort en versterken we deze verder. Via bijeenkomsten informeren en ondersteunen we inwoners bij verschillende gezondheidsthema's.
Vermindering van het aantal suïcides, pogingen tot suïcide en inwoners met suïcidale gedachten.	We voeren het plan van aanpak suïcidepreventie uit.
Gezonde jongeren die goed in hun vel zitten.	We starten met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Dit is een programma dat zich richt op de beschermende factoren rondom jongeren om daarmee middelengebruik te verminderen en de mentale gezondheid te bevorderen. Er wordt uitgegaan van de vier leefdomeinen van jongeren: ouders, vrienden, school en vrije tijd.

Riolering

Als gemeente zorgen we voor een gezonde leefomgeving. We hebben wettelijke taken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. We zorgen voor goed water- en rioolbeheer en willen in 2050 bestand zijn tegen de effecten van klimaatverandering. Dit betekent dat we ons rioolstelsel toekomstbestendig maken: we investeren in vervanging van verouderde riolering, vergroten de capaciteit voor hemelwaterverwerking en werken aan het afkoppelen van regenwater van het riool.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Duurzaam beheer en onderhoud van de waterhuishoudkundige arealen.	We beheren en onderhouden het rioleringssysteem volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde kwaliteitsniveaus. We inspecteren en reinigen frequent de riolering en de rioolgemalen. We voeren tijdig reparaties uit, nemen waar nodig en mogelijk maatregelen om de levensduur van het stelsel te verlengen (zoals relining), of vervangen tijdig (onder)delen van het riool.
	We voeren het meerjarig rioleringsplan uit en pakken onderhouds- en vervangingsopgaven planmatig aan.
	We voeren (hydraulisch) toekomstbestendige watersysteemanalyses uit om ervoor te zorgen dat watergangen, rioolstelsels en kades flexibel en veerkrachtig genoeg zijn om in de toekomst overstromingen, wateroverlast en droogte te voorkomen.
	We voeren verbeteringen door aan het Centraal Afvoer Drainagewater systeem (CAD systeem). We maken met de Stichting Verbetering Oppervlaktewateren Westland (SVOW). nieuwe afspraken over het beheer van het CAD-stelsel en wijzigen de bestaande overeenkomst.
Een klimaatbestendig Westland.	We integreren klimaatmaatregelen bij de voorbereiding en realisatie van ruimtelijke ontwikkelingen.
	Bij gebiedsontwikkelingen en rioolvervanging brengen wij een scheiding aan tussen de afvoer van hemelwater en afvalwater door een afkoppeling van het riool.
Een gezonde ecologie in de Westlandse wateren.	We verbeteren de kwaliteit van het watersysteem en streven naar een gezonde ecologie door het verminderen van rioolemissies op het oppervlaktewater.
	We leggen waar mogelijk natuurvriendelijke oevers aan, bijvoorbeeld wanneer beschoeiing vervangen wordt.
	We plaatsen uitstapplaatsen en faunapassages.

Afval

We zorgen voor een verantwoorde en toekomstbestendige inzameling en verwerking van afval en grondstoffen in Westland. We organiseren de afvalinzameling efficiënt, voorkomen afval waar dat kan en helpen inwoners en bedrijven om afval goed te scheiden en meer materialen te hergebruiken.

HVC N.V. is onze strategische partner voor de volledige keten van huishoudelijk afval, van inzameling tot verwerking. HVC ondersteunt ons daarnaast bij beleid en ontwikkelingen.

We werken aan een stevig nieuw afvalbeleidsplan om samen met inwoners de hoeveelheid restafval te verminderen. Minder restafval betekent minder afvalverbranding en daardoor een lagere milieubelasting. De vermindering van restafval is ook financieel wenselijk, maar de kosten worden door meer factoren bepaald dan door alleen de hoeveelheid restafval. Een lagere rekening kunnen we daarom niet beloven, een verstandige weg vooruit wel.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een schone leefomgeving door efficiënte inzameling en verwerking van afval.	We stellen afval- en grondstoffenbeleid op waarbij we de gemeenteraad en de inwoners actief betrekken (kosten, milieu en service).
	We optimaliseren de inzameling van huishoudelijk afval verder, onder andere door het op orde brengen van de inzamelmiddelen (uitbreiding en vervanging van verzamelcontainers en bakken aan huis).
	We monitoren - samen met partners - de vastgestelde kwaliteitsniveaus (veiligheid, omgevingskwaliteit en aantrekkelijkheid). Dit doen we op basis van datagericht werken.
Vergroten van bewustwording bij onze inwoner met nadruk op: -Minder restafval -Meer hergebruik	We voeren samen met HVC-maatregelen uit die inwoners helpen om afval te voorkomen, afval beter te scheiden en meer te hergebruiken. We zetten communicatie en afvalcoaches gericht in om meer bewustwording te creëren.

Milieubeheer

De energievoorziening in Westland moet zonder fossiele brandstof kunnen functioneren in 2050. Deze afspraak uit het Klimaatakkoord van het Rijk (2019) heeft als doel om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Wij hebben ons via het Klimaatakkoord gecommitteerd om mee te werken aan de Rijksdoelstelling om nagenoeg alle bestaande bouw voor 2050 van het aardgas te halen. Wij hebben als gemeente hiervoor wettelijke taken en bevoegdheden die vanaf 2027 ingezet kunnen worden.

Wij willen betaalbare duurzame energie voor alle Westlanders. De kansen voor duurzame warmte zijn groot door de aanwezigheid van geothermie en mogelijkheden voor het gebruik van restwarmte.

We zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving. We zoeken een balans tussen het beschermen van de omgeving en het voldoen aan ruimtelijke en economische wensen. De komende jaren ligt de nadruk op waterkwaliteit, luchtkwaliteit (zoals stikstof), geluidsoverlast en bodembescherming. We

werken samen met Omgevingsdienst Haaglanden, de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland en het Platform Duurzame Glastuinbouw.

Klimaatadaptatie zorgt voor verbetering leefomgeving om beter gesteld te staan tegen droogte, hitte en wateroverlast. Op grond van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie moeten gemeenten uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht. Westland wil in 2040 'klimaatrobuust' zijn (Omgevingsvisie).

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We werken aan CO2-reductie met fossielvrije warmteoplossingen	We bepalen per wijk een fossielvrije warmteoplossing. Dit leggen we vast in het Warmteprogramma inclusief tijdspad per wijk en participatiekader. Dit is een taak uit de Wet gemeentelijke instrumenten warmte, die per 1-1-2027 in werking treedt.
	We bereiden wijkaanpakken voor om de warmteoplossing te realiseren. Dat gaat met een gefaseerde uitvoering. We starten met warmtenet Monster en bereiden een warmteoplossing in Naaldwijk voor.
	We stellen warmtekavels vast op basis participatie en afwegingen. Dit is een taak uit de Wet collectieve warmte die per 1-1-2027 in werking treedt.
	We onderzoeken en maken beleid voor innovatieve vormen van het opwekken en opslaan van energie. Deze maken het Westlandse energiesysteem robuust en toekomstklaar. Dat zijn onder meer Energiehubs, Small Modular Reactors (SMR), solarcarports, batterijopslag, en CO2 oplossingen.
	We werken aan het (laten) realiseren van een koppelleiding tussen Warmtelinq en WNW (warmtenetwerk Westland). Daarmee kan industriële restwarmte aan het glastuinbouwcluster en de gebouwde omgeving worden geleverd. We faciliteren WNW en nemen deel aan netwerken met de Gasunie, ministeries en belangenorganisaties. Ook onderzoeken we met de verbonden partijen HVC en JUVA (Capturam) welke acties mogelijk zijn.
	We spannen ons in om de doelen uit de RES 1.0 (Regionale EnergieStructuur) te halen. Deze doelen vertalen we door in beleid.
	Om netcongestie tegen te gaan voeren we samen met Westland Infra een aanpak uit om het elektriciteitsnet te versterken en uitval te voorkomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We verbeteren de oplaadinfrastructuur voor grote voertuigen door onderzoek en verwerking in omgevingsplanregels.
Bevorderen van energiebesparende maatregelen en isolatie voor inwoners.	Uitvoering van de subsidieregeling lokale aanpak isolatie in samenhang met inzet energiecoaches en FIXbrigade Westland. Hierbij geven we extra aandacht aan de doelgroep die hierbij meer ondersteuning nodig heeft. (Isoleren zonder zorgen) We richten ons met name op de woningen met een lage WOZ-waarde van onder de € 506.000 per peildatum 1-1-2022. In 2027 willen we aan 800 woningeigenaren subsidie verstrekken.
	We gaan door met de campagne Westland Woont Duurzaam. Op deze wijze informeren, inspireren en stimuleren we inwoners, bedrijven en organisaties om te besparen en te verduurzamen. We stimuleren diverse doelgroepen om duurzaamheidsmaatregelen te nemen.
	Ondernemers uit het MKB bieden we energieadvies. Op grond van dat advies kunnen zij subsidie aanvragen om te verduurzamen.
	We gaan door met het opstellen van een soortenmanagementplan voor de kernen Monster en Ter Heijde. En breiden dat uit met de Naaldwijk en Poeldijk. Dit doen we om bedreigingen voor beschermde diersoorten bij werkzaamheden voorkomen. Zo hoeft bijvoorbeeld niet elke woningeigenaar ecologisch onderzoek uit te voeren om bijvoorbeeld de spouwmuur te isoleren.
Een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving die bestand is tegen extreme hitte, wateroverlast en droogte.	We toetsen bij initiatieven en grote (gebieds)ontwikkelingen op klimaatadaptatie en borgen dit ook in latere fases.
	We stellen de nieuwe Klimaatstrategie 2027-2040 vast. Dit is inclusief de uitvoeringsagenda's voor de deelthema's hitte, wateroverlast en droogte. Voor 2040 willen we alle risicogebieden aanpakken.
	We evalueren de hemelwaterverordening voor nieuwbouw en gebruiken de uitkomsten voor verbeteringen.
Draagvlak verhogen en meer bewustwording voor het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen	In de publiekscampagne Westland woont Duurzaam nemen we de opgave klimaatadaptatie mee. Dit doen we door het organiseren van meerdere publieksacties zoals: het NK-Tegelwippen, om inwoners te stimuleren hun tuin

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	te vergroenen. Verder financieren we de drie klimaatpleinen ten behoeve ontharding, biodiversiteit en hitte.
	We continueren de subsidieregeling voor groenblauwe schoolpleinen in 2027. We onderzoeken of het uitbreiden van de subsidieregeling naar middelbare schoolpleinen haalbaar is.
Normering van de waterkwaliteit	We onderzoeken de effecten van baggeren op de waterkwaliteit en passen zo nodig ons baggerbeleid aan.
	We onderzochten de lekstromen uit de bodem. De bevindingen uit dit onderzoek pakken we samen met de sector en de Omgevingsdienst Haaglanden op om te komen tot goede oplossingen. Het project is verlengd tot de deadline van de KRW (31 december 2027)
We willen omgevingslawaai in kaart brengen door verkeer en industrie te beheersen, zodat we gezondheidsrisico's kunnen beperken en gerichtere maatregelen te nemen voor een stillere leefomgeving	Deze geluidsbelastingkaart moet worden vastgesteld en uiterlijk 27 juni 2027 voor het ministerie beschikbaar zijn. Om de kaart op te stellen worden verkeerstellingen uitgevoerd. De kaart wordt verplicht gebruikt bij het Actieplan geluid (2029).
	In het geluidbeleid Verkeerslawaai geven we aan hoe we omgaan met situaties waarbij de wettelijke standaardwaarde voor verkeerslawaai wordt overschreden maar wel voldaan kan worden aan maximale grenswaarden.
	We onderzoeken of er in het omgevingsplan een nieuwe structuur voor industriellawaai wenselijk en mogelijk is. Daarbij bekijken we of we kunnen aansluiten bij de VNG handreiking activiteiten en milieuzonering. De nieuwe aangepaste provinciale milieuverordening is daarbij ook een uitgangspunt.
We zorgen voor een vitale bodemkwaliteit	Voor de openbare ruimte hanteren we water en bodem als sturend uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Vergunningverlening en handhaving verlopen via Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). We monitoren de bodem en grondwaterkwaliteit en vertalen Europese, landelijke en provinciale kaders naar lokaal beleid en bestuurlijke advisering. We zetten daarbij in om een aanpak "datagedreven, 3D en digital twin" te ontwikkelen om kansen in de ordening en afstemming bodem te verbeteren.
	Samen met het Hoogheemraadschap Delfland (HHD) als bevoegd gezag, ontwikkelen we nieuwe

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	beleidslijnen voor (het toestaan van) grondwateronttrekking in relatie tot de bodemdaling.
	Samen met HHD, Provincie en Glastuinbouw Nederland geven we invulling aan duurzaam gietwater, waarbij we sturen op vermindering van grondwatergebruik en inzet van alternatieve bronnen en opslag.
	We onderzoeken welke handelingsperspectieven er zijn ten aanzien van bodemdaling.
Borgen van de veilige leefomgeving in het kader van milieu	We monitoren het Beleid omgevingsveiligheid Westland. Dat dient als handvat voor het toetsen van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (bopa's) die een risico hebben op brand, explosie en/of gifwolk. De ODH rapporteert over ontwikkelingen over dit thema en adviseert over aanpassing van het beleid naar aanleiding van actualiteiten en nieuwe inzichten.
	We zetten ons in voor verbetering van de leefomgeving waarbij we maatregelen voorbereiden om hittestress terug te dringen. We zetten ons ook in voor het verbeteren van de omgevingswaarden voor lucht en geluid.
Het versterken van de afstemming tussen gemeente en provincie en het waarborgen van een actieve rol in de verdere uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak voor het landelijk gebied (ZHPLG)	We nemen deel aan de ambtelijke werkgroep Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZHPLG) Kust en Duinen. Onze insteek daarbij is het verbeteren van de waterkwaliteit.

Begraafplaatsen en crematoria

Als gemeente zorgen we voor nette en goed onderhouden begraafplaatsen. We werken aan voldoende ruimte op de begraafplaatsen voor de komende jaren en zorgen voor een passende inrichting. Waar mogelijk geven we de begraafplaatsen een parkachtige uitstraling, met respect voor de functie en de bezoekers. We beheren de grafrechten en zorgen voor zorgvuldige dienstverlening aan nabestaanden. We verkennen welke mogelijkheden er zijn voor cremeren en resumeren binnen de gemeente.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het functioneel en kwalitatief beheren en onderhouden van de begraafplaatsen. In 2027 komen tot uitwerking van de in 2026 uitgevoerde verkenning met betrekking tot de toekomst qua beheer en ontwikkeling van de zes gemeentelijke begraafplaatsen in Westland.	We beheren en onderhouden de begraafplaatsen (exclusief particulier eigendom, zoals de grafzerken) volgens het GGP 2023 - 2027 waarin de vastgestelde kwaliteitsniveaus staan. We inspecteren en monitoren voortdurend het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen.
Voldoende begraafcapaciteit.	Door het ruimen van graven zorgen we voor voldoende begraafplaatsen in de toekomst.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
In 2027 komen tot uitwerking van de in 2026 uitgevoerde verkenning van de toekomst qua beheer en ontwikkeling van de zes gemeentelijke begraafplaatsen in Westland.	Vanuit de uitgevoerde strategische verkenning waarbij ook andere vormen van lijkbezorging, zoals cremieren en resomeren zijn beschouwd, worden verdere keuzes daarin voorbereid. Daarnaast werken we verder uit welke beheervorm het meest toekomstbestendig is. Het bereiken van kostendekkendheid van de gemeentelijke begraafplaatsen nemen we daarin nadrukkelijk mee.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Demografische druk

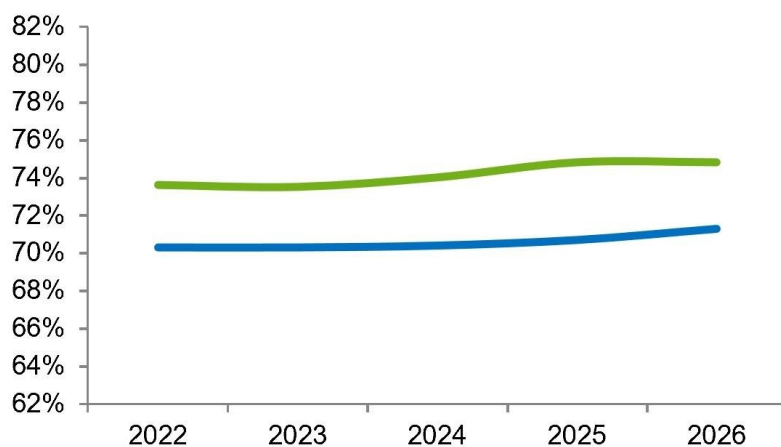
Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: CBS: Bevolkingsstatistiek

Jaar	Westland	Nederland
2022	73,6%	70,3%
2023	73,5%	70,3%
2024	74,0%	70,4%
2025	74,8%	70,7%
2026	74,8%	71,3%

Externe ontwikkelingen/risico's

- Landelijke wetgeving rondom energietransitie treedt deels in 2026 in werking; gemeente krijgt regisserende en coördinerende rol.
- Geothermie bronnen in Westland bieden basis om gebouwde omgeving duurzaam te verwarmen via warmtenet(ten).
- Prijsontwikkelingen en personele schaarste vergroten druk om te verduurzamen.

- Rijksmiddelen voor energie-armoede, isolatie en capaciteitscompensatie zijn meerjarig/incidenteel en gebonden aan Rijksvoorwaarden.
- Kansen om glastuinbouw, gemeentelijk vastgoed, bedrijventerreinen en sportaccommodaties te verduurzamen mogen niet blijven liggen.
- Landelijke (milieu)maatregelen en wetgeving: vastgoed en openbare ruimte moeten aan steeds hogere eisen voldoen.
- Het niet behalen van de norm voor waterkwaliteit in oppervlaktewater (KRW); extra beperkingen voor glastuinbouw worden verwacht.
- Klimaatverandering: toenemende hitte, droogte of wateroverlast, afname biodiversiteit; aanpassingen openbare ruimte nodig.
- Vanaf 2027 krijgen we te maken met het AZWA. Middelen lopen vooralsnog t/m 2029.
- De middelen voor het Transformatieplan RIGA lopen vooralsnog t/m 2027. Indien voortzetting van interventies gewenst is, moet worden gekeken naar financiering hiervan.
- Onduidelijkheid met betrekking tot de financiële consequenties van de afloop van het convenant Jeugdgezondheidszorg eind 2027.

Kaderstellende beleidsnota's

- Wet op de Ondernemingsraden (WOR) 2023.
- Westlandse Energie Opgave 2023-2027
- Warmtetransitievisie Westland 2021
- Regionale Energie Strategie regio Den Haag-Rotterdam
- Uitnodigingskader Solar Carports
- Beleid warmtepompen
- Leidraad gedragscode Soortenbescherming 2020
- Strategie klimaatadaptatie Westland 2021-2024
- VGRP t/m 2022, verlengd tot en met 2026 (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan)
- Water & klimaatplan 2019-2022
- Verordening afval-, hemel- en grondwater 2021
- Verordening op de heffing en de invordering van riool- en waterzorgheffing Westland 2026
- Beheersverordening Begraafplaatsen gemeente Westland 2025
- Beleidsregels Wet op de lijkbezorging gemeente Westland
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	3.220	2.496	2.203	2.178	2.177	2.177
7.2 Riolering	16.635	16.066	16.138	16.853	17.183	17.373
7.3 Afval	16.683	16.700	18.756	19.713	20.181	20.908
7.4 Milieubeheer	7.932	11.570	9.456	9.454	9.436	9.436
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	3.529	3.231	3.196	3.293	3.226	3.276
	47.999	50.063	49.749	51.491	52.203	53.170
Baten						
7.1 Volksgezondheid	-1.714	-512	-1	-1	-1	-1
7.2 Riolering	-17.913	-19.004	-19.274	-19.544	-19.814	-19.814
7.3 Afval	-16.941	-17.555	-21.898	-23.112	-24.319	-25.525
7.4 Milieubeheer	-2.842	-2.567	-15	-15	-15	-15
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-1.880	-1.735	-1.735	-1.735	-1.735	-1.735
	-41.290	-41.373	-42.923	-44.407	-45.884	-47.090
	6.709	8.690	6.826	7.084	6.319	6.080
Reserves						
Stortingen						
Programma 7 – Volksgezondheid en milieu	10.434	7.367	0	0	0	0
	10.434	7.367	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Programma 7 – Volksgezondheid en milieu	-1.966	-6.134	-2.393	-2.290	-1.668	-1.332
	-1.966	-6.134	-2.393	-2.290	-1.668	-1.332
	8.468	1.233	-2.393	-2.290	-1.668	-1.332
Saldo programma	15.177	9.923	4.433	4.794	4.651	4.748

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 9,9 miljoen nadelig en in 2027 € 4,4 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 5,5 miljoen. De lasten nemen af met € 0,3 miljoen. De baten nemen toe met € 1,6 miljoen. De stortingen nemen af met € 7,4 miljoen. De onttrekkingen nemen af met € 3,7 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

7.1 Volksgezondheid (- € 0,3 miljoen (lasten) / + € 0,5 miljoen (baten))

Het saldo op product 7.1 Volksgezondheid neemt met € 0,2 miljoen af ten opzichte van 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het aflopen van de Brede SPUK-regeling per eind 2026. Hierdoor vervallen vanaf 2027 diverse bedragen binnen het sociaal domein, waaronder de middelen voor Kansrijke Start en valpreventie. Als gevolg hiervan nemen zowel de baten als de lasten op dit taakveld af.

7.2 Riolering (+ € 0,1 miljoen (lasten) / - € 0,3 miljoen (baten))

Het saldo van € 0,2 miljoen bestaat uit € 0,1 miljoen hogere lasten (kapitaallasten) en € 0,3 miljoen hogere baten. De hogere baten van € 0,3 miljoen betreft inkomsten rioolheffing omdat het aantal heffingseenheden (woningen en niet-woningen) in 2027 hoger is dan in 2026.

7.3 Afvalinzameling (+ € 2,1 miljoen (lasten) / - € 4,3 miljoen (baten))

De begrote lasten inzake afval bedragen € 18,8 miljoen in 2027 ten opzichte van € 17,9 miljoen in 2026 (exclusief de onttrekking aan de egalisatievoorziening afval van € 1,2 miljoen). De toename wordt veroorzaakt door kostenindexatie, areaaluitbreiding (stijging van het aantal woonhuisaansluitingen) en een stijging van de CO₂-heffing. De verwachting is dat de CO₂-heffing de komende jaren verder zal stijgen, waardoor de begrote kosten de komende jaren toenemen.

Daarnaast bestaat het risico dat het tarief van de afvalstoffenbelasting vanaf 2028 zal stijgen. Gezien de onzekerheid omtrent dit onderwerp op landelijk politiek niveau, zijn de mogelijke effecten hiervan niet verwerkt in de begroting.

De begrote baten nemen toe als gevolg van de voorgenomen tariefstijging afvalstoffenheffing. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

7.4 Milieubeheer (- € 2,1 miljoen (lasten) / + € 2,6 miljoen (baten))

Het saldo van € 0,5 miljoen bestaat uit een afname in de lasten van € 2,1 miljoen en een afname in de baten van € 2,6 miljoen. De belangrijkste mutaties zijn:

- In 2026 is er incidenteel €1,5 miljoen uitgetrokken voor de start van de aanleg van het warmtenet in Monster in samenwerking met HVC.
- In 2026 is tevens de resterende € 0,4 miljoen aan rijksmiddelen uit de SPUK Energiearmoede ingezet. Hiermee zijn de beschikbare rijksmiddelen uit deze specifieke SPUK volledig besteed. Dit leidt tot een afname van zowel de baten als de lasten met € 0,4 miljoen en is daarmee budgetneutraal.
- De bijdrage aan Omgevingsdienst Haaglanden is € 0,2 miljoen lager omdat er in 2026 incidentele lasten waren voor maatwerkbeleid brijnlozing.
- De baten van de voormalig SPUK CDOKE zijn in 2026 opgenomen in de programma begroting op het product energietransitie. In 2027 worden met de wijziging van de labeling van de middelen vanuit het Rijk van SPUK naar meicirculaire de baten van € 2,2 miljoen verantwoord in programma 0.

Reserves (- € 7,4 miljoen (stortingen) / + € 3,7 miljoen (onttrekkingen))

In 2026 is incidenteel een bedrag van € 7,0 miljoen vanuit het batige saldo van de jaarrekening 2025 gestort in de reserve afval. Vanaf 2027 zijn er geen structurele stortingen meer geraamd.

De begrote onttrekkingen aan de reserves dalen in 2027 ten opzichte van 2026 doordat in 2026 de volgende incidentele onttrekkingen zijn begroot:

- Start aanleg warmtenet Monster ad. € 1,5 miljoen (bestemmingsreserve Warmtenetten);
- Correctie op de abusievelijk doorgetrokken 'stofkam-correctie' uit 2023 ad. € 0,4 miljoen;
- Onttrekking uit de overhevelingsreserve inzake ODH ad. € 0,2 miljoen (zie ook 2e afwijkingenrapportage 2025);
- De begrote onttrekking aan de reserve Afval daalt in 2027 ten opzichte van 2026 met € 1,5 miljoen.

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

De (leef)ruimte in Westland is zeer schaars. We willen de plannen en opgaven die we hebben een plek geven en het DNA van Westland behouden en versterken. We investeren in de leefbaarheid, verbeteren van de fysieke leefomgeving en het welzijn van onze inwoners. We blijven zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen.

De invoering van de Omgevingswet is één van de grootste wetgevingsoperaties van de laatste jaren. Gemeente Westland werkt inmiddels onder de Omgevingswet en pakt door rondom verplichte programma's en op het gebied van vernieuwd beleid. Digitalisering en integraal samenwerken maakt ons flexibeler, transparanter en resultaatgerichter. Ruimtelijke ordening omvat alle ambities, voorwaarden en wettelijke regelingen die de inrichting van Westland bepalen. Binnen de ruimtelijke ordening maken we keuzes tussen verschillende plannen en functies. Daarbij kijken we naar de prioriteit, de urgentie, de haalbaarheid en het moment waarop iets uitgevoerd kan worden.

We ontwikkelen instrumenten en beleid om gericht en blijvend grip te houden op de woningmarkt in Westland. Daarbij sturen we op vier pijlers: betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van woningen. We hebben oog voor de specifieke kenmerken van het Westlandse woningaanbod en de samenstelling van onze bevolking. We benaderen de woningmarkt op een integrale manier – van sociale huur tot koop, van nieuwbouw tot doorstroming in de bestaande voorraad.

We starten en begeleiden lokale ruimtelijke initiatieven die bijdragen aan de ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen in Westland. Hierbij zorgen we voor een verantwoorde balans tussen wonen, groen, water, recreatie, natuur, mobiliteit en economie op basis van open besluitvorming. De doelstelling uit de Woonvisie 2020-2030 is het bouwen van gemiddeld 800 woningen per jaar. We investeren daartoe in woningbouwlocaties via grondexploitaties en via de deelnemingen ONW en OBWZ. Extra aandacht gaat uit naar senioren, starters en kwetsbare doelgroepen.

De druk op de woningmarkt blijft hoog en de opgave voor nieuwbouw is nog steeds groot. We zien dat hogere overheden de regie op volkshuisvesting naar zich toetrekken. We moeten flexibel en creatief zijn om realisatie van woningen voor elkaar te krijgen en pakken een rol die het beste past: soms meer regisserend, soms faciliterend. De combinatie van wonen en zorg is een belangrijk onderdeel van dit programma.

Producten

Ruimte en leefomgeving

De (leef)ruimte in Westland is schaars. We willen de plannen en opgaven die we hebben een plek geven en het DNA van Westland behouden en versterken. We investeren in de leefbaarheid en verbetering van de fysieke leefomgeving. We blijven zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen.

Ruimtelijke ordening omvat alle ambities, voorwaarden en wettelijke regelingen die de inrichting van Westland bepalen. Binnen de ruimtelijke ordening wegen we de ambities en ruimtevrage functies op verschillende schaalniveaus, maar ook op urgentie, prioriteit, haalbaarheid en fasering. Gemeente Westland werkt inmiddels onder de Omgevingswet en pakt door rondom verplichte programma's en op het gebied van vernieuwd beleid. Een nieuwe Omgevingswet-governancestructuur – vormgegeven via het team Omgevingskamer – helpt bij het koers houden, prioriteren en monitoren van de ambities.

Een deskundige en adequate vergunningverlening, het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen zijn wettelijke taken. Een nieuwe Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (2026-2030) geeft richting aan de VTH-keten. Digitalisering en AI-oplossingen zorgen ervoor dat we processen vereenvoudigen, dienstverlening verbeteren en statussen van aanvragen transparant beschikbaar stellen. We nemen deel aan het programma NOVEX Zuidelijke Randstad (een samenwerkingsverband waarin de Rijksoverheid, de provincies Zuid-Holland en Utrecht en lokale regio's samenwerken aan de toekomst van het stedelijk gebied) en stemmen ruimtelijke plannen af op provinciaal en nationaal niveau.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We bedden de Omgevingswet in, met aandacht voor samenwerken, integraliteit en focus op dienstverlening. Samen met de inwoners, ondernemers en andere betrokkenen werken we aan de invoering van de wet.	Digitale doorontwikkeling, interactie met inwoners en ondernemers, versimpeling regels waar mogelijk, (toepasbare) regels op de kaart, monitoring en bijstelling.
	Invoeren en toepassen van een nieuw en gewijzigd instrumentarium voor gebiedsontwikkeling (zoals onteigening, voorkeursrecht, kostenverhaal).
	Vaststellen en uitwerken van thema's in omgevingsprogramma's in lijn met de richting en ambitie van de omgevingsvisie. Deze omgevingsprogramma's vormen een belangrijke onderbouwing van beleid voor het vast te stellen omgevingsplan.
	Vormgeven van één integraal beleidsrijk Omgevingsplan.
	Continue optimaliseren van de dienstverlening en interne werkprocessen om naar initiatiefnemers duidelijk en transparant te zijn tegen acceptabele kosten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We geven invulling aan het uitwerken van de Omgevingsvisie door het opwerken van diverse omgevingsprogramma's in samenwerking met raad en samenleving.
	We participeren met als doel betrokkenheid gemeenschap te vergroten, klachten te verminderen en te werken aan effectieve dienstverlening.
	Uitvoering Transitieplan (route naar één Omgevingsplan per 1 januari 2032).
	Uitvoering geven aan nieuwe U&H-strategie 2026-2029.
	Actueel inzicht in statussen VTH voor burgers.
	Verdere digitalisering van de dienstverlening met behulp van AI.
	Digitaliseren van de Omgevingsvisie.
	Kostendekkendheid VTH keten.
Blijvend voldoen aan de wettelijke vereisten van de Omgevingswet.	Op tijd anticiperen op de nieuwe wettelijke vereisten.
Gebruik van AI-oplossingen.	Binnen vergunningverlening willen we kijken hoe we processen en aanpak kunnen versimpelen met AI.
Een inrichting van de ruimte en ondergrond in het bedrijvige Westland die in evenwicht is.	We doen ruimtelijke verkenningen om verschillende maatschappelijke opgaven een plek te geven.
	We voeren ruimtelijk juridische procedures uit om wenselijke ontwikkelingen te faciliteren.
Afstemming en overeenstemming over de ruimtelijke ordening in Westland en in de regio.	We nemen deel aan diverse (zowel provinciaal als landelijk) overlegstructuren en brengen daar Westlandse belangen in.
	We nemen deel aan het programma NOVEX Zuidelijke Randstad. Het Rijk en de regio kijken in dit programma hoe dit gebied om gaat met de toekomstelijke verstedelijking. De Greenport, en de schaa sprong van het OV-netwerk zijn aanknopingspunten die voor Westland van belang zijn. De NOVEX leidt tot een investeringsagenda samen met het Rijk.
	We nemen deel aan de Vereniging Zuid-Hollandse Gemeenten (VZHG), de onderafdeling van de VNG dat een belangrijk netwerk biedt.
Binnen wettelijk gestelde termijnen omgevingsvergunningen verlenen.	We maken de aanvraag van een omgevingsvergunning toegankelijker (bijvoorbeeld door digitale toegankelijkheid 24/7 en ondersteuning van het proces door 'toepasbare regels').
	Binnen de hiervoor geldende doorlooptijden beoordelen we omgevingsvergunningen kwalitatief op bestaande wet- en regelgeving. We begeleiden de aanvrager persoonlijk in het

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	proces. Binnen de beleidskaders zoeken we naar ruimte om te komen tot maatwerk en flexibiliteit voor een initiatief.
Voorkomen van onveilige of overlast gevende situaties bij bouwwerken.	Toezicht houden op de uitvoering van werkzaamheden op basis van een verleende vergunning, constateren van strijdig gebruik of illegale situaties. Landelijke ontwikkelingen volgen we op de voet.
	Als bouwwerken zonder of afwijkend van de vergunning worden uitgevoerd of als het gebruik van een bouwwerk in strijd is met de bestemming, is het noodzakelijk om te handhaven. Bij geconstateerde strijdigheid kijken we of situaties kunnen worden gelegaliseerd.
	We werken in overeenstemming met de nieuwe uitvoeringsstrategie VTH (2026-2030).
Dat de omgevingswet integraal onderdeel uitmaakt van de trajecten op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving.	Alle relevante documenten, zoals omgevingsplannen, zodanig inrichten dat we voldoen aan de regelgeving in de Omgevingswet.
Een integraal beleid waarbij VTH-breed wordt opgezet.	De ambtelijke organisatie wordt meer integraal ingericht om de afstemming te versoepelen en te versnellen.
	De doelstellingen worden gemonitord. Aan de hand daarvan wordt bekeken of de capaciteit toereikend is.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Binnen het product Grondzaken horen de onderdelen voor de financiële verantwoording van de fysieke projecten die met gebiedsontwikkeling te maken hebben. Bij dit product horen ook de hulpmiddelen binnen het grondbeleid om ruimtelijke doelen op het gebied van volkshuisvesting, economie, natuur en groen te realiseren – zoals het instrument van grondverwerving, kostenverhaal en uitgifte.

We starten en begeleiden lokale ruimtelijke initiatieven die bijdragen aan de ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen in Westland. Hierbij zorgen we voor een verantwoorde balans tussen wonen, groen, water, recreatie, natuur, mobiliteit en economie. De doelstelling vanuit de Woonvisie 2020-2030 is het bouwen van gemiddeld 800 woningen per jaar.

Gemeente Westland heeft samenwerkingsverbanden met Ontwikkelingsbedrijf Westlandse Zoom (OBWZ) en Ontwikkelingsbedrijf Nieuw Westland (ONW) voor twee grootschalige gebiedsontwikkelingen. De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen liggen bij de zelfstandige rechtspersonen; de gemeente vervult de grondbewaarfunctie en heeft een programmatisch en financieel belang.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bouw van gemiddeld ongeveer 800 woningen per jaar, waarvan er totaal 500 woningen in de	Er zijn in 2027 vier projecten in ontwikkeling met een lopende grondexploitatie. • Grondexploitatie Flora Campus Westland.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
periode 2022 t/m 2027 zijn bestemd voor Westlandse starters.	• Grondexploitatie Hoogeland: • Grondexploitatie Zuidgeestlaan. • Grondexploitatie Gemeentekantoor Monster
	Voorbereiding van de Gebiedsontwikkeling Verdilaan
	Er zijn veel faciliterende projecten, in totaal 38. De grootste uit het MPG 2026: • Ontwikkeling De Weterhoven • Ontwikkeling Liermolen • ABC Westland • Het project de Driesprong
	De doelstelling van de deelneming OBWZ is om gemiddeld tot 2032 ongeveer 200 woningen per jaar te realiseren plus groen/blauwe verbindingzones en een school. Tot nu toe is ruim 50% van de woningen opgeleverd en levert het project de komende jaren nog ongeveer 1250 woningen op. De doelstelling van de deelneming ONW is om gemiddeld t/m 2027 ongeveer 150 woningen per jaar, een school, woon/zorg en een ecologische zone te realiseren. ONW realiseerde reeds circa 85% van de woningen en levert de komende jaren nog ongeveer 400 woningen op.

Wonen en bouwen

We ontwikkelen instrumenten en beleid om gericht en blijvend grip te houden op de woningmarkt in Westland. Daarbij sturen we op vier pijlers: betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van woningen. We benaderen de woningmarkt op een integrale manier: van sociale huur tot koop, van nieuwbouw tot doorstroming in de bestaande voorraad. We hebben extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen: starters, senioren, spoedzoekers en mensen met een zorgbehoefte.

We willen schaarse sociale huurwoningen zo goed en eerlijk mogelijk verdelen. We sturen bij nieuwbouwprojecten aan op een tweederde aandeel betaalbare woningen. We stimuleren woningbouwcorporaties om sociale huurwoningen te bouwen, via de raamovereenkomst met de corporaties en duidelijke, meetbare en tijdgebonden afspraken. We faciliteren derde partijen om invulling te geven aan de vraag naar wonen en zorg, inclusief geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen.

De druk op de woningmarkt blijft hoog. We zien dat hogere overheden de regie op volkshuisvesting naar zich toetrekken – onder meer via de Wet versterking regie volkshuisvesting. We moeten flexibel en creatief zijn en pakken soms een regisserende, soms een faciliterende rol. De combinatie van wonen en zorg – met het oog op de groeiende vraag naar geclusterde woonvormen voor senioren – is een belangrijk speerpunt voor de komende jaren.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken van regie en sturing op de woningmarkt In 2027 stelt de gemeente een integraal volkshuisvestingsprogramma vast, in lijn met de Wet versterking regie volkshuisvesting, met concrete sturingsinstrumenten voor programmering, doelgroepen en betaalbaarheid. Regionale afspraken (woondeals/RRA) worden doorvertaald naar lokale uitvoering en monitoring.	We sturen bij nieuwbouwprojecten aan op de betaalbaarheidseisen uit afspraken en regelgeving
Vergroten en versnellen van het woningaanbod. De gemeente versnelt de realisatie van woningbouwprojecten en stuurt actief op programmering die aansluit bij de lokale behoefte. Daarbij wordt zowel ingezet op nieuwbouw als op het benutten van bestaande locaties, waaronder transformatie en verkenning van glastuinbouwgebieden.	We werken vanuit wonen mee aan nieuwbouwprojecten, zoals: • Flora Campus • Wateringen Noord • Zuidgeestlaan • Liermolen • Vlietweg (Naaldwijk)
	We verkennen de mogelijkheden binnen de bestaande woningvoorraad die bijdragen aan het verminderen van het woningtekort
	We stimuleren dat nieuwbouwprojecten voldoen aan het Woonkeur-label voor toegankelijkheid en doorgankelijkheid.
	We maken met ontwikkelende partijen afspraken over toekomstbestendige en levensloopbestendige nieuwbouw, geschikt voor verschillende levensfasen en zorgverlening.
	We sturen actief op toegankelijkheid, ontmoeting en zorggeschiktheid in zowel nieuwbouw als bestaande woningvoorraad.
	We monitoren vraag en aanbod van zorggeschikte woningen.
Versterken van de sociale huursector, betaalbaarheid en eerlijke toegang. Samen met woningcorporaties breiden wij de sociale huurvoorraad uit en verkorten we wachtlijsten. Tegelijk sturen we op een doelmatige en rechtvaardige toewijzing van woningen aan huishoudens die hier het meest op zijn aangewezen.	We passen de huisvestingsverordening aan die 1 juli 2027 ten einde loopt
	We voeren de Wet betaalbare huur en de Wet goed verhuurderschap uit door middel van het meldpunt, uitvoering & handhaving
	We onderzoeken de mogelijkheden van het woonruimteverdeelsysteem voor meer kansen voor de Westlander

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We voeren de taakstelling huisvesting statushouders uit
	We voeren een correcte en tijdige behandeling van de urgentieaanvragen uit
	Het organiseren van Woonstart- en Woonstapbijeenkomsten, in samenwerking met partners in Westland, om starters te ondersteunen bij hun eerste stap op de woningmarkt en doorstromers te informeren over toekomstbestendige woonmogelijkheden.
Realiseren van passende huisvesting voor zorg- en aandachtsgroepen De gemeente vertaalt de Regionale Woonzorgvisie naar concrete uitvoering, met als doel voldoende en passende woonoplossingen voor ouderen, zorgbehoevenden, aandachtsgroepen en nieuwkomers, en het bevorderen van langer zelfstandig wonen.	We bevorderen langer zelfstandig wonen.
	We versterken de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg
	We faciliteren woongroepen voor senioren en sturen op voldoende geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen.
Generieke uitvoeringsactiviteiten Deze activiteiten helpen om het woonbeleid uit te voeren. Zij dragen bij aan meerdere beleidsdoelstellingen en worden daarom niet aan één afzonderlijk doel gekoppeld.	We voeren de jaarlijkse prestatieafspraken met woningcorporaties en huurders uit, waarin afspraken worden gemaakt over onder meer nieuwbouw, betaalbaarheid, doorstroming en verduurzaming.
	Wij stellen een volkshuisvestingsprogramma op waarin de gemeentelijke opgaven, ambities en uitvoeringsmaatregelen integraal worden uitgewerkt.
	Wij nemen actief deel aan de regionale samenwerking binnen de Bestuurlijke Tafel Wonen Haaglanden om de woningbouwopgave en andere volkshuisvestelijke vraagstukken, zoals de Huisvestingsverordening, gezamenlijk af te stemmen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare gegevens. Hierdoor kunnen de periodes waarop de tabellen betrekking hebben van elkaar verschillen.

Nieuwgebouwde woningen

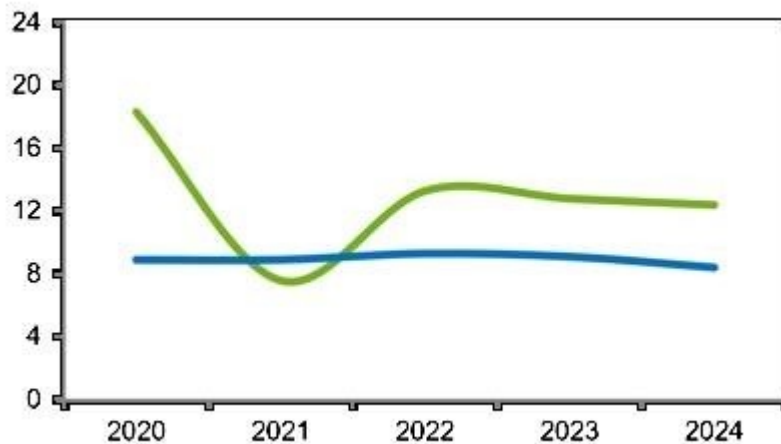
Het aantal nieuwgebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Legenda grafiek

Groen: Westland

Blauw: Nederland

Bron: BAG/ABF

Jaar	Westland	Nederland
2020	18,3	8,9
2021	7,6	8,9
2022	13,3	9,3
2023	12,8	9,1
2024	12,4	8,4

Externe ontwikkelingen/risico's

- Gemeenten zijn in grote mate nog onbekend en onervaren met de opzet en uitvoering van Omgevingsprogramma's.
- De Wet Kwaliteitsborging (WKB), waarbij externe kwaliteitsborgers het technisch deel van gevolgklasse 1 bouwwerken beoordelen, komt moeizaam op gang.
- De maatschappij vraagt om meer betrokkenheid (participatie) en transparantie.
- Verhoogde behoefte aan versimpeling regels en versnelde processen.
- Ontwikkelingen op het gebied van energie, stikstof en woningbouw.
- Verdichting zorgt voor complexere gebiedsindelingen en toename meldingen.
- Behoeft aan sociale en betaalbare (huur)woningen is onverminderd groot.
- Beschikbare ruimte in Westland is schaars; verschillende ruimtevragers moeten worden afgewogen.
- Centrale sturing vanuit het Rijk door nieuwe wetten (o.a. Wet versterking regie volkshuisvesting).
- Europese regelgeving rondom natuurherstel en stikstofuitstoot heeft gevolgen voor vergunningverlening en realisatie woningbouw.
- Externe ontwikkelingen in beschermd wonen, jeugdzorg en GGZ leiden tot meer uitstroom naar reguliere woningmarkt.
- Vergrijzing levert een wijzigende woningvraag op.
- Draagvlak voor verdichting of hogere bebouwing tegenover de noodzaak tot stapelen van woningen.
- Draagvlak voor huisvesting van specifieke doelgroepen (arbeidsmigranten, statushouders).
- Lange doorlooptijd voor realisatie van nieuwbouwprojecten door langere juridische procedures.
- De arbeidsmarkt voor personeel in het ruimtelijke domein blijft krap (gemeente én markt).

- De gemeente heeft zelf weinig gronden in eigendom; haalbaarheid en snelheid van facilitaire projecten zijn afhankelijk van derde partijen.
- Onvoldoende heldere koers van het stikstofbeleid; gemeente afhankelijk van provincie en Rijk.
- Nieuwe taakstellingen in kader van Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG): extra ruimte voor opgelegde functies.
- Spreidingswet.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsregel verzaamd adviesrecht Westland 2022
- Beleidsregel participatieverplichting initiatiefnemers Westland 2022
- Verordening participatie en uitdaagrecht Westland 2021
- Beleidsnota participatie onder de Omgevingswet 2022
- Verordening commissie omgevingskwaliteit Westland 2022
- Verordening nadeelcompensatie gemeente Westland
- Delegatiebesluit omgevingsplan Westland 2022
- Uitvoerings- en Handhavingsstrategie VTH 2026-2029
- Hemelwaterverordening nieuwbouw Westland 2023
- Omgevingsvisie Westland 2.0
- Woonvisie Westland 2020-2030
- Addendum Woonvisie Westland (2023)
- Huisvestingsverordening Westland (2025)
- Notitie Vernieuwende Woonvormen (2021)
- Goed Wonen in een Goede Woning – Visie Wonen, Welzijn, Zorg 2022–2027
- Beleidsregels onttrekking, omzetting van zelfstandige woonruimte in onzelfstandige woonruimte of woonvorming Westland (2024)
- Nota kostenverhaal gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen 2022
- Beleidsregel Parkeernormering gemeente Westland 2018
- Nota Grondbeleid 2013
- Beleidsregel strijdig gebruik duurzame glastuinbouw gronden Westland 2020
- Beleidsregel strijdig gebruik agrarische bedrijfswoning Westland 2020
- Gebiedsgericht plan 2023-2027
- Welstandsnota Westland inclusief reclame maken in Westland 2016
- Nadere regels sandwich- en/of driehoeksreclameborden (AO-signs/multi-views gemeente Westland)
- Verordening commissie omgevingskwaliteit Westland 2022

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Productcode	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	10.067	10.474	8.303	8.289	7.750	8.212
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.968	18.774	36.235	35.026	57.416	61.265
8.3 Wonen en bouwen	10.410	9.064	7.283	7.008	7.007	7.006
	28.445	38.312	51.821	50.323	72.173	76.483
Baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	-2.580	-2.296	-2.209	-1.885	-1.421	-1.421
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-6.205	-20.572	-35.068	-33.905	-56.444	-60.142
8.3 Wonen en bouwen	-11.892	-5.756	-5.711	-5.711	-5.711	-5.711
	-20.677	-28.624	-42.988	-41.501	-63.576	-67.274
	7.768	9.688	8.833	8.822	8.597	9.209
Reserves						
Stortingen						
Programma 8 – Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	28.620	5.010	0	67	218	218
	28.620	5.010	0	67	218	218
Onttrekkingen						
Programma 8 – Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-32.354	-4.814	-1.315	-831	-766	-817
	-32.354	-4.814	-1.315	-831	-766	-817
	-3.734	196	-1.315	-764	-548	-599
Saldo programma	4.034	9.884	7.518	8.058	8.049	8.610

Algemeen

Het saldo bedraagt in 2026 € 9,8 miljoen nadelig en in 2027 € 7,5 miljoen nadelig. Dat is een verandering van € 2,4 miljoen. De lasten nemen toe met € 13,5 miljoen. De baten nemen toe met € 14,3 miljoen. De stortingen nemen af met € 5,0 miljoen. De onttrekkingen nemen af met € 3,5 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

8.1 Ruimte en leefomgeving (- € 2,1 miljoen (lasten) / + € 0,1 miljoen (baten))

De lasten zijn € 2,1 mln lager ten opzichte van 2026. De belangrijkste mutaties zijn:

- Project 'Groen is goud' had in 2026 € 1,8 mln incidenteel budget;
- Lasten faciliterend grondbeleid zijn in 2027 € 0,4 mln lager.
- Kapitaallasten Flora campus zijn in 2027 € 0,1 mln hoger

De baten zijn € 0,1 mln lager ten opzichte van 2026. De belangrijkste mutaties zijn:

- Baten faciliterend grondbeleid zijn in 2027 € 0,4 mln. lager. Gedurende het jaar kunnen de baten (en lasten) nog veranderen als er meer faciliterende projecten worden gestart;
- De baten voor de stelpost tot de actualisatie van het parkeerbedrijf voor Flora campus zijn € 0,3 mln. hoger om de lasten administratief saldoneutraal te verwerken.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) (+ € 17,5 miljoen (lasten) / - € 14,5 miljoen (baten))

De geraamde baten en lasten op dit product fluctueren per jaar. De ramingen zijn gebaseerd op het vastgestelde meerjarenperspectief (MPG) 2026. De grondexploitatie Flora Campus Westland, die in de begroting 2026 onderdeel uitmaakte van programma 4 Floraontwikkeling, is als gevolg van deze gewijzigde indeling vanaf begroting 2027 opgenomen in taakveld 8.2.

De lasten nemen in 2027 per saldo met € 17,5 miljoen toe ten opzichte van 2026. Deze stijging hangt hoofdzakelijk samen met € 19,2 miljoen hogere grondverkoop ten opzichte van 2026. Bij verkoop van gronden wordt de boekwaarde van de verkochte gronden als lasten verantwoord. Deze boekwaarde bestaat uit de aan de verkochte gronden toegerekende kosten, zoals verwervingskosten, kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige toegerekende kosten. Verder nemen de lasten in 2027 van Flora af met € 0,8 miljoen door een gewijzigde fasering. Daarnaast zijn er nog verschillen die voortvloeien uit de geactualiseerde fasering van de lasten binnen de grondexploitaties. Deze wijzigingen zijn verantwoord in het MPG 2026.

De baten nemen in 2027 met € 14,5 miljoen toe ten opzichte van 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door € 19 miljoen hogere opbrengsten uit grondverkoop. Daartegenover staat dat in 2026 sprake was van een incidentele boekwinst van € 3,7 miljoen t.b.v. de grondverkoop voor Wateringen-Noord. Verder nemen de baten in 2027 van de grondexploitatie van Flora Campus met € 0,8 miljoen af ten opzichte van 2026. Dit verschil wordt veroorzaakt door de gewijzigde fasering van grondverkoop, waardoor de geraamde opbrengsten per jaar fluctueren.

Deze verschillen in de jaren 2027 en daarna zijn voornamelijk een gevolg van een fluctuerende fasering en niet een inhoudelijke wijziging. Dit is verantwoord in het vastgestelde MPG 2026.

8.3 Wonen en bouwen (- € 1,8 miljoen (lasten) / + € 0,0 miljoen (baten))

De lasten zijn € 1,8 mln lager ten opzichte van 2026. De belangrijkste mutaties zijn:

- In 2026 waren er € 1,4 miljoen incidentele lasten voor starterswoningen in De Lier, realisatie Julianahof en voor tijdelijke formatie woonbeleid senioren;
- De personele inzet op dit product is afgenomen met € 0,4 miljoen. Deze verschuiving leidt tot lagere lasten op andere producten binnen de begroting, waar de personele inzet juist is toegenomen, zoals bij product 1.2 Openbare orde en veiligheid.

Reservemutaties (- € 5,0 miljoen (stortingen) / + € 3,5 miljoen (onttrekkingen))

Voor 2027 zijn vooralsnog geen stortingen in programma 8 begroot.

Begroting 2027

De onttrekking aan de reserves bedraagt in 2027 € 1,3 miljoen. Deze onttrekking wordt voornamelijk veroorzaakt door een onttrekking van € 0,7 miljoen voor de invoering van de Omgevingswet, € 0,3 miljoen voor de subsidieregeling Collectieve Woningaanpassingen en Scootmobielstallingen en € 0,1 miljoen naar aanleiding van het vastgestelde MPG 2026. Het resterende bedrag betreft diverse kleinere mutaties van minder dan € 0,1 miljoen.

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente zijn de lokale heffingen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges. De opbrengsten van de belastingen gaan naar de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen ingezet kunnen worden. Bij retributies en leges is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. Hierbij mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen gaat over inkomsten en de lokale lastendruk en is als volgt opgebouwd:

1. De geraamde inkomsten;
2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
4. Een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Toerekenen overhead

Voor de berekening van de tarieven voor lokale heffingen moet de overhead op een consistente wijze worden toegerekend. In Westland worden de overheadkosten volledig omgeslagen naar rato van op de taakvelden geraamde loonkosten. Voor alle op taakvelden toerekenbare uren geldt een algemene opslag overhead. Voor de medewerkers van Ruimte-Buiten geldt een uitzondering met een lager opslagtariet overhead. Deze medewerkers zijn met name in de buitendienst werkzaam en maken minder gebruik van faciliteiten. De totale kosten van de overhead worden ook opgesplitst naar lasten met btw en zonder btw. Op basis van de verhouding wordt een berekening gemaakt hoeveel btw over de overhead mag worden toegerekend aan de lasten van de verschillende kostendekkende berekeningen.

Uitgangspunten

In de Kadernota Westland 2025 is als uitgangspunt opgenomen dat jaarlijks een toename van de OZB-ontvangsten wordt geraamd door de groei van het areaal van woningen en niet-woningen. Op basis van het woningbouwprogramma wordt verwacht dat het areaal van woningen en niet-

woningen de komende jaren meer toeneemt dan waar in de vorige meerjarenbegrotingen rekening mee is gehouden. De verwachte meeropbrengst als gevolg van areaaluitbreiding wordt jaarlijks verhoogd van € 475.000 tot € 600.000.

Ook bij de rioolheffing worden structureel hogere inkomsten geraamd als gevolg van de toegenomen areaaluitbreiding.

De meerjarige inflatie bedraagt 2,3%. In tegenstelling tot de OZB en de afvalstoffenheffing wordt de inflatiecorrectie bij de overige belastingen en heffingen pas in december meegenomen. Zo zijn de cijfers in de programma's gelijk aan die in deze paragraaf.

Bij het vaststellen van de belastingverordeningen 2027 in december 2026 zullen de meest actuele financiële gegevens worden meegenomen.

Vaststellen van tarieven

Wij streven ernaar de tarieven gelijke tred te laten houden met de algemene prijsontwikkeling, met uitzondering van de OZB, de afvalstoffenheffing en rioolretributie. Voor de afvalstoffenheffing en rioolretributie geldt een zogenaamd gesloten systeem, waarbij de tarieven in principe kostendekkend zijn. Westland werkt toe naar kostendekkendheid. Zoals gebruikelijk, stelt de gemeenteraad in december de definitieve tarieven vast conform de besluitvorming in de begrotingsvergadering. Investerings- en genoemde prijsstijgingen op het gebied van energie, arbeid en grondstoffen hebben mogelijk ook gevolgen voor de gesloten systemen. Mochten deze ontwikkelingen aanpassing van de tarieven noodzakelijk maken, dan verwerken we dat in december.

Vertaling naar tarieven

Voorgesteld wordt de tarieven van de onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges met 2,3% te laten stijgen. Het tarief van de toeristenbelasting, 5% van de kale overnachtingsprijs, blijft ongewijzigd. Uitgangspunt is dat de inflatiecorrectie is verdisconteerd in de overnachtingsprijs. De woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde stijgen met 10,03%. De woonlasten voor huurders stijgen met 16,25%.

Het tarief voor de afvalstoffenheffing stijgt met 25%. De kosten voor het inzamelen en verwerken van afval nemen al een aantal jaren toe, onder meer door stijging van energiekosten, personeelskosten en hogere rijksbelastingen. Wij willen die stijging niet langer opvangen vanuit de financiële reserves. We verhogen de afvalstoffenheffing naar een eerlijk tarief dat de werkelijke kosten dekt. Tegelijkertijd werken we aan een stevig nieuw afvalbeleidsplan om samen met inwoners de hoeveelheid restafval te verminderen. Minder restafval leidt tot een lagere milieubelasting en is financieel wenselijk. Omdat de afvalkosten van meer factoren afhankelijk zijn dan alleen van de hoeveelheid restafval, kunnen we geen lagere rekening beloven. Wel zien wij dit als een verstandige weg vooruit.

Bij de kostendekkendheid in deze paragraaf is bij de berekening nog niet uitgegaan van de voorgestelde tariefsverhogingen, met uitzondering van de afvalstoffenheffing. Actualisatie van deze gegevens én keuzes rond tariefstelling en -voorstellen worden aan de gemeenteraad voorgelegd. Hiervoor bieden we in december 2026 alle gewijzigde verordeningen voor de gemeentelijke belastingen en heffingen aan bij de gemeenteraad.

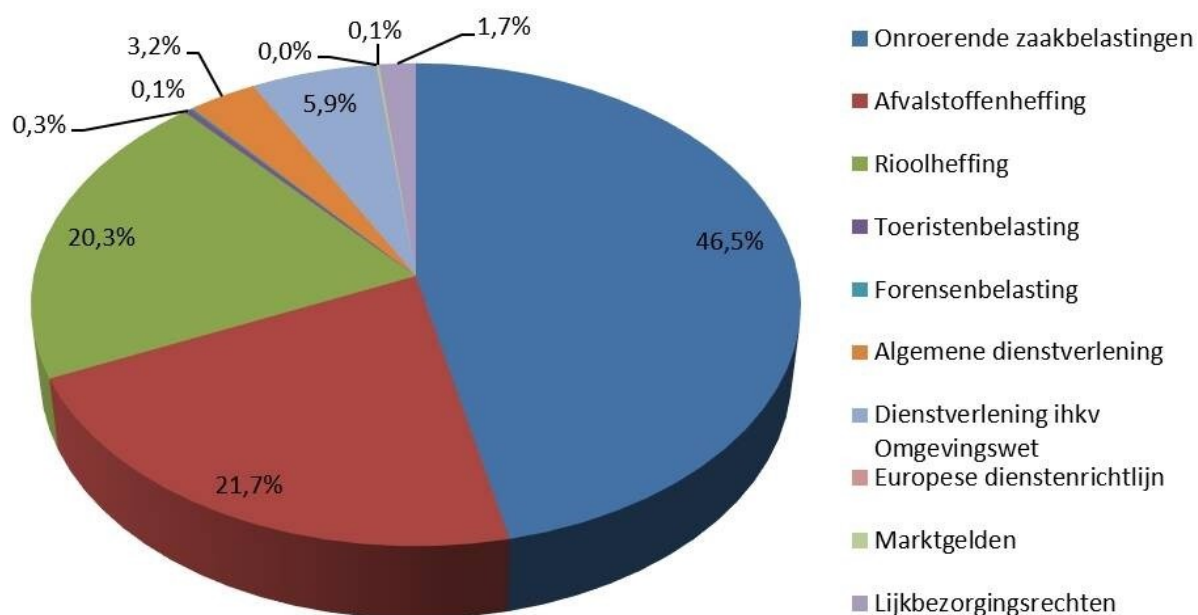
Geraamde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten uit belastingen, retributies en leges.

(bedragen x € 1.000)

Geraamde inkomsten belastingen en heffingen	Raming inkomsten 2026	Raming inkomsten 2027
Onroerendezaakbelastingen	41.861	43.395
Afvalstoffenheffing	15.851	20.274
Rioolheffing	18.531	18.904
Toeristenbelasting	318	318
Forensenbelasting	99	99
<i>Leges</i>		
-Hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening	2.783	2.995
-Hoofdstuk 2 Dienstverlening en Omgevingswet	5.407	5.533
-Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn	31	30
Marktgelden	105	107
Lijkbezorgingsrechten	1.614	1.614
Totaal	86.600	93.269

Het merendeel van de inkomsten uit lokale heffingen bestaat in 2027 uit onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges. De te verlenen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing (€ 411.600) en rioolheffing (€ 263.300) is in mindering gebracht op de opbrengsten. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing zijn exclusief de opbrengst van de deelstromen.

Figuur: opbouw lokale belastingen en heffingen 2027

Beleid lokale heffingen

Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in gemeentelijke belastingverordeningen. Deze verordeningen bieden we jaarlijks in december ter vaststelling aan bij de gemeenteraad.

Overzicht op hoofdlijnen diverse heffingen

Tarieven belangrijkste lokale heffingen

Omschrijving soort heffing	Begroting 2026	Begroting 2027 (*)
Onroerendezaakbelastingen (% WOZ-waarde)		
- eigenaar woning *	0,0689%	
- eigenaar niet-woning *	0,2551%	
- gebruiker niet-woning *	0,1921%	
Afvalstoffenheffing		
- eenpersoonshuishouden	€ 301,20	€ 376,44
- tweepersoonshuishouden	€ 340,08	€ 425,04
- meerpersoonshuishouden	€ 379,92	€ 474,84
Rioolheffing		
eigendom (% WOZ-waarde)		
- woning *	0,0151%	
- niet-woning *	0,0426%	
gebruik (per aansluiting)		
- eenpersoonshuishouden	€ 188,64	€ 192,96
- tweepersoonshuishouden	€ 212,88	€ 217,68
- meerpersoonshuishouden	€ 237,48	€ 242,88
- bedrijven	€ 244,56	€ 250,08

*De tarieven voor het jaar 2027 zijn mede afhankelijk van de waardeontwikkeling en zullen kort voor de behandeling door de gemeenteraad in december bekend zijn.

Via het menu aan de rechterkant wordt informatie gegeven over de diverse heffingen. Waar nodig zijn bedragen in de diverse overzichten afgerond.

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting voor:

- De eigenaar van een woning of bedrijfspand (object);
- De huurder of gebruiker van een bedrijfspand.

De gemeente Westland voert de waardering voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) in eigen beheer uit. Het onroerend goed wordt elk jaar gewaardeerd voor de WOZ. Hierdoor volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. Westland hanteert bij herwaardering het uitgangspunt dat de tarieven conform de waardeontwikkelingen worden aangepast. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarden wordt gecompenseerd door een gelijktijdige daling van de tarieven. Dit wordt gehanteerd om de waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen niet van invloed te laten zijn op de opbrengst. Voor de aanslag OZB geldt voor belastingjaar 2027 de vastgestelde waarde van het onroerend goed volgens het prijspeil van 1 januari 2026.

Er is nog geen nauwkeurig inzicht te geven in de lokale waardestijgingen van de huizenprijzen. Ook zijn nog onvoldoende marktgegevens bekend en/of geanalyseerd om een betrouwbaar beeld te geven van de waardeontwikkeling van niet-woningen. Het unieke karakter van niet-woningen in

Westland maakt dat het nauwelijks nut heeft de landelijke trend te volgen. Ook cijfers uit de regio bieden, gezien de grote onderlinge verschillen, weinig houvast. Voor de prijzen van niet-woningen wordt uitgegaan van gelijkblijvende WOZ-waarden.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat huishoudelijk afval ophalen en verwerken. Ook kunnen inwoners hun grof huishoudelijk afval naar een van beide milieustraten brengen. Hiervoor betaalt elk huishouden afvalstoffenheffing. Uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is dat de tarieven kostendekkend zijn. In Westland is daarvan nog geen sprake en wordt de komende jaren toegewerkt naar kostendekkendheid. De heffing is gedifferentieerd in tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing aanvragen.

Afvalstoffenheffing	Baten 2027	Lasten 2027
7.3 Afval kosten taakveld incl. (omslag)rente		18.755.500
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen		-1.212.400
Netto kosten taakveld		17.543.100
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslag)rente		894.400
2.1 Verkeer en vervoer kosten taakveld incl. (omslag)rente		278.400
Btw		3.922.200
<i>Opbrengst heffingen:</i>		
7.3 Opbrengst afvalstoffenheffing	20.686.000	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-411.600	
Totaal opbrengsten en kosten	20.274.400	22.638.100
Kostendekkendheid voor mutatie reserve en voorziening begroot 2027		89,6%
Onttrekking reserve Tariefegalisatie afvalstoffenheffing egalisatie afval	2.363.700	
Dekkingspercentage 2027		100,0%

De kosten voor het inzamelen en verwerken van afval nemen al een aantal jaren toe, onder meer door stijging van energiekosten, personeelskosten en hogere rijksbelastingen. Dat zie je in alle omliggende gemeenten en Westland is daarin niet anders. Westland heeft de kostenstijging de afgelopen jaren voor een groot deel betaald uit de afvalreserve. Zo hield Westland een van de laagste tarieven in de regio. Dat is echter geen houdbare oplossing; de kosten zijn blijvend en het geld in de reserve kan je maar één keer uitgeven. Wij kiezen daarom voor een eerlijk tarief dat de werkelijke kosten dekt en bouwen de bijdrage uit de reserve af. Zelfs met deze aanpassing blijft het tarief van Westland lager dan een aantal andere gemeenten in de regio.

We kijken bij afval niet alleen naar de kosten, maar ook naar de milieu-effecten. We werken aan een stevig nieuw afvalbeleidsplan om samen met inwoners de hoeveelheid restafval te verminderen. Minder restafval betekent minder afvalverbranding en daardoor een lagere milieubelasting. De vermindering van restafval is ook financieel wenselijk, maar de kosten worden door meer factoren bepaald dan door alleen de hoeveelheid restafval. Een lagere rekening kunnen we daarom niet beloven, een verstandige weg vooruit wel.

Rioolheffing

Met de rioolheffing worden de kosten van de gemeentelijke waterzorgplichten verhaald. Uitgangspunt is dat het bij het verhaal van kosten niet alleen gaat om water dat vanaf een perceel via de riolering wordt afgevoerd, maar dat ook kosten worden verhaald die worden opgeroepen

door het verwerken van hemelwater en door het treffen van maatregelen ter voorkoming van problemen met grondwater.

De modelverordening rioolheffing die als basis geldt voor de Verordening Rioolheffing gemeente Westland is in 2022 gemoderniseerd. De belangrijkste wijziging is dat de eis van directe of indirecte aansluiting voor belastingplicht voor de rioolheffing vervalt. Het perceel heeft geen directe of indirecte aansluiting nodig om in de heffing betrokken te worden. Zorgplichten reiken veel verder dan aansluiting op het buizenstelsel dat voor de afvoer van afvalwater wordt gebruikt. De gevolgen door klimaatverandering hebben een steeds grotere impact op zorgplichten voor hemelwater en grondwater. Het profijt van de nakoming van alle zorgplichten komt alle eigenaren en alle gebruikers van alle percelen ten goede, ook die zonder aansluiting. Hierdoor worden meer onroerende zaken betrokken in de heffing.

Rioolheffing	Baten 2027	Lasten 2027
7.2 Kosten taakveld Riolering incl. (omslag)rente		12.390.200
7.2 Dotatie vervangingsinvestering, artikel 44 lid 1		3.375.000
7.2 Verkeer en vervoer (straatreiniging)		356.600
2.4 Economische havens en waterwegen		994.500
Netto kosten taakveld		17.116.300
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		1.809.300
Btw		1.367.200
Opbrengst heffingen:		
7.2 Riolering (plus areaaluitbreiding)	19.167.100	
6.3 Inkomstenregeling (kijtschelding)	-263.300	
Totaal rioolheffing	18.903.800	20.292.700*
Dekkingspercentage voor mutatie voorziening		93,2%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	1.388.900	
Dekkingspercentage 2027		100,0%
Dekkingspercentage 2026		100,0%

**Afrondingsverschil*

Toelichting rioolheffing:

- De kosten, die toegerekend worden vanuit taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, zijn de kosten van straatreiniging. Vanuit taakveld 2.4 Waterwegen worden de kosten voor duikers toegerekend. De straatreiniging wordt door de gemeente uitgevoerd met het oog op het functioneren van de riolering, verkeerd aanbieden van afval en de verkeersveiligheid. Een exacte verdeling over de onderdelen is niet te bepalen. Wij schatten in dat 15% van de kosten van de straatreiniging betrekking heeft op de riolering. De kosten voor de duikers worden voor 100% toegerekend aan de riolering;
- De overige kosten, die toegerekend worden vanuit taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen betreffen de kosten van de watertaken. Deze kosten worden voor 70% toegerekend aan de riolering. De overige 30% wordt gezien als kosten voor de vaarroutes;
- Conform de Kadernota 2025 vindt vanaf 2026 geen structurele dotatie plaats in de egalisatievoorziening riolering. Aan de raad zal een nieuw beheerplan voor de riolering en waterzorg worden voorgelegd. Dit beheerplan is de basis voor de uitvoering in de komende jaren. Op basis van het huidige en toekomstige areaal en het nieuwe beheerplan kan vooruitgekeken worden en kan bepaald worden hoe de riolering en waterzorg financieel gedekt gaan worden.
- Voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen (Voorziening artikel 44 lid 1d BBV): in het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden

meegenomen. Deze worden als last genomen in de exploitatie en toegevoegd aan de voorziening. De voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen bedraagt op 1 januari 2027 € 11,5 miljoen. In 2027 bedraagt de storting € 3,4 miljoen en de geraamde onttrekking € 0,8 miljoen;

- Voorziening artikel 44 lid 2: opbrengsten uit de rioolheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden moeten uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. Eventuele tekorten worden onttrokken aan de voorziening Riolering. De egalisatievoorziening Riolering bedraagt op 1 januari 2027 € 10,8 miljoen.

Toeristenbelasting

Dit betreft een belasting, die wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de Basisregistratie Personen (BRP). Om een eerlijke verdeling te bewerkstelligen wordt de toeristenbelasting geheven op basis van een percentage van het “kale” overnachtingstarief. De hoogte van het tarief is een vast percentage van 5% van de overnachtingsprijs met een minimum van € 1,25 per persoon per overnachting. Het minimumbedrag dient als stimuleringsmaatregel voor de inschrijvingen van arbeidsmigranten en verzekert Westland van een basisopbrengst. Er worden geen jaarlijkse aanpassingen gedaan van het tarief, omdat de inflatie verdisconteerd is in de overnachtingsprijs. Door het heffen van een toeristenbelasting dragen ook niet-inwoners bij in de kosten van de algemene voorzieningen.

Forensenbelasting

Dit betreft een belasting die wordt geheven van degene die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

Leges titel 1, 2 en 3

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 1, 2 en 3. Bedragen in de overzichten zijn waar nodig afgerond. Voorgesteld wordt de tarieven van de leges te laten stijgen met 2,3%. Uitzondering zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt.

Overzicht kostendekkendheid Leges Hoofdstuk 1, 2 en 3

Titel	Leges	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene dienstverlening	2.994.900	7.972.000	37,6%
2	Dienstverlening Omgevingswet	5.533.300	5.770.000	95,9%
3	Europese dienstenrichtlijn	29.500	392.600	7,5%
Totaal 2027		8.557.700	14.134.600	60,5%
Totaal 2026		8.220.600	13.864.400	59,3%

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en vereenvoudigt de regels voor ruimtelijke projecten. Met behulp van één digitaal loket wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Bijvoorbeeld woningbouw op oude bedrijventerreinen of de bouw van windmolenparken.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. De Omgevingswet bundelt 26 wetten, 60 Algemene Maatregelen van Bestuur en 75 ministeriële regelingen naar 1 wet, 4

Algemene Maatregelen van Bestuur en 1 Omgevingsregeling. Er ontstaat veel keuzevrijheid om iets te regelen over de leefomgeving: algemene regels (zorgplichten), meldingsplichten of vergunningplichten. Alleen bij de vergunningplichten is legesheffing mogelijk.

Op basis van artikel 13, tweede lid, van de Europese Dienstenrichtlijn geldt voor Hoofdstuk 3 dat slechts kruissubsidiëring binnen elke paragraaf mogelijk is. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring mogelijk tussen de verschillende paragrafen. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat kruissubsidiëring is toegestaan, ook tussen verschillende hoofdstukken of activiteiten die ogenschijnlijk geen enkele relatie hebben. Voor de toets aan de opbrengstlimiet blijven de totaal geraamde baten en lasten van alle tarieven uit de legesverordening van belang.

Leges Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening

In de onderstaande tabel staan de geraamde baten en lasten van de leges Hoofdstuk 1.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1.1	Burgerlijke stand	193.300	663.500	29,1%
1.2	Reisdocumenten	1.678.300	2.418.300	69,4%
1.3	Rijbewijzen	501.900	1.119.600	44,8%
1.4	Verstrekingen uit BRP	32.200	790.000	4,1%
1.7	Overige publiekszaken	33.300	830.600	4,0%
1.8	Gemeentearchief	2.800	677.100	0,4%
1.9	Bijzondere wetten	549.300	1.432.800	38,3%
1.10	Diversen	3.800	40.100	9,4%
Totaal 2027		2.994.900	7.972.000	37,6%
Totaal 2026		2.782.600	7.698.000	36,2%

Paragraaf 1.9 Bijzondere wetten (specificatie)

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
11	Huisvestingswet	188.900	262.900	71,9%
12	Leegstandwet	2.200	35.100	6,4%
16	Kansspelen	1.600	17.900	8,9%
17	Telecommunicatie	311.400	612.900	50,8%
18	Verkeer en vervoer	45.100	504.000	9,0%
Totaal 2027		549.200	1.432.800	38,3%
Totaal 2026		393.800	810.000	48,6%

Toelichting leges Hoofdstuk 1

- De wettelijk gemaximeerde tarieven worden gehanteerd, omdat de tarieven nog niet kostendekkend zijn. Deze maximumtarieven worden elk jaar door het Rijk vastgesteld.
- De registratie niet-ingezetenen (RNI) worden niet toegerekend, omdat hier geen legesinkomsten tegenover staan.

Hoofdstuk 2 Dienstverlening Omgevingswet

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 2.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene bepalingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
2	Voorfase	31.000	634.400	4,9%
3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	5.184.300	3.508.000	147,8%
4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	265.000	619.900	42,8%
5	Milieubelastende activiteiten	10.000	7.300	137%
6	Lozingsactiviteiten	10.000	7.300	137%
7	Aanlegactiviteiten	41.500	297.200	14,0%
8	Overige activiteiten	14.900	192.100	7,8%
9	Maatwerkverschillen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10	Gelijkwaardigheid	20.000	72.500	27,6%
11	Overige tarieven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
12	Modaliteiten	26.600	304.500	8,7%
13	Vermindering	-70.000	126.900	n.v.t.
14	Teruggaaf	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal 2027		5.533.300	5.770.000*	95,9%
Totaal 2026		5.406.500	5.840.700	92,6%

*Afrondingsverschil

Toelichting leges Hoofdstuk 2

- De mate van kruissubsidiëring blijkt uit de hiervoor vermelde kostenopstelling. Omdat alle kosten rechtstreeks zijn terug te leiden naar Omgevingswet-gerelateerde werkzaamheden en hieraan veelal medewerkers van dezelfde cluster of teams werkzaam zijn, ligt kruissubsidiëring voor de hand;
- De gemeente Westland streeft naar kostendekkende tarieven voor de Omgevingswet-gerelateerde leges. Tevens wordt gestreefd de overige leges meer kostendekkend te maken. De tarieven dienen maatschappelijk aanvaardbaar te zijn, wat wil zeggen dat de tarieven die de gemeente Westland hanteert niet buitensporig hoog mogen zijn in vergelijking met de omliggende gemeenten;
- De begrote uren worden naar rato verdeeld over het aantal verwachte activiteiten per paragraaf.
- Het Omgevingswet-proces is ingericht volgens het Lean-principe. Het proces is volledig gedigitaliseerd en ingericht op processturing. De kosten zijn inzichtelijk en de legestarieven zijn hierop afgestemd;
- Paragraaf 3: In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat gemiddelde bouwwerken leiden tot kruissubsidiëring van grote naar kleine bouwwerken. Deze kruissubsidiëring is echter zeer divers. Het is niet mogelijk om cijfermatig de gevolgen te laten zien. Voor alle bouwwerken geldt immers dat dezelfde bouwsom niet automatisch leidt tot dezelfde kosten. Dat is mede afhankelijk van het soort gebouw, de ligging en of er sprake is van een (gemeentelijk) monument. Voor de raming wordt uitgegaan van een gemiddeld bedrag per bouwsomcategorie.

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 3.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Horeca	13.100	110.800	11,8%

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
2	Seksbedrijven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3	Winkeltijdenwet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4	Organiseren evenementen of markten	14.200	244.800	5,8%
5	Standplaatsen	1.900	18.600	10,2%
6	Huisvestingswet 2014	2.200	18.500	11,9%
7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal 2027		31.400	392.600	8,0%
Totaal 2026		31.400	250.600	12,5%

Toelichting leges Hoofdstuk 3

- De producten of diensten uit Hoofdstuk 3 mogen onderling niet worden verrekend (kruissubsidiëring), tenzij sprake is van een onderling verband. Hiervan is in de huidige legestabel echter geen sprake. Per product of dienst mag geen winst worden gemaakt;
- Paragraaf 4: voor een evenement waar minder dan 100 bezoekers aanwezig zijn kan een melding volstaan als het aan de vereisten voldoet van artikel 2.25 van de APV Westland. Een evenement wordt als 'groot' beschouwd indien er meer dan 600 bezoekers zijn, het twee of meer aaneengesloten dagen duurt of ernstige gevolgen kan hebben voor de openbare orde. Een 'gemiddeld' evenement heeft tussen de 100 en 600 bezoekers en duurt maximaal één dag.

Marktgelden

Onder de naam marktgelden wordt in de gemeente Westland een recht geheven voor het innemen van een standplaats op het marktterrein op de dagen en uren dat er markt wordt gehouden zoals dit in de 'Marktverordening Westland' is vastgesteld. De heffingsmaatstaf is het aantal strekkende meters per dagdeel dat een vaste standplaatshouder, een dagplaatshouder of een standwerker op de markt in gebruik neemt. Voor het gebruik van (kracht-) stroom wordt een toeslag toegerekend. Er geldt een tarief per dag, kwartaal of jaar. Omgerekend naar een gelijk aantal dagen, bedraagt het tarief per kwartaal 90% van het dagtarief. Het jaartarief bedraagt dan 90% van het kwartaaltarief. Dit kan worden beschouwd als een stimuleringsmaatregel met als doel de perceptiekosten te beperken.

Marktgelden	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente		105.000
Netto kosten taakveld		105.000
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslag)rente)		64.000
Btw		2.900
Totale kosten		171.900
Opbrengst heffingen	94.000	
Opbrengst energie	13.000	
Totaal	107.000	171.900
Dekkingspercentage 2027		62,3%
<i>Dekkingspercentage 2026</i>		50,5%

Toelichting marktgelden

De veegkosten van de markt worden voor 50% toegerekend. Hierbij gaan we ervan uit dat niet al het vuil op het plein wordt veroorzaakt door de markten, maar dat ook sprake is van zwerfvuil.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het beheer en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen en voor de door de gemeente te verlenen diensten bij begrafenissen. Het aantal overlijdens in Westland neemt toe, maar het aantal uitvaarten op gemeentelijke begraafplaatsen neemt af. In 2025 is een verkenning gedaan naar de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de gemeentelijke begraafplaatsen.

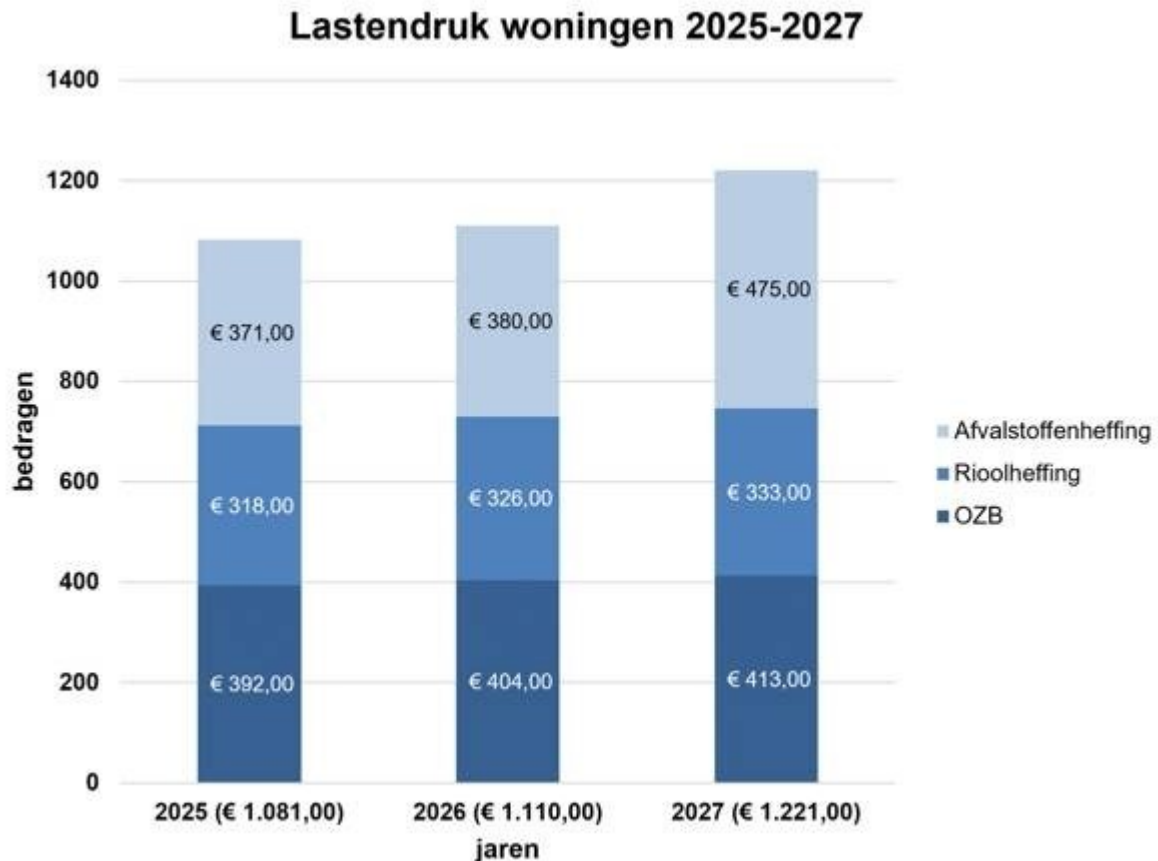
Lijkbezorgingsrechten	Baten	Lasten
7.5 Kosten taakveld incl. (omslag)rente begraafplaatsen en crematoria		2.953.800
Netto kosten taakveld		2.953.800
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		699.900
Btw		32.100
Totale kosten		3.685.800
<i>Opbrengst heffingen</i>		
Begraafplaatsen en crematoria	900.200	
Onttrekking voorziening ter dekking kosten	834.400	
Totaal	1.734.600	3.685.800
Dekkingspercentage 2027		47,1%
<i>Dekkingspercentage 2026</i>		<i>46,5%</i>

Toelichting lijkbezorgingsrechten

- De geraamde opbrengst voor 2027 bedraagt € 1.613.900, waarvan € 714.200 rechtstreeks in de voorzieningen wordt gestort. Voorgesteld wordt het tarief voor 2027 conform de (meerjaren) begroting met 2,3% te verhogen.
- Voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen: in overeenstemming met BBV-richtlijnen is een voorziening gevormd waarin de ontvangen afkoopsommen worden gestort. Deze afkoopsommen worden gebruikt voor het onderhouden van de begraafplaatsen. Een deel van de afkoopsommen vallen vrij ter dekking van de onderhoudskosten. De voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen bedraagt per 1 januari 2027 € 1,799 miljoen en naar verwachting per 31 december 2027 € 1,868 miljoen;
- Voorziening Grafrechten: naast de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen is een tweede voorziening gevormd. Hierin worden de betaalde grafrechten gestort. De grafrechten hebben betrekking op meerdere jaren en moeten worden verdeeld over de jaren, afhankelijk van de duur van het grafrecht. De stand van de voorziening Grafrechten bedraagt per 1 januari 2027 € 5,573 miljoen en naar verwachting per 31 december 2027 € 5,384 miljoen.

Lokale lastendruk

Voor de bepaling van de lokale lastendruk hanteren we de ontwikkeling van de woninggebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de onderstaande tabel is de opbouw opgenomen van de lokale lastendruk in Westland voor de jaren 2025, 2026 en 2027.

Met ingang van de begroting 2025 sluiten we aan bij de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen zoals inmiddels ook wordt gehanteerd door de Waarderingskamer en de COELO (Centrum van Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). De gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen ligt in het algemeen hoger dan de gemiddelde WOZ-waarde zoals wij deze voorheen hanteerden.

De lokale lastendruk voor een eigenaar van een woning met een meerpersoonshuishouden bedroeg in 2025 € 1.081,00, in 2026 € 1.110,00 en stijgt in 2027 naar € 1.221,00.

Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld. De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

De gemeente Westland hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeente Westland wil ervoor zorgen dat ze genoeg geld heeft om haar plannen uit te voeren, ook wanneer onverwachte ontwikkelingen zich voordoen. Net zoals andere organisaties, loopt de gemeente risico's. Het is belangrijk om te weten welke risico's er zijn, omdat die ervoor kunnen zorgen dat plannen niet goed uitgevoerd kunnen worden. We willen voorkomen dat onverwachte kosten direct tot bezuinigingen leiden. We willen wel genoeg geld achter de hand hebben, maar tegelijkertijd ook weer niet te veel. Daarom kijken we regelmatig naar welke grote financiële risico's de gemeente loopt die niet eenvoudig kunnen worden opgelost. Op basis daarvan maken we een lijst van risico's en berekenen we bij de begroting en jaarrekening hoeveel geld we moeten hebben om de risico's op te vangen. Dit heet het weerstandsvermogen. Voor deze begroting is uitgegaan van de risico-inventarisatie die bij de jaarrekening 2025 was uitgevoerd. Bij de jaarrekening wordt het overzicht opnieuw geactualiseerd.

We maken in deze paragraaf onderscheid in twee soorten risico's:

1. De risico's uit gebiedsontwikkelingen op volgens het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG). Om deze risico's op te vangen is in 2025 de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling gecreëerd.
2. De overige risico's waarvoor de algemene reserve, de bestemmingsreserves zonder bestedingsplan en de post onvoorziene uitgaven als buffer dienen.

Ook staan in deze paragraaf een aantal verplichte financiële kengetallen. Die helpen om een beter beeld te krijgen van de financiële situatie van de gemeente.

Risicomanagement

Het Beleidskader Risicomanagement is belangrijk voor hoe we omgaan met risico's in onze gemeente. We willen de risico's beheersen, maar toch onze doelen bereiken. Het beleidskader wordt in 2026-2027 herzien.

Om onverwachte kosten te kunnen betalen, hebben we vrij besteedbaar geld in de reserves. Dit zorgt ervoor dat de gemeente genoeg geld heeft, zonder dat we ons beleid moeten aanpassen.

We berekenen hoeveel geld er in deze reserves moet zitten door te kijken naar de risico's binnen de organisatie. Dit geld is bedoeld om onverwachte kosten op te vangen. We gebruiken een methode om te bepalen hoeveel groot de vrij besteedbare ruimte in de reserves moet zijn.

In het huidige beleidskader staat dat we alleen de risico's meenemen die we realistisch achten (kans van optreden $\geq 50\%$). Deze risico's tellen volledig mee in de berekening van het benodigde geld (risico = impact). Omdat er maar enkele risico's een kans van $\geq 50\%$ hebben, ontstaat hierdoor geen volledig beeld. In ons risicoregister staan namelijk ook risico's met een lagere kans. Vooruitlopend op de herziening van het beleidskader berekenen wij daarom het benodigde weerstandsvermogen op basis van alle risico's, waarbij wij zowel de kans als de impact meewegen.

We letten extra goed op misbruik en fraude. De Nota misbruik en oneigenlijk gebruik (2025) beschrijft de regels hiervoor. Fraudepreventie richt zich op het voorkomen en ontdekken van fraude. Als er fraude wordt geconstateerd, ondernemen we actie. Sinds 2023 houden we een register bij van frauderisico's dat twee keer per jaar wordt bijgewerkt.

Nieuwe medewerkers krijgen tijdens hun introductieprogramma uitleg over integriteit en fraude. Er is een beleidsplan voor integriteit met een meldregeling en een onderzoeksprotocol.

Risicoregister

Voor deze begroting is uitgegaan van de risico-inventarisatie die bij de jaarrekening 2025 was uitgevoerd. Bij de jaarrekening wordt het overzicht opnieuw geactualiseerd. Zo bepalen wij hoeveel geld we moeten reserveren voor onverwachte gebeurtenissen. Zoals ook in het vorige onderdeel staat laten we niet alleen de risico's met een kans op voordoen van 50% of hoger zien, maar ook de risico's onder de 50%. Dit geeft een beter beeld van de risico's die we lopen.

We kijken ook apart naar de risico's voor de Gebiedsontwikkelingsprojecten. Dit komt doordat we in juni 2025 een aparte reserve hebben gevormd voor die projecten. Deze reserve is bedoeld als buffer (weerstandsvermogen) om eventuele problemen op te vangen die kunnen ontstaan bij die projecten. Voor de overige risico's hebben we de algemene reserve als buffer (weerstandsvermogen).

Risico's gebiedsontwikkelingen

Risicogebeurtenis	Kans	Financiële impact na beheersmaatregelen	Benodigd weerstandsvermogen (kans * impact)
Grondexploitatie Flora Campus Westland	Diversen	€ 39.233.106	€ 12.875.000
Drie overige grondexploitaties	Diversen	€ 1.916.300	€ 461.000
Faciliterende projecten	Diversen	€ 10.290.252	€ 2.001.000
Totaal risico's gebiedsontwikkeling		€ 51.439.658	€ 15.337.000

Toelichting risico's gebiedsontwikkeling

De risico's voor onze projecten in gebiedsontwikkeling komen uit het MeerjarenPerspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) 2026. De overige drie grondexploitaties betreffen Hoogeland, Gemeentekantoor Monster en Zuidgeestlaan. De vier grondexploitaties hebben risico's zoals prijsveranderingen, rentetarieven, inkomsten van grondverkoop, parkeerbeheer, planning en andere onzekere factoren. De projecten die wij faciliteren hebben risico's die te maken hebben met extra inzet van personeel die niet volgens de afspraken gefactureerd kunnen worden. Voor al deze risico's hebben we een buffer van € 15.337.000 nodig. Hiervoor beschikken we over de reserve Gebiedsontwikkelingen.

Overige risico's

De tien risico's met de grootste kans * impact zijn apart weergegeven. De risico's met een kleinere kans * impact zijn bij elkaar opgeteld.

Risicogebeurtenis	Kans	Financiële impact na beheersmaatregelen	Benodigd weerstandsvermogen (kans * impact)
Achtervang voor leningen van woningcorporaties	2,5%	€ 177.544.750	€ 4.438.619
Naleving subsidievoorwaarden inkomende subsidies	2,5%	€ 100.000.000	€ 2.500.000
Ontwrichtend informatie-beveiligingsincident	15%	€ 7.500.000	€ 1.125.000
Boete wanneer medewerkers buiten de EER werken met bedrijfsmiddelen van de gemeente.	20%	€ 5.000.000	€ 1.000.000
Directe garantstelling Greenport Horticultuur (Lentiz)	10%	€ 8.666.667	€ 866.667
Gegarandeerde leningen sportinstellingen	15%	€ 4.906.262	€ 735.939
Directe garantstelling voor nieuwbouw De Boetzelaer	15%	€ 3.900.000	€ 585.000
Garantstelling HVC	2,5%	€ 20.236.659	€ 505.916
Lagere dividendopbrengsten van JUVA	10%	€ 4.200.000	€ 420.000
Terugval subsidie MRDH van 70% naar 50% voor de metropolitane fietsroute	25%	€ 1.000.000	€ 250.000
Totaal overige risico's met kleinere kans * impact		€ 12.842.450	€ 1.334.207
Totaal overige risico's		€ 345.796.788	€ 13.761.348

Voor het kunnen opvangen van de risico's buiten de gebiedsontwikkelingen is een reserve (weerstandsvermogen) van € 13.761.348 nodig.

Risicogebeurtenis	Kans	Financiële impact na beheersmaatregelen	Benodigd weerstandsvermogen (kans * impact)
Totaal alle risico's		€ 397.236.446	€ 29.098.348

Toelichting overige risico's

Achtervang voor leningen van woningcorporaties

Gemeente Westland staat borg voor bijna € 178 miljoen aan leningen die gegarandeerd zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW wil proberen deze leningen binnen 5 jaar af te lossen met de opbrengst van verkochte woningen. Het WSW heeft nog steeds de hoogste AAA-beoordeling. De kans dat de overheid (Rijk + gemeenten) moet bijspringen wordt geschat op 2,5%.

Naleving subsidievoorwaarden inkomende subsidies

Jaarlijks ontvangt gemeente Westland een groot aantal subsidies, het grootste deel betreft SPUK-subsidies, een kleiner deel betreft subsidies van de Provincie en de MRDH. Het risico bestaat dat we

niet aan de voorwaarden voldoen ten aanzien van de realisatietermijnen, waardoor we (een deel) van de subsidie moeten terugbetalen.

Ontwrichtend informatiebeveiligingsincident

Grote hacks, datalekken of incidenten bij ketenpartners kunnen de bedrijfsvoering ernstig verstoren en financiële schade veroorzaken. De geschatte kosten voor herstel na zo'n incident zijn € 7,5 miljoen.

Boetes en herstelkosten doordat er medewerkers buiten de EER werken met bedrijfsmiddelen van de gemeente

Wanneer medewerkers buiten Europa met gemeentelijke apparatuur werken, bestaat het risico dat persoonsgegevens onveilig worden gedeeld. Dit is in strijd met de privacywetgeving (AVG) en kan leiden tot hoge boetes. Daarnaast lopen we risico op schending van de Cyberbeveiligingswet (NIS2), omdat vitale systemen dan mogelijk kwetsbaar zijn voor spionage of misbruik. Deze risico's kunnen leiden tot extra kosten, bestuurlijke aansprakelijkheid en reputatieschade. Ondanks de genomen maatregelen schatten we de mogelijke schade door boetes en herstelkosten op € 5.000.000.

Verskillende garantstellingen

De gemeente staat garant voor diverse leningen voor onder andere Greenport Horticampus (Lentiz), HVC, zwembad De Boetzelaer, sport- en zorginstellingen. Deze brengen financiële risico's met zich mee die afnemen wanneer de leningen meer zijn afgelost.

Lagere dividendopbrengsten van JUVA

Met ingang van het boekjaar 2025 ontvangen we een hoger dividend van JUVA. Hier zijn voor vier jaar afspraken over gemaakt. Aan de uitbetaling van het hogere dividend zitten een aantal voorwaarden; waaronder de vereiste dat de solvabiliteitsratio van JUVA boven een bepaald minimum blijft. Er is dus een (klein) risico op lager dividend.

Terugval subsidie MRDH van 70% naar 50% voor de metropolitane fietsroute

In de Meerjarige Investeringsplanning (MIP) zit een kostenraming voor het aanleggen van de metropolitane fietsroute (MFR). De ongelijkvloerse fietsbrug en het onderdeel Flora Campus zitten daar niet in. De MRDH subsidieert de MFR maximaal voor 70%. Als de metropolitane fietsroute niet voor 1 maart 2028 wordt gerealiseerd, dan valt de maximale subsidie terug van 70% naar 50%. In dat geval wordt de bijdrage van gemeente Westland met ongeveer € 1 miljoen verhoogd.

Risico's met niet-kwantificeerbare kans en impact

Als gemeente lopen we ook risico's die lastig in geld uit te drukken zijn. Het is belangrijk om deze risico's te kennen omdat deze het uitvoeren van onze taken en het behalen van onze doelen kunnen beïnvloeden.

Marktontwikkelingen

Marktontwikkelingen, zoals tekorten aan grondstoffen en prijsstijgingen, kunnen ervoor zorgen dat de gemeente haar plannen niet kan uitvoeren. Het is moeilijk te voorspellen hoe groot de invloed hiervan is op de gemeente, bedrijven en de samenleving beïnvloedt.

Arbeidsmarktontwikkelingen

Als er te weinig mensen beschikbaar zijn om te werken in de gemeente, bedrijven en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld door vergrijzing, kan dit leiden tot problemen in processen en vertragingen in investeringen.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim van 7% kost geld en heeft mogelijk gevolgen voor het behalen van de doelen.

Rampen

Rampen zijn moeilijk te voorspellen en de schade hangt af van het soort ramp (zoals milieuschade, pandemieën of terrorisme). Het is onzeker of de financiële hulp van de overheid voldoende is in zo'n geval.

Ondermijning

Als criminelen meer invloed krijgen op het bestuur of de bedrijven, dan brengt dit de veiligheid en integriteit van de gemeente in gevaar. Hierbij speelt ook insiderrisk: (kwetsbare) medewerkers die door criminelen worden gedwongen of verleid om gevoelige informatie te delen of corrupte diensten te verlenen. Dit beschadigt het vertrouwen in de overheid en de veiligheid van de organisatie.

Uitval van systemen

Wanneer systemen uitvallen wordt de dienstverlening richting onze inwoners geraakt en kan zelfs helemaal stilvallen. Dit leidt tot imagoschade.

Budgettaire risico's op opneinderegelingen

In het sociaal domein zijn er risico's vanwege opneinderegelingen voor jeugd en Wmo. Als er meer zorg nodig is dan het beschikbare budget toelaat, dan kunnen er financiële tekorten ontstaan. Dit risico wordt groter voor de Wmo door de toenemende vergrijzing. Daarnaast kunnen de kosten voor de intramurale voorzieningen waar jeugd verblijft erg duur zijn. Wanneer er één jeugdige in een dure zorgsoort bijkomt lopen de kosten erg op.

Budgettaire risico's op investeringsprojecten

Investeringsprojecten kunnen duurder uitvallen dan begroot. Oorzaken hiervoor zijn onder andere inflatie, stijgende materiaalkosten en vertragingen door personeelstekort of rechtszaken. We beperken deze risico's binnen het project met maatregelen en, indien nodig, het budget voor onvoorziene kosten. Als blijkt dat dit niet genoeg is, doen we bij de update van de MIP-projecten een voorstel om het beschikbare budget aan te passen.

Stikstofproblematiek

De problemen met stikstof hebben gevolgen voor bouwprojecten. Extra vergunningen zijn nodig en procedures kunnen vertraging oplopen. Enerzijds zorgt het voor maatschappelijke schade door stagnerende bouwproductie, anderzijds heeft het ook financiële gevolgen voor bijvoorbeeld de rente op de grondbanken.

Wereldwijde ontwikkelingen

Geopolitieke en mondiale gebeurtenissen, zoals oorlogen en renteveranderingen, kunnen grote gevolgen hebben en het moeilijk maken om onze doelen te bereiken.

Onvoorspelbaar Rijksbeleid

Het is onduidelijk welke koers het Rijk op de lange termijn vaart. Op terreinen als beschermd wonen, WSW-beschut werken, jeugdzorg, eigen bijdrage Wmo, Brede SPUK en inburgering/statushouders weten we niet wat het Rijk over enkele jaren wil bereiken en welke middelen we ervoor krijgen. Hierdoor is het lastig om plannen voor de toekomst te maken. Het grote risico is dat we nu fors investeren in bijvoorbeeld preventie, terwijl het Rijk over een paar jaar de geldkraan dichtdraait. Als subsidies zoals de SPUK-middelen stoppen, moeten we die kosten zelf betalen of noodgedwongen stoppen met belangrijke activiteiten.

Gemeentelijke verkiezingen

Gemeentelijke verkiezingen kunnen de beleidscontinuïteit in gevaar brengen. Lopende projecten kunnen door een nieuwe politieke samenstelling vertraagd worden of zelfs worden stopgezet. Daarnaast kunnen langdurige coalitieonderhandelingen leiden tot een bestuurlijk vacuüm waarin alleen 'lopende zaken' worden afgehandeld, wat besluitvorming over urgente lokale thema's blokkeert.

De niet-kwantificeerbare risico's worden niet meegenomen in de berekening van het financiële weerstandsvermogen (de buffer). Onze reservepositie is echter voldoende sterk om risico's op te vangen, zodat de gemeente ook bij onverwachte ontwikkelingen haar taken kan blijven uitvoeren.

Weerstandsvermogen

Onder het weerstandsvermogen verstaan wij het vermogen van onze gemeente om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen zodat taken kunnen doorgaan en doelen haalbaar blijven. Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt). De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om risico's op te vangen.

Voor de gemeente Westland gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve;
- (Een vast geormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit;
- Post onvoorzien (is met ingang begroting 2026 € 1 en wordt om deze reden niet meegenomen in de berekening);
- Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen.

De weerstandsratio geeft aan in hoeverre de gemeente Westland in staat is risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit en -ratio

We maken onderscheid tussen:

- Incidentele weerstandscapaciteit: het vermogen om incidentele financiële risico's binnen een begrotingsjaar op te vangen. Deze vorm van capaciteit bestaat doorgaans uit middelen die slechts eenmalig kunnen worden ingezet, zoals reserves.

- Structurele weerstandscapaciteit: het vermogen om meerjarige of terugkerende tekorten structureel op te vangen, zonder beleidsaanpassing. Onder deze capaciteit vallen onbenutte belastingcapaciteit en structurele begrotingsoverschotten.

In de Beleidsnota reserves en voorzieningen 2025, die op 10 december 2025 is vastgesteld door de raad, hebben we vastgelegd dat we de mogelijkheden voor structurele weerstandscapaciteit niet voldoende concreet en realistisch vinden voor risicodekking. In gemeente Westland zetten we daarom alleen incidentele weerstandscapaciteit in voor risicodekking. Uitgaande van de begrotingsnorm dat structurele uitgaven we deze dekken met structurele inkomsten en dat we incidentele uitgaven alleen dekken met incidenteel budget, heeft dit gevolgen voor de berekening van de weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit hangt af van de geïnventariseerde risico's. Omdat er alleen incidentele weerstandscapaciteit wordt ingezet als risicodekking nemen we in de risico-inventarisatie alleen incidentele risico's mee die geen structurele financiële gevolgen hebben.

In ons (oude) beleidskader risicomanagement staat dat we alleen de risico's meenemen die we realistisch achten (kans van optreden $\geq 50\%$). Deze risico's worden volledig meegenomen in de berekening van het benodigde geld (risico = impact).

Omdat slechts enkele risico's een kans van optreden $\geq 50\%$ hebben, geeft dit een onvolledig beeld. In ons risicoregister staan ook risico's met een lagere kans. Vooruitlopend op de beleidsherziening in 2026 berekenen we daarom het benodigde weerstandsvermogen op basis van alle risico's, waarbij zowel de kans als de impact worden meegerekend.

De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 15.337.000 voor de risico's van onze gebiedsontwikkelingen en € 13.761.000 voor de overige risico's. De onderbouwing van deze bedragen vindt u bij het risicoregister in deze paragraaf.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Volgens de op 10 december 2025 vastgestelde Beleidsnota reserves en voorzieningen 2025 bestaat de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit van de gemeente Westland uit:

- De algemene reserve;
- De bestemmingsreserves zonder bestedingsplan;
- De post onvoorziene uitgaven.

Daarnaast fungeert de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling als weerstandscapaciteit voor de risico's van onze gebiedsontwikkelingen.

Op grond van de nu bekende gegevens kunnen we het volgende overzicht geven:

(bedragen x € 1.000)

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2027	Bedrag
<i>Reservecapaciteit</i>	
Algemene reserve	54.712
Bestemmingsreserves zonder bestedingsplan	164.555
Post onvoorzien	0

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2027	Bedrag
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	20.836
Beschikbare weerstandscapaciteit	240.103

Weerstandsratio

De weerstandsratio geeft aan in hoeverre we in staat zijn om risico's op te vangen. De ratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Dat geeft het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)

Weerstandsratio voor risico's gebiedsontwikkeling	Bedrag
Risico's	15.337
Benodigde weerstandscapaciteit	15.337
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen 1-1-2027	20.836
Weerstandsratio voor risico's gebiedsontwikkelingen	1,36

(bedragen x € 1.000)

Weerstandsratio voor overige risico's	Bedrag
Risico's	13.761
Benodigde weerstandscapaciteit	13.761
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Algemene reserve, bestemmingsreserves zonder bestedingsplan en onvoorzien	219.267
Beschikbare weerstandscapaciteit	219.267
Weerstandsratio voor overige risico's	15,9

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Wanneer we de ratio van de gemeente Westland afzetten tegen de norm, dan is er sprake van een voldoende weerstandsvermogen voor de risico's van onze gebiedsontwikkelingen en een uitstekend weerstandsvermogen voor de overige risico's.

Financiële kengetallen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen worden opgenomen. De financiële cijfers moeten niet alleen apart worden beoordeeld. Het is ook belangrijk om te kijken hoe ze elkaar beïnvloeden en wat dat betekent voor de financiële gezondheid.

Het gaat om de volgende financiële kengetallen:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (correctie door de uitleenquote);
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie dan wel voorraadquote;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden.

Bij de netto schuldquotes wordt de netto schuld, al dan niet gecorrigeerd voor verstrekte leningen, uitgedrukt in een percentage van de baten. Dit vanuit de gedachte: hoe hoger de inkomsten des te meer schulden een gemeente verantwoord kan aangaan. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee de weerbaarheid van de gemeente aan. Hoe hoger dit percentage, hoe beter.

Bij het kengetal grondexploitatie wordt de waarde van de in gemeentelijk bezit zijnde gronden uitgedrukt in een percentage van de baten. Voor dit percentage geldt: hoe lager hoe beter. Want een gemeente kan meer risico lopen naarmate zij meer gronden in bezit heeft.

Het kengetal structurele exploitatieruimte probeert inzicht te geven in de vraag of de gemeente voldoende structurele baten heeft om haar structurele lasten te dekken. Hoe hoger dit percentage, hoe beter.

Het kengetal Belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de eigen lastendruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. En of daarin mogelijk nog ruimte zit om eventuele financiële tegenvaller op te vangen. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen

Op de navolgende bladzijden zijn de vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven kengetallen nader uitgewerkt. De belangrijkste kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn de schuldquote en de solvabiliteit. Die geven een indicatie of de kapitaallasten en mogelijke tegenvallers in de begroting kunnen worden opgevangen. Maar voor een juiste beoordeling moeten alle kengetallen in samenhang worden gezien. Juist gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding geven deze cijfers een goed beeld van de financiële gezondheid van gemeente Westland.

De uitgangspunten voor de schuldquote en solvabiliteit ultimo 2025 waren in de basis gezond. Ten opzichte van de stand in de jaarrekening 2025 nemen de vaste schulden in onze huidige begroting met € 37 miljoen toe tot een niveau van circa € 365 miljoen per eind 2030. Deze toename wordt mede veroorzaakt door de investeringen in de Flora Gebiedsontwikkeling. De schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bereikt in de periode tot en met 2030 in 2027 een piek van 119,6%, waarna deze weer afneemt. In het Gemeenschappelijk Toezichtskader (GTK) is voor de schuldquote een signaleringswaarde bepaald van 130%. Daarmee is ons doel om binnen deze waarde te blijven. Mocht de gemeentelijke schuldquote zich richting 130% bewegen dan beperkt dit de ruimte om nieuwe investeringsambities te kunnen uitvoeren.

De toename van de vaste schuld wordt ook beïnvloed door het aan- of verkopen van gronden. Dit komt tot uitdrukking in het kengetal grondexploitatie. Indien dit kengetal toeneemt worden per saldo gronden aangekocht (waarmee de schuld toeneemt). Andersom leiden opbrengsten uit grondverkoop ertoe dat dit kengetal lager wordt en dempen daarentegen de schuldtoename. Dit maakt duidelijk dat de schuldontwikkeling mede afhankelijk is van de mutaties in de

grondvoorraden. Naar de huidige inzichten daalt het kengetal grondexploitatie van 38,9% per eind 2025 tot 13,5% per eind 2030.

Geplande investeringen zorgen ervoor dat de eigen vermogenspositie van de gemeente de komende jaren afneemt, de schuldpositie neemt toe. Een relatief groter deel van de bezittingen wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Daardoor neemt ook de solvabiliteitsratio over de jaren af van 39,2% ultimo 2025, naar 36,2% aan het einde van de begrotingsperiode. Dit blijft boven de signaleringswaarde van 20% zoals bepaald in het Gemeenschappelijk Toezichtskader (GTK) en dat is gunstig.

Het kengetal voor de begrote woonlasten, de belastingcapaciteit voor de Westlandse inwoners, zal in 2027 naar verwachting 111,5% bedragen ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Over 2025 was dit nog 102,7%.

Hoewel het algemene beeld van de financiële gezondheid van de gemeente de komende jaren tijdelijk verslechtert, blijven de financiële kengetallen na verwerking van de financiële effecten van de investeringen binnen de VNG-normen. De voortgang in geplande afname van grondvoorraden is hierbij een voorwaarde. Er blijft wel nog ruimte over om de inkomsten uit woonlasten te verhogen om tegenvallers op te vangen.

Voor nadere informatie per kengetal zie de volgende bladzijden.

Netto schuldquote

De netto schuldquote drukt de gemeentelijke netto schuld uit in een percentage van de jaarlijkse baten van de exploitatiebegroting (voor bestemming). Zoals blijkt uit onderstaande tabel bestaat de netto schuld niet alleen uit het (balans)saldo van opgenomen langlopende schulden, maar tevens uit vlottende schulden en ook enkele posten van de activazijde van de balans in de berekening zijn hierbij betrokken. Een hoge schuld gaat gepaard met rentelasten die beslag leggen op de begrotingsruimte.

Een gemeentelijke schuldenlast is volgens het Gemeenschappelijk financieel Toezichtskader (GTK) verantwoord te dragen zolang de netto schuldquote onder de 130% blijft. Binnen het GTK staat dit als signaleringswaarde aangeduid. Uit onderstaande tabel blijkt dat Westland tot en met 2030 naar verwachting onder die waarde blijft. Een hoge netto schuldquote betekent dat er een hoger renterisico is. Bij een eventuele rentestijging van de rente lopen de rentekosten op de schuld op. Bij een netto schuldquote van 130% of lager kunnen stijgende rentelasten nog opgevangen worden binnen de exploitatiebegroting. Daarboven kan bij een stijgende rente de uitvoering van de programma's in gevaar komen.

De hoge schuld komt onder andere voort uit de investeringen in de gebiedsontwikkeling Flora Campus Westland. Een deel van het renterisico voor de grondexploitatie van Flora is inmiddels afgedekt door voor € 62,5 miljoen aan leningen met uitgestelde storting af te sluiten. Per begin 2025 en 2026 zijn daarvan de eerste leningen op de gemeentelijke bankrekening gestort. De overige leningen worden per begin van de jaren 2027 tot en met 2029 bijgeschreven.

De begrote jaarlijkse baten lopen op van circa € 446 miljoen voor 2027 tot circa € 470 miljoen voor 2030. Deze stijging in baten wordt vooral veroorzaakt door de inkomsten uit afnames van grondposities in de grondbanken. De voortgang in grondverkoop is van belang om de schuldquote binnen de gestelde signaalwaarde te houden. Wanneer de voortgang van grondverkoop achterblijft bij de prognose, betekent dit dat de komende jaren er beperkte ruimte is voor het uitvoeren van overige investeringsambities.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Vaste Schulden	327.499	429.641	497.816	486.784	416.326	364.545
B Netto vlottende schuld	32.386	56.303	56.303	56.303	56.303	56.303
C Overlopende passiva	65.276	61.782	61.782	61.782	61.782	61.782
D Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
E Uitzetting < 1 jaar	32.195	32.195	32.195	32.195	32.195	32.195
F Liquide middelen	13	0	0	0	0	0
G Overlopende activa	30.274	30.274	30.274	30.274	30.274	30.274
Totaal netto schuld	362.679	485.257	553.432	542.400	471.942	420.161
H Totaal baten (excl. reserves)	428.295	429.205	445.872	439.185	459.423	469.501
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	84,7%	113,1%	124,1%	123,5%	102,7%	89,5%

Netto schuldquote na verstrekte leningen

Verstrekte geldleningen verminderen de netto schuld. Hoewel Westland slechts een beperkte portefeuille aan verstrekte geldleningen heeft (*) schrijft BBV voor om dit wel tot uitdrukking te brengen. Daartoe bepalen wij allereerst de uitleenquote. Hierbij drukken we het bedrag aan verstrekte geldleningen uit in een percentage van de begrotingsbaten.

Vervolgens verlagen wij de eerder berekende netto schuldquote met de uitleenquote. Aldus resteert de in BBV voorgeschreven Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

(*) Dit betreft vooral leningen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting lopen (bijv. Starters- en Duurzaamheidsleningen). Daarnaast is er een bescheiden en aflopende portefeuille aan personeelshypotheek en zijn er enkele leningen aan woningcorporaties. Door de beperkte omvang van deze portefeuilles blijft de begrote uitleenquote de komende jaren onder de 5%.

(bedragen x € 1.000)

Uitleenquote	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Verstrekte leningen	18.392	19.591	20.240	20.839	21.188	21.537
B Totaal baten (excl. reserves)	428.295	429.205	445.872	439.185	459.423	469.501
Uitleenquote (A/B)*100%	4,3%	4,6%	4,5%	4,7%	4,6%	4,6%

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen berekenen we door de uitleenquote af te trekken van de netto schuldquote.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Netto schuldquote	84,7%	113,1%	124,1%	123,5%	102,7%	89,5%
B Uitleenquote	4,3%	4,6%	4,5%	4,7%	4,6%	4,6%
Netto gecorrigeerde schuldquote (A-B)	80,4%	108,5%	119,6%	118,8%	98,1%	84,9%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Of, vanuit een ander perspectief bezien, welk deel van de activa niet met externe schuld belast is.

De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen uit te drukken in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Landelijk geldt als signaalwaarde dat de solvabiliteitsratio boven de 20% moet liggen om als gezond te worden aangemerkt.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Eigen vermogen	306.997	304.388	304.145	301.227	302.259	306.921
B Balanstotaal	783.329	903.282	972.444	959.782	891.822	847.162
Solvabiliteitsratio (A/B)*100%	39,2%	33,7%	31,3%	31,4%	33,9%	36,2%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De voorraden drukken we uit als aandeel van de inkomsten. Dat levert de voorraadquote als kengetal op.

(bedragen x € 1.000)

Grondexploitatie	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Voorraden	166.682	182.289	178.157	160.341	115.694	63.420
B Totale baten (excl. mutaties reserves)	428.295	429.205	445.872	439.185	459.423	469.501
Grondexploitatie (A/B)*100%	38,9%	42,5%	40,0%	36,5%	25,2%	13,5%

De gemeente beschikt over grote voorraden bouwgrond en heeft voor de verwerving en ontwikkeling financieringsmiddelen moeten aantrekken. Bij verkoop van de gronden genereren we middelen, waarmee schulden worden afgelost. De totale schuldpositie dient mede te worden afgezet tegen de grondpositie van de gemeente. Dit vindt plaats door bovenstaand kengetal voor de grondexploitatie van de netto-gecorrigeerde schuldquote af te trekken, zodat er een goede indruk ontstaat van de schuld die op de exploitatie drukt.

Effectieve schuldquote	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A Netto gecorrigeerde schuldquote	80,4%	108,5%	119,6%	118,8%	98,1%	84,9%
B Voorraadquote	38,9%	42,5%	40,0%	36,5%	25,2%	13,5%

Effectieve schuldquote	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Effectieve schuldquote (A-B)	41,5%	66,0%	79,6%	82,2%	72,9%	71,4%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan in welke mate de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten. Positieve structurele exploitatieruimte geeft aan dat de gemeente in staat is om onverwachte tegenvallers op te vangen, en/of om nieuwe structurele uitgaven te doen.

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte	Omschrijving	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
A	Structurele lasten	377.895	422.303	443.207	439.638	455.935	462.393
B	Structurele baten	400.975	424.006	444.649	437.971	458.217	468.295
C	Structurele toevoegingen aan reserves	173	1.496	171	163	154	146
D	Structurele onttrekkingen uit reserves	4.050	3.853	3.864	3.865	3.870	3.863
Totaal structureel resultaat		26.975	4.060	5.136	2.036	5.998	9.611
E	Totale baten (excl. reserves)	428.295	429.205	445.872	439.185	459.423	469.501
Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C)/E		6,3%	0,9%	1,2%	0,5%	1,3%	2,0%

Belastingcap: Woonlasten meerpers. huishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten verstaan we de OZB en de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De COELO hanteert ingaande 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 392	€ 404	€ 413
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 318	€ 326	€ 333
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 371	€ 380	€ 475
D Eventuele heffingskorting	€ 0	€ 0	€ 0
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C - D)	€ 1.081	€ 1.110	€ 1.221
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin t-1	€ 1.053	€ 1.095	€ 1.095

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E / F) x 100%	102,7%	101,4%	111,5%

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente beheert, onderhoudt en investeert in de openbare ruimte in wegen, groen, water, riolering en gebouwen, ofwel kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen hebben vaak een hoge financiële waarde en gaan een langere periode mee. Het onderhoud aan kapitaalgoederen is van groot belang om te zorgen voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor onze inwoners. Voor een aantal zaken is wettelijk vastgelegd dat de gemeente hiervoor verantwoordelijk is, bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en het aanleggen van riolering.

In deze paragraaf komen het strategisch kader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen, de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting aan de orde. De documenten die hierop betrekking hebben, zijn ingedeeld van strategisch tot uitvoerend niveau. We werken met beleids- en beheerkaders en (meerjarig) investerings- en onderhoudsplannen. Onderstaande tabel geeft hiervan een overzicht. Daarnaast zijn ook andere gemeentelijke beleidskaders en opgaven relevant, zoals op het gebied van klimaatadaptatie en energie(transitie).

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Beleidskader				
Gebiedsgericht plan	2023 - 2027	24 mei 2023	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkaders				
Beheerkader Spelen	2023 - 2027	21 november 2023	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Straatmeubilair	2024 - 2028	5 september 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater	2018 - 2022 (verlengd tot 2026)	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkader Bovengrondse infrastructuur (wegen)	2024 - 2028	16 januari 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Strand	2024 - 2028	9 juli 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Openbare verlichting	2025 - 2029	5 december 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader begraafplaatsen	2026 - 2030	3 februari 2026	college B en W	1x per 4 jaar
Uitgangspuntennota		10 oktober 2009	gemeenteraad	Bij nieuw beleid

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
vastgoedbeleid				
Integraal Huisvestingsplan VO 2023-2029	2023 - 2039	11 oktober 2023	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitvoeringplan IHP VO 2024-2027	2024 - 2027	5 september 2023	college B&W	1x per 4 jaar
Integraal Onderwijshuisvestingsplan PO, SBO, (V)SO, incl.	2023 - 2038	14 september 2022	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitvoeringsplan PO, SBO, SO 2023-2026	2023 - 2026	23 augustus 2022	college B&W	1x per 4 jaar
Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijk vastgoed			ambtelijk	1x per jaar
Beheerkader Groen en recreatie	2025 - 2029	23 september 2025	college B&W	1x per 4 jaar

Beleids- en beheerkader

Het Gebiedsgericht Plan (GGP) is een strategisch kader en geeft richting aan de ontwikkeling, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vastgoed van gemeente Westland. Op 23 mei 2023 is het GGP 2023-2027 door de gemeenteraad vastgesteld. Met dit plan geven we invulling aan onze zorgplicht en wettelijke taak om de kapitaalgoederen te beheren en te onderhouden.

Het GGP bestaat uit acht programma's waarvan er vijf betrekking hebben op de kapitaalgoederen, namelijk:

- Groen en Recreatie;
- begraafplaatsen;
- gemeentelijk vastgoed en grond;
- waterhuishouding;
- infrastructuur (Boven- en ondergronds).

We hanteren bij de zorg voor de kapitaalgoederen een minimumkwaliteitsniveau dat voldoet aan de CROW-norm 'C'. Met de gemeenteraad zijn de gewenste (beeld) kwaliteitsniveaus bepaald (zie tabel). Voor een aantal functiegebieden zijn hogere kwaliteitsniveaus vastgesteld, omdat deze beter aansluiten bij onze aandachtspunten en kernwaarden. De gehanteerde kwaliteitsniveaus zijn: goed (A), voldoende (B) en matig (C).

	Winkels-horeca	Begraafplaatsen	Pleinen	Strand	Parken	Woongebied	Recreatiegebied	Natuurgebied	Bedrijventerrein	Glastuinbouw	Speeltuinen	Sportvelden
Groen en recreatie	A	A	B	A	B	B	B	B	C	C	A	B
Infrastructuur	A	A	A	A	B	B	B		C	C	B	
Waterhuishouding	A	A	A		B	B	B	B	C	C		B
Vastgoed	A	A	B	A	B	B	B		C	C	A	A
Begraafplaatsen		A										

Beheerkaders

We hebben beheerkaders. We stellen die op om uitwerking te geven aan de kernwaarden en kwaliteitsniveaus zoals opgenomen in het GGP. Deze beheerkaders geven richting aan het opstellen van onderhouds- en vervangingsplannen voor de diverse kapitaalgoederen.

Uitvoering

Het GGP heeft een strategisch karakter, dat wil zeggen dat hierin de Westlandse kernwaarden en doelen voor de openbare ruimte zijn vastgelegd. Het GGP vertalen we in beheerkaders, die richting geven aan de uitwerking in uit te voeren concrete activiteiten en (investerings)maatregelen.

De vervangingsinvesteringen leggen we jaarlijks, binnen de kaders van de begroting, vast in het Meerjarig Investeringsplan (MIP). Het integraal plannen van investeringen in de openbare ruimte helpt bij het maken van bestuurlijke keuzes binnen de beschikbare budgetten en capaciteit. Voor de uitvoering van het planmatig beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen stellen we per kapitaalgoed een onderhouds- en vervangingsplan op. De integrale afhandeling van meldingen en klein onderhoud voeren we als gemeente zoveel mogelijk zelf uit. Het grotere planmatige onderhoud en de uitvoering van projecten gebeurt door aannemers.

Door middel van continue inspecties en schouwen brengen we het werkelijke kwaliteitsniveau van de te beheren kapitaalgoederen in kaart. De kwaliteit moet minimaal voldoen aan het kwaliteitsniveau 'matig'. Zo voorkomen we dat er achterstallig onderhoud ontstaat. Wanneer niet voldaan wordt aan het kwaliteitsniveau, vergroten we de benodigde beheer- en onderhoudsactiviteiten of we nemen het als investering op in het MIP.

De GGP-programma's zijn, in afwijking van vorige begrotingen, niet meer gelijk aan de producten uit de programmabegroting. De diverse kapitaalgoederen maken nu onderdeel uit van verschillende begrotingsprogramma's:

GGP-programma/onderdeel	Begrotingsprogramma
Groen & recreatie	5 Sport, cultuur & recreatie
Begraafplaatsen	7 Volksgezondheid & milieu
Gemeentelijk vastgoed - onderwijs	4 Onderwijs
Gemeentelijk vastgoed	0 Bestuur en ondersteuning, 5 Sport, cultuur en recreatie, 7 Volksgezondheid en milieu en 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing
Waterhuishouding - water	2 Verkeer, vervoer en waterstaat
Waterhuishouding - riolering	7 Volksgezondheid en milieu
Infrastructuur (boven- en ondergronds)	2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Over het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen en de bijbehorende maatregelen rapporteren we jaarlijks in de betreffende begrotingsprogramma's (zie tabel) en in de verplichte paragrafen van de jaarrekening. In onderstaande alinea's volgt per onderdeel van het GGP-programma een korte toelichting.

Groen en Recreatie

Het GGP-programma Groen en Recreatie bestaat uit verschillende onderdelen, zoals openbaar groen, speelvoorzieningen, straatmeubilair en recreatiegebieden zoals het strand. Deze verschillende onderdelen, ambities en het kwaliteitsniveau hiervan monitoren we elk kwartaal.

Op het gebied van openbaar groen zetten we vergroten van de groenbeleving zowel in op het behoud van het aanwezige groen als op de aanleg van nieuw openbaar groen en groenstructuren. Kwalitatief en bereikbaar groen in de dorpen, woonwijken en het buitengebied is belangrijk. We voeren daarom ook het actieplan Groen Westland – Groen is Goud uit. Met dit actieplan gaan we aan de slag met de thema's 'meer ruimte voor bomen' en 'meer groen, minder tegels'. De groenambities van dit actieplan zijn nodig om de leefbaarheid te versterken, biodiversiteit te bevorderen en onze woonwijken klimaatbestendiger te maken.

Goede recreatieve en sportieve voorzieningen dragen bij aan een gezonde en gelukkige samenleving. Daarom investeren we extra in speel- en sportplekken in de openbare ruimte om inwoners meer te laten bewegen. Een woonomgeving wordt kindvriendelijker en aantrekkelijker als speelvoorzieningen goed werken en goed onderhouden worden. Met het oog op veiligheid wordt specifiek geïnspecteerd volgens de Europese normen en procedures. Het beheerkader Spelen ondersteunt de werkzaamheden van gebiedsbeheer. We maken met behulp van dit kader o.a. de jaarlijkse onderhoudsplannen, bestekken en aanbestedingen. De benodigde (vervangings-)investeringen voor de komende jaren zijn in het MIP opgenomen.

Begraafplaatsen

De gemeente zorgt voor goed verzorgde en representatieve begraafplaatsen, met voldoende begraafcapaciteit en een passende inrichting. Voor de (her)inrichting, beheer, onderhoud en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen is in het beheerkader Begraafplaatsen een uniform en toekomstbestendig beheer en gebruik vastgelegd.

Begraafplaatsen hebben een bijzondere functie. We willen dat de rust voelbaar is en dat herdenken centraal staat. Daarom kiezen we voor een parkachtige inrichting. Voor het beheren en onderhouden van onze begraafplaatsen gaan we voor het kwaliteitsniveau 'goed'.

Gemeentelijk vastgoed

Gemeente Westland heeft een omvangrijke vastgoedportefeuille die we voornamelijk inzetten voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. We sturen op een financieel gezonde, doelmatige en efficiënte vastgoedportefeuille op het gebied van exploitatie, onderhoud en investeringen. Denk hierbij aan:

- Het optimaliseren van het vastgoed gebruik.
- Het toepassen van klimaatadaptatie bij gebouwen.
- Het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Het gebruik van levensduurrekende materialen of middelen.

Voor een deel van de vastgoedportefeuille, zoals de zwembaden, is het beheer en onderhoud contractueel geregeld met de hoofdgebruiker, de exploitant. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

Waterhuishouding

De gewenste kwaliteitsniveaus voor water en riolering zijn in het GGP 2023-2027 per functiegebied vastgesteld.

Een goede waterkwaliteit is een belangrijke randvoorwaarde voor een gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. In 2027 moeten we voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Om de

waterkwaliteit te bevorderen werken we samen met onze partners, zoals Hoogheemraadschap van Delfland en Provincie Zuid-Holland. Om ongezuiverde lozingen op oppervlaktewater te beperken, maken we samen met deze partners en de tuinbouwsector afspraken over het benutten en vasthouden van hemelwater, bevorderen van circulariteit en beschermen van cruciale infrastructuur. Dit helpt verontreinigingen van het grondwater in de toekomst zo goed mogelijk te voorkomen.

In 2019 is het beheerkader Afval-, hemel- en grondwater vastgesteld waarin onder andere de beheermaatregelen en omvang van de investeringen voor water en riolering zijn opgenomen. Dit beheerkader is nog steeds leidend voor de jaarlijkse beheer- en onderhoudsplannen, en vervangingen. De vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het MIP.

Het Westlandse rioolstelsel moet voldoen aan de vastgestelde eisen van veiligheid. Dit betekent kwaliteitsniveau 'voldoende' in alle functiegebieden. Dit wordt vastgesteld op basis van inspecties (technische gegevens) en belevingsgegevens gebaseerd op binnenkomende meldingen. Het monitoren hiervan vindt continu plaats. Daarnaast bereiden we het stelsel voor op toekomstige ontwikkelingen, zoals met systeem-optimalisaties. Afkoppelen wordt standaard toegepast bij wijkrenovatie- en vervangingswerkzaamheden en bij nieuwe rioolaanleg. Dit gebeurt om te zorgen dat overstorten (piekvervuiling) met vuilwater minder vaak plaatsvindt. Dit is beter voor de waterkwaliteit. Het huidige systeem is sober en doelmatig.

Waterkanten en beschoeiingen voldoen niet overal aan de gestelde aantrekkelijkheidseisen. Sommige beschoeiingen functioneren niet voldoende als grondkering (technisch). Dit beperkt de doorvaart op deze locaties (beleving). Daarom leggen we zoveel mogelijk natuurlijke oevers aan, in plaats van beschoeiingen. Om de veiligheid te vergroten, zorgen we voor goede afvoer van water. Dit is nodig voor de kwaliteitseis 'voldoende'.

Infrastructuur (Boven- en ondergronds)

Kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting monitoren we systematisch. De streefkwaliteiten zijn gedifferentieerd per functiegebied. Op basis van monitoring moet blijken of de kwaliteitsniveaus voldoen aan het gewenste onderhoudsniveau. Het beheerkader Infrastructuur (bovengronds) ondersteunt de werkzaamheden van het civiele beheerteam. Zij maken met behulp van dit kader onder andere de jaarlijkse onderhoudsplannen, bestekken en aanbestedingen.

Bij het onderhoud en vervangen is duurzaamheid een belangrijk thema. We gebruiken duurzame materialen en nemen maatregelen om de doelstellingen uit het Energieakkoord 2020 te halen. Zo vervangen we lampen door zuinigere ledverlichting. Ook kijken we waar het mogelijk is om verlichting te dimmen zonder dat dit invloed heeft op de (verkeers)veiligheid.

Als eigenaar van de openbare ruimte verlenen wij op basis van de Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur vergunning voor graafwerkzaamheden. Om inwoners zo min mogelijk overlast te geven, voeren we werkzaamheden zoveel mogelijk tegelijk uit. We stemmen met netbeheerders zoveel als mogelijk de planningen van vervangingen op elkaar af.

Budgetbehoefte Gebiedsgericht plan 2023-2027

Het exploitatiebudget dat nodig is om de ambities uit het GGP te realiseren wordt per jaar in de betreffende begrotingsprogramma's opgenomen of als investering op het MIP geplaatst. De jaarlijkse kosten van deze investeringen (rente en afschrijving) komen als kapitaallasten in de

exploitatiebudgetten terug. De lasten zijn bepaald op basis van de levensduur en bijbehorende afschrijvingstermijnen.

Voor de investeringen willen we grip houden op de investeringsplanning en de bijkomende effecten op de begroting. Het is belangrijk dat de hoeveelheid opdrachten goed aansluit bij de beschikbare capaciteit, zowel intern als extern. Dit betekent dat projecten en maatregelen uitgesteld of geschrapt kunnen worden. Daarbij blijft het van belang integraal te werken en gemeente-brede afwegingen te maken.

3.4 Financiering

In deze paragraaf behandelen we het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit gaat vooral over het gemeentelijke (bank)saldbeleid en de financiering. In het verlengde daarvan komt ook de schuldontwikkeling aan bod alsmede het beheersen van de renterisico's die verbonden zijn aan kortlopende en langlopende schulden. Daarnaast gaan we in op de verstrekte geldleningen en borgstellingen en de daaruit voortvloeiende kredietrisico's.

De uitvoering van de treasuryfunctie wordt sterk beïnvloed door de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en is gebonden aan wettelijke normen.

Treasuryfunctie

De Gemeentewet en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stellen de kaders voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De treasuryfunctie wordt hier gedefinieerd als:

Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De treasuryfunctie gaat daarmee over de wijze waarop de gemeente financiering aantrekt ten behoeve van de uitvoering van haar programmabegrotingen en investeringsopgaven. De specifieke kaders voor gemeente Westland zijn vastgelegd in de Financiële Verordening. Vervolgens is in het Treasury Statuut en de Beleidsregels Garanties en Borgstellingen het beleid voor de financieringsfunctie verder uitgewerkt.

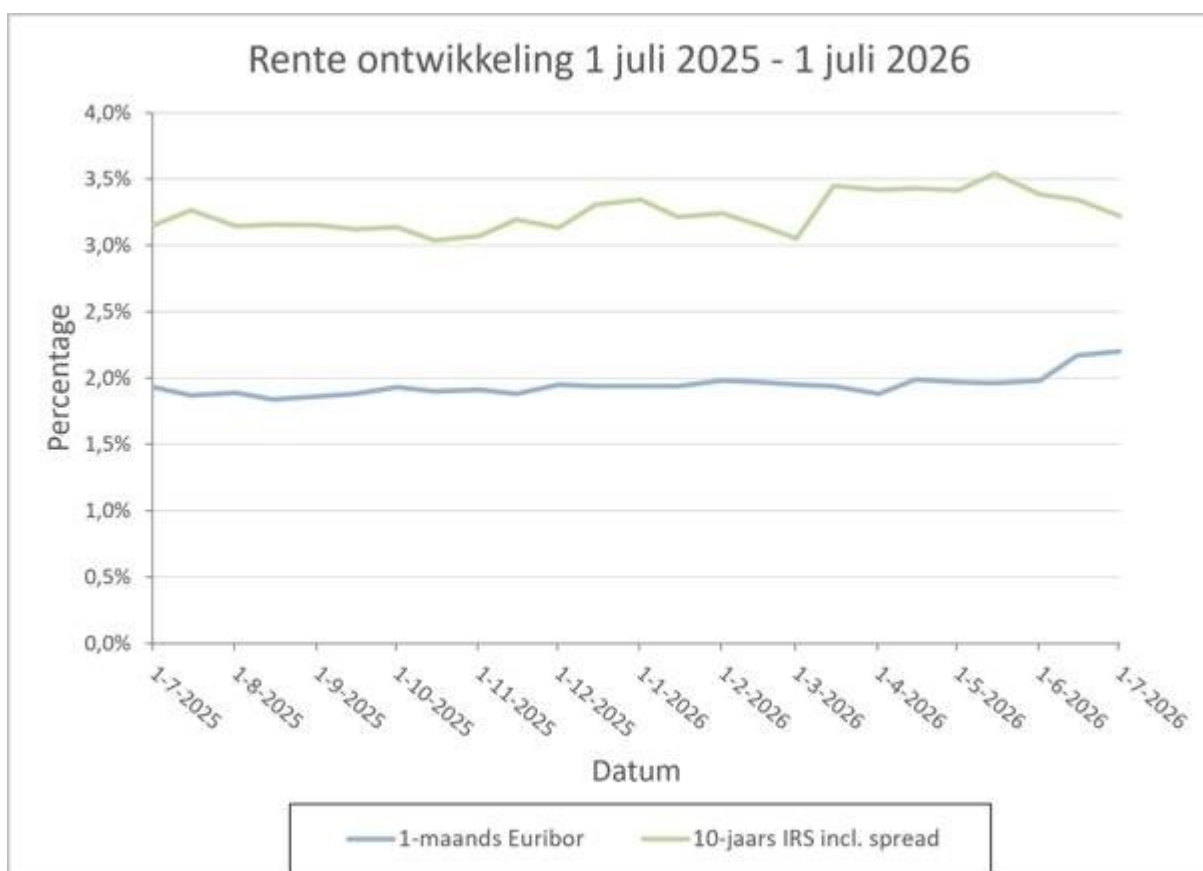
De treasuryuitvoering is gericht op een prudente, risicomijdende taakuitvoering ten behoeve van de Westlandse publieke taak. Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de gemeente op korte en lange termijn.

Renteontwikkeling

De ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt bepalen onder andere de hoogte van onze rentekosten. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het beeld van de korte en lange termijn rentes voor de Nederlandse publieke sector gedurende het afgelopen jaar redelijk stabiel is geweest.

De 1-maands Euribor rente, die sterk onder invloed staat van de rentebeslissingen van de Europese Centrale Bank (ECB), bewoog zich het afgelopen jaar rond een niveau van iets onder de 2%. Na de medio juni 2026 door de ECB doorgevoerde renteverhoging kwam de 1-maands Euribor per begin juli 2026 uit rond 2,2%. Deze rente is de referentie voor renteafrekeningen met onze huisbankier en voor de vergoeding over een aangehouden saldo dat we eventueel in de Schatkist aanhouden.

Voor lange financiering wordt doorgaans de 10-jaars rente voor fixe leningen als referentie gezien. De leentarieven (marktrente + opslagen) voor dergelijke leningen bewogen zich over de periode van medio 2025 tot en met begin maart tussen de 3,1% en 3,3%. De onzekerheden die verbonden waren aan onder andere de oorlog tussen de VS en Iran leidde tot het oplopen van de rente tot circa 3,5%. In de loop van juni 2026 waren er in dat conflict tekenen van ontspanning, waarop de rente weer wat daalde. Per begin juli was de rente weer terug op een niveau van circa 3,2%. 10-jaars lineaire leningen (inclusief opslag) konden per medio 2026 worden aangegaan tegen circa 3,0% ofwel ongeveer 0,2 procentpunt lager dan fixe leningen.

Op basis van bovenstaande ontwikkelingen rekenen wij in de begroting 2027 met rentepercentages tussen 3,5% en 4% voor toekomstige financieringen.

Externe financieringsmiddelen

Het aangaan van leningen maakt het mogelijk om de gewenste ontwikkelingen in de samenleving te realiseren. Het schuldrestant voor langlopende leningen is per 1 januari 2027 voorzien op € 429,4 miljoen. Voor 2027 wordt een verhoging van de schuldpositie voorzien van € 68,2 miljoen naar een bedrag van € 497,6 miljoen ultimo 2027.

Over de periode 2028 tot en met 2030 wordt per saldo een afname van de langlopende leningschuld voorzien van € 133,3 miljoen waarna deze naar verwachting per eind 2030 circa € 364,3 miljoen

bedraagt. De afname van de financieringsbehoefte vanaf 2028 vloeit voor een belangrijk deel voort uit de begrote grondverkoop. De gepresenteerde cijfers in de tabel hieronder zijn gebaseerd op een realistisch model ten aanzien van de investeringsuitgaven van het MIP en de Flora Gebiedsontwikkeling.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling langlopende leningen	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Saldo per 1 januari	327.302	429.444	497.619	486.587	416.129	
Aflossingen	-60.742	-41.513	-40.560	-75.458	-51.781	-270.054
Financieringsbehoefte	162.884	109.688	29.528	5.000	0	307.100
Saldo per 31 december	429.444	497.619	486.587	416.129	364.348	
Mutatie schuldpositie	102.142	68.175	-11.032	-70.458	-51.781	37.046

75% van de financieringsbehoefte die voortvloeit uit de investeringen in de Flora Gebiedsontwikkeling, is reeds in 2024 ingedekt. Het totaal hiermee gemoeide bedrag was € 78,5 miljoen, waarvan € 16 miljoen daadwerkelijk in 2024 is opgenomen. De overige € 62,5 miljoen betrof leningen met uitgestelde stortingen. Dat betekent dat van deze leningen weliswaar in 2024 de rentepercentages en de voorwaarden zijn overeengekomen maar dat de betreffende leningen pas in de jaren 2025 tot en met 2029 zijn of worden gestort. Dit is gedaan om het risico van een toekomstige rentestijging af te dekken. Van de genoemde € 62,5 miljoen is per begin 2025 en begin 2026 in totaal € 31,5 miljoen reeds gestort. De overige € 31 miljoen worden gestort verdeeld over de jaren 2027 tot en met 2029.

Voor het aantrekken van financiering gaan wij voor nu en de komende jaren uit van de volgende rentepercentages:

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Voor kortlopende financiering	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Voor langlopende financiering	3,50%	3,75%	4,00%	4,00%	4,00%

We begroten een gemiddeld niveau van € 20 miljoen aan kasgeldleningen. We willen daarmee voorkomen dat we op langere termijn overliquide (een positief totaalsaldo op onze bankrekeningen) raken ingeval bijvoorbeeld investeringsuitgaven achterblijven bij de verwachtingen.

(bedragen x € 1.000)

Rentekosten	2027
Langlopende leningen	13.001
Kasgeldleningen € 20 miljoen tegen 2%	400
Overige rentekosten	224
Totale rentekosten 2027	13.625

Leningen kunnen wij direct bij een geldgever aantrekken, maar ook via een geldmakelaar. Geldgevers zijn van oudsher meestal zogenoemde sectorbanken, zoals BNG Bank en NWB Bank. Via geldmakelaars hebben gemeenten ook toegang tot geldverstrekkers uit de publieke sector zoals provincies (veelal voor langlopende financiering) of tot institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeraars (veelal voor kortlopende financiering).

Renteresultaat en rekenrente

De omslagrente berekenen we door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (de rente over de reeds afgesloten financiering) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de taakvelden. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

Volgens de regels van het BBV begroten en verantwoorden we alle externe rentelasten en rentebaten in eerste instantie op het taakveld Treasury. Dit betekent ook dat we alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan woningcorporaties, sportinstellingen, ambtenaren, etc. op het taakveld Treasury moeten begroten en verantwoorden.

Van projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project (i.c. de piekbetaling voor de nieuwbouw gemeentehuis, de Flora grondexploitatie en nieuwbouw van de parkeerfaciliteit Flora). De rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten we daarom toerekenen aan die activiteit op het betreffende taakveld.

Het BBV staat toe dat we een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) toerekenen. Dit wordt bespaarde rente genoemd. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat we als gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen vergoeden.

Onderdeel van de berekening van de omslagrente is de jaarlijkse rentetoevoeging aan voorzieningen, die gewaardeerd zijn op de methode van contante waarde. Dit betreft voorzieningen voor pensioenaanspraken en wachtgelden voor (oud)wethouders. Voor de op deze voorzieningen bij te schrijven rente volgen wij de jaarlijkse Circulaire aanpassingen Appa-pensioenen en inhoudingen die jaarlijks door het Ministerie van BZK wordt gepubliceerd.

(bedragen x € 1.000)

Renteschema		Bedrag 2027
A	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	13.625
B	Externe rentebaten	445
Totaal door te berekenen		13.180
C	Minus: rente van projectfinanciering	-1.344
Saldo door te berekenen rente		11.836
D1	Rente over eigen vermogen	8.327
D2	Rente over voorzieningen (op basis van contante waarde)	250
E	Aan taakvelden toe te rekenen omslagrente	20.413
F	Werkelijk aan taakvelden toegerekende omslagrente	21.255
Renteresultaat op het taakveld treasury		842

- Geraamd rentepercentage over externe financiering: 2,77%.
- Door te berekenen omslagpercentage o.b.v. renteschema (post E): 2,69%.
- In begroting doorberekend omslagpercentage (post F): 2,80%.

Het renteresultaat mag op grond van BBV-voorschriften maximaal 25% bedragen van wat op grond van het renteschema kan worden toegerekend (post E in bovenstaand schema). Indien deze afwijking groter uitvalt, dan moet op grond van BBV een nacalculatie plaatsvinden waarbij post F zodanig moet worden aangepast dat het renteresultaat weer maximaal 25% bedraagt. Het verwachte renteresultaat op grond van bovenstaande tabel bedraagt 4,1% en valt daarmee dus ruim binnen de BBV-marges.

Kasstroomoverzicht

Het onderstaande kasstroomoverzicht geeft een inzicht in de kasstromen die leiden tot de mutatie van het financieringstekort en de mutatie van de banksaldi. Dit kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans (zie Financiële begroting, onderdeel 4.6) op basis van de indirecte methode.

(bedragen x € 1.000)

Liquiditeitsprognose	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Kasstroom uit operationele activiteiten						
Resultaat voor bestemming	17.606	-2.609	-243	-2.918	1.032	4.662
Afschrijvingen, afwaarderingen	23.147	23.817	26.184	28.519	29.025	30.443
Mutatie voorzieningen	6.101	-4	1.230	1.288	1.466	2.459
Mutatie waarborgsommen, overige vaste schulden	-87	0	0	0	0	0
Mutatie voorraden	-22.946	-15.607	4.132	17.816	44.647	52.274
Mutaties werkkapitaal:						
<i>Mutatie kortlopende uitzettingen (excl. Schatkist), overlopende activa</i>	-3.523	0	0	0	0	0
<i>Mutatie vlottende schuld (excl. kortlopende leningen en banksaldi), overlopende passiva</i>	17.980	0	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	38.278	5.597	31.303	44.705	76.170	89.838
Kasstroom uit investeringsactiviteiten						
Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa	-34.842	-150.415	-132.440	-87.224	-51.553	-40.826
Bijdragen van derden m.b.t. (im)materiële vaste activa	4.148	25.537	33.611	54.150	46.190	3.118
Desinvesteringen van (im)materiële vaste activa	2.866	0	0	0	0	0
Mutaties financiële vaste activa - kapitaalverstrekking aan deelnemingen en verstrekte leningen	-494	-3.297	-649	-599	-349	-349
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-28.322	-128.175	-99.478	-33.673	-5.712	-38.057
Financieringsbehoefte (-) c.q. overschot (+)	9.956	-122.578	-68.175	11.032	70.458	51.781
Kasstroom uit financieringsactiviteiten						
Mutatie uitzettingen in 's Rijks schatkist	16.130	0	0	0	0	0
Mutatie opgenomen kasgeldleningen	0	27.035	0	0	0	0

Liquiditeitsprognose	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
<i>Subtotaal kasstroom uit kortlopende financieringstransacties</i>	16.130	27.035	0	0	0	0
Toename opgenomen langlopende leningen	10.000	162.884	109.688	29.528	5.000	0
Aflossingen op langlopende leningen	-43.196	-60.742	-41.513	-40.560	-75.458	-51.781
<i>Subtotaal kasstroom uit langlopende financieringstransacties</i>	-33.196	102.142	68.175	-11.032	-70.458	-51.781
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-17.066	129.177	68.175	-11.032	-70.458	-51.781
Mutatie geldmiddelen	-7.110	6.599	0	0	0	0
Liquide middelen / bankschulden begin dienstjaar	512	-6.599	0	0	0	0
Liquide middelen / bankschulden einde dienstjaar	-6.598	0	0	0	0	0
Mutatie geldmiddelen	-7.110	6.599	0	0	0	0

Wettelijke normen

In de Wet fido zijn drie normen bepaald, te weten twee normen voor renterisico's en een norm voor het Schatkistbankieren.

Renterisico's

In de Wet fido gelden de volgende twee renterisico's:

1) Het renterisico van de vlottende (kortlopende) schuld.

Om dit risico te beheersen is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren: **de kasgeldlimiet**. Hiermee wordt voorkomen dat de fluctuaties van de korte rente een te grote invloed heeft op het niveau van de rentelasten in het begrotingsjaar. Deze limiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming van het betreffende jaar. Dit begrotingstotaal bedraagt voor 2027 € 446,1 miljoen. De kasgeldlimiet komt daarmee voor 2027 uit op € 37,9 miljoen. In de begroting gaan we uit van een gemiddeld niveau van kasgeldleningen van € 20 miljoen.

De Wet fido schrijft voor dat per kwartaal de gemiddelde stand van de netto vlottende schuld moet worden afgezet tegen de kasgeldlimiet. Een overschrijding van de kasgeldlimiet in twee achtereenvolgende kwartalen is toegestaan.

2) Het renterisico van de langlopende schuld.

Dit renterisico is gedefinieerd als de som van aflossingen en renteherzieningen binnen de langlopende leningenportefeuille. Om het daaruit voortvloeiende risico te beheersen is in de Wet fido een norm gesteld om die renteherzieningen en aflossingen goed in de tijd te spreiden: **de renterisiconorm**. Het doel daarvan is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Een dergelijke spreiding voorkomt dat een onverwachte wijziging van de kapitaalmarktrente direct leidt tot grote schommelingen in de gemeentelijke jaarlijkse rentelasten. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van bovengenoemd begrotingstotaal en komt daarmee voor 2027 uit op € 89,2 miljoen. Dit kengetal heeft derhalve geen betekenis voor de omvang van de gemeentelijke schuldpositie, maar geeft in het geval van Westland aan dat

plotselinge renteschommelingen op de kapitaalmarkt niet te snel doorwerken in onze rentelasten. In onderstaande tabel is het renterisico voor de komende jaren in beeld gebracht. Uit de tabel blijkt dat de gemeente binnen de renterisiconorm opereert.

(bedragen x € 1.000.000)

Ontwikkeling renterisico(norm)	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal aan lasten voor bestemming	446,1	442,1	458,4	464,8
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	89,2	88,4	91,7	93,0
Renterisico op vaste schuld	41,5	40,6	75,5	51,8
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	+47,7	+47,9	+16,2	+41,2

Schatkistbankieren

In de Wet fido is een bepaling opgenomen over het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. De belangrijkste reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren was het beheersen van de overheidsschuld. Immers, geld dat decentrale overheden in de Schatkist aanhouden verminderen de leenbehoefte van de Staat. Op grond van de Regeling Schatkistbankieren dienen decentrale overheden eventuele overtollige geldmiddelen in 's Rijks Schatkist aan te houden. Dit betreft geldmiddelen die wel op de gemeentelijke bankrekening staan, maar tijdelijk niet nodig zijn voor de uitoefening van de publieke taken en verantwoordelijkheden.

Decentrale overheden hoeven niet elke Euro die zij als zodanig op haar bankrekening heeft staan naar de Schatkist over te boeken. Daartoe is een drempelbedrag bepaald. Dit drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal van € 446,1 miljoen. Voor 2027 houdt dit in dat er gemiddeld op dagbasis maximaal een saldo van € 8,9 miljoen buiten de Schatkist mag worden aangehouden. Wij hebben ervoor gekozen dat onze huisbankier BNG Bank het saldo boven de € 0,5 miljoen automatisch afrooft. Daarmee voldoet de gemeente te allen tijde aan de drempelbepalingen. Over tegoedsaldi op onze rekening bij de Schatkist ontvangen wij een door het Ministerie van Financiën vastgestelde rentevergoeding.

Uitgezette geldleningen

Westland heeft een beperkte portefeuille aan uitgezette leningen. De belangrijkste leningen zijn de starters- en blijversleningen, die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) lopen. Daarnaast is er nog een aantal personeelshypotheekleningen en zijn er nog enkele oude uitstaande leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. In totaal gaat het per begin 2027 naar verwachting nog over een bedrag van circa € 19,6 miljoen. Het risico op deze leningen schatten we in als zeer klein.

Verstreckte garanties en borgstellingen

Naast uitgezette leningen verstrekt Westland uit hoofde van de publieke taak ook borgstellingen op door lokaal actieve instellingen, verenigingen, stichtingen e.d. opgenomen bancaire leningen. Hiermee neemt de gemeente het debiteurenrisico dat de bank loopt over. De gemeentelijke borgstelling zorgt er voor dat instellingen tegen gunstiger voorwaarden (o.a. rente) kunnen lenen dan dat zij dat zelf zouden kunnen. Het beleid ten aanzien van deze zaken is vastgelegd in de Beleidsregels garanties en borgstellingen gemeente Westland. Indien de gemeente leningen verstrekt of waarborgt is daaraan een kredietrisico verbonden, ofwel het risico dat de geldnemer niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen.

We maken onderscheid tussen directe en indirecte borgstellingen.

Bij directe borgstellingen is de garantie direct aan de bank gericht die de lening heeft verstrekt. Wanneer de geldnemer niet betaalt, wordt de gemeente op de garantie aangesproken. Verstrekking van de garanties gebeurt uitsluitend op financiering van maatschappelijke projecten, wanneer het project zonder garantie niet financieerbaar is. Bij borgstellingen in de sfeer van sport kan er sprake van zijn dat de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) als mede-borg optreedt. In dat geval wordt het risico gezamenlijk gedragen. Per begin 2027 verwachten we voor directe borgstellingen een stand van € 57,5 miljoen.

Bij indirecte borgstellingen spelen gemeenten, samen met het Rijk, een zogenoemde achtervangrol in de zekerheidsstructuur van een waarborgfonds, bijvoorbeeld het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De achtervangpositie houdt in dat gemeenten en Rijk kunnen worden aangesproken indien het fondsvermogen naar aanleiding van een ernstige calamiteit in de corporatiesfeer niet toereikend zou zijn. In dat geval dienen gemeente(n) en Rijk liquiditeit aan het WSW te verstrekken in de vorm van een achtergestelde, renteloze lening. De betrokkenheid van overheden in de achtervang geeft aan banken de overtuiging dat de risico's minimaal zijn indien het WSW een borging afgeeft. Door deze structuur kunnen woningcorporaties die bij het waarborgfonds aangesloten zijn tegen de laagst mogelijke rente lenen. Dit draagt onder andere bij aan een gematigde ontwikkeling van huurprijzen. Mede vanwege de strenge toelatingscriteria en periodieke toetsing door het waarborgfonds loopt de gemeente hierbij een lager risico dan bij directe borgstellingen. Voor indirecte borgstellingen wordt per begin 2027 een stand verwacht van € 177,5 miljoen. Dit betreft 25% van het voor Westlandse woningcorporaties geborgde bedrag. Deze 25% heeft te maken met de afgesproken verdeling indien het WSW een beroep doet op de achtervang. Deze verdeling luidt 50% Rijk, 25% voor de schadegemeente (de gemeente waarin de corporatie zich bevindt waar schade geleden wordt) en 25 % voor de overige gemeenten in Nederland (uit hoofde van solidariteit binnen het stelsel).

3.5 Bedrijfsvoering

In 2027 bouwen we verder aan een professionele, duurzame en wendbare gemeentelijke organisatie. We werken snel en betrouwbaar, voor inwoners, bedrijven en instellingen.

We willen dat Westland een fijne plek blijft om te wonen, ondernemen en recreëren. Daarom pakken we als gemeente actief opgaven aan op het gebied van woningbouw, vergroening, mobiliteit, veiligheid en duurzaamheid. Dit vraagt om een organisatie die resultaatgericht, flexibel, modern en transparant is. In deze paragraaf, in samenhang met het product Overhead in programma 0, laten we zien hoe we dat in 2027 doen.

Personeel en organisatie

Werken bij Westland, helemaal goud, nu en in de toekomst.

De arbeidsmarkt blijft ook in 2027 uitdagend binnen de gehele organisatie. Om voldoende gekwalificeerde medewerkers aan te trekken en te behouden, blijven we investeren in aantrekkelijk werkgeverschap. Dit betekent een nieuwe recruitment strategie met bijbehorend recruitmentsysteem (eind 2026/begin 2027) aandacht voor onze medewerkers (nieuwe gesprekscyclus start najaar 2026), goede arbeidsvoorwaarden (CAO loopt af begin 2027), ontwikkelmogelijkheden (strategische personeelsplanning eind 2026/begin 2027), een gezonde werk-privébalans (vitaliteitsbeleid eind 2026) en duurzame inzetbaarheid (continue leren en ontwikkelen, verhoging centrale opleidingsbudget 2027, meer conform benchmark A&O fonds). Het pré- en onboarding traject voor nieuwe medewerkers is succesvol, dit moeten we vasthouden en in 2027 meer focus aanbrengen op het behouden van kennis binnen de organisatie en het vergroten van de interne mobiliteit. Ook de uitstroom richting pensioen vraagt aandacht en actie.

De overheid moedigt aan om aan het werk te gaan. We stimuleren scholing en opleidingen. We helpen sectoren die te weinig personeel hebben. Gemeenten moeten zich aanpassen aan de veranderende vraag naar personeel en moeten investeren in scholing en opleiding van hun werknemers.

In 2027 zetten we de ingezette organisatieontwikkeling voort langs de drie pijlers: Basis op orde, Cultuur en Leiderschap & Sturing. De focus verschuift van het ontwikkelen van visie en instrumenten, naar het duurzaam verankeren en voelbaar maken van de verandering in de dagelijkse praktijk. Daarbij versterken we zichtbaar leiderschap, eigenaarschap en een open en

lerende cultuur vanuit de kernwaarden verbonden, vakmanschap en durf, zodat de gewenste beweging merkbaar is in gedrag, samenwerking en besluitvorming. We blijven werken aan een organisatie waarin rollen, verantwoordelijkheden, processen, informatie en ondersteuning helder en voorspelbaar zijn, Door een stevige basis, zichtbaar leiderschap en een open en lerende cultuur met elkaar te verbinden, bouwen we stap voor stap verder aan een professionele, wendbare en toekomstbestendige organisatie.

We bouwen verder aan accurate en kwalitatieve HR-ken- en sturingsinformatie. De managementinformatie wordt uitgebreid en verbeterd, zodat directie, management en HR beter kunnen sturen op ontwikkelingen binnen de organisatie. Ook worden de bestaande dashboards verder doorontwikkeld en aangevuld met relevante inzichten, met blijvende aandacht voor datakwaliteit, definities en praktische toepasbaarheid.

We vinden het als werkgever belangrijk dat mensen met een beperking een kans op de arbeidsmarkt krijgen. We hadden al ruimte voor garantiebanen (12,5 fte in 2025) en breiden dit verder uit. Ook zorgen we voor goede begeleiding van deze doelgroep. Daarnaast willen we als organisatie meer gebruik maken van de inzet van trainees, stagiaires, AOW'ers, MVO'ers, zij-instromers en mensen met een lichamelijke beperking. Hiervoor wordt bestaand beleid aangepast, nieuw beleid opgesteld en wordt actief samengewerkt met VNG, A&O fonds, gemeenten en andere samenwerkingspartners.

Informatievoorziening en automatisering

Een betrouwbare informatievoorziening en een robuuste informatiestructuur helpen onze gemeente de dienstverlening aan inwoners en bedrijven te leveren, deze continu te optimaliseren en nieuwe innovatieve technieken toe te passen. Digitale dienstverlening, snelheid, wendbaarheid, innovatie en continuïteit (veiligheid) van informatievoorziening is hierbij essentieel.

De ontwikkelingen binnen ICT en informatie hangen nauw samen met de ontwikkelingen van de gemeente als organisatie. Maatschappelijke opgaven en operationele dienstverlening vormen de basis van ons werk als gemeentelijke organisatie. Informatie is erg belangrijk. Ondersteuning en kaderstelling op dit vlak zijn belangrijk voor onze organisatie.

Sterke basis

Een goed functionerende gemeente begint bij een sterke basis. Voor het I-Domein binnen de gemeente Westland betekent dit betrouwbare systemen, efficiënte processen en een hoge kwaliteit van data. Transparantie en veilige toegankelijkheid staan voorop, zowel intern als naar de maatschappij. We werken aan generieke toepassingen en duidelijk toegangsbeheer tot informatie. Daarnaast is het beter benutten van bestaande digitale mogelijkheden essentieel om de basis te versterken.

Organisatie

Door het toegenomen belang van informatie, informatievoorziening, informatiebeheer, het verdergaand digitaal maken van papieren processen en de verwevenheid met alle gemeentelijke werkprocessen is deze rol veranderd. Informatie is belangrijk. Daarom ondersteunen we onze dienstverlening op een samenhangende manier. Zo kunnen we samen met de verschillende teams binnen de gemeente zorgen voor betere en snellere informatieprocessen.

Gegevensbescherming en security

Gegevensbescherming is de verzamelterm waaronder gemeente Westland beleid voert op de informatiebeveiliging en privacy. Het belang en de noodzaak van gegevensbescherming nemen

voortdurend toe. Er zijn bedreigingen van buitenaf in de vorm van cybercrime en hackers. Ook de geopolitiekeontwikkelingen dragen eraan bij de dreiging onverminderd hoog blijft.

Menselijke fouten blijven ook een reële dreiging vormen. Een foutje is snel gemaakt, terwijl de gevolgen soms groot kunnen zijn. Dit kan resulteren in een datalek, een incident of een kwetsbaarheid. Met wettelijke kaders en normen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn we dit voor.

Wettelijke kaders en normen

- De BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) is het verplichte kader voor informatiebeveiliging waaraan we moeten voldoen. Dit normenkader helpt ons om het niveau van informatiebeveiliging binnen de organisatie steeds meer te versterken. Op basis van de PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act) realiseren we doorlopend verbetering.
- De cyberbeveiligingswet (NIS2) is een nieuwe Europese cybersecurity richtlijn. De gemeente moet als essentiële entiteit voldoen aan deze richtlijn. Er is deels een overlap met de BIO, maar het gaat ook over de beveiliging van operationele technologie (zoals pompen en gemalen) en afspraken op de beveiliging bij samenwerkingspartners. Zie ook de passage in de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing.
- De AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en UAVG (Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn de in Nederland geldende wetten over privacy en persoonsgegevens. Wij toetsen regelmatig in- en extern op het voldoen aan deze wetgeving.
- De AI Act. Europese wetgeving over het gebruik van Artificial Intelligence. Hierbij is gekozen voor een gefaseerde implementatie met een looptijd tot in 2030.

ENSIA

Door middel van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) leggen wij jaarlijks verantwoording af aan respectievelijk de gemeenteraad en het Rijk over kaders en normen op het gebied van informatieveiligheid (en indirect privacy). Doel van ENSIA is ook het tijdig en accuraat opleveren van de verantwoording over DigiD en de basisregistraties Suwinet, BAG, BGT, BRO, BRP en reisdocumenten aan de toezichthouders.

Aandachtpunten en verbeteringen uit een vorige ENSIA -verantwoording voeren we door voordat de zelf-evaluatie van het volgende jaar start.

Informatiebeheer

Informatiebeheer

Informatiebeheer (IB) betreft het opslaan, duurzaam bewaren, beheren en toegankelijk houden van overheidsinformatie uit werkprocessen en het waar nodig vernietigen en het ontsluiten van overheidsinformatie. De noodzaak van informatiebeheer neemt toe vanwege veranderende wet- en regelgeving. En vanwege de explosieve groei van de informatie, informatiebehoefte en benodigde datastrategie. De informatiesamenleving wordt steeds complexer. Dat uit zich in ontwikkelingen van informatiebeheer en vereist een inbedding van modern informatiebeheer. We zorgen voor het opstellen van beleid, het aanbieden van kaders, en richtlijnen.

Archiveringsstrategie Westland 2026-2030

We beschikken over een Archiveringsstrategie Westland 2026-2030. Het betreft een samengestelde Archiefomgeving die duidelijkheid geeft over de benodigde archieffunctionaliteiten en applicaties.

Op deze manier werken we de komende jaren met een gestructureerde samengestelde archiefoplossing aan het op orde brengen van de informatie. De archiveringsstrategie wordt uitgewerkt in een actieplan met projecten en activiteiten die tot en met 2030 uitgevoerd moeten worden om de strategie te implementeren.

Rechtmatigheidsverantwoording

Interne beheersing en rechtmatigheid

De rechtmatigheidsverantwoording over 2026 verantwoording wordt opgenomen in de jaarstukken 2026, die in het voorjaar van 2027 aan de gemeenteraad worden aangeboden. Voorafgaand aan de behandeling van de jaarstukken ontvangt de gemeenteraad een voorstel voor het te hanteren normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording.

We verbeteren processen continu en voeren interne controles uit. Die dragen bij aan versterking van de interne beheersing. Deze versterking moet leiden tot minder onrechtmatigheden. Daarnaast zorgt dit voor betere en tijdige managementinformatie, zodat het bestuur waar nodig tijdig kan bijsturen.

3.6 Wet open overheid

Volgens de Wet open overheid (Woo) moeten overheidsorganisaties in hun jaarlijkse begroting aangeven wat ze van plan zijn te doen om de wet goed uit te voeren. Dit gaat zowel over actief informatie delen als op verzoek informatie geven. Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat overheidsorganisaties de wet goed naleven.

Beleidsvoornemens ten aanzien van de uitvoering

We maken stapsgewijs steeds meer documenten actief openbaar en zetten ons maximaal in om Woo-verzoeken zorgvuldig, tijdig en volledig af te handelen. Tegelijkertijd zien we een flinke en onevenredige toename van het aantal en de omvang van deze verzoeken. Dit legt een groot en toenemend beslag op de ambtelijke organisatie.

We kijken daarom hoe de organisatie ook in de toekomst aan de toenemende opgave rond de Wet open overheid kan blijven voldoen. We houden goed contact met de mensen die een verzoek indienen en door verzoeken zoveel mogelijk centraal af te handelen.

3.7 Verbonden partijen

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft door stemrecht, door zitting te nemen in het bestuur of in een toezichthoudend orgaan van een verbonden partij.

Er is sprake van een financieel belang als er een bedrag ter beschikking is gesteld dat bij faillissement niet verhaalbaar is, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente. Dit kan het gestorte aandelenkapitaal zijn in het geval van een NV of BV, een verstrekte lening, een jaarlijkse financiële bijdrage of een garantstelling. In de toelichtende tekst werken we dit per verbonden partij uit.

Ook als er structureel sprake is van een overwegende bekostiging van (activiteiten van) een organisatie gezien het maatschappelijk of algemeen belang in combinatie met een bestuurlijk belang, kan sprake zijn van een verbonden partij.

Waarom heeft de gemeente verbonden partijen?

Verbonden partijen realiseren beleidsdoelen van de gemeente, waarbij de uitvoering op afstand van politieke sturing is gezet. In vergelijking met de eigen ambtelijke organisatie, heeft de organisatie van een verbonden partij meer zelfstandige bevoegdheden.

Wettelijk kader en beleid

Op grond van het wettelijke kader Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol uit te voeren. In 2025 is de notitie verbonden partijen van het BBV vernieuwd en deze paragraaf is opgesteld volgens de voorschriften.

De wijze waarop de gemeente omgaat met de verbonden partijen is vastgelegd in het beleidskader Governance Verbonden Partijen uit 2017. De werking van dit beleidskader wordt beoordeeld en wanneer nodig bijgesteld.

Gedurende een periode van 4 jaar evalueren we alle verbonden partijen een keer. We bekijken of de samenwerking met de verbonden partijen op een doelmatige en doeltreffende wijze verloopt en of deze bijdraagt aan het behalen van de gestelde (maatschappelijke) doelen.

De Gemeenschappelijke Regelingen ontvangen jaarlijks een Kaderbrief van de gemeenten in de regio Haaglanden, waarin de (financiële) uitgangspunten staan waar ze zich aan moeten houden bij het maken van hun begroting. Voor het begrotingsjaar 2027 stelt de Kaderbrief uitgangspunten op voor de volgende onderwerpen:

1. Indexering;
2. Risico's en weerstandscapaciteit;
3. Tussentijdse afstemming

De verbonden partijen van Westland

Verbonden partij	Programma	Beleidsdoelstellingen
GGD/VT (GR)	7 Volksgezondheid en milieu	De gemeenschappelijke regeling 'Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig Thuis' zorgt voor de instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst in de regio, de organisatie van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling.
MRDH (GR)	2 Verkeer, vervoer en waterstaat & 3 Economie	De gemeenschappelijke regeling 'Metropoolregio Rotterdam Den Haag' werkt aan een duurzame, internationaal concurrerende metropoolregio. Dat doet de MRDH door te werken aan verbetering van bereikbaarheid en mobiliteit en vernieuwing van de regionale economie.
ODH (GR)	7 Volksgezondheid en milieu	De gemeenschappelijke regeling 'Omgevingsdienst Haaglanden' zorgt voor de uitvoering van vergunningverlenende, toezichthoudende, adviserende en handhavende taken (VTH-taken) op het gebied van het omgevingsrecht, met specifieke aandacht voor de glastuinbouw.
SbJH (GR)	6A Sociaal domein Jeugd	De gemeenschappelijke regeling 'Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden' behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van uitvoering van gemeentelijke contractering in het kader van de jeugdzorg. Dit met als doel het beschikbaar hebben en houden van voldoende aanbod jeugdhulp.
VRH (GR)	1 Veiligheid	De gemeenschappelijke regeling 'Veiligheidsregio Haaglanden' behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van de overgedragen taken op de volgende terreinen. -Brandweezorg -Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen -Rampenbestrijding en crisisbeheersing -Het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer
GBE (BV)	7 Volksgezondheid en milieu	De BV 'Gemeenschappelijk bezit Evides' houdt aandelen in Evides N.V. Evides is een drinkwaterbedrijf en draagt zorg voor school en betaalbaar drinkwater in de regio.

Verbonden partij	Programma	Beleidsdoelstellingen
OBWZ (BV)	8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	'Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom' richt zich op het uitvoeren van het vastgestelde (woningbouw)programma voor de deelgebieden.
ONW (BV)	8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	'Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland' richt zich op het uitvoeren van het vastgestelde (woningbouw)programma voor de deelgebieden.
PTB (BV)	6C Sociaal domein Inkomen	OverheidsBV Patijnenburg richt zich op de begeleiding naar zinvol werk van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
IQ (BV)	3 Economie	De BV 'Regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter' houdt zich bezig met het versterken van economie in Westland. Een van de ontwikkelpijlers van IQ betreft glastuinbouw.
SKT (BV)	6A Sociaal domein Jeugd & 6B WMO	De overheidsBV 'Sociaal Kernteam Westland' is verantwoordelijk voor het waarborgen en faciliteren van de toegang tot de jeugdzorg (zoals jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering) in het kader van de Jeugdwet. Ook faciliteert het SKT de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 voor inwoners van gemeente Westland die niet in staat zijn de benodigde ondersteuning (met of zonder hulp van de basisvoorzieningen) in hun eigen sociale netwerk te organiseren, of bij wie de behoefte aan ondersteuning te complex is.
WHCOG (BV)	3 Economie	Het World Horti Center is een kennis- en innovatiecentrum van de internationale glastuinbouw waar ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid samenwerken aan de toekomst van de tuinbouw. De BV 'World Horti Center Onroerend Goed' richt zich op het exploiteren van het WHC. Dit bestaat uit de vaste en tijdelijke verhuurbare ruimtes in het WHC, het uitvoeren van (internationale) projecten ten behoeve van participanten en derden, het organiseren van evenementen en het exploiteren van een website.
BNG (NV)	0 Bestuur en ondersteuning	De NV 'Bank Nederlandse Gemeenten' is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Verbonden partij	Programma	Beleidsdoelstellingen
HVC (NV)	7 Volksgezondheid en milieu	De NV 'Huisvuilcentrale' richt zich op het realiseren van doelstellingen uit het afvalbeleid en het realiseren van projecten in het kader van onze (regionale) energiestrategie zoals Ontwikkeling aardwarmte en Aanleg warmtenetten.
Juva (NV)	7 Volksgezondheid en milieu	De NV Juva beheert het Westlands energienetwerk en realiseert projecten in het kader van onze (regionale) energiestrategie.
CBGMD (coöperatieve vereniging)	5 Sport, cultuur en recreatie	De coöperatieve vereniging 'Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland' is verantwoordelijk voor het beheer, exploitatie en onderhoud van recreatie- en groengebieden van het voormalig Recreatieschap Midden-Delfland.

Financiële informatie verbonden partijen

Verbonden partij	Omvang belang	Financiële bijdrage (*1.000)	Eigen vermogen 1-1 (*1.000)	Eigen vermogen 31-12 (*1.000)	Vreemd vermogen 1-1 (*1.000)	Vreemd vermogen 31-12 (*1.000)	Risico's	Verwacht resultaat	Hyperlink
GGD/VT	lid AB	2.687	1.838	3.043	765	573	laag	positief	Link naar GGD/VT
MRDH	lid DB, lid AB, lid Bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat en lid Bestuurscommissie vervoersautoriteit.	369	42.035	46.552	1.752.607	1.901.656	laag	kosten-dekkend	Link naar MRDH
ODH	lid DB, lid AB	4.700	2.490	2.590	9.622	9.933	middel	kosten-dekkend	Link naar ODH
SbJH	Vertegenwoordiging in het bestuur door een bestuurslid namens de H4 gemeenten.	520	199	204	3.573	5.147	laag	positief	Link naar SbJH
VRH	lid AB	9.255	9.275	5.604	141.777	148.638	laag	negatief	Link naar VRH
GBE	percentage aandelen 6,43%	-382	631.500	655.000	878.600	910.000	laag	positief	Link naar GBE
OBWZ	percentage aandelen 50%	0	11.500	11.500	20.875	20.875	laag	negatief	
ONW	percentage aandelen BV 100% en CV 88%	0	8.421	8.421	32.970	32.970	laag	negatief	
PTB	percentage aandelen 100%	12.009	3.431	3.431	3.374	3.374	laag	kosten-dekkend	Link naar PTB
IQ	percentage aandelen 0,737%	116	114.607	112.109	23.249	22.587	laag	negatief	Link naar IQ
SKT	percentage aandelen 100%	11.631	373	296	2.700	2.520	laag	positief	Link naar SKT

Verbonden partij	Omvang belang	Financiële bijdrage (*1.000)	Eigen vermogen 1-1 (*1.000)	Eigen vermogen 31-12 (*1.000)	Vreemd vermogen 1-1 (*1.000)	Vreemd vermogen 31-12 (*1.000)	Risico's	Verwacht resultaat	Hyperlink
WHCOG	percentage B-aandelen 100%, 1 prioriteitsaandeel	0	5.081	4.810	1.429	1.322	middel	negatief	
BNG	percentage aandelen 0,54%	-426	4.863.000	4.863.000	110.701.000	110.701.000	laag	positief	Jaarstukken BNG
HVC	percentage aandelen 3,56%	-184	257.583	277.924	966.359	1.031.417	laag	positief	Jaarstukken HVC
Juva	percentage aandelen 86,4%	-11.232	155.278	167.138	194.671	198.654	laag	positief	Jaarstukken Juva
CBGMD	lid algemene deelnemersvergadering	18	7.563	8.019	2.105	1.649	laag	positief	

3.8 Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit die minimaal moet bestaan. In de jaarrekening kijken we in deze paragraaf in hoeverre de afgesproken doelstellingen zijn gehaald. De begroting is een soort vooruitblik. Deze vooruitblik beschrijft tenminste:

- De visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's, die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting;
- De aanduiding van de manier waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- De actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- Beleidsuitgangspunten over reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

Visie

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in twee nota's. Dit zijn de nota Grondbeleid (vastgesteld in 2013) en de nota Kostenverhaal Gebiedsoverstijgende Werken, Werkzaamheden en Maatregelen (vastgesteld in 2022). Met de komst van de Omgevingswet het nodig om beide nota's te actualiseren. We bieden een nieuwe nota Grondbeleid aan met daarbij een omgevingsprogramma Kostenverhaal en Financiële bijdrage (KEF) ter goedkeuring aan de gemeenteraad.

We werken de nota's volgens de richtlijnen van het BBV en de Omgevingswet bij met een grotere rol voor actief grondbeleid. Dat betekent dat doelen en uitgangspunten in deze paragraaf kunnen wijzigen.

Wijze van uitvoering

In het huidige grondbeleid heeft gemeente Westland ervoor gekozen om in principe geen actief grondbeleid na te streven en zich voornamelijk te richten op een sturende en faciliterende rol. Maar actieve grondpolitiek is altijd mogelijk als dat vanuit strategische en maatschappelijke overwegingen noodzakelijk is. De belangrijkste uitgangspunten van het huidige beleid zijn:

- Gemeente Westland voert selectief en gericht een actief grondbeleid, om belangrijke gemeentelijke doelen te realiseren.
- Gemeente Westland ondersteunt faciliterend grondbeleid voor een privaat initiatief. Bij faciliterend grondbeleid hoort een actief kostenverhaal.

- Gemeente Westland verleent in principe geen medewerking aan een planologische maatregel, zoals een wijziging van het bestemmingsplan of verlening van een omgevingsvergunning, als hierdoor een tekort bij de gemeente ontstaat. De planologische maatregel is dan voor de gemeente niet economisch uitvoerbaar. De gemeente verleent alleen medewerking als de gemeenteraad vindt dat een gemeentelijke bijdrage gerechtvaardigd is in het belang van het project.
- Gemeente Westland voert jaarlijks een risicoanalyse uit op de grondexploitaties en facilitaire projecten. Dit gebeurt bij het opstellen van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) en de Tussentijdse rapportage op het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (TMPG).
- Gemeente Westland voert actief risicomanagement en weegt nieuwe initiatieven zorgvuldig af. Dit doen we binnen de mogelijkheden van het weerstandsvermogen van de reserve gebiedsontwikkeling.

Nota kostenverhaal

Op 25 januari 2022 stelde de gemeenteraad de nota Kostenverhaal Gebiedsoverstijgende Werken, Werkzaamheden en Maatregelen 2022 vast. Die bevat het huidige beleid voor gebiedsoverstijgende kosten bij ruimtelijke plannen in gemeente Westland. Gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen zijn werken, werkzaamheden en maatregelen waarvan een plangebied of een gedeelte daarvan voordeel heeft. De kosten hiervan worden over meerdere plangebieden verdeeld, omdat ook andere gebieden voordeel hebben van deze voorziening.

Elke initiatiefnemer van een nieuwe (gebieds)ontwikkeling betaalt een bijdrage voor deze gebiedsoverstijgende werken. De bijdragen die gemeente Westland op basis van deze nota ontvangt, storten we in de bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen. De bijdragen die een initiatiefnemer betaalt zijn afhankelijk van de locatie en ontwikkeling.

Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet (Ow) in werking. Op basis van de Omgevingswet en de Aanvullingswet Grondeigendom is de gemeente verplicht om kosten te verhalen op de eigenaar van de gronden bij een gebiedsontwikkeling. Daarnaast kan de gemeente financiële bijdragen vragen voor de ontwikkeling van een gebied. Dit heette voorheen bovenwijkse voorzieningen. Daarom actualiseren we in 2027 de nota Kostenverhaal en vervangen we deze door een omgevingsprogramma Kostenverhaal en Financiële bijdrage Westland (KEF).

Resultaten

Gemeente Westland kent, naast de begroting en de jaarrekening, ook het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG). Zoals in de financiële verordening staat, bieden we uiterlijk bij de jaarrekening een actueel MPG aan de gemeenteraad aan. In het MPG zijn sinds 2025 naast de grondexploitaties ook alle facilitaire projecten en de deelnemingen opgenomen. De raad wordt hiermee in één keer geïnformeerd over alle gebiedsontwikkelingen in gemeente Westland. In het MPG rapporteren we op projectniveau en in de paragraaf Grondbeleid op totaalniveau. Daarnaast ontvangt de gemeenteraad ter informatie een tussentijdse rapportage (TMPG).

Wanneer een grondexploitatie tot een verlies leidt, moet voor die grondexploitatie volgens de BBV-voorschriften een voorziening worden getroffen voor het nadelige resultaat. Dit is de voorziening Onderhanden werk (OHW). De stand per 31 december 2025 is € 7.411.000 voor de grondexploitaties gemeentekantoor Monster en Flora Campus Westland.

Herzieningen van de grondexploitaties verwerken we in het (T)MPG. Het eerstvolgende moment voor bijstelling is eind 2026 via het TMPG.

De risico's bij de gemeentelijke grondexploitaties zijn geraamd op € 13.220.000 en zijn opgenomen binnen het weerstandsvermogen van de gemeente.

Onderstaande tabel zet de hierboven genoemde bedragen per 31 december 2025 op een rij:

	Voorziening 31-12-2025	Projectrisico
Grondexploitatie	7.411.000	13.336.000
Totaal	7.411.000	13.336.000

Winstneming

In de notitie Grondbeleid en de jaarstukken van de commissie BBV staat hoe we tussentijds winst kunnen nemen bij positieve grondexploitatiecomplexen. Voor winstneming geldt de Percentage of Completion methode (POC).

POC houdt in dat voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, we tussentijds winst kunnen nemen. Dit gebeurt naar rato van de voortgang van de grondexploitatie. Hiervoor moeten we het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kunnen inschatten. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
- De grond (of het deelperceel) is verkocht;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst ook te worden genomen. Bij het opmaken van de jaarrekening wordt gekeken of winst moet worden genomen over de grondexploitaties (bij het opstellen van het MPG).

Reserves

In 2025 heeft de raad de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen ingesteld. De resultaten van de grondexploitaties, de deelnemingen gebiedsontwikkelingen en de faciliterende projecten worden verrekend met deze bestemmingsreserve.

Het saldo van de bestemmingsreserve dient als weerstandsvermogen om de risico's van gebiedsontwikkelingen op te vangen.

De bestemmingsreserve heeft een saldo van € 18 miljoen per 1 januari 2026.

Deelnemingen

Gemeente Westland participeert bij twee gebiedsontwikkelingen in een samenwerkingsverband. Hiervoor zijn aparte rechtspersonen ingesteld. Op het moment van het opstellen van de programmabegroting 2027 – 2030 betreft het de volgende samenwerkingsverbanden:

- ONW: Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV);
- OBWZ: Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom (BV/CV).

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen zijn bij de zelfstandige rechtspersonen ondergebracht en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitatie. De gemeente vervult de functie van groundbank. Dit houdt in dat de gemeente de gronden aankoopt en bouwrijp levert aan de ontwikkelende samenwerkingsverbanden. De partijen vergoeden de op dat moment geldende boekwaarde aan gemeente Westland.

Onderstaande tabel geeft per 31 december 2025 de waardering van de deelnemingen weer.

Deelnemingen	Verkrijgingsprijs	Afwaardering	Boekwaarde	Voorziening
ONW	9.706.000	6.965.000	2.741.000	-
Westlandse zoom (incl. participatie-maatschappij)	11.700.000	11.501.000	199.000	-
Totaal deelnemingen	21.406.000	18.466.000	2.940.000	-

ONW

In mei 2026 heeft de gemeenteraad het voorstel om de aandelen van BNG-GO over te nemen goedgekeurd. BNG GO is hierdoor per 31 december 2025 economisch uitgetreden uit ONW. Als gevolg van het uittreden van BNG GO is de herziene grondexploitatie van ONW met peildatum 1 juli 2025 bij het opstellen van de begroting nog niet vastgesteld.

Door de overname van de aandelen van BNG-GO is het gemeentelijke belang in ONW toegenomen van 38% naar 88%. De totale verkrijgingsprijs van de deelneming is hierdoor gestegen van € 7,6 miljoen naar € 9,7 miljoen. De waardering van de deelneming is gebaseerd op de ontwikkeling van de grondexploitatie van ONW, aangevuld met de gebruikelijke gemeentelijke risico-inschatting. Ten opzichte van de begroting 2026 is als extra stap de waardering verhoogd met de verkrijgingsprijs van het BNG-GO overgenomen belang.

Westlandse Zoom

De algemene vergadering van aandeelhouders van OBWZ heeft in 2026 de herziene rondexploitatie vastgesteld. Ten opzichte van de begroting 2026 is de waardering van de deelneming OBWZ verbeterd. Op basis van de herziene grondexploitatie en de gemeentelijke risico-inschatting is de eerder getroffen voorziening van € 2,2 miljoen komen te vervallen. Als gevolg hiervan worden de aandelen per 31-12-2025 weer gewaardeerd op € 0,2 miljoen.

3.9 Subsidies

In het Subsidiebeleid Westland hebben we vastgelegd dat we in de begroting en de jaarrekening een paragraaf over subsidies opnemen. In de begroting kijken we naar de subsidieverlening voor 2027 en de ontwikkelingen op subsidiegebied. Bij de jaarrekening gaan we in de paragraaf Subsidies in op de subsidies die eerder zijn verleend en de beleidsdoelen die we hebben behaald.

Uitvoering subsidiebeleid

Subsidieverlening 2027

De gemeenteraad stelt jaarlijks bij de begroting de budgetten vast van waaruit de subsidies worden gedekt. Het college verleent de subsidies en stelt de subsidieplafonds vast voor de verschillende subsidiabele activiteiten. In de Nadere Subsidieregels Westland staat wie voor welke activiteiten subsidie kan aanvragen en aan welk maatschappelijk beleidsdoel de subsidie moet bijdragen. Alle jaarlijkse subsidieaanvragen hebben wij gebundeld in een Subsidieprogramma.

We hebben alle ontvangen aanvragen voor een jaarlijkse subsidie voor 2027 beoordeeld en opgenomen in het Subsidieprogramma 2027. Het college stelde op 7 juli 2026 het Subsidieprogramma 2027 vast, onder voorbehoud van de vaststelling van de begroting 2027. In de onderstaande tabel staan per subsidiemogelijkheid het subsidieplafond, de verhoging van het subsidieplafond (als dat van toepassing is), het totaal aangevraagde en het totaal verleende subsidiebedrag. Naast de jaar-subsidies die in het overzicht staan, verlenen we ook nog incidentele subsidies.

In 2027 verlenen we in totaal € 24.521.986 aan jaarsubsidies.

Specifieke Uitkering (SPUK) ontvangsten

Jaarlijks vormen Specifieke Uitkeringen (SPUK) een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke begroting. De SPUKs betreffen vooral specifieke uitkeringen op het gebied van woningbouw, onderwijs, verkeerslawaaï, sport, klimaat, inburgering en opvang van vluchtelingen. De beschikbaarheid en hoogte van deze uitkeringen zijn vaak afhankelijk van beleidskeuzes van het Rijk. Ze worden soms pas laat in het jaar bekendgemaakt. In de begroting 2027 hebben we onderstaand de SPUKs die tot nu toe bekend zijn opgenomen.

Omschrijving	Bedrag
Weerbare sierteeltsector	€ 1.059.000
Gebundelde uitkering (BUG)	€ 27.732.248
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	€ 3.115.058
Leefgeld en uitkeringen vluchtelingen Oekraïne	€ 772.200
Vermindering Druk Asielketen	€ 906.253

Omschrijving	Bedrag
Brede SPUK	€ 649.285
Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie/VSV	€ 365.460
Totaal	€ 34.599.504

De lijst is niet limitatief. Van de overige SPUKs worden wanneer ze bekend zijn de baten en lasten via de afwijkingenrapportages in 2027 budgetneutraal begroot.

Ontwikkelingen

De jaarlijkse subsidieaanvragen voor 2027 zijn opnieuw ontvangen via het digitale subsidieportaal voor uitgaande subsidies. Dit subsidievolgsysteem zorgt voor meer efficiëntie in het subsidieproces, zowel voor aanvragers als voor de gemeentelijke organisatie. Vanaf 2026 zijn ook de incidentele subsidies digitaal aan te vragen via het subsidieportaal.

2. ONTMOETEN	Plafond 2027	Verhoging plafond 2027	Definitief plafond 2027	Gevraagd 2027	Verleend 2027
<i>2.2 Cultuur, educatie en recreatie</i>					
artikel 2 Stichting Bibliotheek Westland	3.605.764	23.472	3.629.236	3.629.236	3.629.236
artikel 3 Stichting Westland Cultuurweb - versterken infrastructuur	1.092.954		1.092.954	1.130.149	1.092.954
artikel 4 Stichting Westland Cultuurweb - Subsidieregeling kleine culturele initiatieven	49.000		49.000	49.000	49.000
artikel 5 Stichting Westland Cultuurweb - cultuureducatie	115.288		115.288	115.288	115.288
artikel 6 Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland	301.514		301.514	300.638	300.638
artikel 7 Stichting WestlandTheater de Naald	1.639.111		1.639.111	1.650.156	1.639.111
artikel 8 Stichting Westland Natuur en Techniek Web	309.384		309.384	309.384	309.384
artikel 9 Publieke mediadiensten	352.043		352.043	339.934,08	339.934
artikel 10 Toegankelijk erfgoed	10.671		10.671	16.150	10.671
artikel 11 Maatschappelijke stage	78.811		78.811	38.400	38.400
artikel 13 Organisatie 4 mei-herdenking en Koningsdag	58.451		58.451	47.350	40.253
artikel 14 Marketing toerisme en recreatie	90.703		90.703	0	0
artikel 15 Varend corso	37.348		37.348	40.000	37.348
artikel 16 Exploitatie monumentale molens	33.597		33.597	33.597,50	33.596
<i>2.3 Zorg en Welzijn</i>					
artikel 2 Stichting Vitis Welzijn	5.097.291	866.671	5.963.962	6.300.962	5.963.962
artikel 3 Stichting JGZ Zuid-Holland West	4.468.371	390.706	4.859.077	4.874.883	4.859.077
artikel 4 Ondersteunen voedselhulp	16.615		16.615	23.000	16.615
artikel 5 Belangenbehartiging mensen met een beperking	31.567		31.567	28.500	28.500
artikel 7 Belangenbehartiging ouderen	5.538		5.538	15.500	5.538
artikel 8 Activiteiten op gebied van maatschappelijke ondersteuning en jeugdwerk	790.593	95.823	886.416	967.591,34	886.416
artikel 10 Onderwijs en zorg	59.713	985	60.698	60.698,17	60.698
artikel 11 Vergroten acceptatie en veiligheid lhbt+-inwoners	19.000		19.000	19.000	19.000
<i>2.4 Accommodaties scouting en sport</i>					
artikel 1 Vernieuwen sportaccommodaties en scoutinggebouwen	332.291		332.291	185.425	172.676

3. SPORT	Plafond 2027	Verhoging plafond 2027	Definitief plafond 2027	Gevraagd 2027	Verleend 2027
<i>3.1 Sport</i>					
artikel 1 Exploitatie sporthallen	471.959		471.959	593.541	469.360
artikel 2 Exploitatie zwembaden	822.268		822.268	815.244	815.244
artikel 3 Schoolzwemmen gespecialiseerd onderwijs en speciaal basisonderwijs	76.641		76.641	79.613	76.641

4. EDUCATIE EN ONTWIKKELING	Plafond 2027	Verhoging plafond 2027	Definitief plafond 2027	Gevraagd 2027	Verleend 2027
<i>4.1 Peuteropvang</i>					
artikel 1 Peuteropvang	600.000		600.000	476.614	476.614
<i>4.2 Voor- en Voerschoolse educatie binnen de voorschoolse instellingen</i>					
art 1 lid 1a Kindgebonden financiering VE	2.189.165		2.189.165	1.975.889	1.975.889
art 1 lid 1c Extra inzet op groepen met meer dan 50% doelgroepkinderen	371.604	41.342	412.946	412.946	412.946
art 1 lid 1d Pedagogisch beleidsmedewerker / VE coach	189.104		189.104	173.078,40	173.079
artikel 9 Schakelklassen	220.056		220.056	212.000	212.000
<i>4.3 Primair onderwijs</i>					
artikel 1 Onderwijs in kleine kernen	35.000		35.000	35.000	35.000
artikel 2 Buitenschoolse opvang speciaal basisonderwijs	80.032		80.032	80.000	80.000

5. ECONOMIE EN RUIMTE	Plafond 2027	Verhoging plafond 2027	Definitief plafond 2027	Gevraagd 2027	Verleend 2027
<i>5.3 Economie</i>					
artikel 1 Versterken economische structuur	116.604		116.604	115.928	115.928
artikel 2 Versterken ondernemerschap en economisch klimaat	30.990		30.990	185.000	30.990

Begroting 2027

TOTAAL		Plafond 2027	Verhoging plafond 2027	Definitief plafond 2027	Gevraagd 2027	Verleend 2027
		23.799.041	1.418.999	25.218.040	25.329.695	24.521.986

4. Financiële begroting

4.1 Financiële uitgangspunten

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire 2027 van de provincie Zuid-Holland en de Financiële Verordening Gemeente Westland 2025. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten, terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Indexatie

De indexering voor het jaar 2027 is verwerkt in de begroting. De meerjarige budgetten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn berekend tegen constante prijzen.

Op voorhand wordt in de begroting geen automatische loon- of prijscompensatie voor de uitgaven toegekend aan de taakvelden. Er wordt gewerkt met stelposten waaruit op basis van concrete, goed onderbouwde aanvragen bij tussentijdse rapportages door het college middelen kunnen worden toegekend.

Loonontwikkeling

In 2025 is een cao afgesloten met een looptijd tot 31 maart 2027. Met deze cao is rekening gehouden in de loonbudgetten 2027. De loonkosten zullen waarschijnlijk nog wel wijzigen in 2027 als gevolg van de begin 2027 bekend gemaakte sociale premies en de onderhandelingen voor het nieuwe cao. Voor dit onderdeel van de loonontwikkeling is door middel van een stelpost in de begroting 2027 rekening gehouden.

Prijsontwikkeling

De meicirculaire 2026 geeft een prognose voor de prijsontwikkeling van de Consumenten Prijs Index (CPI) van 2,1% voor 2027 en een ontwikkeling van de materiële overheidsconsumptie (IMOC) van 2,1%. Voor de begroting 2027 is berekend wat het totale effect is voor de prijsgevoelige budgetten. Met de prijsontwikkeling is door middel van een stelpost in de begroting 2027 rekening gehouden.

Belastingen en tarieven

Het staat gemeenten vrij om de leges tot 100% kostendekkendheid te verhogen. Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht geldt het principe van 100% kostendekking. De uitgangspunten voor de vaststelling van de tarieven zijn ongewijzigd.

Gemeenschappelijke regelingen

De indexering van de gemeenschappelijke regelingen blijft gebaseerd op de macro-economische verkenning van het Centraal Planbureau. We begroten de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen op basis van de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zelf.

Omslagrente

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de toerekening van rente aan de diverse taakvelden een belangrijk aandachtspunt. Het omslagpercentage voor het jaar 2027 is bepaald op 2,75%. Daarnaast bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorzieningen bestuurders en wachtgeld voor (oud) wethouders.

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds wordt gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2026. De bestendige gedragslijn is dat de septembercirculaire 2026 in de 2e Afwijkingenrapportage 2026 wordt verwerkt.

Weerstandsvermogen en post onvoorzien

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

- De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- De benodigde weerstandscapaciteit betreft alle (rest)risico's waarvoor geen, of onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De beschikbare weerstandscapaciteit van Westland bestaat uit:

- de algemene reserve;
- bestemmingsreserves zonder bestedingsplan;
- de post onvoorziene uitgaven.

De benodigde weerstandscapaciteit in 2027 is zo, dat de Algemene reserve voldoende capaciteit heeft om als weerstandscapaciteit te fungeren.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien nemen we jaarlijks een bedrag op van € 1. Het college van B en W is bevoegd om de post onvoorzien aan te wenden voor uitgaven met een incidenteel karakter op grond van de Financiële Verordening Gemeente Westland 2025. Over het aanspreken van de post onvoorzien vindt achteraf verantwoording plaats in de tussentijdse rapportages dan wel de jaarstukken.

4.2 Overzicht van baten en lasten per programma

(bedragen x € 1.000)

Overzicht baten en lasten	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie						
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	-304.210	-303.032	-316.139	-307.968	-304.661	-309.833
1. Veiligheid	-1.998	-1.694	-1.662	-1.662	-1.662	-1.662
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.022	-2.252	-2.252	-2.252	-2.252	-2.252
3. Economie	-2.051	-1.792	-991	-991	-991	-991
4. Onderwijs	-4.485	-4.229	-1.583	-1.583	-1.583	-1.583
5. Sport, cultuur en recreatie	-4.426	-4.053	-3.112	-3.112	-3.112	-3.112
6A. Sociaal domein Jeugd	-147	-93	-93	-1.593	-1.593	-1.593
6B. Sociaal domein WMO	-3.793	-715	-315	-315	-315	-315
6C. Sociaal domein Inkomen	-29.865	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373
6D. Sociaal domein Overig	-12.331	-12.976	-5.441	-5.429	-5.422	-5.422
7. Volksgezondheid en milieu	-41.290	-41.373	-42.923	-44.407	-45.884	-47.090
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-20.677	-28.624	-42.988	-41.501	-63.576	-67.274
	-428.295	-429.206	-445.872	-439.186	-459.424	-469.500
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	75.361	71.283	79.477	74.250	70.561	69.559
1. Veiligheid	15.578	16.314	16.811	16.849	16.786	16.834
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	26.120	25.044	26.815	29.013	29.539	30.447
3. Economie	5.475	6.955	3.419	3.439	3.449	3.458
4. Onderwijs	20.656	21.531	19.803	21.099	20.469	21.211
5. Sport, cultuur en recreatie	40.498	41.715	41.712	42.485	41.562	42.147
6A. Sociaal domein Jeugd	48.634	50.953	52.857	52.274	50.975	50.975
6B. Sociaal domein WMO	29.615	32.994	34.012	33.269	33.116	33.116
6C. Sociaal domein Inkomen	51.643	53.957	54.903	52.734	52.693	52.708

Begroting 2027

Overzicht baten en lasten	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6D. Sociaal domein Overig	20.666	22.695	14.736	14.878	14.866	14.731
7. Volksgezondheid en milieu	47.999	50.063	49.749	51.491	52.203	53.170
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	28.445	38.312	51.821	50.323	72.173	76.483
	410.690	431.816	446.115	442.104	458.392	464.839
	-17.605	2.610	243	2.918	-1.032	-4.661
Reserves						
Onttrekkingen						
Mutaties reserves	-71.217	-37.905	-15.997	-11.475	-7.776	-7.492
	-71.217	-37.905	-15.997	-11.475	-7.776	-7.492
Stortingen						
Mutaties reserves	61.931	31.715	12.408	7.144	7.180	2.260
	61.931	31.715	12.408	7.144	7.180	2.260
	-9.286	-6.190	-3.589	-4.331	-596	-5.232
Geraamd resultaat	-26.891	-3.580	-3.346	-1.413	-1.628	-9.893

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

4.3 Oude naar nieuwe programmaindeling

Lasten

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Lasten	2 Lasten	3 Lasten	4 Lasten	5 Lasten	6 Lasten	7 Lasten	8 Lasten	9 Lasten	10 Lasten	11 Lasten	Reserves	Totaal
0. Bestuur en ondersteuning				453.153	6.464.334			4.371.286	6.249.872	9.188.197	56.095.347	12.407.613	95.229.802
0.1 Bestuur				350.691					5.509.677				5.860.368
0.10 Mutaties reserves												12.407.613	12.407.613
0.2 Burgerzaken				102.462	6.464.334			355.585	740.195		601.961		8.264.537
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden								4.015.701					4.015.701
0.4 Overhead											50.900.738		50.900.738
0.5 Treasury										717.439			717.439
0.61 OZB woningen										142.955	877.004		1.019.959
0.62 OZB niet-woningen										200.798	370.081		570.879
0.64 Belastingen overig										515.195			515.195
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds													
0.8 Overige baten en lasten										7.625.036			7.625.036
0.9 Vennootschapsbelasting										-13.226			-13.226
0.11 Resultaat van de rekening van Baten en Lasten											3.345.563		3.345.563
1. Veiligheid	2.056.344				62.000	14.275.951		416.333					16.810.628
1.1 Crisisbeheersing en brandweer						9.105.781		263.653					9.369.434
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.056.344				62.000	5.170.170		152.680					7.441.194
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				1.230.494				25.584.864					26.815.358
2.1 Verkeer en vervoer				1.216.552				25.084.830					26.301.382
2.2 Parkeren				13.942				1.040.075					1.054.017
2.4 Economische havens en waterwegen								-540.041					-540.041
3. Economie			70.015	3.292.857					56.308				3.419.180
3.1 Economische ontwikkeling			70.015	1.811.106									1.881.121
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur				141.500									141.500
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				815.794									815.794
3.4 Economische promotie				524.457					56.308				580.765
4. Onderwijs				514.767			19.288.554						19.803.321
4.2 Onderwijshuisvesting				514.767			11.777.181						12.291.948
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken							7.511.373						7.511.373
5. Sport, cultuur en recreatie	175.640			139.016	7.636.760		8.576.921	24.802.964			381.009		41.712.310
5.1 Sportbeleid en activering							594.233						594.233
5.2 Sportaccommodaties				139.016			7.982.688	49					8.121.753
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie					3.338.039			1.041.039					4.379.078

Begroting 2027

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Lasten	2 Lasten	3 Lasten	4 Lasten	5 Lasten	6 Lasten	7 Lasten	8 Lasten	9 Lasten	10 Lasten	11 Lasten	Reserves	Totaal
5.4 Musea	175.640				348.355						381.009		905.004
5.5 Cultureel erfgoed								455.095					455.095
5.6 Media					3.950.366			77.916					4.028.282
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie								23.228.865					23.228.865
6A Sociaal domein Jeugd					52.857.250								52.857.250
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd					19.016.032								19.016.032
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal					20.534.947								20.534.947
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk					162.056								162.056
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal					800.840								800.840
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal					7.185.352								7.185.352
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk					557.478								557.478
6.792 PGB Jeugd					1.928.208								1.928.208
6.821 Jeugdbescherming					2.152.194								2.152.194
6.822 Jeugdreclassering					413.652								413.652
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd					106.491								106.491
6B Sociaal domein WMO					34.012.126								34.012.126
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO					824.840								824.840
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)					4.773.303								4.773.303
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)					15.782.302								15.782.302
6.712 Begeleiding (WMO)					6.996.709								6.996.709
6.713 Dagbesteding (WMO)					3.069.427								3.069.427
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)					1.110.318								1.110.318
6.791 PGB WMO					872.000								872.000
6.811 Beschermd wonen (WMO)					352.485								352.485
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)					-17.780								-17.780
6.91 Coördinatie en beleid WMO					248.522								248.522
6C Sociaal domein Inkomen					54.097.760			674.873		130.103			54.902.736
6.3 Inkomensregelingen					40.511.390			674.873		130.103			41.316.366
6.4 WSW en beschut werk					8.460.355								8.460.355
6.5 Arbeidsparticipatie					5.126.015								5.126.015
6D Sociaal domein Overig		24.500			13.695.977		578.312	437.040					14.735.829
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		24.500			13.671.337		578.312	403.140					14.677.289
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal					24.640			33.900					58.540
7. Volksgezondheid en milieu				3.454.731	2.196.214			44.098.330					49.749.275
7.1 Volksgezondheid					2.196.214			6.941					2.203.155
7.2 Riolering								16.138.216					16.138.216
7.3 Afval								18.755.483					18.755.483

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Lasten	2 Lasten	3 Lasten	4 Lasten	5 Lasten	6 Lasten	7 Lasten	8 Lasten	9 Lasten	10 Lasten	11 Lasten	Reserves	Totaal
7.4 Milieubeheer				3.454.731				6.001.612					9.456.343
7.5 Begraafplaatsen en crematoria								3.196.078					3.196.078
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	9.686.666	1.602.469	31.675.986	7.769.501				239.590			846.719		51.820.931
8.1 Ruimte en leefomgeving	4.689.105		1.637.997	1.190.128				212.983			572.525		8.302.738
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		1.602.469	30.037.989	6.171.229				26.331					36.235.018
8.3 Wonen en bouwen	4.997.561	300.000		408.144				276			274.194		7.282.644
Totaal	11.918.650	1.626.969	31.746.001	16.854.519	171.022.421	14.275.951	28.443.787	100.625.280	6.306.180	9.318.300	57.323.075	12.407.613	461.868.746

Baten

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Baten	2 Baten	3 Baten	4 Baten	5 Baten	6 Baten	7 Baten	8 Baten	9 Baten	10 Baten	11 Baten	Reserves	Totaal
0. Bestuur en ondersteuning		275.500			3.106.207			1.242.299	7.000	310.501.306	1.005.790	15.997.163	332.135.265
0.1 Bestuur									7.000				7.000
0.10 Mutaties reserves												15.997.163	15.997.163
0.2 Burgerzaken					3.106.207								3.106.207
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden								1.242.299					1.242.299
0.4 Overhead											1.005.790		1.005.790
0.5 Treasury		275.500								19.357.409			19.632.909
0.61 OZB woningen										18.372.682			18.372.682
0.62 OZB niet-woningen										25.021.931			25.021.931
0.64 Belastingen overig										142.000			142.000
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds										246.368.984			246.368.984
0.8 Overige baten en lasten										1.238.300			1.238.300
0.9 Vennootschapsbelasting													
0.11 Resultaat van de rekening van Baten en Lasten													
1. Veiligheid						1.106.655		555.415					1.662.070
1.1 Crisisbeheersing en brandweer								555.415					555.415
1.2 Openbare orde en veiligheid						1.106.655							1.106.655
2. Verkeer, vervoer en waterstaat								2.251.666					2.251.666
2.1 Verkeer en vervoer								1.803.943					1.803.943
2.2 Parkeren								447.723					447.723
2.4 Economische havens en waterwegen													
3. Economie			762	573.699						416.800			991.261
3.1 Economische ontwikkeling			762										762
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur													
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				573.699									573.699
3.4 Economische promotie										416.800			416.800
4. Onderwijs							1.582.884						1.582.884
4.2 Onderwijshuisvesting							1.202.424						1.202.424
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken							380.460						380.460
5. Sport, cultuur en recreatie							2.340.838	768.576			2.848		3.112.262

Begroting 2027

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Baten	2 Baten	3 Baten	4 Baten	5 Baten	6 Baten	7 Baten	8 Baten	9 Baten	10 Baten	11 Baten	Reserves	Totaal
5.1 Sportbeleid en activering													
5.2 Sportaccommodaties							2.340.838	990					2.341.828
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie								343.706					343.706
5.4 Musea											2.848		2.848
5.5 Cultureel erfgoed								455					455
5.6 Media								80.726					80.726
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie								342.699					342.699
6A Sociaal domein Jeugd					93.000								93.000
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd					93.000								93.000
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal													
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk													
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal													
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal													
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk													
6.792 PGB Jeugd													
6.821 Jeugdbescherming													
6.822 Jeugdreclassering													
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd													
6B Sociaal domein WMO					315.000								315.000
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO													
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)					115.000								115.000
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)													
6.712 Begeleiding (WMO)													
6.713 Dagbesteding (WMO)													
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)													
6.791 PGB WMO					200.000								200.000
6.811 Beschermd wonen (WMO)													
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)													
6.91 Coördinatie en beleid WMO													
6C Sociaal domein Inkomen					28.373.204								28.373.204
6.3 Inkomensregelingen					28.373.204								28.373.204
6.4 WSW en beschut werk													
6.5 Arbeidsparticipatie													
6D Sociaal domein Overig					5.120.511			320.625					5.441.136
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie					5.120.511			320.625					5.441.136
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal													
7. Volksgezondheid en milieu								42.923.307					42.923.307
7.1 Volksgezondheid								996					996
7.2 Riolering								19.274.271					19.274.271
7.3 Afval								21.898.455					21.898.455
7.4 Milieubeheer								15.000					15.000
7.5 Begraafplaatsen en crematoria								1.734.585					1.734.585

Oude programmaindeling / Nieuwe programmaindeling	1 Baten	2 Baten	3 Baten	4 Baten	5 Baten	6 Baten	7 Baten	8 Baten	9 Baten	10 Baten	11 Baten	Reserves	Totaal
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	5.626.718	193.395	30.672.855	6.444.735				49.988					42.987.691
8.1 Ruimte en leefomgeving	108.937		1.637.997	416.245				45.387					2.208.566
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)			29.034.858	6.028.490				4.601					35.067.949
8.3 Wonen en bouwen	5.517.781	193.395											5.711.176
Totaal	5.626.718	468.895	30.673.617	7.018.434	37.007.922	1.106.655	3.923.722	48.118.846	7.000	310.918.106	1.008.638	15.990.193	461.868.746

4.4 Overzicht van baten en lasten per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten	-499.512	-467.111	-461.869	-450.661	-467.200	-476.991
0.1 Bestuur	0	-7	-7	-7	-7	-7
0.2 Burgerzaken	-3.083	-3.106	-3.106	-3.106	-3.106	-3.106
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-2.533	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242
0.4 Overhead	-1.168	-1.006	-1.006	-1.006	-1.006	-1.006
0.5 Treasury	-19.454	-18.914	-19.633	-20.192	-20.404	-20.404
0.61 OZB woningen	-16.723	-17.666	-18.373	-19.095	-19.844	-20.600
0.62 OZB niet-woningen	-23.385	-24.195	-25.022	-25.867	-26.743	-27.658
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	-188	-142	-142	-142	-142	-142
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-235.470	-234.837	-246.370	-236.073	-230.929	-234.430
0.8 Overige baten en lasten	-709	-1.917	-1.238	-1.238	-1.238	-1.238
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-1.497	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	-71.217	-37.905	-15.997	-11.475	-7.776	-7.491
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-592	-555	-555	-555	-555	-555
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.406	-1.139	-1.107	-1.107	-1.107	-1.107
2.1 Verkeer en vervoer	-2.469	-1.804	-1.804	-1.804	-1.804	-1.804
2.2 Parkeren	-548	-448	-448	-448	-448	-448
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-5	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	-817	-801	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-821	-574	-574	-574	-574	-574
3.4 Economische promotie	-413	-417	-417	-417	-417	-417
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.196	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.289	-3.027	-381	-381	-381	-381
5.1 Sportbeleid en activering	-739	-689	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-2.238	-2.342	-2.342	-2.342	-2.342	-2.342
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-439	-344	-344	-344	-344	-344
5.4 Musea	0	-3	-3	-3	-3	-3
5.5 Cultureel erfgoed	-31	0	0	0	0	0
5.6 Media	-197	-81	-80	-80	-80	-80
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-782	-594	-343	-343	-343	-343
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-147	-93	-93	-1.593	-1.593	-1.593
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-91	-115	-115	-115	-115	-115
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-30	0	0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	-159	-200	-200	-200	-200	-200

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-3.513	-400	0	0	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-29.767	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373	-28.373
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-98	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.331	-12.976	-5.441	-5.429	-5.422	-5.422
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	-1.714	-512	-1	-1	-1	-1
7.2 Riolering	-17.913	-19.004	-19.274	-19.544	-19.814	-19.814
7.3 Afval	-16.941	-17.555	-21.898	-23.112	-24.319	-25.525
7.4 Milieubeheer	-2.842	-2.567	-15	-15	-15	-15
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-1.880	-1.735	-1.735	-1.735	-1.735	-1.735
8.1 Ruimte en leefomgeving	-2.580	-2.296	-2.209	-1.885	-1.421	-1.421
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-6.205	-20.572	-35.068	-33.905	-56.444	-60.142
8.3 Wonen en bouwen	-11.892	-5.756	-5.711	-5.711	-5.711	-5.711
Lasten	499.512	467.111	461.869	450.661	467.200	476.992
0.1 Bestuur	6.565	6.010	5.860	5.813	5.813	5.813
0.2 Burgerzaken	7.714	8.100	8.265	7.797	7.786	7.786
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	3.641	4.020	4.016	4.038	4.009	4.002
0.4 Overhead	53.592	50.019	50.901	50.537	50.421	50.415
0.5 Treasury	201	695	717	-458	628	-119
0.61 OZB woningen	997	1.059	1.020	1.020	1.020	1.020
0.62 OZB niet-woningen	481	537	571	571	571	571
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	495	535	515	515	514	514
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	12	0	0	0	0	0

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.8 Overige baten en lasten	1.048	114	7.625	4.466	-152	-394
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	615	194	-13	-49	-49	-49
0.10 Mutaties reserves	61.931	31.715	12.408	7.144	7.180	2.260
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	26.891	3.580	3.346	1.413	1.628	9.893
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	9.037	9.337	9.370	9.368	9.363	9.361
1.2 Openbare orde en veiligheid	6.541	6.977	7.441	7.481	7.423	7.473
2.1 Verkeer en vervoer	23.856	24.443	26.301	28.310	28.852	29.808
2.2 Parkeren	829	1.050	1.054	1.225	1.221	1.216
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	1.435	-449	-540	-522	-534	-577
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	2.853	3.735	1.880	1.886	1.882	1.877
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	226	649	142	142	142	142
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	951	878	816	830	844	858
3.4 Economische promotie	1.445	1.693	581	581	581	581
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	12.470	11.130	12.292	13.637	13.918	14.660
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	8.186	10.401	7.511	7.462	6.551	6.551
5.1 Sportbeleid en activering	981	1.237	594	594	594	594
5.2 Sportaccommodaties	8.159	7.759	8.122	7.914	7.863	8.027
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	4.089	4.194	4.379	4.375	4.088	4.768
5.4 Musea	1.505	1.225	905	905	904	903
5.5 Cultureel erfgoed	610	468	455	455	452	451
5.6 Media	5.054	5.421	4.028	3.697	3.694	3.691
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	20.100	21.411	23.229	24.545	23.967	23.713
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	17.543	16.977	19.016	19.056	17.754	17.754
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	18.750	20.585	20.536	19.940	19.945	19.945
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	507	164	162	162	162	162

Begroting 2027

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	17	801	801	801	801	801
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	7.249	7.266	7.185	7.185	7.185	7.185
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	229	564	557	557	557	557
6.792 PGB Jeugd	1.578	1.931	1.928	1.913	1.912	1.912
6.821 Jeugdbescherming	2.111	2.139	2.152	2.147	2.147	2.147
6.822 Jeugdreclassering	85	418	414	414	414	414
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	565	108	106	99	98	98
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	792	827	825	632	631	631
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	3.538	4.426	4.773	4.773	4.750	4.750
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	10.882	14.806	15.782	15.101	15.056	15.056
6.712 Begeleiding (Wmo)	5.391	6.961	6.997	7.197	7.183	7.183
6.713 Dagbesteding (Wmo)	2.619	2.961	3.070	3.070	3.060	3.060
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	4.271	1.219	1.110	1.054	1.051	1.051
6.791 PGB Wmo	1.007	872	872	872	872	872
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	827	669	352	339	282	282
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	15	4	-18	-18	-18	-18
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	273	249	249	249	249	249
6.3 Inkomensregelingen	39.773	41.557	41.317	41.299	41.293	41.293
6.4 WSW en beschut werk	8.308	8.177	8.460	8.165	8.049	8.064
6.5 Arbeidsparticipatie	3.562	4.223	5.126	3.270	3.351	3.351
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	20.473	22.637	14.677	14.819	14.808	14.674
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	193	58	59	59	58	57
7.1 Volksgezondheid	3.220	2.496	2.203	2.178	2.177	2.177
7.2 Riolering	16.635	16.066	16.138	16.853	17.183	17.373
7.3 Afval	16.683	16.700	18.756	19.713	20.181	20.908
7.4 Milieubeheer	7.932	11.570	9.456	9.454	9.436	9.436
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	3.529	3.231	3.196	3.293	3.226	3.276
8.1 Ruimte en leefomgeving	10.067	10.474	8.303	8.289	7.750	8.212

Taakveld	Werkelijk 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.968	18.774	36.235	35.026	57.416	61.265
8.3 Wonen en bouwen	10.410	9.064	7.283	7.008	7.007	7.006
	0	0	0	0	0	0

4.5 Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Programma	Omschrijving incidentele baten of lasten	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Toelichting
1	8	Invoering Omgevingswet	663	0	345	0	345	0	345	0	via reserve
2	8	Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten	351	0	412	0	412	0	412	0	via reserve
3	6B	Transformatiebudget sociaal domein	285	0	95	0	95	0	95	0	zie onderstaand
4	6D	Vermindering druk Asielketen	1.227	0	1.234	0	1.225	0	1.215	0	via reserve
5	3	Westland Agenda IV	250	0	250	0	250	0	250	0	zie onderstaand
6	6D	Vermindering druk Asielketen	0	1.223	0	1.214	0	1.206	0	1.206	zie onderstaand
7	Div.	Kleiner dan € 100.000	133	0	129	0	129	0	129	0	zie onderstaand
Totaal			2.909	1.223	2.465	1.214	2.456	1.206	2.446	1.206	

Overzicht incidentele stortingen en onttrekkingen reserves

(bedragen x € 1.000)

Nummer	Programma	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Toelichting
1	0	Overhevelingsreserve: budgetoverheveling bibliotheek naar 2027	0	342	0	0	0	0	0	0	Zie lasten

Nummer	Programma	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Toelichting
2	0	Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	8.049	0	5.227	0	4.920	0	0	0	Zie lasten
3	0	Egalisatie verkiezingen: jaarlijkse storting	182	0	182	0	182	0	182	0	Zie lasten
4	0	Egalisatie verkiezingen: onttrekking t.b.v. verkiezingen	0	445	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
5	0	Algemene reserve: motie investeren in het Sociaal Domein	866	0	1.066	0	1.266	0	1.266	0	Zie lasten
6	2	Regionale verkeersprojecten: voetgangersbeleid (raadsbesluit incl. amendement 29-1-2025)	0	278	0	333	0	0	0	0	Zie lasten
7	3	Gebiedsontwikkeling: uittreding BNG GO uit ONW	0	140	67	140	218	140	218	150	Zie lasten
8	4	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma voorkomen schooluitval	0	160	0	160	0	0	0	0	Zie lasten
9	4	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma contextgerichte hulp en ondersteuning leerlingen	0	720	0	720	0	0	0	0	Zie lasten
10	4	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma kinderen zelfstandig OV	0	30	0	30	0	0	0	0	Zie lasten
11	4	Algemene reserve: dekking incidentele mutaties uit algemene uitkering	0	200	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
12	5	Algemene reserve: aanvullende subsidie tekort De Naald 2025-2028	0	250	0	120	0	0	0	0	Zie lasten
13	5	Algemene reserve: achterstallig onderhoud speelvoorzieningen	0	100	0	100	0	0	0	0	Zie lasten
14	5	Algemene reserve: kadernota 2026 sportbeleid en accommodaties	0	313	0	0	0	0	0	0	Zie lasten

Begroting 2027

Nummer	Programma	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Toelichting
15	7	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma AED	0	15	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
16	7	Afval: inzamelkosten HVC en bijstellingen kosten afval	0	3.431	0	3.095	0	1.915	0	1.879	Zie lasten
17	7	Afval: mutatie onttrekking reserve als gevolg van tariefstijging	0	-1.068	0	-820	0	-263	0	-563	Zie lasten
18	8	Volkshuisvesting: subsidieregeling woningaanpassing en scootmobielstalling	0	300	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
19	8	Gebiedsontwikkeling: aanvullend voorbereidingskrediet Verdilaan	0	16	0	16	0	16	0	16	Zie lasten
20	8	Gebiedsontwikkeling: raadsbesluit MPG 2026	0	143	0	143	0	143	0	291	Zie lasten
21	8	Omgevingswet: plan van aanpak invoering Omgevingswet	0	24	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
22	8	Omgevingsvergunningen: plan van aanpak invoering Omgevingswet	0	286	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
23	8	Algemene reserve: strategische verwerving Tiendweg 2	0	136	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
24	8	Algemene reserve: dekking invoering omgevingswet	0	370	0	630	0	560	0	460	Zie lasten
25	6A	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma alternatieve specialistische jeugdhulp	0	1.750	0	1.750	0	500	0	500	Zie lasten
26	6A	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma preventie intensieve jeugdzorg	0	320	0	320	0	270	0	270	Zie lasten
27	6A	Algemene reserve: preventie intensieve jeugdzorg	0	400	0	0	0	0	0	0	Zie lasten

Nummer	Programma	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030	Toelichting
28	6B	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma ontwikkeling netwerksamenwerking	0	180	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
29	6B	Sociaal Domein: projectleider ombuigingen en transformatie	0	104	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
30	6B	Beschermd wonen: dekking functie BW (na correctie dubbele opslag)	0	127	0	127	0	127	0	127	Zie lasten
31	6B	Beschermd wonen: extra inzet BW	0	91	0	91	0	0	0	0	Zie lasten
32	6B	Beschermd wonen: extra capaciteit BW	0	128	0	115	0	58	0	58	Zie lasten
33	6C	Sociaal Domein: kadernota 2025 SROI	0	162	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
34	6C	Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma inburgering	0	100	0	100	0	0	0	0	Zie lasten
35	6C	Algemene reserve: kadernota 2026 SROI	0	1.700	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
36	6D	Sociaal Domein: incidentele middelen Sociaal Domein	2.700	0	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
37	6D	Opvang vluchtelingen en statushouders: mutatie opvang	440	0	440	0	440	0	440	0	Zie lasten
38	6D	Opvang vluchtelingen en statushouders: actualisatie opvang en kapitaallasten	0	440	0	440	0	440	0	440	Zie lasten
			12.237	12.133	6.982	7.610	7.026	3.906	2.106	3.628	

(bedragen x € 1.000)

Totaaloverzicht	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030
Totaal incidentele baten en lasten	2.909	1.223	2.465	1.214	2.456	1.206	2.446	1.206
Totaal incidentele reserves	12.237	12.133	6.982	7.610	7.026	3.906	2.106	3.628
Totaal	15.146	13.356	9.447	8.824	9.482	5.112	4.552	4.834

Overzicht van het structurele begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000)

Structureel begrotingssaldo	2027	2028	2029	2030
Lasten	446.115	442.103	458.391	464.839
Baten	-445.872	-439.185	-459.424	-469.500
Saldo baten en lasten	243	2.918	-1.032	-4.662
Stortingen reserves	12.408	7.144	7.180	2.260
Onttrekkingen reserves	-15.997	-11.475	-7.776	-7.491
Saldo stortingen en onttrekkingen reserves	-3.589	-4.331	-596	-5.231
Begrotingssaldo	-3.346	-1.413	-1.628	-9.893
Incidentele lasten (inclusief reservemutaties)	15.146	9.447	9.482	4.552
Incidentele baten (inclusief reservemutaties)	-13.356	-8.824	-5.112	-4.834
Saldo incidentele baten en lasten (inclusief reservemutaties)*	1.790	623	4.370	-282
Structureel begrotingssaldo	-5.136	-2.036	-5.998	-9.611

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

*Een min-bedrag is in deze reeks een nadeel. Wanneer er meer lasten dan baten als incidenteel worden aangemerkt, ontstaat er een voordeel voor het structurele saldo.

Toelichting incidentele lasten en baten

Algemeen

Het merendeel van de opgenomen incidentele lasten en baten heeft geen effect op het structureel begrotingssaldo, aangezien die mutaties het gevolg zijn van (incidentele) aanwendungen van de als incidenteel aangemerkte reserves. Daar waar dit het geval is, staat bij die mutatie als toelichting 'via reserve' en bij de corresponderende reservemutatie 'zie lasten'.

Bij het onderscheid tussen structurele reservemutaties en incidentele reservemutaties is uitgegaan van de notitie van de commissie BBV over de incidentele lasten en baten. In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De bestemmingsreserves die betrekking hebben op (dekking van) kapitaallasten zijn hierop een uitzondering. Deze bestemmingsreserves worden dan als structureel aangemerkt. Het overzicht van deze als structureel aangemerkte reserves is hierboven weergegeven.

Overeenkomstig onze uitgangspunten volgt hieronder een toelichting van de incidentele lasten en baten vanaf € 100.000.

Toelichting per post

1. Invoering Omgevingswet

In verband met de invoering van de Omgevingswet is een budget ter beschikking gesteld. De uitgaven worden gedekt uit de reserves Omgevingswet.

2. Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten

Voor de huisvesting van tijdelijke opvang arbeidsmigranten worden de komende jaren kosten gemaakt.

3. Transformatiebudget sociaal domein

Uitgaven ten behoeve van de doorontwikkeling van het sociaal domein gedekt vanuit de reserve Sociaal Domein.

4/6. Vermindering druk Asielketen

Betreft te maken kosten voor de opvang van vluchtelingen en statushouders. Deze kosten worden vergoed vanuit het Rijk.

5. Westland Agenda IV

Westland Agenda IV is een subsidie waarbij diverse projectvoorstellen worden ingediend voor subsidie.

7. Diverse posten kleiner dan € 100.000

Overzicht structurele reservemutaties

Het merendeel van de opgenomen incidentele lasten en baten heeft geen effect op het structureel begrotingssaldo, aangezien die mutaties het gevolg zijn van (incidentele) aanwendungen van de als incidenteel aangemerkte reserves. Daar waar dit het geval is, staat bij die mutatie als toelichting "via reserve" en bij de corresponderende reservemutatie "zie lasten".

Bij het onderscheid tussen structurele reservemutaties en incidentele reservemutaties is uitgegaan van hetgeen in de notitie van de commissie BBV over de incidentele lasten en baten.

In de toelichting op de wijziging van het BBV staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn.

De bestemmingsreserves die betrekking hebben op (dekking van) kapitaallasten zijn hierop een uitzondering. Deze bestemmingsreserves worden dan als structureel aangemerkt.

Structurele inzet reserves

Het overzicht van deze als structureel aangemerkte reserves is hieronder weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Structurele reservemutaties	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Lasten 2030	Baten 2030
Grondbanken (afschrijving geactiveerde boete renteconversie)	-	1.244	-	1.244	-	1.244	-	1.244
Nieuwbouw gemeentehuis (kapitaallasten / beschikbaarheidsvergoeding)	156	1.585	147	1.585	138	1.585	130	1.585
Dekking investeringen maatschappelijk nut (kapitaallasten)	16	475	16	475	16	475	16	475
Dekking investeringen economisch nut (kapitaallasten)	-	560	-	560	-	560	-	560
Totaal	172	3.864	163	3.864	154	3.864	146	3.864

4.6 Geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1.000)

Balansposten	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Activa						
Vaste activa						
(Im)materiële vaste activa	523.422	624.483	697.128	701.683	678.021	685.286
Financiële vaste activa: kapitaalverstrekkingen	10.722	12.820	12.820	12.820	12.820	12.820
Financiële vaste activa: leningen	18.392	19.591	20.240	20.839	21.188	21.537
Financiële vaste activa: uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
	552.536	656.894	730.188	735.342	712.029	719.643
Vlottende activa						
Voorraden: onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen	166.682	182.289	178.157	160.341	115.694	63.420
Voorraden: gereed product en handelsgoederen	1.630	1.630	1.630	1.630	1.630	1.630
Uitzettingen < 1 jaar	32.195	32.195	32.195	32.195	32.195	32.195
Liquide middelen	12	0	0	0	0	0
Overlopende activa	30.274	30.274	30.274	30.274	30.274	30.274
	230.793	246.388	242.256	224.440	179.793	127.519
	783.329	903.282	972.444	959.782	891.822	847.162
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	306.997	304.388	304.145	301.227	302.259	306.921
Voorzieningen	51.172	51.168	52.398	53.686	55.152	57.611
Vaste schulden	327.499	429.641	497.816	486.784	416.326	364.545
	685.668	785.197	854.359	841.697	773.737	729.077
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	35.879	56.303	56.303	56.303	56.303	56.303
Overlopende passiva	61.782	61.782	61.782	61.782	61.782	61.782

Begroting 2027

Balansposten	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	97.661	118.085	118.085	118.085	118.085	118.085
	783.329	903.282	972.444	959.782	891.822	847.162

De verwachte balans van onze gemeente is opgesteld op basis van de jaarstukken 2025, in combinatie met de prognoses voor de gewijzigde begroting van 2026 en de begroting voor de periode 2027-2030.

4.7 Overzicht EMU-saldo

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Hof (Houdbare Overheidsfinanciën) krijgt het zogenoemde EMU-saldo van de gemeenten aandacht. Dit maakt samen met de EMU-saldi van andere decentrale overheden als provincies en waterschappen onderdeel uit van het totale EMU-saldo van het Rijk.

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. Als het EMU-saldo van de collectiviteit van gemeenten (op basis van de jaarrekeningen van de gemeenten) de macronorm structureel overschrijdt, kan dit voor het Rijk aanleiding zijn om een sanctie op te leggen (korting op de algemene uitkering).

Per gemeente wordt een referentiewaarde bepaald als aandeel in het gezamenlijke EMU-saldo van de gemeenten. De laatste referentiewaarde is bekend gemaakt in de Septembercirculaire 2025. Daarin was voor gemeente Westland voor 2026 een referentiewaarde bepaald van circa € 19,4 miljoen. De verwachting is dat deze op grond van de Septembercirculaire 2026 voor 2027 zal toenemen naar € 20 miljoen. Voor 2027 wordt een EMU-tekort berekend van € 67,5 miljoen, ofwel € 47,5 miljoen hoger dan de referentiewaarde. De voornaamste reden voor het tekort komt voort uit de verwachte investeringen in dat jaar.

Vanaf 2028 nemen de verwachte investeringsuitgaven af en nemen ontvangsten uit grondexploitatie vanwege - per saldo - verkopen juist toe. Door deze ontwikkeling wordt over de jaren 2028 tot en met 2030 juist een positief EMU-saldo verwacht, dit zoals blijkt uit onderstaande tabel.

(bedragen x € 1.000)

Mutaties (1 januari tot en met 31 december)	Verwachte realisatie 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Exploitatiesaldo voor bestemming (A)	-2.609	-243	-2.918	1.032	4.662
Mutatie (im)materiële vaste activa (B) (1)	101.061	72.645	4.555	-23.662	7.265
Mutatie voorzieningen (C) (2)	-4	1.230	1.288	1.466	2.459
Mutatie voorraden onderhanden werk m.b.t. grondexploitatie (D)(3)	15.607	-4.132	-17.816	-44.647	-52.274
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa (E)	0	0	0	0	0
EMU-SALDO (A-B+C-D-E)	-119.281	-67.526	11.631	70.807	52.130
Referentiewaarde EMU-SALDO (voor 2027 e.v.: schatting uitkomst Septembercirculaire 2026)	-19.388	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Verschil (minteken = overschrijding referentiewaarde)	-99.893	-47.526	31.631	90.807	72.130

Toelichting:

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Transactiebasis wil zeggen: dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven wordt dan er in dat jaar binnenkomt, of dat er juist netto geld wordt overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

- (1) Een toename van de boekwaarde van (im)materiële vaste activa is negatief voor het EMU-saldo en andersom.
- (2) Een toename van de boekwaarde van voorzieningen is positief voor het EMU-saldo en andersom.
- (3) Een toename van de boekwaarde van voorraden onderhanden werk met betrekking tot grondexploitaties is negatief het voor het EMU-saldo en andersom.

4.8 Investeringsen

In dit hoofdstuk geven we een volledig overzicht van het Meerjareninvesteringsplan (MIP) voor de jaren 2027 tot en met 2030. In de raadsvergadering van 8 juli 2026 is de eerste actualisatie van het MIP van 2026 vastgesteld.

Bij investeringen waarvan de fasering doorloopt na 2026, is uitsluitend de fasering vanaf 2027 in het overzicht opgenomen. De fasering tot en met 2026 is buiten beschouwing gelaten. Investeringsen waarvan de fasering volledig in 2026 of eerder is afgerond, zijn niet opgenomen. Ook investeringen waarvan de fasering pas in 2031 of later start, zijn buiten het overzicht gelaten.

Meerjaren investeringsplan (vastgesteld op 8 juli 2026)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
0. Bestuur en ondersteuning	4.072	211		-	4.283		-		-	
Gemeentewerven noodzakelijke maatregelen	616	-	-	-	616		-		-	
Tractie rollend materieel	371	191	-	-	562		-		-	
Tractie vervanging dienstvoertuigen 2027	390	-	-	-	390		-		-	
Tractie vervanging veegwagens 2027	1.590	-	-	-	1.590		-		-	
Vervangen Datacenter 2027	100	-	-	-	100		-		-	
Vervangen Grafische werkstations en laptops 2027	535	-	-	-	535		-		-	
Vervangen Mobiele telefoons & headsets 2027	250	-	-	-	250		-		-	
Vervangen Printer (Plotter)	20	20	-	-	40		-		-	
Vervangen primaire softwarepakketten 2027	100	-	-	-	100		-		-	
Vervanging Centrale infrastructuur 2027	100	-	-	-	100		-		-	
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	43.973	29.903	19.074	16.345	109.294	4.003	9.341	2.770		16.115
Aanpassen brug N054	5	-	-	-	5		-		-	
Beschoeiingen 2027	352	-	-	-	352		-		-	

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Bijdrage Coldenhovelaan/Hondenbot (Ma)	2.000	1.950	-	-	3.950	933	1.300	-	-	2.233
Brug N055 Naaldwijk - De Lier	99	-	-	-	99	-	-	-	-	-
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak Openb.Verlichting	17	50	50	50	167	-	-	-	-	-
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak verharding	100	650	650	650	2.050	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) reconstr/verharding M-nut 3045	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Damwanden Hout en Beton 2027	1.847	-	-	-	1.847	-	-	-	-	-
EEMO-wegen inclusief Madeweg	1.845	800	699	-	3.344	-	-	-	-	-
Easypath fietspaden	2.881	3.050	-	-	5.931	1.137	1.203	-	-	2.340
Eikenlaan verharding	2.300	241	-	-	2.541	12	-	-	-	12
Flora omliggende infrastructuur	1.500	7.500	3.985	-	12.985	950	5.200	2.350	-	8.500
Groot ondh.oude veetunnel (M035) Arckelweg (P)	20	-	-	-	20	-	-	-	-	-
Grootschalige aanpak Lange Straat	1.300	134	-	-	1.434	-	-	-	-	-
Herinrichting Oranjeplein (M) verkeersveiligheid	247	-	-	-	247	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan damwanden (B/S)	3.500	-	-	-	3.500	-	-	-	-	-

Begroting 2027

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Herinrichting Vredebestlaan kunstwerken	450	-	-	-	450	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan verharding	550	-	-	-	550	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandeveld verharding	1.103	1.005	-	-	2.108	-	-	-	-	-
Herinrichting opb gebied centrumplan Honselersdijk	700	346	-	-	1.046	-	-	-	-	-
Infrastructurele werken Wateringen Noord	-	-	2.121	3.118	5.239	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: 't Heitje verharding	376	1.449	1.224	42	3.092	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg verharding	936	-	-	-	936	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk verharding	60	380	9	-	450	-	-	-	-	-
Komverlegging Nieuweweg	53	-	-	-	53	-	-	-	-	-
Koningin Julianaweg fase 3	150	-	-	-	150	-	-	-	-	-
Kruispunt Galgeweg/Kruisbroekweg	100	3.900	1.000	-	5.000	42	1.638	420	-	2.100
Metropolitane (Snel)fietspad RTDam-Nldwk R.Mn3043	1.947	-	-	-	1.947	929	-	-	-	929
Openbare verlichting 2027	812	-	-	-	812	-	-	-	-	-
Oudelandsestraat e.o. verharding	51	-	-	-	51	-	-	-	-	-
Parkeren Floracampus	5.613	-	-	-	5.613	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Parkeren Floracampus (deel 2)	1.599	7.628	7.896	9.468	26.591	-	-	-	-	-
Project Industrierrein Teylingen verhardingen	2.400	-200	-	-	2.201	-	-	-	-	-
Project Korte Kruisweg Maasdijk verharding	70	-	-	-	70	-	-	-	-	-
Project Pr Hendrikstraat en Ambachtshof verharding	40	-	-	-	40	-	-	-	-	-
Project Verlichting Kralingerpad	60	-	-	-	60	-	-	-	-	-
Project vervangen Jan Eversbrug (H018) (H)	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Realisatie Halte lijn 34	150	-	-	-	150	-	-	-	-	-
Straatmeubilair 2027	125	-	-	-	125	-	-	-	-	-
Verhardingen2027	2.100	-	-	-	2.100	-	-	-	-	-
Verkeersveiligheid 2027	420	-	-	-	420	-	-	-	-	-
Versneld verledde 2027	37	-	-	-	37	-	-	-	-	-
Versneld verledde 2028	-	787	-	-	787	-	-	-	-	-
Versneld verledde 2029	-	-	1.008	-	1.008	-	-	-	-	-
Versneld verledde 2030	-	-	-	3.017	3.017	-	-	-	-	-
Vervangen 3 stuks verkeersregel Installaties	550	-	-	-	550	-	-	-	-	-
Vervangen Nieuwe Tuinen brug (H015) (H)	120	-	-	-	120	-	-	-	-	-
Vervangen Serrestraat e.o.verharding	167	-	-	-	167	-	-	-	-	-
Vervangen bruggen en steigers 2027	600	-	-	-	600	-	-	-	-	-

Begroting 2027

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Vervangen damwanden zwethlaan honseledsdijk	2.109	-	-	-	2.109	-	-	-	-	-
Vervangen duikers 2027	463	-	-	-	463	-	-	-	-	-
Vervangen hekwerk Zandeveldplein	73	-	-	-	73	-	-	-	-	-
Vervangen damwanden G730, G731 en G732 Heenweg	1.475	-	-	-	1.475	-	-	-	-	-
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan verharding	-	33	431	-	463	-	-	-	-	-
's-Gravensandseweg (N) verharding	200	199	-	-	399	-	-	-	-	-
3. Economie	150	150	150	-	450	-	-	-	-	-
Vervanging stroomputten en kasten 2027	150	-	-	-	150	-	-	-	-	-
Vervanging stroomputten en kasten 2028	-	150	-	-	150	-	-	-	-	-
Vervanging stroomputten en kasten 2029	-	-	150	-	150	-	-	-	-	-
4. Onderwijs	33.142	21.868	350	-	55.360	4.912	5.880	-	-	10.792
Bernadette - Bouw School	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) School nieuwbouw dekk. Ec-nut 4022	2.561	-	-	-	2.561	412	-	-	-	412
Centrumplan (H) School renovatie dekk. Ec-nut 4023	19	-	-	-	19	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Centrumplan Honselersdijk School renovatie	108	-	-	-	108	-	-	-	-	-
Herman Broeren locatie Monster en/of Naaldwijk	50	150	-	-	200	-	-	-	-	-
ISW-Onderwijs- Ontmoetingcentr. Julianastr 49 (P)	5.656	-	-	-	5.656	-	-	-	-	-
Kameleon Eikenlaan - Bouw School	206	-	-	-	206	-	-	-	-	-
Kinderopvang Julianastr 49 (P) OW en Ontmoetingcen	1.741	-	-	-	1.741	-	-	-	-	-
MFR Westland - Delft	2.000	2.206	-	-	4.206	1.500	1.600	-	-	3.100
MFR Westland - Den Haag	5.000	5.096	-	-	10.096	3.000	4.280	-	-	7.280
Nieuwbouw Monster- Noord (inclusief grond)	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Nieuwbouw basisschool de Hoogvliager	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Primair-Onderwijs- Ontm.cent. Julianastr 49 (P)	3.983	-	-	-	3.983	-	-	-	-	-
Vakcollege Flora Campus Westland	10.918	14.416	350	-	25.684	-	-	-	-	-
Vernieuwing De Vlieten - Bouw School	150	-	-	-	150	-	-	-	-	-
Vernieuwing Driekleur - Dalton - Bouw School	150	-	-	-	150	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
5. Sport, cultuur en recreatie	22.014	6.709	23.498	22.945	75.165	1.485	399	-	-	1.884
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak groen	-	56	62	115	233	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Bibliotheek dekk. Ec-nut 4026	31	-	-	-	31	-	-	-	-	-
Centrumplan Honselersdijk Bibliotheek	49	-	-	-	49	-	-	-	-	-
Eikenlaan groen	533	67	-	-	600	-	-	-	-	-
Herinrichting Oranjeplein (M) groen	186	-	-	-	186	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandeveldt groen en beschoeiingen	-	98	-	-	98	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg groen	172	-	-	-	172	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk groen	11	63	2	-	75	-	-	-	-	-
LED lichtmasten sportvelden	852	-	-	-	852	210	-	-	-	210
LTC Naaldwijk	350	-	-	-	350	-	-	-	-	-
Modernisering Reddingsbrigade 's - Gravenzande	234	-	-	-	234	-	-	-	-	-
Nieuw Westland Theater	-	-	22.830	22.830	45.660	-	-	-	-	-
Ontmoetingscentrum Julianastr 49 (P) Cultuur	1.056	-	-	-	1.056	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Ontmoetingscentrum Julianastr 49 (P) sport	1.411	-	-	-	1.411	-	-	-	-	-
Reconstructie Groenvoorziening 2027	2.000	-	-	-	2.000	-	-	-	-	-
Sporthal Floracampus	2.776	1.498	350	-	4.624	-	-	-	-	-
Sportvereniging Ondo	188	-	-	-	188	-	-	-	-	-
Uitbreiding Sportpark De Lier aanleg sportpark	2.049	1.450	211	-	3.710	275	150	-	-	425
Vervanging Sportparken, incl. kunstgras 2027	4.123	-	-	-	4.123	-	-	-	-	-
Vervanging speeltoestellen en ondergronden 2027	2.470	-	-	-	2.470	-	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet Westland Theater	2.512	2.586	-	-	5.098	-	-	-	-	-
Wenzone en Lange Watering	1.000	887	-	-	1.887	1.000	249	-	-	1.249
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan groen	-	3	43	-	47	-	-	-	-	-
s-Gravenzandseweg (N) groen	13	-	-	-	13	-	-	-	-	-
6D Sociaal domein Overig	138	-	-	-	138	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Kwest	23	-	-	-	23	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Kwest Ec-nut 4033	19	-	-	-	19	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Vitis	42	-	-	-	42	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Vitis Ec-nut 4025	54	-	-	-	54	-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	13.603	8.150	7.817	932	30.502	-	-	-	-	-
Albert Klingstraat / Willem v.d. Kaaijstraat	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Begraafplaatsen 2027	321	-	-	-	321	-	-	-	-	-
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak riolering	-	870	900	900	2.670	-	-	-	-	-
Dreeslaan	-	100	100	-	200	-	-	-	-	-
Grote gemalen Aaksterlaan en Zanddijk GRP-A	-	373	-	-	373	-	-	-	-	-
Grote gemalen Aaksterlaan en Zanddijk GRP-B	1.750	-	-	-	1.750	-	-	-	-	-
Herinrichting Oranjeplein (M) riolering	193	-	-	-	193	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandeveld riolering	1.047	1.085	-	-	2.132	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandeveld vervanging inzamelmiddelen	100	63	-	-	163	-	-	-	-	-
Hofwijk/Hofzicht te Wateringen	900	737	-	-	1.637	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: 't Heitje riolering	274	1.056	892	32	2.254	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg riolering	187	-	-	-	187	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Integrale aanpak: Gerberastraat / Fresiaplein e.o.	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Heijdsesweg	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kleine Woerdlaan	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk riolering	134	824	20	-	979	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Mondriaan	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Mr.Adriaan Duycklaan	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Oosterlee	907	-	-	-	907	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Reigerlaan	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Midden Woerd Verburchlaan	176	-	-	-	176	-	-	-	-	-
Monster Noord Duyvenvoordestraat e.o.	1.500	2.500	2.774	-	6.774	-	-	-	-	-
Oranjebuurt West	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Project Industrierrein Teylingen riolering	600	274	-	-	874	-	-	-	-	-
Project Korte Kruisweg Maasdijk riolering	130	-	-	-	130	-	-	-	-	-
Project Pr Hendrikstraat en Ambachtshof riolering	360	-	-	-	360	-	-	-	-	-

Begroting 2027

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Project Riool Kreeklaan - Noordlandseweg fase 2	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Project geluidsscherm Leeweg	39	-	-	-	39	-	-	-	-	-
Relining 2027	288	-	-	-	288	-	-	-	-	-
Riolering Heulweg	122	-	-	-	122	-	-	-	-	-
Riolering Viool	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Rioolonderzoek (H)Noord:Veilingweg en Grote waard	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Strandinvestering 2027 (strandreiniging)	79	-	-	-	79	-	-	-	-	-
Vervangen Serrestraat e.o. Riolering	-88	-	-	-	-88	-	-	-	-	-
Vervangen riolering Oranjewijk Oost (s-G)	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2027 B	18	-	-	-	18	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2027 D voorz.	1.258	-	-	-	1.258	-	-	-	-	-
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan riolering	44	269	3.131	-	3.443	-	-	-	-	-
s-Gravenzandseweg (N) riolering	864	-	-	-	864	-	-	-	-	-
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	377	-	-	-	377	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Centrumplan Monster - Kloosterpark en fruitmuur	27	-	-	-	27	-	-	-	-	-
Vorbereidingskred. gebiedsontwikkeling Verdilaan	350	-	-	-	350	-	-	-	-	-
Totaal	117.469	66.991	50.889	40.222	275.570	10.400	15.620	2.770	-	28.790

Totale begrote investeringen per programma

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
0. Bestuur en ondersteuning	4.072	211	-	-	4.283	-	-	-	-	-
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	43.973	29.903	19.074	16.345	109.294	4.003	9.341	2.770	-	16.115
3. Economie	150	150	150	-	450	-	-	-	-	-
4. Onderwijs	33.142	21.868	350	-	55.360	4.912	5.880	-	-	10.792
5. Sport, cultuur en recreatie	22.014	6.709	23.498	22.945	75.165	1.485	399	-	-	1.884
6D Sociaal domein Overig	138	-	-	-	138	-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	13.603	8.150	7.817	932	30.502	-	-	-	-	-
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	377	-	-	-	377	-	-	-	-	-

Begroting 2027

Omschrijving	Krediet 2027 Uitgaven	Krediet 2028 Uitgaven	Krediet 2029 Uitgaven	Krediet 2030 Uitgaven	Krediet totaal (2027-2030) Uitgaven	Krediet 2027 Inkomsten	Krediet 2028 Inkomsten	Krediet 2029 Inkomsten	Krediet 2030 Inkomsten	Krediet totaal (2027-2030) Inkomsten
Totaal	117.469	66.991	50.889	40.222	275.570	10.400	15.620	2.770	-	28.790

4.9 Reserves en voorzieningen

De reserves van gemeente Westland bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Bij de bestemmingsreserves wordt vervolgens een onderscheid gemaakt naar de soliditeitsreserve en overige reserves. De soliditeitsreserve betreft de reserve Versterking financiële soliditeit.

De voorzieningen bestaan uit door derden verkregen middelen met een specifieke aanwendingsrichting (riolering en afval), onderhoudsegalisatievoorzieningen (onderhoud vastgoed, grafrechten en afkoopsommen begraafplaatsen) en voorzieningen ten behoeve van verplichtingen (zoals wethouderpensioenen, wachtgeld voor wethouders, bovenwettelijk en spaarverlof e.d.).

De bestedingsplannen maken onderdeel uit van de begroting 2027-2030. Bij de vaststelling van de begroting worden ook de reservemutaties voor het jaar 2027 vastgesteld.

Omvang reserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een prognose van de reserves en voorzieningen (peildatum 31 december van de begrotingsjaren 2026 tot en met 2030).

Prognose reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Algemene reserve	54.712	55.455	57.084	59.418	70.115
Soliditeitsreserve	67.067	67.067	67.067	67.067	67.067
Overige bestemmingsreserves	182.609	181.623	177.076	175.774	169.739
Totaal reserves	304.388	304.145	301.227	302.259	306.921
Voorzieningen	51.168	52.398	53.686	55.152	57.611
Totaal reserves en voorzieningen	355.556	356.543	354.913	357.411	364.532

Standen reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabellen staat de stand van de reserves respectievelijk de voorzieningen aan het eind van elk jaar.

Standen reserves ultimo dienstjaar

(bedragen x € 1.000)

Reserves ultimo dienstjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	64.289	54.712	55.455	57.084	59.418	70.115
Algemene reserve	37.398	51.132	52.110	55.671	57.790	60.223
Algemene reserve – jaarsaldo	26.891	3.580	3.346	1.413	1.628	9.893
Versterking financiële soliditeit	67.067	67.067	67.067	67.067	67.067	67.067
Bestemmingsreserves	175.642	182.609	181.623	177.076	175.774	169.739
Overhevelingsreserve	2.630	-451	-793	-793	-793	-793
Masterplan digitaliseren	309	309	309	309	309	309
Bovenwijkse voorzieningen	4.238	4.238	4.238	4.238	4.238	4.238
Warmtenet	1.900	400	400	400	400	400
Wooninvesteringsfonds	20.000	19.350	19.350	19.350	19.350	19.350
Volkshuisvesting	2.823	3.228	2.928	2.928	2.928	2.928
Egalisatiereserve grondbanken	13.654	12.410	11.166	9.923	8.679	7.435
Deelneming gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Flankerende personele middelen	3.633	3.633	3.633	3.633	3.633	3.633
Gebiedsontwikkeling	18.019	20.836	20.537	20.303	20.215	19.975

Reserves ultimo dienstjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sociaal Domein	5.739	7.656	6.815	3.735	2.965	2.195
Risicobeheersing SD Participatie	808	0	0	0	0	0
Beschermd wonen	5.042	4.775	4.428	4.095	3.911	3.727
Nieuwbouw gemeentehuis	27.425	26.004	24.575	23.138	21.692	20.246
Centrumplannen	2.029	2.029	2.029	2.029	2.029	2.029
Sportaccommodaties	38	38	38	38	38	38
Sportpark De Zweth	212	212	212	212	212	212
Zwembaden	344	344	344	344	344	344
Uitbreiding en vernieuwing Westlands Museum	112	0	0	0	0	0
Werk en Inkomen	6.336	5.627	5.627	5.627	5.627	5.627
Omgevingswet	420	24	0	0	0	0
Regionale verkeersprojecten	924	743	466	133	133	133
Omgevingsvergunningen	285	286	0	0	0	0
Afval	7.427	10.974	8.610	6.335	4.683	3.367
Garantiereg. en risico clusterfinanciering Aardwarmte	103	103	103	103	103	103
Waterproblematiek	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160
Opvang vluchtelingen en statushouders	13.501	13.141	13.141	13.141	13.141	13.141
Egalisatie taakstelling vastgoed	104	104	104	104	104	104
Overdracht eigendom Zwartendijk	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Overdracht eigendom Oranjesluis	2.009	2.009	2.009	2.009	2.009	2.009
Riolering	729	729	729	729	729	729
Kwaliteitsimpulsen projecten	1.495	1.495	1.495	1.495	1.495	1.495
Duurzaamheidsfonds	1.514	1.032	1.032	1.032	1.032	1.032
Nieuwbouw gemeentewerf	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815
Groenfonds	1.754	0	0	0	0	0
Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	0	10.619	18.668	23.895	28.815	28.815
Egalisatie verkiezingen	801	633	370	551	733	915
Dekking investeringen m-nut	11.530	12.953	12.494	12.035	11.576	11.117
Dekking investeringen e-nut	13.717	13.157	12.597	12.037	11.478	10.918
Totaal reserves	306.997	304.388	304.145	301.227	302.259	306.921

Standen voorzieningen ultimo dienstjaar

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen ultimo dienstjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
A. Beklemdde voorzieningen met een specifieke aanwendingsrichting						
Egalisatie riolering	13.213	11.347	8.952	6.618	4.466	4.466
Toekomstige vervanging riolering	9.505	11.503	14.076	16.649	19.222	21.795
Afkoopsommen begraafplaatsen	1.731	1.799	1.868	1.937	2.005	2.005
Afkoopsommen grafrechten	5.762	5.573	5.384	5.195	5.006	5.006
Egalisatie afval	1.192	0	0	0	0	0
Subtotaal	31.403	30.222	30.280	30.399	30.699	33.272
B. Onderhoudsegalisatie voorzieningen						
Onderhoud vastgoed	292	1.291	2.289	3.287	4.285	4.285
Onderhoud scholen IHP	278	556	834	1.112	1.390	1.390
Subtotaal	570	1.847	3.123	4.399	5.675	5.675
C. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Wethouderpensioenen	8.154	8.108	8.061	8.012	7.962	7.910
Wachtgelden wethouders	411	342	271	198	123	46
Bovenwettelijk- en spaarverlof	6.202	6.202	6.202	6.202	6.202	6.202
Regeling Vervroegde Uittreding	489	489	489	489	489	489
Maasdijk	2.178	2.178	2.178	2.178	2.178	2.178

Voorzieningen ultimo dienstjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Facilitaire projecten	1.198	1.198	1.198	1.198	1.198	1.198
Grondexploitatie	567	582	597	612	627	642
Subtotaal	19.199	19.099	18.996	18.889	18.779	18.665
Totaal voorzieningen	51.172	51.168	52.398	53.686	55.152	57.611

Reservemutaties per programma

In de volgende tabel zijn per programma de stortingen en onttrekkingen van de reserves in 2027 weergegeven. Het gaat om de totaalbedragen per programma.

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving programma	Geraamde stortingen	Geraamde onttrekkingen
0. Bestuur en ondersteuning	9.252	3.585
1. Veiligheid	0	8
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	557
3. Economie	0	140
4. Onderwijs	0	1.143
5. Sport, cultuur en recreatie	16	1.285
6A. Sociaal domein Jeugd	0	2.470
6B. Sociaal domein WMO	0	675
6C. Sociaal domein Inkomen	0	1.962
6D. Sociaal domein Overig	3.140	464
7. Volksgezondheid en milieu	0	2.393
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	0	1.315
Totaal reservemutaties	12.408	15.997
Saldo reservemutaties	3.589	

De specificatie van de geraamde stortingen en onttrekkingen van de reserves ziet er als volgt uit:

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve

(bedragen x € 1.000)

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve	Geraamde storting	Geraamde onttrekking
Overhevelingsreserve: budgetoverheveling bibliotheek naar 2027		342
Volkshuisvesting: subsidieregeling woningaanpassing en scootmobielstalling		300
Egalisatiereserve grondbanken: dekking afschrijvingslasten geactiveerde boeterente		1.244
Gebiedsontwikkeling: uittreding BNG GO uit ONW		140
Gebiedsontwikkeling: aanvullend voorbereidingskrediet Verdilaan		16
Gebiedsontwikkeling: raadsbesluit MPG 2026		143
Sociaal Domein: incidentele middelen Sociaal Domein	2.700	
Sociaal Domein: kadernota 2025 SROI		162
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma inburgering		100
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma alternatieve specialistische jeugdhulp		1.750

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve	Geraamde storting	Geraamde onttrekking
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma ontwikkeling netwerksamenwerking		180
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma AED		15
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma preventie intensieve jeugdzorg		320
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma voorkomen schooluitval		160
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma contextgerichte hulp en ondersteuning leerlingen		720
Sociaal Domein: projectleider ombuigingen en transformatie		104
Sociaal Domein: uitvoeringsprogramma kinderen zelfstandig OV		30
Beschermd wonen: dekking functie BW (na correctie dubbele opslag)		127
Beschermd wonen: extra inzet BW		91
Beschermd wonen: extra capaciteit BW		128
Nieuwbouw gemeentehuis: rentetoevoeging en kapitaallasten/beschikbaarheidsvergoeding	156	1.585
Omgevingswet: plan van aanpak invoering Omgevingswet		24
Regionale verkeersprojecten: voetgangersbeleid (raadsbesluit incl. amendement 29-1-2025)		278
Omgevingsvergunningen: plan van aanpak invoering Omgevingswet		286
Afval: inzamelkosten HVC en bijstellingen kosten afval		3.431
Afval: mutatie onttrekking reserve door tariefstijging		-1.068
Opvang vluchtelingen en statushouders: mutatie opvang	440	
Opvang vluchtelingen en statushouders: actualisatie opvang en kapitaallasten		440
Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	8.049	
Egalisatie verkiezingen: jaarlijkse storting	182	
Egalisatie verkiezingen: onttrekking t.b.v. verkiezingen		445
Dekking investeringen m-nut: amendement Westlands Museum (storting 20 jaar)	16	
Dekking investeringen m-nut: kapitaallasten diverse activa		475
Dekking investeringen e-nut: kapitaallasten diverse activa		560
Algemene reserve: motie investeren in het Sociaal Domein	866	
Algemene reserve: aanvullende subsidie tekort De Naald 2025-2028		250
Algemene reserve: achterstallig onderhoud speelvoorzieningen		100
Algemene reserve: strategische verwerving Tiendweg 2		136
Algemene reserve: dekking incidentele mutaties uit algemene uitkering		200
Algemene reserve: dekking invoering Omgevingswet		370
Algemene reserve: preventie intensieve jeugdzorg		400
Algemene reserve: kadernota 2026 SROI		1.700
Algemene reserve: kadernota 2026 sportbeleid en accommodaties		313
Totaal geraamde stortingen en onttrekkingen reserves	12.408	15.997

Bestedingsplannen

In de raadsvergadering van december 2025 is de nota Reserves en voorzieningen 2025 vastgesteld. In de verordening is geregeld dat uiterlijk bij de 2e Afwijkingenrapportage 2026 wordt geïnventariseerd welke bestemmingsreserves er zijn, of de stand toereikend is en of het doel waarvoor ze zijn ingesteld

nog actueel is. Voor zover er geen toereikend bestedingsplan is op dat moment, wordt de reserve in beginsel opgeheven.

De bestedingsplannen van de reserves worden bij de begroting vastgesteld. Dit vindt plaats door per programma de gespecificeerde mutaties van de reserves en voorzieningen te presenteren. Hierdoor worden, tegelijk met de vaststelling van de begroting 2027, de reservemutaties door de gemeenteraad vastgesteld.

Alle stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vereisen de goedkeuring van de raad. Naast de vaststelling van de begroting kan dit tussentijds aan de raad worden voorgelegd via een begrotingswijziging (op basis van een tussentijdse rapportage aan de raad).

Instellen nieuwe reserves

In de begroting 2027 wordt geen voorstel gedaan voor het instellen van een nieuwe reserve.

Bijlagen

Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Aandelenkapitaal	Waarde van aandelen in een BV of NV waarin de gemeente deelneemt.
Accres	De jaarlijkse groei (of krimp) van het Gemeentefonds, gebaseerd op de ontwikkeling van de rijksuitgaven.
Accresontwikkeling	De mate waarin het accres in de tijd stijgt of daalt. Heeft directe gevolgen voor de hoogte van de algemene uitkering.
Actieve grondpolitiek	Situatie waarin de gemeente zelf gronden aankoopt, ontwikkelt en verkoopt met als doel sturing op ruimtelijke ontwikkelingen.
Activering van kosten	Het opnemen van bepaalde kosten als investering op de balans, zodat deze worden afgeschreven in plaats van direct ten laste van het resultaat gebracht.
Actualisatie	Het bijstellen van begrotingscijfers of ramingen op basis van de nieuwste inzichten of beleidsontwikkelingen, bijvoorbeeld bij een halfjaarlijkse rapportage.
Aflossingsverplichtingen	Het deel van de langlopende leningen dat de gemeente in een begrotingsjaar moet aflossen.
Afschrijvingen	Jaarlijkse waardevermindering van kapitaalgoederen die wordt geboekt als last in de exploitatie.
Afvalstoffenheffing	Heffing waarmee de gemeente de kosten van huishoudelijke afvalinzameling en -verwerking dekt.
Algemene reserve	Vrij besteedbare reserve van de gemeente, bedoeld als buffer voor financiële tegenvallers.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds, vrij te besteden door de gemeente, binnen wet- en regelgeving.
Balanspositie	De vermogenspositie van de gemeente zoals weergegeven op de balans, bestaande uit activa en passiva.
BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)	Wettelijk kader dat regels stelt aan de inhoud, structuur en verantwoording van gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen.
Begroting	Een jaarlijkse raming van de inkomsten en uitgaven van een gemeente. De gemeenteraad stelt deze vóór het begin van het nieuwe jaar vast. De begroting geeft beleidsprioriteiten weer en moet voldoen aan de eisen van het BBV.
Begrotingswijziging	Aanpassing van de vastgestelde begroting gedurende het jaar, bijvoorbeeld bij nieuw beleid of mee- en tegenvallers.
Beleidsdoelstellingen	De inhoudelijke doelen die de gemeente met haar beleid wil bereiken, vaak gekoppeld aan programma's in de begroting.
Beleidsmatige reserve	Een reserve met een specifieke beleidsdoelstelling, bijvoorbeeld voor duurzaamheid of armoedebestrijding.
Bestemmingsreserves	Reserves met een specifieke bestemming die door de raad is vastgesteld. Tegenhanger van de algemene reserve.
Bezuinigingen	Structurele verlaging van gemeentelijke uitgaven om financiële tekorten op te vangen of ruimte te creëren.
Boekwaarde	De waarde waarvoor een investering of actief op de balans staat, meestal de aanschafwaarde minus afschrijvingen.
Borgstellingen	Financiële garanties die de gemeente afgeeft voor derden, bijvoorbeeld woningcorporaties.

Begrip	Toelichting
Btw-compensatiefonds	Fonds van het Rijk waarmee gemeenten de betaalde btw over niet-belastbare activiteiten kunnen compenseren.
Budgetrecht	Het recht van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen, te wijzigen en te controleren.
Dekking	De financieringsbron voor uitgaven, bijvoorbeeld via eigen middelen, externe bijdragen of opbrengsten.
Dekkingsplan	Plan waarmee wordt aangegeven hoe een nieuw beleidsvoornemen of investering wordt bekostigd.
Dekkingsvoorstellen	Voorstellen voor hoe nieuwe uitgaven kunnen worden betaald, bijvoorbeeld via herprioritering of onttrekking uit reserves.
Dividend	Uitkering van winst aan aandeelhouders, zoals de gemeente in een deelneming.
Doelmatigheid	Mate waarin met zo min mogelijk middelen een bepaald resultaat wordt bereikt.
Dotatie	Toevoeging van middelen aan een reserve of voorziening.
Egalisatievoorziening	Voorziening bedoeld om schommelingen in lasten of baten over meerdere jaren te dempen, bijvoorbeeld bij onderhoudskosten.
Eigen vermogen	Het deel van de vermogenspositie dat niet geleend is; opgebouwd uit reserves en resultaten.
EMU-saldo	Verschil tussen inkomsten en uitgaven van een gemeente op transactiebasis volgens Europese normen.
EMU-tekort	Het verschil tussen inkomsten en uitgaven van de gemeente volgens het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR). Beïnvloedt het landelijke EMU-saldo.
Exploitatie	De reguliere, jaarlijkse bedrijfsvoering van de gemeente, bestaande uit terugkerende inkomsten en uitgaven (zoals salarissen, onderhoud, subsidies).
Faciliterend grondbeleid	Beleid waarbij de gemeente niet zelf ontwikkelt, maar ontwikkelingen van derden faciliteert via bijvoorbeeld bestemmingsplannen.
Financieel Meerjaren Perspectief (FMP)	Een overzicht van de financiële positie van de gemeente over meerdere jaren, waarin wordt doorgerekend wat het structurele effect is van beleidsvoornemens en externe ontwikkelingen.
Financiële kengetallen	Kengetallen die inzicht geven in de financiële gezondheid van de gemeente.
Financiële vaste activa	Deelnemingen of verstrekte leningen aan verbonden partijen of andere instellingen, bedoeld voor langere termijn.
Financieringsbehoefte	Het bedrag dat de gemeente extern moet aantrekken (lenen) om uitgaven te dekken die niet met eigen middelen gefinancierd kunnen worden.
Financieringsparagraaf	Verplicht onderdeel van de begroting waarin het financieringsbeleid van de gemeente wordt toegelicht, inclusief risico's en kasbeheer.
Financieringspositie	De verhouding tussen beschikbare middelen en verplichtingen. Geeft aan of de gemeente tekortkomt of juist overliquiditeit heeft.
Garanties	Breder begrip dan borgstellingen; omvat alle vormen van risicodragende toezeggingen van de gemeente.
Gebiedsontwikkeling	Het geheel van ruimtelijke, financiële en maatschappelijke processen bij herstructurering of uitbreiding van een gebied.
Gecorrigeerde netto schuldquote	Financieel kengetal dat de gemeentelijke schuldpositie weergeeft, waarbij wordt gecorrigeerd voor verstrekte leningen. Het laat zien in hoeverre de schuld is toe te rekenen aan uitgaven waarvoor de

Begrip	Toelichting
	gemeente een vordering heeft uitstaan (zoals leningen aan verbonden partijen), en geeft zo een realistischer beeld van de netto schuldenlast.
Grondbeleid	Het beleid van de gemeente rond verwerving, ontwikkeling en uitgifte van grond.
Grondexploitatie	Een financieel-inhoudelijke planning van een gebiedsontwikkeling, waarin kosten en opbrengsten van grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, openbare ruimte en eventuele verkoop van gronden zijn opgenomen.
Grondexploitatieratio	Verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale geraamde baten in een grondexploitatie.
Grondprijzenbrief	Document waarin uitgangspunten en tarieven voor de grondprijzen in een gemeente voor een jaar worden vastgelegd.
Heffingsgrondslag	De basis waarover een belasting of heffing wordt berekend, zoals de WOZ-waarde bij de OZB.
Herfinanciering	Het vervangen van een bestaande lening door een nieuwe lening, vaak om rentelasten of looptijd te optimaliseren.
Immateriële vaste activa	Niet-tastbare investeringen zoals onderzoekskosten of kosten van verworven software.
Incidenteel	Een financiële post of ontwikkeling die eenmalig of tijdelijk is. Incidentele inkomsten of uitgaven beïnvloeden de begroting slechts gedurende een beperkt aantal jaren.
Indexering	Aanpassing van bedragen (zoals tarieven of budgetten) aan de inflatie of prijsontwikkeling.
Investeringsbedrag	Het geraamde of werkelijke bedrag dat met een bepaalde investering gemoeid is.
Investeringsbudget	Het bedrag dat is gereserveerd of beschikbaar gesteld voor een specifieke investering.
Investeringsplan	Overzicht van toekomstige investeringsprojecten inclusief doel, looptijd en dekking.
Investeringsplanning	Een overzicht van voorgenomen investeringen (zoals bouwprojecten) inclusief tijdspad, geraamde kosten en dekking. Maakt deel uit van het Meerjaren Investeringsplan (MIP).
Investeringsproject	Een project waarvoor aanzienlijke kapitaaluitgaven worden gedaan, met als doel een blijvend actief te realiseren.
Investeringsruimte	De mate waarin de gemeente financiële ruimte heeft om nieuwe investeringen te doen, zonder de financiële kaders te overschrijden.
Investeringsvoorstel	Een raadsvoorstel of collegebesluit waarin goedkeuring wordt gevraagd voor een specifieke investering.
Jaarrekening	Verplichte financiële verantwoording over het voorgaande boekjaar, met realisatiecijfers en toelichtingen.
Kapitaallasten	Kosten die samenhangen met investeringen in kapitaalgoederen: afschrijvingen en rentelasten. Deze drukken jaarlijks op de exploitatiebegroting.
Kapitaaluitgaven	Uitgaven voor de aanschaf of verbetering van duurzame activa zoals gebouwen, wegen en riolering. Deze uitgaven worden geactiveerd en afgeschreven over meerdere jaren.
Kasbeheer	Het dagelijks beheer van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, gericht op optimale liquiditeit.

Begrip	Toelichting
Kasgeldlimiet	Wettelijk maximum voor het bedrag dat een gemeente aan kortlopende leningen mag uitzetten, bedoeld om renterisico's te beperken.
Kasstroom	De instroom en uitstroom van liquide middelen (geld) binnen een bepaalde periode. Geeft inzicht in de betaalcapaciteit van de gemeente.
Kortlopende geldleningen	Leningen met een looptijd van maximaal één jaar, gebruikt voor het overbruggen van tijdelijke tekorten in liquiditeit.
Kostendekkendheid	De mate waarin de opbrengsten uit tarieven of heffingen voldoende zijn om de bijbehorende kosten te dekken.
Kostenverhaal	Het doorberekenen van kosten aan projectontwikkelaars bij gebiedsontwikkeling, zoals via grondverkoop of leges.
Langlopende geldleningen	Leningen met een looptijd van langer dan één jaar, vaak aangegaan voor investeringen in kapitaalgoederen.
Leges	Vergoeding die de gemeente vraagt voor een verleende dienst, zoals het verstrekken van een paspoort of vergunning.
Leningenportefeuille	Het totaal aan leningen die de gemeente is aangegaan, inclusief rentevooraarden, looptijd en aflossingsschema's.
Liquiditeitenbeheer	Het sturen op de beschikbaarheid van voldoende betaalmiddelen op korte en lange termijn.
Lokale heffingen	Belastingen waarmee gemeenten kosten van specifieke diensten dekken, zoals afval- of rioolheffing.
Loon- en prijsontwikkeling	Stijging van lonen en prijzen waar gemeenten mee te maken krijgen. Heeft invloed op de inflatiecorrectie van begrotingen.
Macro Economisch Verkenning (MEV)	Jaarlijkse publicatie van het CPB waarin economische verwachtingen worden gepresenteerd. Wordt gebruikt als basis voor o.a. het accres.
Materiële vaste activa	Tastbare vaste activa zoals gebouwen, riolering, voertuigen en installaties.
Meerjarenbegroting	Een begroting die niet alleen het komende jaar beslaat, maar ook de drie daaropvolgende jaren. Zo wordt het financieel beleid in samenhang en met een langere horizon gepresenteerd.
Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)	Langjarig overzicht van onderhoudskosten en -activiteiten voor gemeentelijke gebouwen en kapitaalgoederen.
Meerjarenraming	Een inschatting van toekomstige baten en lasten voor meerdere jaren, die als basis dient voor beleidskeuzes. De meerjarenraming maakt financiële ontwikkelingen en risico's zichtbaar.
Meicirculaire	Jaarlijkse brief van het Rijk aan gemeenten in mei, waarin definitieve uit het Gemeentefonds worden bekendgemaakt.
MIP (Meerjaren InvesteringsPlan)	Meerjarenoverzicht van geplande investeringen inclusief begrotingsruimte en fasering.
MPG (Meerjarenperspectief Grondexploitaties)	Jaarlijks document waarin alle lopende grondexploitaties financieel worden doorgelicht en gepresenteerd.
Netto schuldquote	Verhouding tussen gemeentelijke schuld en inkomsten.
Onderuitputting	Situatie waarin begrote investeringen of uitgaven niet volledig worden gerealiseerd binnen het begrotingsjaar.
Onttrekking	Opname van middelen uit een reserve of voorziening ter dekking van lasten.
Onvoorziene uitgaven	Een post in de begroting bedoeld voor niet vooraf in te schatten of incidentele uitgaven.

Begrip	Toelichting
Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (bijvoorbeeld management, ICT, HR, financiën en huisvesting). Volgens het BBV worden deze kosten apart van de taakvelden verantwoord.
OZB (onroerendezaakbelasting)	Gemeentelijke belasting op bezit of gebruik van onroerende zaken, zoals woningen en bedrijfspanden.
OZB-tarieven	De door de gemeenteraad vastgestelde percentages waarmee de OZB wordt geheven over de WOZ-waarde.
Paragraaf bedrijfsvoering	Overzicht van de organisatieontwikkeling, personeel, digitalisering en andere interne aspecten van gemeentelijk functioneren.
Paragraaf financiering	Verplicht onderdeel waarin het financieringsbeleid, kasbeheer en renterisico's worden toegelicht.
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	Toelichting op het beleid en de kosten voor het onderhouden van wegen, groen, gebouwen en andere kapitaalgoederen.
Paragraaf verbonden partijen	Toelichting op de aard, risico's en belangen in verbonden partijen waarin de gemeente participeert.
Paragraaf weerstandsvermogen	Geeft inzicht in de risico's en het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te vangen.
Prestatieafspraken	Afspraken tussen gemeente en derden (zoals woningcorporaties) over te leveren prestaties gekoppeld aan financiering.
Prestatie-indicatoren	Indicatoren die inzicht geven in de prestaties van gemeentelijke activiteiten, zoals aantallen, kwaliteit of doorlooptijd.
Prognose	Een actuele inschatting van het verwachte financieel resultaat voor het lopende jaar.
Programmabegroting	Begroting die is opgebouwd uit programma's waarin beleidsdoelen, prestaties en financiële middelen worden gekoppeld.
Programmaliijn	Een beleidsmatig samenhangend onderdeel binnen een programma, waarmee specifieke doelen of thema's worden geclusterd.
Projectfinanciering	Specifieke financieringsstructuur voor een project, waarbij vaak externe partners en tijdelijke leningen worden betrokken.
Projectkosten	Alle kosten die rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de uitvoering van een project, inclusief voorbereiding, toezicht en uitvoering.
Raadsinformatiebrief	Een formele brief van het college aan de gemeenteraad waarin beleidsinhoudelijke of financiële informatie wordt verstrekt, zonder dat direct een besluit wordt gevraagd.
Raadsvoorstel	Een voorstel van het college aan de gemeenteraad om een besluit te nemen, bijvoorbeeld over een investering of beleidskeuze.
Raming	Een geschatte opgave van kosten of opbrengsten, veelal gebaseerd op aannames of ervaringscijfers.
Realisatiecijfers	Werkelijk gerealiseerde baten en lasten over een periode, vergeleken met de begroting.
Rechtmatigheid	De mate waarin bestedingen conform wettelijke en beleidsmatige kaders zijn gedaan.
Rekeningcourantpositie	De balanspost waarop tijdelijke schulden of vorderingen van verbonden partijen aan of op de gemeente worden geboekt.
Rekeningresultaat	Het werkelijke saldo van baten en lasten over een afgesloten boekjaar. Wordt gepresenteerd in de jaarrekening.
Rekenkamercommissie	Onafhankelijk orgaan dat onderzoek doet naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid.

Begrip	Toelichting
Rekenrente	Rentepercentage dat wordt toegepast bij het toerekenen van rentekosten aan investeringen of voorzieningen.
Renteontwikkeling	De veranderingen in rentetarieven op de financiële markten, van belang voor de kosten van gemeentelijke leningen.
Rentepercentage	Het tarief waartegen rente wordt berekend op leningen of beleggingen. Belangrijk bij kapitaallasten en treasury.
Renteresultaat	Het verschil tussen de werkelijk ontvangen en betaalde rente en de geraamde rente. Geeft inzicht in het rendement van het treasurybeleid.
Renterisico	Het risico dat de rentelasten stijgen bij het aangaan of herfinancieren van leningen, waardoor de exploitatie onder druk kan komen te staan.
Renterisiconorm	Norm die aangeeft hoeveel van de bestaande leningen in enig jaar mogen worden herfinancierd, om risico's bij renteveranderingen te beperken.
Reservepositie	Het totaal van alle beschikbare reserves, geeft aan hoeveel financiële ruimte er is voor tegenvallers of investeringen.
Reserves	Eigen vermogen van de gemeente dat apart is gezet voor algemene of specifieke doelen.
Resultaat na bestemming	Het begrotingsresultaat nadat alle mutaties in de reserves zijn verwerkt. Dit is het uiteindelijke financiële resultaat.
Resultaat voor bestemming	Het saldo van baten en lasten vóór dat er geld wordt toegevoegd aan of onttrokken uit reserves.
Rioolheffing	Heffing die wordt gebruikt om de kosten van inzameling en verwerking van afvalwater te dekken.
Risicoanalyse	Het proces van het identificeren, beoordelen en kwantificeren van risico's.
Risicobeheersing	Het geheel aan maatregelen en processen om financiële risico's tijdig te signaleren en te beheersen.
Risicoparagraaf	Onderdeel van de begroting waarin risico's en hun mogelijke financiële impact worden beschreven.
Risicoregister	Een actueel overzicht van alle bekende risico's, met inschatting van kans en impact.
Saldo van baten en lasten	Het verschil tussen alle inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) in de begroting of jaarrekening.
Schatkistbankieren	Verplichting voor decentrale overheden om overtollige liquide middelen aan te houden bij het Rijk via de schatkist, in plaats van bij commerciële banken.
Schuldpositie	De totale omvang van de uitstaande leningen van de gemeente. Belangrijk voor het bepalen van de financiële ruimte en risico's.
Septemercirculaire	Tweede jaarlijkse bijstelling van het Gemeentefonds, op basis van het rijksbegrotingsbeleid zoals gepresenteerd op Prinsjesdag.
Solvabiliteitsratio	Verhouding tussen eigen vermogen en balanstotaal. Maatstaf voor financiële draagkracht.
Specifieke uitkering	Rijkssubsidie met een verplicht bestedingsdoel. Moet doelgericht verantwoord worden.
Stelpost	Een voorlopige post in de begroting voor een bedrag dat nog niet (volledig) is uitgewerkt of toegerekend aan een specifiek taakveld, bijvoorbeeld voor loon- en prijsontwikkeling of nog te verdelen rijksmiddelen.

Begrip	Toelichting
Storting	Toevoeging van middelen aan een reserve of voorziening. Wordt vaak gedaan om toekomstige verplichtingen af te dekken.
Structureel	Een financiële post of ontwikkeling die jaarlijks terugkeert of een permanent karakter heeft. Structurele baten moeten structurele lasten dekken voor een gezonde begroting.
Structurele exploitatieruimte	Mate waarin structurele baten structurele lasten dekken. Geeft structurele financiële ruimte aan.
Subsidiekader	Beleidsmatig en financieel kader waarin regels, voorwaarden en criteria voor het verstrekken van subsidies zijn vastgelegd.
Subsidieplafond	Maximumbedrag dat beschikbaar is voor het verstrekken van subsidies binnen een bepaalde regeling of periode.
Subsidies	Financiële bijdragen van de gemeente aan instellingen, organisaties of burgers om bepaald beleid te stimuleren of realiseren.
Taakvelden	Standaardindeling in het BBV voor gemeentelijke activiteiten, die gebruikt wordt voor beleids- en financiële verantwoording.
Toeristenbelasting	Gemeentelijke belasting die wordt geheven van personen die niet in de gemeente zijn ingeschreven maar er wel overnachten, bijvoorbeeld in hotels, op campings of vakantiewoningen.
Tarievenstructuur	De wijze waarop tarieven zijn opgebouwd en gedifferentieerd (bijv. vast tarief + variabel deel).
TMPG (Tussentijds MPG)	Een tussentijdse actualisatie van het MPG, vaak halverwege het jaar opgesteld.
Treasuryfunctie	De taak van de gemeente om financiële middelen te beheren, waaronder leningen, beleggingen en kasstromen.
Treasuryparagraaf	Verplicht onderdeel van de begroting waarin het beleid en beheer van financiering, beleggingen en risico's worden beschreven.
Uitzettingen	Financiële middelen die de gemeente tijdelijk heeft belegd of uitgeleend, bijvoorbeeld aan andere overheden of instellingen.
Vaste activa	Bezittingen die langer dan één jaar in de organisatie aanwezig blijven, zoals gebouwen, wegen of software.
Vastgestelde begroting	De definitief door de gemeenteraad vastgestelde versie van de begroting voor het komende jaar.
Verbonden partijen	Organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en/of financieel belang heeft, zoals gemeenschappelijke regelingen of deelnemingen.
Verleende subsidies	Subsidies die zijn toegekend aan aanvragers, vaak gepubliceerd in een subsidieverantwoording.
Verplichte toelichting	Een toelichting die op grond van het BBV verplicht is bij bepaalde begrotings- of jaarrekeningonderdelen.
Vlottende activa	Bezittingen die binnen een jaar kunnen worden omgezet in geld, zoals vorderingen of voorraden.
Voorzieningen	Verplichte of vrijwillige financiële buffers voor toekomstige verplichtingen of risico's, zoals onderhoud of claims.
Vreemd vermogen	Schulden en verplichtingen van de gemeente, zoals leningen of crediteuren.
Weerstandscapaciteit	Beschikbare middelen voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers.
Weerstandsratio	Verhouding tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Een ratio van >1 betekent voldoende buffer.
Weerstandsvermogen	De mate waarin de gemeente financiële tegenvallers op kan vangen zonder het beleid direct te hoeven aanpassen.

Afkortingen

Afkorting	Betekenis
A.	
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AOG	Ambtelijk opdrachtgever
AON	Ambtelijk opdrachtnemer
API	Application Programming Interface
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders
AI	Artificial Intelligence (kunstmatige intelligentie)
AOW	Algemene Ouderdomswet
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZWA	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord
B.	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede doeluitkering
BICC	Business Intelligence Competency Center
BIE	Bouwgronden in exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten
BO	Bestuurlijk overleg
BOG	Bestuurlijk opdrachtgever
BRP	Basisregistratie personen
BTEC	Business and Technology Education Council
Btw	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundelingen Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
B&W	Burgemeester en wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BCF	Btw-compensatiefonds
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BLIQ	Landelijke verkeersveiligheidsrapportage (ongevallen- en risicoanalyse per gemeente)
BNG	BNG Bank (Bank Nederlandse Gemeenten)
BOSA	Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties (rijkssubsidieregeling)
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C.	
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBG	Coöperatief Beheer Groengebieden
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Crisis en Herstel Wet
CIT	Crisis Interventie team
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumenten Prijsindex
CV	Commanditaire vennootschap

Afkorting	Betekenis
CWP	Collegewerkprogramma
CAD	Centraal Afvoer Drainagewater(systeem)
CBGMD	Cooperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland
CDOKE	(Tijdelijke regeling) Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CIP	Concern Informatieplan
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Kennisplatform voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer
D.	
DMS	Document Management System
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DV	Dienstverlening
DSP	Doorstroom(consulenten)
DWO	Regio Delft, Westland en Oostland
E.	
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPZ	Economische Programmaraad Zuidvleugel
ERIAFF	European Regions for Innovation in Agriculture Food and Forestry
F.	
Fido	Financiering decentrale overheden
FMP	Financieel Meerjaren Perspectief
FMI	Functiemengingsindex
Fte	Fulltime-equivalent
G.	
GFFX	Greenport Food & Flower Xperience
GFIA	Global Forum for Innovations Agriculture
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGP	Gebiedsgericht Plan
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHC	Greenport Horticulture
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GPWH	Greenport West-Holland
GR	Gemeenschappelijke regeling
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplan
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GTK	Gemeenschappelijk Toezichtkader
H.	
HIP	Historisch Informatie Punt
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën
HOT	Herstructurering en Ontwikkeling Tuinbouwsector

Afkorting	Betekenis
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HVC	Huisvuilcentrale
HAW	Historisch Archief Westland
HHD	Hoogheemraadschap Delfland
HR	Human Resources
HTM	HTM (openbaarvervoerbedrijf regio Haaglanden)
I.	
I&M	Infrastructuur en Milieu
IB	Interne beheersing
IBP	Interbestuurlijk Programma
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IDC	Innovatie- en Demonstratiecentrum
I-NUP	Implementatieagenda voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma
IPVV	Investeringsprogramma verkeer en vervoer
ISW	Interconfessionele Scholengroep Westland
IQ	Innovation Quarter
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IMOC	Materiele overheidsconsumptie
IPO	Interprovinciaal Overleg
IZA	Integraal Zorgakkoord
J.	
JAS	Jongeren Aan de Slag
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren Op Gezond Gewicht
K.	
KCC	Klant Contact Centrum
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KOM	Kernoverleg Maasdijk
KRW	Kaderrichtlijn water
KEF	Kostenverhaal en Financiële bijdrage
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
L.	
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LHBT	Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender
M.	
MAVO	Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MDA	Multidisciplinaire aanpak
MEV	Macro Economische Verkenning
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden en Kleinbedrijf
MPG	Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling
MRDH	Metropoolregio Rotterdam-Den Haag

Afkorting	Betekenis
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
N.	
NAD	Netwerk Afvalwater Delfland
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NRK	Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie
NV	Naamloze vennootschap
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NWB	NWB Bank (Nederlandse Waterschapsbank)
O.	
OBWZ	Ontwikkelbedrijf De Westlandse Zoom BV
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij "Het Nieuwe Westland" BV
OZB	Onroerendezaakbelasting
OHW	Onderhanden werk
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OM	Openbaar Ministerie
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OTW	Omgevingstafel Westland
OV	Openbaar Vervoer
P.	
PDCA	Plan-Do-Check-Act
PGB	Persoonsgebonden budget
PIP	Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie
PM	Pro Memorie
POC	Percentage of Completion(methode)
PVO	Platform Veilig Ondernemen
R.	
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RMD	Regionale milieudienst
RNI	Registratie niet ingezetenen
ROM	Regionale ontwikkelingsmaatschappij
ROV	Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RvC	Raad van Commissarissen
RvV	Raad van Vennoten
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertisecentrum
RIGA	Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord
RPA	Robotic Process Automation
RRA	Regionale Realisatieagenda (Wonen)
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
S.	

Afkorting	Betekenis
SD	Sociaal Domein
SDEW	Subsidieregeling Duurzame Energiemaatregelen Westland
SE	Standaard Eenheid
SKT	Sociaal Kern Team
SOB	Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SWM	Stichting Westland Marketing
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats
SBO	Speciaal Basisonderwijs
SMR	Small Modular Reactor(s)
SNA	Stichting Normering Arbeid
SNCU	Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten
SNF	Stichting Normering Flexwonen
SPUK	Specifieke Uitkering
SROI	Social Return on Investment
SVOW	Stichting Verbetering Oppervlaktewateren Westland
SWS	Stichting Waarborgfonds Sport
T.	
TMPG	Tussentijds Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling
U.	
UP	Uitvoeringsprogramma
UVW	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
UvW	Unie van Waterschappen
UAVG	Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V.	
vGRP	Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VORM	Verduurzaming en Obstakelvrije Ruimte voor Modernisering
VO	Voortgezet onderwijs
VOF	Vennootschap onder firma
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden
VSO/PRO	Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs
VTH	Vergunningsverlening Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VWO	Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
VCP	Verkeerscirculatieplan
VN	Verenigde Naties
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse Ondernemingen - Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VRI	Verkeersregelinstallatie(s)
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VZHG	Vereniging Zuid-Hollandse Gemeenten

Afkorting	Betekenis
W.	
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WHC	World Horti Center
Wilg	Wet inrichting landelijk gebied
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WNME	Westlandse Natuur- en Milieueducatie
WNRA	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WP	Westland Programma
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WSW	Warmte Systeem Westland
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWDC	Westland woont duurzaam collectief
WCAG	Web Content Accessibility Guidelines
WHCOG	World Horti Center Onroerend Goed
WKB	Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen
WNT	Westland Natuur en Techniek(web)
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
WOS	Westlandse Omroep Stichting
WSD	Regio Westland Schieland Delfland
Z.	
ZVW	Zorgverzekeringswet

Aandachtspunten provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft dit jaar een begrotingscirculaire uitgebracht. In deze circulaire worden actuele ontwikkelingen en aandachtspunten benoemd die van belang zijn bij het opstellen van de begroting 2027 en het meerjarenperspectief 2028–2030. Deze begroting is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020, op onderdelen aangepast) en de gestelde richtlijnen van de provincie.

Structureel en reëel evenwicht

Gemeenten zijn wettelijk verplicht (artikel 189, lid 2 Gemeentewet) om een begroting op te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten, en dat de baten en lasten op realistische wijze zijn geraamd. Het financieel toezicht van de provincie is hierop ingericht.

Als een begrotingsjaar niet structureel en reëel sluitend is, kan worden volstaan met een meerjarenraming waarin het laatste begrotingsjaar (in dit geval 2030) structureel en reëel sluitend is. Daarbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief: als in de begroting 2026-2029 het evenwicht al in 2029 was hersteld, moeten nu zowel 2029 als 2030 structureel en reëel sluitend zijn. Indien hier niet aan wordt voldaan, is sprake van preventief toezicht. In alle andere gevallen geldt repressief toezicht. Gemeenten worden hierover uiterlijk per 1 januari 2027 geïnformeerd.

Overzicht van incidentele baten en lasten

De provincie beoordeelt het structurele begrotingssaldo mede aan de hand van het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Gemeenten zijn verplicht deze baten en lasten eenduidig te definiëren en toe te lichten op basis van aard, eindigheid en financiële impact. Hierbij geldt dat incidentele baten en lasten tijdelijk van aard zijn, maar wel van invloed zijn op het begrotingssaldo. Ook winst- of verliesnemingen op grondexploitaties dient hierin te worden opgenomen.

Eind 2025 heeft de Commissie BBV de notitie Structurele en incidentele baten en lasten geactualiseerd. Daarbij is de paragraaf over structurele inzet van reserves aangescherpt: structurele egaliserende reserves is niet mogelijk. Daarnaast is de toelichting per post op het overzicht van incidentele baten en lasten nu een verplichting (stellige uitspraak) geworden, in plaats van een aanbeveling.

Inzet van reserves

De provincie hanteert als uitgangspunt dat reserves alleen mogen worden ingezet voor incidentele uitgaven. Indien reserves worden aangewend voor structurele lasten, dient sprake te zijn van een expliciet toegestaan uitzonderingsregime. Sinds 2024 is het onder voorwaarden toegestaan om een deel van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve (het surplus) structureel in te zetten ter dekking van structurele lasten.

Gemeenten mogen maximaal 10% van dit surplus structureel inzetten, mits:

- de solvabiliteit 20% of hoger is en blijft;
- het weerstandsvermogen toereikend is op basis van een actuele risico-inventarisatie (weerstandsratio minimaal 1,0);
- de inzet van de reserve transparant is toegelicht en gespecificeerd in de begroting.

In dat geval wordt de betreffende inzet beschouwd als structurele baat. Structurele reserveonttrekkingen dienen opgenomen te worden in een separaat overzicht van structurele reservemutaties. Wordt in de loop van de meerjarenraming niet langer aan de voorwaarden voldaan, dan kan dit leiden tot een negatieve bijstelling van het begrotingssaldo.

Stelposten onderuitputting

Naar aanleiding van de motie De Vries, Van Eijk, Sneller en Wingelaar heeft de minister van BZK op 10 december 2025 per kamerbrief gereageerd: een **algemene stelpost onderuitputting is niet toegestaan**, omdat dit niet past bij realistisch ramen. Wel is het mogelijk **specifieke stelposten** voor onderuitputting te ramen, mits deze nauwkeurig te ramen, goed onderbouwd en aansluitend bij reële verwachtingen zijn. De toezichthouder beoordeelt of een stelpost voldoende realistisch is. Onderuitputting mag bij realisatie ook aan de reserves worden toegevoegd en onder voorwaarden later als structureel dekkingsmiddel worden ingezet.

De Commissie BBV heeft dit najaar 2025 in de notitie Structurele en incidentele baten en lasten uitgewerkt welke specifieke stelposten mogelijk zijn. Het (aangepaste) GTK werkt dit verder uit:

- Stelpost onderuitputting loonkosten: uitgangspunt blijft reële loonkosten; bij uitzondering kan onderuitputting worden begroot, mits goed onderbouwd op basis van de bestaande formatie, in samenhang met de raming externe inhuur en historische realisatie. De stelpost moet in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming zijn afgebouwd. Voorafgaande afstemming met de toezichthouder is verplicht.
- Stelpost onderuitputting kapitaallasten: alleen mogelijk voor kapitaallasten van nieuwe investeringen die ten laste van de exploitatie komen (dus niet voor investeringen gedekt uit een kapitaallastenreserve of een kostendekkende exploitatie riool/afval). De stelpost moet zijn onderbouwd met historische realisatiegegevens van de laatste twee vastgestelde jaarrekeningen en bedraagt **maximaal 20%** van de geraamde kapitaallasten van de nieuwe investeringen van het voorgaande boekjaar; de stelpost werkt niet cumulatief door. Ook hiervoor is voorafgaande afstemming met de toezichthouder verplicht.

De afgelopen jaren wordt in veel gemeentelijke jaarrekeningen onderuitputting van kapitaallasten gerapporteerd, met name doordat geplande investeringen niet tijdig worden gerealiseerd (mede door krapte op de arbeidsmarkt). De provincie adviseert kritisch te kijken naar de realiteit van de investeringsplanning en deze zo nodig te spreiden over meerdere jaren. Investeringsplanningen waarover de raad heeft besloten, dienen volledig (rente én afschrijving, over de gehele looptijd) in de begroting en meerjarenraming te zijn verwerkt. Het opnemen van een stelpost onderuitputting kapitaallasten (zie hierboven) ontslaat een gemeente niet van de verplichting om een realistische investeringsplanning te hanteren.

De twaalf provincies werken momenteel aan een gezamenlijk toetsingskader voor specifieke stelposten onderuitputting, dat naar verwachting voor de zomer van 2026 door de colleges van Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld en wordt toegepast bij de beoordeling van de begroting 2027. Gemeenten die overwegen een stelpost onderuitputting op te nemen, wordt gevraagd dit tijdig af te stemmen met de ambtelijk contactpersoon.

Specifieke actualiteiten

De begrotingscircularis 2027 benoemt een aantal actuele ontwikkelingen die relevant zijn voor de beoordeling van begrotingen:

- **Herijking gemeentefonds:** het ingroeipad blijft van kracht; de suppletie-uitkering blijft de herverdeel-effecten beperken. Vanaf 2027 wordt een nieuwe stap in het ingroeipad gezet; de aanpassingen in het verdeelmodel per 1 januari 2027 worden in het voorjaar van 2026 met

de Tweede Kamer gedeeld en verwerkt in de meicirculaire 2026, die leidend is voor de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028–2030.

- **Jeugdzorg:** in de Voorjaarsnota 2025 zijn twee aanvullende maatregelen op de Hervormingsagenda aangekondigd (verkorten trajectduur, € 68 miljoen; eigen bijdrage jeugdzorg, € 260 miljoen), waarop vanaf 2028 een financieel voorschot is genomen in het gemeentefonds. Gemeenten mogen hiervoor, net als in 2026, een stelpost opnemen. De besparingsopgave uit de Hervormingsagenda is geïndexeerd naar € 507 miljoen; hiervoor is geen algemene stelpost toegestaan – een eventuele opbrengst moet concreet worden vertaald naar de eigen gemeente. Gemeenten hebben via het Gemeentefonds extra middelen ontvangen naar aanleiding van de uitspraak van de commissie Van Ark voor 2026 en 2027 (en met terugwerkende kracht 2023–2024); de commissie doet begin 2027 uitspraak over de jaren vanaf 2028 – hierop mag nog niet worden vooruitgelopen.
- **Coalitieakkoord 2026–2030:** op 11 juni 2026 is het coalitieakkoord "Vertrouwen, lef en vooruitgang" gepresenteerd. Dit bevat in beperkte mate rechtstreeks op gemeenten gericht beleid, al zijn indirecte effecten niet uit te sluiten. Het akkoord heeft op zichzelf geen invloed op de begroting 2027; de meicirculaire 2026 blijft leidend voor de verwerking van kabinetsbeleid.
- **Klimaat- en energiebeleid:** dit onderwerp wordt in de begrotingscirculaire 2027 niet behandeld. Wij adviseren dit najaar apart te verifiëren of de CDOKE-regeling ongewijzigd doorloopt.
- **Specifieke uitkering opvang Oekraïners:** dit onderwerp wordt in de begrotingscirculaire 2027 niet behandeld.
- **Btw-compensatiefonds (BCF-plafond):** voor de begroting 2027 mag maximaal worden uitgegaan van de gerealiseerde ruimte onder het BCF-plafond, gebaseerd op de definitieve afrekening over 2025 zoals gepubliceerd in de meicirculaire 2026. Dit kan betekenen dat ramingen in alle begrotingsjaren moeten worden bijgesteld.
- **Grondexploitaties:** gemeenten dienen te werken conform de BBV-notitie grondbeleid; winstneming op grondexploitaties met een looptijd van tien jaar of langer is niet toegestaan.
- **Rechtmatigheid:** in september 2025 is de Kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV gepubliceerd. Belangrijkste wijziging: de maximale tolerantiegrens voor de rechtmatigheidsverantwoording (fouten en onduidelijkheden samen, door de raad vast te stellen) bedraagt voortaan maximaal 2% van de totale lasten, exclusief toevoegingen aan reserves. Gemeenten wordt gevraagd te controleren of lokale verordeningen hiermee in lijn zijn.
- **"Verwonderpunten" (BBV-wijzigingsvoorstellen):** in december 2025 heeft de Commissie BBV een definitief advies met wijzigingsvoorstellen voor het BBV aangeboden aan de minister van BZK, gericht op vereenvoudiging en toegankelijkheid. Deze voorstellen zijn nog niet verankerd in een notitie of stellige uitspraak; het is niet toegestaan om in de begroting 2027 hierop vooruit te lopen.

Bezuinigingen en taakstellingen

De provincie benadrukt het belang van een transparante en realistische onderbouwing van bezuinigingsmaatregelen, ombuigingen of taakstellingen. Voor een positief oordeel is vereist dat:

- de ramingen reëel en cijfermatig zijn onderbouwd;
- de maatregelen concreet, ten minste op programmaniveau, zijn ingevuld;
- het proces voor verdere concretisering vastligt;
- de raad een uitspraak doet over de invulling van de maatregelen.

Ervaringen met eerdere bezuinigingsoperaties worden door de provincie in de beoordeling meegewogen. Voldoet een maatregel niet aan deze voorwaarden, dan wordt het bijbehorende bedrag negatief gecorrigeerd op het begrotingssaldo, met mogelijk preventief toezicht tot gevolg.

Een aparte paragraaf of bijlage met een integraal overzicht van alle opgenomen bezuinigingsmaatregelen wordt sterk aanbevolen, mede ten behoeve van de monitoring door de raad.

Voor verbonden partijen geldt dat alleen taakstellingen mogen worden opgenomen indien deze reeds bestuurlijk zijn vastgesteld door het algemeen bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling; een voorgenomen korting die nog niet in de begroting van de GR is verwerkt, wordt door de toezichthouder gecorrigeerd.

GEMEENTE WESTLAND

Postbus 150, 2670 AD Naaldwijk
Verdilaan 7, 2671 VW Naaldwijk
14 0174
info@gemeentewestland.nl
www.140174.nl